

Дари пігмеїв

Олег Черногуз

Роман-версія

"Усі імена та події в романі вигадані. Будь-який збіг з реальністю є випадковим".

Автор

"Timeo danaos et dona ferentes"[1].

Вергілій "Енеїда"

[1] Боюся данайців навіть тих, що дари приносять (лат.)

I

Роксана зійшла з трапа власного літака і кинулася в обійми Вітольда.

— Я придумала... Я все придумала, любий, — шепотіла вона йому на вухо.

Він, здавалося, не чув її. Вітольд, безтямно закоханий у Роксану, обцілював її вушка, шию, щоки, уста. Вона вперто шепотіла:

— Я придумала. Я придумала... Ти мене вдома по-справжньому розцілуєш.

— Я це вже й так роблю.

— Не так, любий. Не так... Після цього ти мене особливою любов'ю любитимеш. Любитимеш ти і твій Папа-Папочка — також... Ми кинемо всі сили на це, піднімемо ескадрон швидкого реагування... Як там наш маленький?..

— Як твій ніготь краще скажи? — перебив він її. Роксана показала йому пальчики.

— Це не мої — це твої. Як бачиш, усе гаразд. Французи в жіночих пальчиках розбираються. Особливо — парижани.

— І не тільки...

— Любий, ти мене ображаєш. Ти знаєш, як я тебе люблю. "Так ніхто не кохав", — процитувала вона слова відомого поета. — У мене було всього кілька годин, поки французи приліпили мені цей ніготь. Я — туди і назад. Тобі спромоглася тільки придбати краватку з твоїми ініціалами і носовичок. У магазині для істинних аристократів. Я придумала, а ти мене зовсім не слухаєш.

— І авто має вуха... Розповіси вдома.

Чорний лискучий "Майбах" підкотив до самого трапа. Охоронець вискочив з автомашини і, вклоняючись Роксані, елегантно відчинив перед нею дверцята автомобіля. Вона, підтримана за лікоть Вітольдом, сіла на переднє сидіння і на деякий час затримала ніжки над асфальтом, ніби хотіла продемонструвати у черговий раз усім присутнім на летовищі їхню витонченість і красу. Вітольд сів поруч, і вони рушили.

— Домів, — мовив по-гуцульськи Вітольд.

— Зрозумів, шеф, — кивнув головою персональний водій Антоша, середнього зросту юнак, зовні схожий на цигана. "Майбах" плавно рушив з місця й поважно та м'яко викотився крізь ковані ворота летовища на Бориспільську автостраду.

Роксана припала до Вітольдового плеча й тихо муркотіла:

— Ти сумував ці години за мною, любий?

— Так, — дещо прозаїчно промовив він і посміхнувся у свої довгі тонкі губи. Посміхнувся майже на всю широчінь власних пліч, як це завжди здавалося Роксані.

— Так закохані не кажуть, — припала вона до Вітольдових грудей і поклала звично руку на його стегно. Він глянув в оглядове дзеркальце, зустрівся поглядом з водієм Антошею, і йому трохи стало ніяково.

— Вдома, люба, вдома, — повторив він двічі.

— А я не соромлюсь. Я хочу, щоб усі знали, як я тебе кохаю.

— Скажи, французи були здивовані, коли дізналися, що ти через поламаний нігтик прилетіла до Парижа аж із Києва?

— О, так. Майже всі майстри від кутюр позбігалися. Кожен мав ніби за честь потримати мене за твої улюблені пальчики, — вона приклала їх до його тонких губ, і він почергово, мов граючи на клавішах, пробігся по пальчиках туди й назад. Миронович по-справжньому закохався в Роксану. Так швидко й так раптово для самого себе... Він кохав Роксану так, як може вперше кохати тільки шістнадцятирічний хлопчик, не помічаючи в дівчині жодних вад, а бачачи тільки її вроду й чесноти. Він любив, як сам висловлювався, її ВСЮ: надзвичайну вроду, гарну статуру, стрункі ноги, довгу Роксанину шию, руки з ямочками на ліктях і чомусь особливо — рівні, не товсті й не тонкі, довгі пальчики. Йому здавалося, що таких гарних витончених пальчиків, як у Роксани, ні в кого у світі немає. А ще він любив її товстенькі, ніби створені для поцілунків, губи, ніжні ямочки на щоках, овал її обличчя, що в гармонії й складало оте одне-єдине слово — красуня.

Вітольд заплющив очі, поклавши руки на її коліна, обтягнуті в ніжні французькі панчохи, і час від часу злегка потискував їх своїми худими жовтими, як у мерця, тонкими пальцями з кушниками рудуватого волосся на поверхні фаланг.

Він пригадував, як уперше зустрівся з Роксаною і тієї ж миті зрозумів, що то — назавжди. Вона працювала на телебаченні. Уже потім дізнався, що вона завоювала у першому ж телевізійному конкурсі гран-прі "Міс телезірка". Роксана вела на державному телеканалі передачу "Аудієнція". На одну з них запросила й Вітольда Мироновича. Це трапилося тоді, коли він став високим державним посадовцем. Після першої ж зустрічі, а особливо — після інтерв'ю з Роксаною він зрозумів, що його серце вже не належить йому.

Вітольд тоді, під час телезйомок, був переконаний, що Роксана його запросила на цю передачу тільки тому, що знала, яка в нього державна посада, яку він має вагу у суспільстві і що він — так багато хто стверджував у столиці — "з самим Папою на короткій нозі". Миронович підсвідомо навіть відчував, що цією програмою вона шукає собі знаменитого, розумного й багатого чоловіка. Він належав до циніків — холодних, практичних людей, які заради власного блага, кар'єри ні перед ким і ні перед чим у своєму житті не поступаються. Такі йдуть по людських трупах, як кажуть у народі. А простіше — такі за собою готові залишити купу трупів аби дійти до мети.

"Держсекретар Миронович", як його неофіційно, позаочі, називали чиновники на зразок держсекретаря США, тепер багатів думкою, що нарешті досяг однієї з найвищих посад у державі, очоливши секретаріат при президентові республіки і, як нагороду начебто від самого Господа Бога отримав у дарунок і таку красуню, як Роксана. Але це трапиться згодом.

На службі "держсекретаря Мироновича" величали й зверталися до нього переважно на московський лад — Вітольде Володимировичу. Це тішило його самолюбство і він вважав, що нарешті оволодів секретом істинного смислу життя і, як фахівець-юрист, поєднував у собі ще й рису професійного дипломата, а якщо треба, то й — актора, аби зіграти якнайкраще свою роль на очах численної публіки чи просто у вузькому колі наближених. Він сприймав світ таким, яким бачив, але поводився в ньому так, як було вигідно тільки йому. Як майже кожний сільський хлопець, що раптом вибився у люди, він намагався вирізнитися серед рівних собі, а особливо — в столиці, чимось надзвичайним, аби стати вищим і цим самим ніби компенсувати оті бідність та безправність, з якими він довгі роки жив у поліській провінції, забутій Богом і поважними людьми. Заробивши свої перші мільйони, він, наслідуючи багатих світу цього, зауповував антикваріат, картини видатних художників, меблі на замовлення і збудував віллу за індивідуальним проектом, за яку заплатив чималу ціну і яка за зовнішністю контрастно відрізнялася від навколишніх будівель.

Миронович купався в розкоші й жив так, як йому, з його точки зору, було найзручніше, найзатишніше і найкомфортніше у цьому не до кінця зрозумілому світі. Він виробив у собі свій характер і твердо жив переконанням в констатації незаперечної істини, принаймні, йому так здавалося, що його характер — це ж його доля. Миронович ніколи не вибухав, як вулкан, і з його тіла гарячим гейзером не вилітали назовні фонтани емоцій. Він не зчиняв галасу і гвалту через дрібниці, не пускав слини і сліз від розчулення. Виробляв у собі характер сильного й твердого у своїх намірах та устремліннях чоловіка. Чимось навіть нагадував сталевий кинджал гарту найвищої проби. Його кредо — бери від життя все, що можеш. Але — бери найкраще і ти ніколи не залишишся в програші.

Роксана це відчула під час першої зустрічі з ним, і саме цей характер притягував її до нього. Хоча жодним порухом вона цього не виказала. Зрозуміла, що має справу з жорсткою людиною, але її це не лякало. Може, тому, що вона й сама належала до тих, кого називають одним словом — хижачка. Її гарні й довгі пальчики найчастіше ставали довгими кігтями, і хто потрапляв до них, уже не виривався. Навіть якби й хотів. Це при першій зустрічі зрозумів і Вітольд. Єдине, в чому він помилився — вважав, що вона незаміжня. Миронович гадав, якщо не сказати — був переконаний, що вона свою програму створила заради власної мети — знайти гідного її вроди і житейських запитів багатого принца. Вітольд Володимирович після телепередачі, власне, після першої зустрічі з нею зрозумів, що він помилився. Роксана була одружена і мала досить таки вродливого багатого чоловіка, і її передача "Аудієнція" — це не засіб вибору для себе гідної пари, а й справді її творча програма та й тільки. І все ж про всяк випадок він

залишив їй тоді свою візитку:

— Якщо я вам чимось можу стати корисним, я до ваших послуг, Роксано.

Вона взяла візитку, байдуже поклала її до кишеньки й так само байдуже глянула на нього. Особливим поглядом глянула, як йому здалося, на його тонкі губи, які йому самому завжди здавалися "ахілесовою п'ятою". Миронович соромився і своїх величезних, у порівнянні з маленькою головою, вух. Він пам'ятав ще зі шкільної парти, як після чергової бійки учителька сказала йому:

— Вітольде, ти виростеш жорстоким і злим. Запам'ятай. Про це свідчить не тільки сьогоднішня жорстока бійка на подвір'ї школи, а й твої тонкі губи і примружені хитрі очиці. А тепер геть з моїх очей, і хай твоїй матері стане за тебе соромно... Вона ж тебе зовсім не таким виховує...

Роксана, тоді йому це теж врзалося в пам'ять, якось по-особливому гарно повернулася і, демонструючи перед ним свій напрочуд тонкий дівочий стан, попрямувала по коридору до студії. Усі підряд чоловіки, які йшли їй назустріч, віталися і, зупинившись, дивилися їй услід. Вітольд піймав себе на тому, що він також стоїть і дивиться, як Роксана наближається до дверей свого кабінету в телестудії.

— От і все, — мовив він сам до себе і вийшов на свіже повітря.

Тепер ця вродлива жінка напівлежала на його грудях і була майже його власністю, його законною дружиною, і він її, якщо можна такі два слова поєднати в одне ціле, — страшенно любив. Він безтямно любив Роксану і без зайвих слів, коментарів, обговорень виконував усі її забаганки. Яка ще жінка у цьому світі, так гадав він, могла себе так почувати з чоловіком, як Роксана? Яка ще жінка у світі могла собі дозволити те, що дозволяла собі Роксана? Власне, що дозволяв їй він, Вітольд Миронович.

Ось і нинішня її чергова забаганка. Під час перемотування відеокасети вона якось ненароком зірвала штучний, приклеєний минулого тижня у Парижі, ніготь на середньому пальці. А вона ж тільки два дні тому, минулого вихідного, літала туди з Вітольдом на обід і після ланчу зайшла до кращих французьких манікюрниць. І от на тобі: знову потрібно летіти на кілька годин у Париж, аби замінити той клятий наклеєний ніготь.

Вітольд уранці зателефонував власному пілоту, залагодив необхідні процедури з летовищем, і літак піднявся з напіврозірваним нігтем Роксани у повітря і ліг на курс Київ-Париж. А зараз — вона знову поруч з ним: захищена, щаслива, хоч не до кінця задоволена.

— Тобі не здалося, що ми з тобою не бачилися цілу вічність?

— Здалося, люба, здалося.

— Ти так холодно відповідаєш.

— Я тебе дуже люблю... Душею, серцем... Я говорити гарних слів не вмію. Коли люблять, не говорять про кохання. Тоді просто відчувають його. Усіма фібрами душі і серця, — шепотів і собі Миронович.

— А кажеш, не вмієш говорити. Коли ти прийшов перший раз на телестудію, я дивилась на тебе і вірила, що переді мною сидить український Цицерон.

— Не вигадуй.

— Я правду кажу. Ти так гарно говориш на політичні теми. Я б хотіла, аби ти так гарно говорив і про кохання до мене, як ти говориш про політику.

— Я спробую...

— Спробуй, любий, спробуй... Ууу, — вона стулила губи трубочкою. — Я б від самих тільки таких жагучих слів... Ти мене зрозумів, любий...

— Так, — він ствердно кивнув головою.

— Я кинула б у бій усі наявні сили в головного командування. А якщо не допомогло б, ми б тоді ввели і резерв ставки...

— Припини, — він притис її до грудей і погладив за кругле хтиве коліно. Він погладив її по стегнах, туго обтягнутих дорогими французькими панчохами. Чомусь саме зараз йому згадалася їхня друга зустріч.

II

Це сталося в його службовому кабінеті. Вона тоді прийшла до нього у кінці робочого дня. Підійшла так, ніби він з нею був знайомий не по телестудії, а з дитсадка, з самого раннього дитинства. По-дитячому вистрибнула на його службовий стіл, відсунула довгими гарними пальчиками з ніжнорожевими нігтиками службові папери з резолюціями навскіс і сказала просто, звертаючись до нього на "ти":

— Ти міг би сьогодні свою секретарку відпустити додому? Хай сходить у дитячий садочок, забере дитинку і трохи погуляє з нею в одному з мальовничих сквериків Києва.

— Міла не має дитинки, — іронічно посміхнувся Миронович.

— То хай погуляє зі своїм нареченим і незабаром матиме. Може сходити з ним у кіно. Купити квиток у задній, найбільш затемнений ряд, і там зайнятися з ним коханням, — вона ніби навмисне розтулила ширше свої гарні ніжки. Краєм ока він помітив, що на ній панчохи, а не колготки, і здивувався, що — більше нічого. Кров йому вдарила в голову. Вітольд раптово відчув, що збуджується. Він, мабуть, саме цього й хотів. Але не міг такого навіть припустити. Досягнувши таких несподіваних навіть для самого себе вершин, він піймав себе на думці, що за одне таке задоволення може все піти в тартарари. Його тепер шанобливо й не лише в офіційних листах величали "високоповажний" чи "вельмишановний Вітольде Володимировичу", до нього тепер навіть учорашні друзі (принаймні, при людях) зверталися тільки на "ви". Адже у нього така висока державна посада і він уже давно не студент юридичного факультету, а його службовий кабінет поруч з кабінетом однієї з найвисокопоставлених людей у державі. Ця людина може до нього зайти в будь-яку мить.

Йому тоді пригадалася однокурсниця Любов Щедрота. Вона теж вистрибувала на стіл, безпричинно сміялася, і час від часу демонструвала свою приховану красу.

— Ти ще досі хлопчик, Вітольде? — постійно цікавилася вона, ніби для неї це було важливіше, ніж закінчення наступного курсу юрфаку. — І ти ще досі не знав жодної

дівчини?

Вітольд, пам'ятає, тоді образився, жбурнув свої конспекти на підлогу й грубо сказав: "Зараз уже не буду хлопчиком!"

Вона у відповідь засміялася й відкинулася назад, поклавши свою гарну голівку на власні руки, і реготала безпричинно далі. У Щедроті тоді також не було трусиків. Вона безцеремонно поклала на його плечі ноги і застергла:

— Тільки не туди, мій хлопчику. Я мамою на третьому курсі не збираюсь ставати. Спочатку дістану диплом, стану юристкою, а тоді вже — мамою... Якщо матимеш бажання, можеш стати і татусем, — і знову розреготалася.

Збуджений Вітольд пам'ятав пахощі її тіла, навіть — поту, який змішався з його власним. Гірким і водночас — солодкуватим. І зовсім не пам'ятав себе.

Точнісінько у такому ж стані він перебував і тепер. Звідки Роксані було знати, що він, студент юрфаку, саме у такій обстановці, на студентському столі, у студентській аудиторії вперше став мужчиною.

Тепер він дивився здивованими очима на Роксану, її розтулені ноги, ці гарні панчохи з рожевими підв'язками і думав: "Може, так вони всі першими беруть чоловіків? А може, їм так найбільше подобається?" Він піймав себе на думці, що і йому подобається це саме тому, що саме так він уперше пізнав жінку.

Роксана його відволікла від студентських спогадів і дещо владно мовила:

— Чого ж ти стоїш?

Він намагався розстебнути пояса. Але пряжка чомусь його не слухалась.

— Спочатку відправ секретарку у... скверик, — нагадала спокійно вона йому, — переконайся, чи виїхав уже на прес-конференцію Папа, бо твоя легковажність може коштувати кар'єри. А потім зачиниш за секретаркою двері на ключ, приймальню й кабінет, а тоді вже візьмешся за справу.

Така спокійна, розсудлива порада Роксани йому сподобалась. Кров, яка щойно ударила йому в скроні, розлилася по відвислих, як у бульдога, щоках, дещо відпливла від голови. Хоча він ще відчував, що в нього набрякли, як весняні бруньки на дереві, мочки його довгих вух і що вони загорілися так, ніби перші бутони на трояндових гілочках. Вітольд піднявся й глянув на свої штани. Він зрозумів, що так йому виходити не з руки, секретарка це помітить одразу, і ще більше почервонів, чого давно не пам'ятав за собою.

— Ну, — промуркотіла Роксана. — Йди вже... Ніколи не думала, що такі високі службовці такі несміливі. — Вона глянула на його штани і собі, як тоді студентка Щедрота, розсміялася. — Он воно у чім справа, — здогадалася. — Самохідна гармата заводиться з півоберта... Дивись, бережи патрони. Постав пістолет на запобіжник, щоб хоч передчасно не вистрілив. Нам ці скоростріли ні до чого... Та й хімчистка тепер у китайців подорожчала. А в нас роботи — непочатий край...

Роксана зіскочила зі стола, поважно всілася в крісло і прошепотіла:

— Натисни на цей гудзичок і виклич її сюди. Скажи, що вона вільна. — Якусь мить подумала і додала: — На сьогодні.

Він так і вчинив. Секретарка Міла зрозуміла все з першого погляду. Докірливо глянула на свого патрона, на його видовжені палаючі вуха, що важкими мочками спадали на плечі піджака і ніби освітлювали його білу сорочку з краваткою блідим рожевим відтінком, потім перевела погляд на Роксану, пробіглася своїми гарними карими очима по кругленьких її колінцях і, як йому здалося, іронічно посміхнулася тільки кутиками своїх теплих очей і ніби цим поглядом сказала: "Так от яке ти, сучко, інтерв'ю збираєшся брати у шефа!". Роксана ж секретарку, наче вловивши її думки, не вголос, а про себе поправила: "Не брати, а — давати".

Двері за секретаркою зачинилися, і Вітольд напівзігнутий, соромлячись себе, Роксани вийшов у приймальню, витяг з протилежного боку дверей ключа й замкнув їх зсередини. Для впевненості зачинив і свій кабінет.

— Ти там швидше, а то пістолет опустиш, — Роксана, як кішка, вистрибнула на державні папери і, демонструючи свої гарні білі зуби, тримала руки на потилиці і з викликом посміхалася. Мовляв, ну що ж ти, сміливцю? Іди й бери. Фортеця капітулює.

— Здаюсь. Без бою і без опору.

Вітольд, як хлопчак, знову взявся за пряжку пояса. Вона, посміхаючись, деякий час дивилася на нього, а тоді не витримала:

— Не мучся... Підійди ближче... Я тобі їх сама зніму, ти ж тільки поцілуй хоча б мене. Ти ж не за неї мене любиш?...

— Не за неї, — по-хлопчачому мовив у відповідь цей високий державний чиновник, перед яким тремтіла чи не вся чиновницька челядь країни. — Не за неї, — повторив він. — Тебе люблю. Тебе, Роксано. Всю. До краплиночки.

— Доведи це.

Він підійшов і почав цілувати її коліна, стегна, груди... Зрозумів, що до губ не дотягнеться і знову розгубився. Вона лягла на бік, притягла його до себе і, цілючи його в тонкі, пісні й невиразні губи, взялася за пряжку його пояса. Штани, здається, самі по собі поповзли по його ногах униз і лягли на лискучу з червоного дерева підлогу.

Далі він не пам'ятав нічого, як і того першого разу зі студенткою Щедротою.

От тільки третя зустріч запам'яталася найкраще. Роксана знову попросилася до нього, як вона фігурально висловила, на прийом. Так само в кінці робочого дня. Секретарка Міла її не хотіла з'єднувати по телефону, запевняла, що Вітольд Володимирович страшенно зайнятий державними справами. Він готує протокол президенту перед поїздкою до Америки і їй наказав не з'єднувати ні з ким.

— Навіть з рідною дружиною, — останні два слова Міла вимовила з особливим підтекстом, і Роксана все зрозуміла. Вона згадала стільниковий телефон Вітольда і набрала номер. Він відгукнувся не відразу. Спочатку глянув на дисплей і почав згадувати, від кого б це міг бути дзвінок. Адже цей телефон знало дуже обмежене коло людей. Поклав собі не відповідати. Телефон замуркав удруге пісенькою кішечки з мультфільму.

— Роксана, — стрільнула йому в голову думка. Він натиснув зелену пігулку

мобільника.

— Ти мене більше не хочеш? — просто запитала вона і додала: — Бачити.

— Чому?

— Твоя секретарка вперто не бажає мене з'єднувати з тобою і не пускає мене до тебе. Вона що — ревнує?...

Він на деякий час задумався. Згадав секретарку Мілу і піймав себе на тому, що зовсім не користується диваном. Йому пригадався старий анекдот про секретарок, коли з кабінету начальника виносять диван, а секретарка з широко розплющеними очима дивиться на свого боса і розгублено запитує: "Мене що — звільнено?"

Вітольд подумав, що Міла це питання задала б і йому, коли б з його кабінету виносили... стіл.

— Ні, — сказав він у мобільник. — Ми й справді не можемо з тобою зустрічатися...

— Як? — майже вигукнула Роксана в трубку.

— У моєму кабінеті, — уточнив він.

— Що — стіл зайнятий? — цинічно уточнила Роксана.

— Так. Зайнятий, — зле відповів Вітольд і стис до білизни свої довгі тонкі губи. Після цього додав: — Важливими службовими паперами.

— Зрозуміло, — відповіла Роксана. — Я можу бути вільна? — вона не вимикала телефон. Вітольд розмірковував. Потім, притишивши голос, сказав:

— Ми зустрінемося при центральному вході в готель "Прем'єр-палац". Рівно о десятій вечора...

— Я не можу так пізно повертатися додому. Чоловік ревнивий. За кожну годину-дві запізнення він мене б'є по-чорному без пояснень і... алібі.

— А в мене — державні справи.

— А в мене — сімейні, — відрубала йому Роксана і додала: — О восьмій.

— Тоді ненадовго.

— Для цього, як я переконалася, тобі надовго й не треба...

— Тільки без образ, — йому хотілося вимкнути телефон, послати її якомога далі і більше ніколи не чути цього нахабного знущального голосу. Він гадав, що так і вчинить. Поставить її на своє місце. Вона має знати, що перед нею — не хлопчик. Вагома державна особа і гратися в хлопчика й дівчинку він не має ані найменшого наміру, ні бажання. Сьогодні з нею зустрінеється, але перед цим їй скаже все. Все, що він про неї думає, і хай вона від нього відв'яжеться раз і назавжди. Він не збирається через неї втрачати сім'ю, а головне — таку високу державну посаду, до якої так цілеспрямовано і так довго йшов.

— Я недочула, — повторила Роксана. Вітольд про себе сказав: "Ну й сучка", а в мембрану мобільника кинув:

— Нам про все треба поговорити.

— Про що говорити? Хіба нашою зустріччю не все сказано? Ти не там поставив крапку над "і"?

— То було вперше і, гадаю, востаннє... Та ще в такій обстановці... Я так далі не

можу...

— Гаразд. Стіл поміняємо на ліжко чи диван...

— Ти що — з мене знущаєшся? — крикнув у телефон.

— Хто кого шукав? — запитала вона. — Ти мене чи я тебе?

— Ммм, — він щось промуркотів, роздумуючи.

Роксана не дала часу на роздуми:

— Тоді гуд бай, Вітольде... Мерсі, арівідерчі! — вона вимкнула телефон...

Він зовсім розгубився. "Що ж тепер? Він її більше ніколи не зустріне? Але ще не все сказано. Він не хотів їй казати тих слів — "востаннє". Вони самі по собі зірвалися з язика. Як я міг? Я ж виробляю стільки років у собі характер. Характер стриманості. Характер спокою. Олімпійський характер, — картав він сам себе. — Я гадав, що я вже виробив у собі цей характер. І мене знову підводять емоції. Вони біжать попереду тверезості і розуму. Це неприпустимо. Особливо мені".

Пошукав на дисплеї останній номер телефонного дзвінка. Це мав бути номер Роксани. Мобільник зафіксував його на голубому квадратику апарата. Він натиснув на "виклик" і прислухався до ритмічних дзвінків мобільника. Роксана не відповідала.

Ну й чорт з нею. Так, може, буде й краще... Але що тепер я скажу дружині?!

Він згадав останню розмову з Альбіною.

— Я надалі цього не терпітиму. Я заберу дитину і пішов ти під три чорти зі своїми шлюхами... Це вже переходить усякі межі...

Він не захищався. Мовчки пив каву і вдавав, що почитує в газеті останні новини. Йому не було чим крити. Вітольд ніколи не міг і подумати, що Роксана таким вихором увірветься в його загалом спокійне сімейне життя. І як цунамі, що зароджується далеко від головних подій, пронесеться над його будинком, увірветься крізь вікна і двері в його дім і розкидає все підряд, що тільки потрапить під цей шалений-шалений шквал. Альбіна кидала об підлогу дорогі вази з квітами і без квітів, тарілки сувенірні й сервізні, біла дзеркала, запускала в нього його юридичні посібники, енциклопедії — ніби намагалася, щоб і він разом з цим черговим сімейним вихором вилетів за поріг їхнього будиночку і ніколи сюди не повертався.

— Це вище моїх сил... Ти переплюнув у своїй ницості, своєму падінні й своєму цинізмі всіх і вся. Такого я більше не потерплю і не прощу... Я більше тебе не хочу бачити у цьому домі, — верещала Альбіна так, що йому здалося — навіть далекі сусіди по елітному містечку для віпперсон на певний час вимкнули телевізори і припали вухами до їхніх стін.

Він узяв тільки свої пластикові картки, гаманець, ключі від автомашини й вийшов з дому. У готелі "Прем'єр-палац" замовив номер "люкс" і, вимкнувши світло, ліг, не роздягаючись, на широке під прозорим балдахіном ліжко на двох. Він не заплющував очей. Позаду себе, через синяву вікна дивився на тихі небесні зорі, що спокійно, не втрачаючи ні глузду, ні тверезості, світилися в небесній благодаті і на своє життя дивилися очима мудрого філософа.

— Все в цьому світі скороминуще. Тільки вічні — небо і зорі, — вголос промовив він

і заплющив очі...

Розбудив його телефонний дзвінок. Він спочатку не все й зрозумів. Телефонувала Роксана. Вітольд огледівся і тільки тепер усвідомив, що він — у своєму кабінеті. Наплив спогадів відніс його у вчорашній день. "Що вона ще з мене хоче?! Я ж, здається, чітко висловився. Все. То була наша перша й остання зустріч".

— Я слухаю, — холодно відповів він.

— Ти мені телефонував?

— Так.

— То що? Зустріч о восьмій? О десятій я не зможу.

— Гаразд. Нам треба поговорити, — погодився.

— Тоді готуйся... Ми спочатку проведемо рекогносцировку, потім уведемо в бій важку артилерію, — вона перейшла знову на свій цинічно-грайливий стиль. — Розпочнемо несподівану артпідготовку, а тоді вже твоя піхота піде в атаку окопуватися на передніх рубежах наших спільних позицій...

Вітольд з тих фраз тоді не зрозумів нічого і, як на зло, до кабінету зайшла секретарка Міла з цілою купою паперів. Вона дивилася на нього своїми широко розплющеними очима й здогадувалася з виразу його обличчя, що та шльондра з телестудії таки прорвала її телефонну блокаду, вийшла на прямий зв'язок з шефом і чимось-таки добряче допекла патрону.

— У вас все гаразд, Вітольде Володимировичу? Моя допомога вам не потрібна? Ви себе нормально почуваєте? — застрочила вона наче з автомата Калашникова.

— Все гаразд. Гаразд. Я буду своєчасно. Вдома, — мовив він до секретарки і та дуже здивувалася — чому він це їй каже.

— Що означає "вдома"? — перепитала телефонна трубка. І він тільки тепер зрозумів, що розмовляє ще й з Роксаною.

— Дякую, Міло. У мене все гаразд. Можете йти.

Секретарка, задкуючи, залишила його кабінет.

— А там у тебе й справді все гаразд? — несло з телефонної трубки. — Ти не перепив випадково? Слід казати — мила, любий, а не "міла". Через "и". А ще краще — мила моя, люба моя. У тебе всі вдома?

Вітольд відчув, що вона з нього просто знущається. Ще ніхто не вривався так нахабно й хамовито в його життя. Але в той самий час він відчував, що без Роксани вже не зможе. У ній є щось таке незбагненне, коли він списує на нього і хамство і її безцеремонність, цинізм. З нею і добре, і весело, і розкуто. Відсутні усякі умовності. Він відчув, що зовсім заплутався. Як же їй відповісти?..

Мирослав глянув на двері свого кабінету. Йому здалося, що вони не до кінця зачинені. Він підійшов до дверей і смикнув їх на себе. Так і є. Міла навмисне їх залишила трохи прочиненими.

— Дома буду своєчасно, — повторив він, і адресував ці слова через двері швидше секретарці Мілі, ніж у телефон Роксані.

— Я зрозуміла, — мобільник загов. Вітольд сів у крісло і обхопив голову руками.

Знову зайшла Міла.

— Що у вас? — звернувся він до неї. — Доброго дня! — ні сіло, ні впало привітався він.

— Доброго дня! — відповіла люб'язно секретарка Міла. — Вітольде Володимировичу, ми уже з вами сьогодні бачилися і віталися...

— Так! — він поклав руку на чоло і чомусь зпід руки глянув на Мілу. Тоді взяв папери сам з її рук. Чого раніше ніколи не робив — Міла просто їх сама клала перед ним на стіл. Або він інколи, вказуючи місце, казав: "Покладіть їх, будь ласка, ось тут чи ліпше ось тут, Міло", але сам руками паперів до цього ніколи не торкався. Цим самим нібито дотримувався певної дистанції між керівником і підлеглою.

III

У готель "Прем'єр-палац" він зайшов сам, хоча Роксана вже стояла тут і з кимось патякала по телефону. Миронович, проходячи повз Роксану, тихо назвав їй номер "люкса". Вона кивнула схвально головою. Мовляв, я все зрозуміла і йду вслід за тобою.

На другий поверх піднялася десь хвилин через п'ять, не раніше. І це йому чомусь дуже сподобалося. Адже він саме це і хотів їй сказати: "Спочатку я зайду, а через хвилин п'ять — ти". Але цього він не сказав. Вона сама про все здогадалася. Адже його тут усі знають. Він не одну пасію приводив сюди.

Коли Роксана зайшла до номера у суцільній позолоті, їй забило дух. Вона Вітольду, принаймні, так сказала. А ще додала, що ніколи в своєму житті такої розкоші не бачила.

— От і живуть же люди, — дивилася на ці оксамитові світло-смагдові м'які крісла у золотих візерунках і не приховувала свого захоплення. Сіла на диван такого ж смагдового кольору і ледь не втопилася у його м'якості.

— На столі — краще, — розсміялася Роксана. — Принаймні, твердіше.

— Ніякого стола більше не буде, — суворо мовив він, збуджено крокуючи по номеру як по плацу, не знаючи, куди подіти руки, що з ними робити.

— Я розумію, — посміхалася Роксана. — На такому столі, — показала вона на маленький картярський столик стилю Людовіка XV, — справді нічого не буде. Він навіть мене не витримає. Та й в радіусі...

— Не блазний, — перебив він її. — Я хочу з тобою серйозно поговорити. У мене неприємності.

— Що таке? — Роксана враз, як здалося йому, стала серйозною, підвелася з дивана і обняла його за плечі. Він легенько відсторонив її руку, запросив сісти на місце.

— Що трапилося? — перепитала вона.

— Мені дружина вчора вчинила скандал...

— А що б то була за дружина, аби без скандалу, любий, — вона знову намагалася обняти його і припасти до його плеча.

— Ти могла б бути обачнішою...

— Не зрозуміла! — відсторонилася від нього. — Поясни, будь-ласка.

— У мене нижня частина сорочки і... — він деякий час вагався вимовити це слово...

— Що "і"? — вона дивилася йому просто в вічі, вся напружившись.

— І труси, — додав він.

— Що — труси?..

— Усе було у твоїх губах і твоїй помаді.

Роксана розсміялася:

— І це все?

— А тобі цього мало?

— Любий, я не думаю, що нам від твоєї колишньої дружини потрібно щось приховувати. Вона має знати, що ти її більше не любиш... Ти кохаєш мене... Усю до крапочки. Ти ж не просто кидав ці слова над столом службового кабінету? Я так зрозуміла, що вони адресувалися мені, любий.

— Не зрозумів, — він аж сів од несподіванки і теж відчув, що сів глибоко. Крісло було м'яким і великим, а йому здалося, що він у ньому потонув з головою і з крісла видно тільки його великі, як у кажана, вуха.

— Але ж ти сам казав... Я не за неї... Я тебе всю люблю... Чи це було тільки миттєве збудження, втрата тверезості, запаморочення від успіху донжуана чи від моїх нігтиків і пальчиків, які ти з такою насолодою обцілював? Я ніколи не припускала собі думки, що ти це робиш тільки за неї, — вона розставила ноги, ніби хотіла підтвердити факт, що й сьогодні вона трусиків не надівала.

Він не знав, що й відповісти. Його погляд мимоволі зупинився на її ногах, він піймав себе на тому, що ніби замовлений дивиться на демонстрацію її краси, і його погляд перебіг з ніг до її гарних, ніжних рук, які так не пасували її вдачі, і завмер на її довгих гарних пальчиках у ледь помітних рожевих, наче природних, відтінках нігтів. Потім знову глянув на її витончені, округлі і такі звабливі коліна. Дружина Альбіна, яка, здавалося, кричала йому й досі щось неприємне просто у вуха, дець відпливла за обрій і вже з-за чорних хмар кидала на нього далекі громи і блискавки, але він уже не боявся ні її, ні її громів, ні її блискавок. Альбіна відпливала за горизонт і громи ставали все тихішими й тихішими...

"Які в неї чудові і хтиві ноги. Тато і мама таки гарно над їхнім творенням попрацювали. Жаль тільки, що вони тоді в солодкому сп'янінні забули витягти з її душі це ядуче осине жало".

— Ти маєш перейти на іншу помаду, — він ледь не сказав "як у секретарки Міли". — Ти маєш купувати помаду, яка не залишає ніяких слідів. Ні на обличчі, ні на одязі, ні на тілі.

— І це все, любий? — повторила свою улюблену фразу вже вкотре.

— Поки що все, — він намагався вилізти з цього клятого крісла імені французького короля і не зміг. Вона підійшла, сіла йому на коліна. Своїми довгими пальчиками повела по тому місцю, куди й він сам лазить протягом дня по кілька разів.

— О. У нас повністю упав бойовий дух. Наші здаються. Любий, ми цього не

допустимо. Ми зберемо в один кулак усі наявні у нас сили. Дещо візьмемо з резерву головного командування, і кинемо все це в бій в ім'я войовничого духу бійця-солдата.

Він її слухав і мовчав. Так само мовчки дивився на неї, на її елегантні доглянуті руки, які так ніжно гладили його, але ніякі команди його власні йому не допомагали. "Що зі мною?" — запитував він сам себе і сам собі наказував: "Ну, будь сміливішим. Не опускайся ж нам до такого ганебного моменту. Доведи, що ти справді боєць. Додому вже нема вороття". Власної відповіді він не відчув.

Роксана стала перед ним на коліна, торкнувшись м'якого і ніжного килима.

— Любий, ти бачиш, як я заради тебе низько опустилась? Я зараз помаду витру об готельну серветку і сховаю її у власній кишені, — шепотіла вона. — Тепер від нашого кохання не залишиться й сліду навіть для твоєї колишньої Альбіни. Ти тільки забезпеч собі гарне алібі. І все буде добре. Ти спатимеш спокійно, як дитинча, якому приснилася казочка про чарівний замок і не менш чарівну красуню принцесу, яка закохалась у чудовисько...

— Мабуть, навпаки — принц закохався у хижачку-чудовисько...

— Нащадки розберуться. А поки що ми займемося рекогносцируванням перед боєм і визначимо місце бою для головної битви. Сьогодні заходимо з флангів. Спочатку беремо супротивника в живе кільце і поступово... О! У нас уже деякі зрушення є, — радісно повідомила вона.

Але краще б вона цього не казала. Його мозок знову загальмував і його остаточно заклонило.

— Так ми далеко не поїдемо... Розслабся, бо додому своєчасно не потрапиш, як ти запевняв секретарку. Чи, може, на сьогодні наш "бобік" остаточно здох? Секретарка Міла попрацювала за двох? Ми не ревнуємо. На здоров'я! Сьогодні спонсори — це модно. Багаті мають ділитися з бідними. Тепер усе в наших ніжних руках. У них оживає і мертвий.

Вони обоє вперто мовчали.

— Не мовчи, — наказала вона одному із двох. — Піднімайся. Я ляжу на стіл.

— Він переламається, — нарешті подав голос Вітольд.

— Хто? — перепитала вона. — Якщо це справді трапиться, запишемо в Книгу Гіннеса.

— Я про стіл, — уточнив він.

— Так би й сказав. Ми багаті, ми інший купимо.

Він підвівся й допоміг їй лягти на стіл. Справді, на цьому картярському столі було незручно. Маленький столик скрипів і трохи похитувався на одній своїй ніжці з чотирма страусовими лапками. Вітольд підставив під нього два крісла. Роксана поклала на них ноги і мовила:

— Тепер можна сказати, що я перед очима дамського лікаря-любителя, і вся краса моя чудова — у тебе на виду, — вона знову розсміялася. — Тепер у нас щось таки вийде?

— Спільними зусиллями, — вона переклала ноги з розкішних билець Людовиків на

його плечі і підвела очі на Вітольда. Він глянув на неї, на стіл у стилі французького короля минулих століть і раптом відчув, що в ньому все оживає... Тепер артпідготовка, як казала Роксана, була зайвою. Боець вискочив з окопу і, здавалося, без команди пішов в атаку.

— Не так швидко, — мовила Роксана. — Ми не збираємося одразу захоплювати другу позицію супротивника.

— Вітольд її більше не слухав. А вона не вгавала. Нарешті він не витримав і поцікавився:

— Звідки у тебе ця військова термінологія?

— Від тата-генерала, — промовила вона. — Я часто чую голосні сні свого покійного татуся. І досі уявляю, як він йде в атаку і згадую його термінологію. Коли ще ми жили у військовому великому наметі, тато вмикав музику своєї радіоли (тоді він мав звання капітана) і мамі говорив, що він знову йде в атаку. Мама тільки уточнювала, який уже раз...

Вітольд у відповідь не сказав нічого. Він ретельно займався своєю роботою. Нарешті відчув у цьому смак. Забулося вчорашнє сімейне цунамі, і йому тепер хотілося, щоб ця насолода ніколи не закінчувалася...

IV

... Автомобіль в'їжджав у ворота двоповерхового салатного кольору особняка. Двері гаража, як і ворота, автоматично відчинилися, і вони опинилися в підземному гаражі. Здавалося, в'їхали в саме черево великого оригінального будинку, над яким, вочевидь, працювали кращі архітектурні голови і дизайнери України. Вітольду подобався цей будинок. Він вважав його своїм духовним пам'ятником, а для Роксани нині він був іменним подарунком.

Роксана прийняла душ і попрямувала до свого улюбленого ліжка, над яким вона вивісила пам'ятку, яку принесла з телестудії, під заголовком:

"ЧОГО НЕ ЛЮБЛЯТЬ ЧОЛОВІКИ В ЛІЖКУ?!"

Пункт перший нагадував жінкам, що чоловіки терпіти довго не можуть жінок, які ніколи не виступають ініціаторами в сексі. Роксана ж тепер постійно брала в свої руки ініціативу і це була чи не перша її перевага перед Альбіною. Вітольду, як кожному колишньому провінціалу, така поведінка городянки дуже подобалась.

Пункт другий стверджував: "Чоловіки не люблять, коли жінки перекладають усю провину на них за свій оргазм".

Пункт третій: "Чоловіки терпіти не можуть жінок, які в постелі лежать, як музейні мумії. Вони їх називають "сексуальні трупи"".

Вітольд після цього пункту асоціативно згадував свою секретарку Мілу, якій весь час хотів подарувати ксерокопію Роксаниної "Пам'ятки", але чомусь не наважувався.

Пункт четвертий: "Чоловіки терпіти не можуть жінок, які в ліжку сміються і щось негарне кажуть на адресу чоловічого "паспорта", якої б форми і величини він не був.

Чоловіки таких жінок називають "домашніми критиками" і намагаються пошвидше поміняти їх на авторів хвалебних од і псалмів на свою адресу".

Пункт п'ятий: "Чоловіки терпіти не можуть жінок, які не люблять оральний секс".

Пункт шостий: "Чоловіки не люблять після сексу пристрасних, жадібних поцілунків партнерші, які не дають змоги їм після відпочити".

Пункт сьомий: "Чоловіки не люблять в постелі дуже серйозних жінок".

Пункт восьмий: "Чоловіки не люблять поверхових, примітивних жінок".

Пункт дев'ятий: "Чоловіки терпіти не можуть жінок, які говорять у ліжку про фінанси і господарство в сім'ї".

Пункт десятий: "Чоловіки терпіти не можуть жінок, які розповідають про своїх попередніх коханців і наводять порівняння".

Він пам'ятав усі пункти і якщо Роксана один з них порушувала, казав:

— Пункт четвертий!

Вона тієї ж миті заговкала й проводила пальчиком по своїх губах. Мовляв, дивись — я вже затулила рота.

Якось він, згадуючи Альбіну, не витримав й олівцем дописав:

Пункт одинадцятий: "Чоловіки люблять, коли під час оргазму жінки кричать так, ніби вони від кохання помирають..."

Але зараз Вітольд згадав свій дубовий стіл, який стояв у його вітальні, і він, часто дивлячись на нього, думав, що ніхто з приятелів навіть уявити не може, що більшість свого сексуального часу вони з Роксаною проводять саме на цьому столі. На столі, де тепер вона часто ставить його друзям французький коньяк "Луї XIII" і кладе у тарілочку з блакитною смужечкою тонко нарізані золотисті кільця лимона, що постійно купаються у прозорому липовому меду.

— Я хочу до нашого столу, — шепотів він, цілуючи її в мочку вуха.

Вітольд горів бажанням дізнатися, що нового придумала Роксана. Він уже на собі відчув, що таке її витівки й фантазії та її звуковий супровід відповідно до одинадцятого пункту, який так старанно відтворювала тепер і Роксана. Їй ще було далеко до Альбіни. Але, як про себе міркував Миронович, вона робила у цьому звуковому напрямку перші кроки...

— Перші кроки молодого бійця, — посміхалася задоволено Роксана, пильно дивлячись йому в очі. Він відповідав їй взаємністю і вона здогадувалась, що йому це подобається.

— Ще не Сирена, але ми виробляємо в собі командирський голос, — Роксана залишалася вірною власному почуттю гумору.

Мироновичу, як провінціалу, що десь на денці його душі ще затрималися залишки сумління, згадувався у такі хвилини малий Альберт. Він пригадав вечірній час, коли на прохання сина залишився на вечір в академіка Ластовецького. Альбіна, мабуть, навмисне увімкнула передачу "Аудієнція". Шестирічний Альберт, глянувши на екран телевізора і побачивши там Роксану, висловив про неї свою думку. Відмінну від думок багатьох чоловіків, яким подобалася телезірка:

— Погана тітка!!! — і плюнув у бік телевізора. — Вона забрала у мене тата...

— Агов, де ти? — Роксана торкнулася своїми пальчиками Вітольдових грудей. — Ми піднялись на недосяжну висоту?

— Я все намагаюсь здогадатися, що ж ти в Парижі придумала? — замість відповіді запитав Вітольд.

— Не в Парижі, а в літаку, любий, у польоті... Мені саме небо підказало...

— І що воно тобі підказало?

Роксана підняла вгору вказівний пальчик, показуючи на стелю, і прошепотіла Вітольду на вухо:

— Там живе майор Мельниченко...

— Господи, — незадоволено вигукнув Миронович. — Цей майор Мельниченко — справжнє живе опудало у кабінетах і дачах в усіх без винятку державних чиновників. Ним тепер і досі лякають Папу...

— Нічого не вдієш, любий, се ля ві! — Роксана повела бровами. — Спочатку кохання після Парижа, а потім — державні справи...

— Ні, спочатку ти скажеш, що ти придумала там, а тоді...

— Любий, — затулила вона йому поцілунком рота. — Гм... Як там наш маленький? Засумував. Чого про власника не скажеш. Бачу, засумував. Зараз ми тебе, коханий, розвеселимо. Парочку вилазок, невеличка імітація артпідготовки і піхота — вперед, в атаку. Після цього її вже нічого не стримає. Попереду пустимо кавалерію з оголеними шаблями і ніяких піхов... шиків.

— Тоді хоч напиши, — Вітольд уже не чинив опору. — Я здаюся у руки супротивника. Можеш брати в полон. Тільки напиши. Горю бажанням. На дачі жодного ока і жодного вуха майора Мельниченка...

— Поле розміноване — мін немає?

— Так, мін немає і "жучків" теж. Я хочу дізнатися... Я горю бажанням, — повторив він.

— Горіти бажанням, любий, слід не від цього. Правда, коханий...

— Я до тебе звертаюсь, — нагадав Вітольд.

— А я — до нього. Після закінчення атаки, любий. Після закінчення атаки... Не збивай мене з ритму... Як тільки піхота захлинется і раптом заляже... Тільки тоді ми кидаємо з тобою план... дій. Якщо піхота несподівано знову не підніметься і не піде в атаку... Перевіримо про всяк випадок нашу боєздатність, коханий... Чи не робив ти тут з усякими милими через "і" вилазок і не посилав передовий загін у розвідку і чи тепер не опинишся в ар'єргарді...

Миронович лежав, як в операційній, і тільки дивився на "операторку" у французькому пеньюарі, яка так вправно проводила шокову терапію. Йому було приємно й смішно.

— Любий, — розцілювала його Роксана. — Чому ти цього раніше не написав? — показала вона пальчиком на "Пам'ятку". — Я тобі з завтрашнього дня накуплю вати, і ти вже як Одісей, слухатимеш свою Сирену до другого пришествя Ісуса Христа. Вона

завиватиме так, що сойки на дачі падатимуть каменем об землю...

— А якщо ми цим займатимемося в Києві, а не на дачі?...

— На Банковій чутимуть, — Роксана легенько подряпувала нігтиками його волосаті груди.

— Дивись не обламай знову нігтики, — попередив він.

— Від такого стану нігтики не ламаються... Але надія є... Ми підсилюємо аргумент фактом і в нас ще не все втрачено, любий... Я вже це відчула, любий, в своїх руках, — і міцно стиснула його тіло.

— Нічого... Я знаю, як ти мене любиш... І знову з великим задоволенням полечу, але цього разу не в Париж...

— Заінтригований Миронович лежав так, ніби очікував не кінця завершення насолоди, а початку її розповіді про чергову поїзтку.

— І куди ж ти збираєшся цього разу? — після недовгого перепочинку поцікавився він. Незважаючи на свою високу державну посаду, успішні бізнесові справи, примхи Роксани таки чимало коштували йому і часу, і нервів, і коштів.

— У Центральну Африку, любий. У Центральну Африку. — Вона знову стиснула своїми гарними пальчиками його тіло і прошепотіла: — До ліліпутів, до карликів... Ось таких, як цей... Маленьких, жилавих і твердих у своїх намірах. Ти мене зрозумів?

— Це що — аудієнція з вождем племені? — поцікавився Вітольд.

— З вождем, любий, з ним... Я ж так за ним засумувала. Я більше п'яти годин не витримую... Ти ж знаєш, любий... Я тільки на мить ще раз у душ... І твій ліліпут може вдруге робити зі мною, що захоче...

— Не дурій... І не ображай хлопця, — заступився він за свого представника у кучерявих джунглях Африки.

— Його я ображати не буду... Він буде ще більш задоволений і щасливий... Повір мені...

... Роксана підійшла до дзеркала, взяла гребінець і почала розчісувати коси. Виснажений і втомлений Вітольд лежав на ліжку, підклавши під голову руки і напіврозплющеними очима милувався Роксаною: її поставою, станом, стегнами і навдивовиж гарними і рівними ногами.

— Роксано, в тобі мені подобається все, — повторював часто він. — Усе — окрім язичка. Колючого, ехидного, а часто й — дошкульного.

— Але цей язик також чогось вартий. Це мій робочий язик, — у відповідь тільки сміялася вона, і Вітольд не розумів, на що вона натякає, чи на свою балакучу професію чи на суміжну їй. Тільки трохи древнішу за журналістику.

Він не спускав, роздумуючи над своїм життям, з неї очей і вона перехопила його погляд у дзеркалі, підморгнула йому, а потім піднесла до губ три своїх тонких довгих пальчики і, не повертаючись до нього, через люстро послала йому повітряний поцілунок.

— Комбат на відпочинку, — сміялася вона. — І ад'ютант — також. Я висмоктала його, як мозок з кістки. Твоїй Альбіні чи Мілі тепер дістанеться тільки гарнізонний

баян... У гармошку.

"Сучка, — промовив про себе Вітольд. — Справжня сучка. Як в одній людині тільки може поєднуватися краса і цинізм?"

— Журналістка міняє професію, — кинув він їй у спину після її неприємних слів.

— Для чого? — перепитала вона. — Це професійно поєднано. Те і те — старе, як світ.

"Цинічка. Гарна, вродлива цинічка", — повторив він про себе і заплющив очі.

— Ну, я пішла, — почув він крізь дрімоту. — На мене чекає аудієнція. А ти мені тут дивися — без моєї команди в атаку не піднімайсь. — Ці слова, Вітольд зрозумів, адресувалися не йому. — Недисципліновано поводитимешся, висуватимешся цікавий з окопу, а може, ще подумаєш здатися супротивнику, зібравши свої останні сили, уб'ю і мертвого заберу на роботу. А там триматиму в реанімації, поки не оживеш. — Вона міцно поцілувала Вітольда й тихо вийшла з кімнати, причинивши за собою двері. Миронович тільки сказав: "Ну як її не любити? І як її не прощати? Навіть після цих слів, цих жестів?! Мене й справді так ніхто не кохав!"

Він ще почув, як відчинилися двері гаража і з м'яким шурхотом коліс з воріт боксу викотився її дамський "Мерседес" світло-блакитного кольору, і заплющив очі. Втома наче всілася на його знесилене тіло і зашепотіла йому на вухо: "Засни!". Він — намагався, але вже не спав. Розмірковував над життям — таким дивовижним і непередбаченим. Навіть він, людина зі сталевими нервами, твердим характером, у присутності цієї вродливої жінки, яку він про себе постійно називав "красива сучка, без якої я не можу жити", розгублювався, ніяковів. Інколи не знав, з чого почати найбанальнішу фразу. Його єство наче сковувало щось зсередини, і він відчував себе безвладним перед нею, і час від часу, не відводячи від неї погляду, в душі обзивав її: "Повія. Стовідсоткова повія". А потім заспокоював сам себе й додавав: "Але вона для мене мов свято серед буднів. Свято, яке швидко минає... А дружина — це справді будні, це вічний крик, вічне невдоволення, вічні взаємообрази і сварки, які не кінчаються ніколи".

Йому постійно хотілося від Альбіни втекти. Але він не наважувався. Був вірний подружньому обов'язку — обов'язку батька. Він не хотів, щоб Альберт ріс без нього. Він мав отримувати батьківську підтримку, любов, опіку, захист і чоловіче виховання.

Себе ж у родині Альбіни постійно відчував, як пес на прив'язі. Постійно йому хотілося розірвати ланцюг шлюбних обов'язків і втекти світ за очі, незважаючи на шикарну квартиру на 300 квадратних метрів у центрі Києва, яка нині коштувала мільйони доларів, як і в Парижі, Римі чи Лондоні. Розкішні італійські меблі, люстри, витесані з іспанського каменю, і французька білизна з найпрестижніших магазинів Парижа, куди він тепер часто любив літати і в ресторані "Брізоль" замовляв постійно жаб'ячі лапки в лимонному соусі чи в сухариках на оливковій олії. Вони йому і тепер не дуже смакували, але, як кожний провінціал, вдавав з себе столичного аристократа і їв їх не заради задоволення, а заради моди і підтримки іміджу багатого людини, що купається в розкошах. Він хотів показати те, чого в ньому ніколи не жило — спадковий

і природжений аристократизм. Він платив десять відсотків чайових від вартості обіду за пластиковою картою і поверх цього ще додавав стільки ж готівкою, і за ним упали одразу три офіціантки. Вони ж замовляли музику і скрипки пілікали над його вухом світову й українську класику, фальшивлячи на кожному кроці. Інколи вони плуталися у походженні окремих пісень і скрипка над його вухом ностальгічно плакала то офранцуженою українською піснею українського емігранта, а то — російською мелодією ще дореволюційних епох з арсеналу білогвардійців.

Вітольд тоді відривався від тарілки, клав золоту виделку на серветку і казав:

— Мсьє, пардон... То є російська пісня. Ніхт українська.

"Мсьє" скрипаль розумів його вже з першого слова і повторював "Ой, видно село за горою". Бадьора маршова пісня й справді подобалася йому, і він тоді коли француз натрапляв наосліп на гарну українську мелодію, що припадала Вітольду до душі, платив щедрі чайові. Скрипаль згинався у три погібелі і виводив часто так жалісно, ніби не він, а скрипка просила відвідувача "Брістоля" чи "Георга V": "Мсьє, дай іще". Вітольда тоді це злило і він мовчки, зосереджено їв, поки скрипка не відпливала кудись в інший куточок ресторану і там продовжувала виконувати свій інтернаціональний обов'язок залежно від приналежності відвідувача і його гаманця.

V

У Париж він літав переважно сам. Інколи брав з собою секретарку Мілу, мотивуючи тим, що готує протокол до приїзду президента на вищому рівні і вимагатиме від французького колеги, аби протокол проходив не за англійським, а французьким алфавітом і його президент тоді б сидів поруч Жака Ширака чи ще якогось державного достойника, в якому Україна мала свої інтереси. Він уявляв, що така пропозиція, якої, до речі, ніколи не було, дуже сподобалася б Жаку Шираку. А ще б він додав, що між Францією і Україною давні дипломатичні зв'язки з одинадцятого чи дванадцятого століття, коли дочка київського князя Ярослава Мудрого вийшла заміж за французького короля. І що його князь, Ярослав Мудрий, ще тоді, віддаючи своїх дочок за багатьох королів Європи, будував спільний Європейський дім, і що в цьому світі немає нічого нового, окрім гарного старого забутого, що раптом знову впливає на поверхню у тому чи іншому столітті, дякуючи підказці своїм монархам національними істориками-радниками.

З секретаркою Мілою він зупинявся в Парижі тільки у вихідні дні. Президент не любляв його частих поїздок за кордон, але з ними мирився, оскільки Вітольд не забував ніколи свого патрона і завжди приносив йому чималі дивіденди і не тільки у грошових вимірах.

Секретарка Міла — кирпатенька білявка, суцільна сором'язливість і покора. У її гарній голівці утримувався чималий розум, кмітливість і, що Вітольда найбільше приваблювало в ній, що в її загалом невеликій голівці легко вмещалося чимало іншомовних словників, якими вона вільно користувалася, перебуваючи з ним чи то в

Лондоні, чи то в Парижі, чи то в Мадриді, чи то в Римі. З цією інтелектуалкою-красунею у гарних окулярах, за якими ховалися напрочуд великі й блакитні очі, було завжди легко й затишно. Вона йому нагадувала красиву ляльку з шоу, яка в свою чергу скидалася на якусь голлівудську красуню, ім'я якої він так і не міг запам'ятати. Пригадував, що це щось середнє між Шерон Стоун і Метью Вільямс. Але швидше за все вона була схожа на вітчизняну популярну артистку Ольгу Сумську. У такій самій — світлій обробці. Вітольд не міг сказати, що він любив Мілу, як не міг сказати, що у цьому світі йому з кимось краще й затишніше, ніж з нею.

"На такій би й одружитися. Але такі покірні та милі дівчатка чомусь часто залишаються самотніми. Вони ніби служать своєрідними полігонами для інших, наче ті тренажери, на яких проходять практику юні серця, спалюючи себе передчасно, а потім, знесилені, віддаються хижачкам, залишаючи на дні свого серця тільки рожеві спогади лагідних стегон секретарок Міл, які віддавалися їм тихо, без кокетства і нарочитого кривляння. Такі секретарки наче виконували свої безпосередні функціональні обов'язки і за ці понадурочні години отримували додаткову плату і часто не грішми — бартером".

Вітольд пригадав той самий "Брістоль". Він тоді вперше підійшов до Мілиного столу, за яким вона працювала, щось набираючи на ноутбучі, взяв її за круглі, спадисті й піддатливі плечі. Вона підвелась і автоматично, як лялька Барбі, заплющила очі, ніби давно готувалася до цього. Він її обійняв і, легенько притулившись до її грудей, ніжно поцілував у теплі пухленькі губки, що вічно нагадували йому рожевий бантик, гарно зав'язаний мамою на щасливу дорогу. Вона не пручалась і, здавалося, навіть не напружувалася. "Покірне теля", — подумав він, взяв її маленьку руку з короткими пальчиками і десь після третього довгого поцілунку притулив її руку нижче свого пояса. Він затамував на мить подих, чекаючи від неї реакції. Але ні реакції, ні супротиву з її боку не було. Вона просто чітко виконувала те, чого він бажав. Вітольд не на жарт збудився. Кров заповнила мочки його вух. Він уже не пригадує, що тоді їй говорив, але згадує, що все сказане пов'язував з її рукою і її напруженням. Вона покійно й безмовно виконувала його накази, задовольняла його примхи і прохання. І тільки одного разу наївно й просто запитала:

— Я все правильно роблю?

— Правильно, Міло. Дуже правильно. А тепер сядь на стіл.

Стіл для її лялькового зросту був високий і він її підсадив, заголив спідничку і побачив, що вона в колготках. Тоді наказав їй злізти зі столу.

— Скинь з себе колготки.

Вона мовчки нагнулася і почала їх перед ним стягувати, забувши зняти черевички. Ноги у Міли були білі і йому здалося, що й негарні. Він не любив білих ніг. І часто сам собі казав: "Такі ноги потрібно одягати в капрони".

— Чому ти не носиш панчіх?

— У колготках — швидше. Швидше знімаєш. Швидше надіваєш. У випадку чого... Так мені дівчата у школі казали... Але якщо ви...

— Від сьогодні ти носитимеш панчохи. Гарні панчохи. І коли будеш зі мною, ніколи не зніматимеш їх.

— Добре, — мовила Міла. — А що тепер?

— Скинь черевички, викинь ці колготки, щоб я їх більше на тобі не бачив...

Вона, як йому здалося, довго вовтузилася з тими колготками і взуттям. Він її взяв на руки. Посадив на стіл, грубо здер весь той одяг разом з маленькими майже дитячими черевичками і жбурнув у дзеркало, ледь не розбивши його.

Брав він її мовчки. Вона дивилася на нього і наче завмерла, боячись зробити щось не так. А він у свою чергу боявся, що вона його запитає, чи вона все правильно робить, тому просто сказав:

— Не дивись так зосереджено на мене. Мрій. Уяви, що тобі добре...

— Мені гарно.

— Я цього не бачу.

— Мені справді гарно... Я такого ще ніколи не відчувала...

Йому хотілося сказати, якщо тобі справді гарно, то стогни, щось лагідне говори, врешті-решт плач від задоволення, а то так недовго й до ганьби... Ти ж справді не лялька в моєму кабінеті. А я не манекен-робот, що ритмічно виконує свої однотипні рухи і думає, чи не сяде бува його акумулятор, чи передчасно не розрядиться апарат. Вона не стогнала і не ойкала.

Йому пригадалася Альбіна, його законна дружина, і він тільки зараз піймав себе на тому, чому він не зможе її залишити, поміняти на якусь іншу жінку. Альбіна зовсім не така в постелі, як ці непрофесіоналки-секретарки. Альбіну він називав своєю вершницею і з нею в ліжку, тільки в ліжку, йому завжди було справді гарно. Слово "гарно" не те слово — чудесно! Вона завжди казала: "Я — зверху" і, всідаючись на нього, скидала бюстгальтер, наказувала брати її за груди, і далі починалися, як він про себе казав, кавалерійські скачки. Альбіна закидала свої русьві коси на плечі, високо піднімала голову і дивилася в стелю, ніби там вичитувала поради ученого сексопатолога. Він у такі хвилини нагадував Мілу: спокійно лежав, широко розплющивши очі, спостерігав за Альбіною і чекав того моменту, без якого він ніколи не міг жити. Цього ніхто із жінок, з якими він мав справу, ніколи не витворяв у його сексуальному житті. Тільки Альбіна. Вона нагадувала йому море, що спочатку плавно облизує береги припливом і відпливом, і раптом над ним починають бурунитися білі овечки піни. Десь далеко в небі починають чи то плакати, чи то скиглити стривожені чайки, тікаючи до берега від бурі, що так швидко насувається на них. Чайки спочатку стогнуть, тоді починають плакати буревісники і раптом небо розривається навпіл. Вітольд уже не чує, чи йому приємно, чи ні. Він тільки чує її крик і вереск, і плач. Йому хочеться затулити їй рота, але вона оскалює зуби, кусає його долоню до крові і він думає, добре, що я не підставляв їй своїх пальців. Альбіна ще якийсь час плаче над ним і він думає, чи не чують цього всього сусіди.

"Плач Ярославни" — назвали ці насолоджуючі оргії позаочі перехожі і мешканці їхнього будинку. І кожен з чоловіків у дворі, коли "Ярославна" йшла додому чи з дому, з

інтересом і безцеремонно роздивлявся цю статечну й строгу жінку в великих окулярах і з вченим поглядом та вишуканими манерами у повсякденній поведінці. Вони дивилися вслід цій жилавій худій жінці, потроху заздрили її партнеру по ліжку і самі себе запитували, скільки у неї енергії, сили, пристрасті, що їх вона вкладає в цю дивовижну симфонію первісного кохання.

Альбіна, вся волога, падала на його груди, цілувала його уста і тихо муркотіла:

— Це ще не все, любий. Це тільки початок. Ти тільки тримайся.

Піт скапував з її чола. Приємний, збуджуючий, з якимось дитячим ароматом, пахощами сандала і мускуса, які ніколи не викликали у нього ні відрази, ні алергії. "Ти тільки тримайся", — говорила Альбіна, і він відчував, що знову накочується хвиля, чайки у небі починають свій плач і раптом у безтямі починають кричати альбатроси. Господи, як він любив ці хвилини. Він знову намагався затулити їй рота. Вона сердито відбивала його руку і нестямно кричала, дивлячись у стелю. Тоді так само раптово затихала і знову падала йому на груди. "Ти тільки тримайся!". Він тримався не заради насолоди, швидше заради інтересу. Його це тішило, і Вітольд отримував і справді безмежне море задоволення і після третього вереску і зойку. Альбіна остаточно знесилена, скочувалася на ліжку і казала:

— Я задовольнилась. А тепер роби зі мною, що хочеш...

Хіба він міг забути таку жінку? Хіба можна кидати її напризволяще і віддавати у чужі руки? Вітольд навіть з Роксаною, перебуваючи в інтимній обстановці, часто заплющував очі і бачив перед собою Альбіну — вершницю і вісницю бурі над морем з криком чайок, буревісників і альбатросів.

Мілу він зняв зі стола і відніс на диван, наче надувну іграшку із сексшопу, яку він взяв напрокат, трохи погрався, а тепер ніби відіслав її до кращих часів. Вона й справді, мов іграшка, кліпала своїми великими віями, не спускаючи з нього вдячного блакитного погляду.

— Тобі було добре? — запитав він.

— Добре. Мені з вами завжди добре, — відповіла вона і заплакала.

— Ти чого плачеш?

— Тепер у мене буде від вас дитина?

— Нічого не буде! Не переживай. Лежи спокійно і думай про Париж. Я прийму душ, а тоді спущусь у вестибюль. Принесу тобі твого улюбленого морозива.

— Добре!

Вітольд підійшов до неї і накрив її білі негарні ноги з яскраво малиновими нігтиками ковдрою. Голі ноги йому ніколи не подобались. Такий зухвалий колір нігтів на ногах — також. Він не любив білих голих, не засмаглих жіночих ніг. Чоловічих — тим паче. Навіть своїх.

Мілу Бездух — його секретарку у секретаріаті чомусь прозвали "Кіндер-сюрприз". Йому теж сподобалося це прізвисько і він, виходячи з номера, глянув на неї і називав її по-своєму — "Дірол без цукру", або "Білявка Барбі з кліпаючими віями", "Іграшка на годину".

Униз опускався сходами. Ліфт викликати на другий поверх йому було чомусь ніяково. Наче соромно. Ще молодий, повний сил, енергії. Треба рухатись, бігати. Не обов'язково займатися фізичними вправами, — головне мати постійно фізичне навантаження, здається, таке твердження десь вчитав він. А зайнятись на півгодинки сексом — хіба це не рівнозначно розвантаженню двох вагонів цегли. Вважай, щойно розвантажив.

Він вийшов на вулиці Ріволі, проминув знаменитий готель "Меріс", де свого часу жив Сальвадор Далі, і попрямував уздовж розкішних апартаментів з видом на Тюільрі. Саме про цей куточок Парижа Вітольд дещо знав з книжечки Фредеріка Бегбеде "Історійки в естезі", яку йому якось перед сном поклала на тумбочку біля ліжка Роксана. Зі змісту книжки Миронович запам'ятав лише одне: в районі Тюільрі фарбовані французькі ципи полюбують злигуватися зі знаменитими телеведучими Парижа. Цей подарунок від Роксани Вітольду потрібно було сприймати як натяк про життя телезірок, чи просто збуджуватися наніч і бути у готовності до виконання своїх шлюбних обов'язків.

Миронович присів на облізлу лавочку, яка вже давно чекала своєї щітки та свіжої фарби, і почав роздивлятися навкруги. Парижани снували, як усі люди у великих містах. Ніхто ні до кого, здається, не мав ніяких справ. Усі наче запрограмовані, кудись поспішали, вибирали свій маршрут і кожен йшов чи біг у своєму життєвому напрямку. Один одному назустріч і водночас — врізнобіч. Цей людський мурашник скидався на лісовий, у сосновому гаю, біля його дачі. Він часто виходив у ліс і часто зупинявся біля того мурашника, дивився на мурах, на їхню безглузду метушню. Таку енергійну і таку, як на його погляд, безпрограмну біганину назад і вперед, праворуч і ліворуч. Вони рухалися в усі сторони світу і, нічого ніде не знаходячи, поверталися назад і знову витрачали силу й енергію на ту нікому і їм у тім числі не потрібну біганину. Щоправда, хтось щось ніс на собі, хтось щось тягнув більше за себе, інші просто бігали, навіть нічого не винюючи, і невідомо куди і за чим поспішали.

У великих містах люди бігали так само. Вітольд зупинився на мить біля стовпа з великою гарною рекламою, з якої до нього посміхалася напівоголена білявка з блискучими білосніжними зубами й агітувала купувати зубну пасту "Колбі-12", яка мала врятувати світ від парадонтозу, карієсу, зубного каміння й іншої зубної чортівні, що налипає на ваші ясна і стовідсотково захищає вашу емаль, даруючи вам вічносвіжий подих і чистоту рота.

Нижче тулуба рекламної красуні, ніби ненароком заголеної спіднички, демонструвалися гарні, кольору засмаги панчішки "Рюшон" з рожевими пов'язочками і такого ж кольору бутоном дикої троянди.

"Треба такі панчішки купити для "Дірол без цукру"", — подумав Вітольд про Мілу. Але піймав себе на думці, що він цього не зробить. Посоромиться запитати про це в продавця. Та й французької не знає. Хай їх купує сама "Кіндер-сюрприз". Я дам їй гроші. "Цікаво, на якому йому імені зупинитися? Що найбільше Мілі підходить з усіх її прізвиськ?" І чи треба це зараз йому? "Білявка Барбі", "Кіндер-сюрприз", "Дірол без

цукру"? Зупинився на останньому. Це їй, здається, найбільше пасує.

Люди снували далі. Снували, як ті мурахи з його соснового гаю, який він взяв у держави в оренду на сорок дев'ять років. Вітольд подумав: "Якщо й справді є на світі Бог, і він сидить десь там на небі і своїми всевидючими очима спостерігає зараз з висоти за людською метушнею, їхніми рухами, то що він, цікаво, думає про все це? Треба ж йому чимось там займатися. Час від часу поглядати на землю. Дивитися реальні бойовики. Людське божевілля, коли ці істоти, малесенькі, як і ті мурахи, гасають по полях, пустелях і вбивають якимись скорострілами один одного чи підривають, втративши розум, самі себе і при цьому вбивають інших. А може, він любить секс і оце зараз дивиться порнофільм за участю Міли і його, Вітольда. Цікаво, що він думає з цього приводу, коли знає, що йому найкраще цим займатися з Альбіною. Альбіна, мабуть, збуджує не тільки чоловіків, що слухають її крик і вереск під вікном, а й самого Всевишнього. Чи це сам Творець усіх їх і штовхає на це, рухає ними, чи люди самі себе запрограмовують?" "Візьми приклад із себе. На що запрограмований зараз ти?" — запитав внутрішній голос Вітольда. — "А й справді, — відповів він сам собі. — Я запрограмований на гарні французькі панчохи для Міли. Для "Дірола без цукру".

Він розвернувся і зайшов у готель. На першому поверсі "Брістоля" виблискувала ціла мережа різних міні-магазинчиків, в яких мало б бути все, що потрібно його мешканцям. Найбільше тут було сувенірів. Від копій яєць Фаберже й іншої золото-діамантової "біжутерії" до гарних панчіх різного кольору.

Він знову подумав про Мілу. На мить уявив її білі аж бліді ноги і взяв набір панчіх темної засмаги. Ці їй найкраще пасуватимуть. Тут демонструвалися і гарні різноколірні мережива, а також різного розміру і виду жіночі трусики. Він зупинив на них свій погляд і продавець-французенка одразу перехопила його і запропонувала те, чого він хотів.

— Мсьє, — вона взяла в руки рожево-прозорі трусики і подала йому сім пар в одній упаковці.

— Мерсі, мадам, — сказав він все, що знав, і глянув на панчохи точнісінько такі, як на тій рекламі з білявкою. Французенка перехопила і цей погляд. Він схвально закивав головою, розрахувався і відійшов.

— Це її прикрасить, — мовив сам до себе і підійшов до столика з газетами і журналами. З усіх газет він пам'ятав тільки одну французьку назву — часопис "Монд". Показав старому французу на неї пальцем.

— О'кей! — англійською про всяк випадок мовив той, зрозумівши, що його клієнт без язика, і намагався на тих самих пальцях зрозуміти, хто ж Вітольд за національністю — почав тикати пальцями в різні газети з різними шрифтами і мовами. Вітольд помітив часопис, надрукований кирилицею. Тицьнув пальцем у неї й собі.

— О'кей! — повторив француз, глянув на Вітольда і запитав. — Серб? Белград? Болгар? Софія?

— Ноу, — відповів Вітольд, подаючи старому французу франки. — Юкрейн.

— О, — француз глянув у небо, трохи задумався, а тоді сказав: — Чорнобиль,

Кличко, Шевченко...

— Йєс, — підтвердив Вітольд і подумав, якого він має на увазі Шевченка — Тараса чи Андрія?

— Мсьє! — француз показав на здачу.

Вітольд помахав йому рукою. Мовляв, не треба. Залиш собі. Знай наших.

— Мерсі, мсьє, — мовив старий кіоскер. Вітольд його вже не чув. Він ніс у сувенірній, розцяцькованій торбинці у подарунок Мілі панчохи і трусики, собі газету "Монд" і хорватський часопис "Свобода" із зовсім іншим наголосом, ніж на цьому слові роблять українці чи росіяни.

Несподівано його думки змінилися і він, подібно до тих мурах у сосновому гаю, різко поміняв напрямок, влився в паризький натовп і попрямував до скверика, що мав його своїми червоними парасольками у вигляді розцяцькованих білими плямами великих грибів. Офіціантка у надто коротенькій спідничці, з однотонно засмаглими і пружними ногами, у такого ж кольору як грибові парасольки фартушку, підбігла до нього з білим блокнотиком у руках, чемно привіталася і запитала, що б він хотів замовити. Він знав по-французьки тільки як називаються морозиво і кава. Вона кивнула головою, показала йому свій кругленький задочок без фартушка і він подумав: "А чи в неї під цією коротенькою спідничкою аж до самої розеточки є трусики?" Потім поклав руки на стіл і цинічно уявив собі, що в кінці робочої ночі, коли Париж готується до пізнього сну, власник кав'ярні на набережній Сени зачиняє свій прозаїчно-харчовий заклад, підкликає офіціантку, скидає перед цим стільці на підлогу, що лежать уже ніжками догори, до неба, і кладе цю молоду Жанетту чи Жанну, як він — секретарку Мілу, на вільний від стільців і тарілок стіл і перевіряє, чи вона, як і "Дірол", з грудочкою цукру чи без.

А ще Миронович піймав себе на тому, що з цими своїми столами, що в нього асоціюються обов'язково з сексом, дещо звихнувся. А втім, заспокоював себе: "У мене є для цього виправдання — я перший раз так пізнав жіноче тіло — тіло однокурсниці Щедроти. Цікаво, як вона там? Тепер поважна дама — адвокат чи народний суддя, мама десь трьох дітей. А чи тепер вона лягає на стіл, скажімо, з головою суду чи керівником адвокатської контори, після того, як удень суворо оголошує, надавши своєму гарному обличчю виразу ката чи миротворця і рятівника: "Іменем Закону України обласний суд засуджує громадянина..."

Думки його перервала офіціантка-французька. Вона мило посміхнулася і поставила перед ним каву й біле ванільне морозиво "Тібу" з кількома темно-синіми ягідками. Хоча він хотів "Мелодію" з родзинками і асорті горіхів.

"Мабуть, французька чорниця", — подумав Вітольд, звернувши найбільшу увагу на ягоди.

VI

Каву він, швидше, не пив, а начебто зволожував нею свої тонесенькі, жорсткі, якщо

не сказати жорстокі губи, і міркував над смыслом свого життя. Тепер він досяг усього. Хлопчина з дикого, забутого Богом і людьми поліського села. Він не знав у дитинстві ні розкошів, ні взуття. Цілорічно бігав босоніж і під час холодних осінніх дощів над Тетеревом, і під час глибоких снігів на його берегах. Влітку вудив рибу. Дядьковим методом. Він брав вудочку з кінським волосінням замість жилки, якої тоді, мабуть, і в природі не існувало, та з гачком дванадцятого розміру, чіпляв до нього жирного коблика, по літературному — пічкара, брав у зуби вудлище і, як домашній його друг пес Барбос, по-собачому впливав на середину Тетерева, на самісіньку течію ріки, випускав з зубів вудлище і повертався назад, на берег. Вудка пливла за водою, а босоногий Вітольд напружено дивився з берега за вудлищем, яке тепер йому служило за поплавок, і з нетерпінням чекав, коли воно стане сторчма посеред ріки, а в нього заб'ється від рибальських радощів серце, і він стрибне у воду й попливе за вудлищем. Схопить його і почнеться двобій не на життя, а на смерть між ним і сомом чи величезним щупаком, що проковтнув коблика разом з гачком дванадцятого розміру. Риба ж на гачку, звичайно, здоровецька. Бо ж про інший розмір риби він і не мріяв. Щупаки траплялися різні, переважно малі. По 700-800 грамів. Їх витягати було не так і важко. А от риба, яку він спускав з гачка, то була найбільша і часто в його уяві сягала довжиною у метр-півтора, а вагою — понад 10 кілограмів. А одного разу, певно сомище, його ледь на затяг у свою власну печеру разом з вудлищем, розповідав він дядькові Петру — винахіднику такого виду ловлі на Тетереві, Гуйві та й Південному Бузі. Принаймні, там, де ловив він у такий спосіб ще до другої світової війни, а після неї — вже сам Вітольд.

Ловив дядько таким робом і на німецьких ріках. Та й на інших — інших країн. Бо зі слів дядька Петра, якого по-вуличному називали чомусь Бісякою, він дізнавався, що дядько Петро під час війни так тягав сомів і щупаків і на Майні, і на Одері, а особливо — на Ельбі. Там цій ловлі навіть учив наївних і довірливих американців, коли вони зустрілися як союзники.

Піниста французька кава приставала до його тонких губ гіркуватим прищипом, раптово засихала на його губах, і він, змочуючи її слиною, поволі злизував, насолоджуючись. Тепер він дивився на Париж, а Париж дивився на нього. Здається, це хтось з французів сказав ніби про нього, Мироновича. Принаймні, саме так він тепер думав про себе: генії народжуються в селі, а помирають у Парижі. Він народився в Заліщиках, а збирається померти у Києві. Землі у Києві дорожчають. Житло — також. Тепер ціни — на рівні Рима, Лондона і цього ж таки Парижа, думав часто він. Але тепер його це менш за все хвилює. Він передбачав це ще в ті дні, коли розвалювався Союз, ця величезна російська імперія. Коли рухівці руйнували все і вся, як філософствував він. Вони будівлю зруйнувати зруйнували, але самі нічого збудувати не змогли. Коли рухівці повернулися з вулиць, майданів і провулків, згорнувши свої гасла й національні прапори, то несподівано для себе помітили, що до влади вже прийшли перефарбовані, тобто ті, з ким вони боролися. Коли вони вдруге спробували штурмом взяти "Бастилію української влади", то побачили, що вони вже без народу. Народ у них розчарувався і

розійшовся по хатах і зі своїх малесеньких віконечок (ніби не вистачало скла на більші шиби) своїх маленьких хатинок спостерігав, як виростають панські котеджі, вілли, фортеці, замки тих, хто вчора кричав на всю імперію, що не в грошах щастя. Повітря суспільства висіло над ними затхле, і вони дихали пахощами дикого капіталізму, який у народу викликав нечувану алергію. Рухівці все зрозуміли, але — запізно: пошта, телеграф і банки — не в їхніх руках. Двері у розкішній позолоті відчиняли інші, а вони стали тільки підстилкою на стартовій доріжці для інших. Для тих, кого тепер називали "новими українцями", а більш освічені — "новими нуворишами".

Рухівці ще подивлялись на запліснявілі гасла і чекали того часу, коли вони знову розгорнуть їх і кинуть у бій народ з цими ожирілими від розкошів і грабунку нуворишів і почнуть знову руйнувати ці розкішні, індивідуальні і своєчасно приватизовані будівлі, що стояли часто на звичайнісінькому фундаменті, густо замішаному на піску. Вони ще вірили, що прийде їхній час, і все це розсиплеться знову, коли народ вдруге повірить їм і піде, взявши вила і кирки в руки, проти тих, хто їх грабував серед білого дня у них на очах, забувши на той час — у якій країні вони живуть і серед якого доброго, сентиментального і вічно бунтівного народу.

Романтизм наївних і довірливих революціонерів-мрійників розвіявся над майданами міст і сіл і вийшов у небо разом з молочного кольору димом сільських і міських димарів. Тепер у їхніх душах замість революційних гасел і протестуючих вигуків — типу "ГЕТЬ!", "ГАНЬБА!" поселилися байдужість, гіркота і зневіра. Частина оптимістів-романтиків знайшла себе у численних партіях під керівництвом недолугих претендентів на вождизм, а решта зранку сідала у набиті робочим людом автобуси чи трамвайні вагончики та їхала у нікуди. В пошуках роботи чи випадкового щастя. Люд, який тепер називали електоратом, сидів біля закоптюжених вікон післявоєнних вагончиків, прислухався, як і раніше, до подзенькування трамваїв чи туркотіння міських голубів та вивчав поведінку "новонародженого класу" — бомжів, що тепер виконували, як і міські птахи та викинуті господарями коти, роль своєрідних санітарів, риючись у смітєвих урнах у пошуках чогось їстівного і в надії, що туди щось смачне і недоїдене викине від ситості новоявлених нувориш.

До нуворишів тепер належав і він, Вітольд Миронович, що ніколи по бідності не грався в політику, і тільки коли набив твердою валютою перший мішок, зрозумів: щоб той мішок захистити, потрібно влитися в партію або навіть очолити її, якщо в тебе достатньо коштів, і на мирних стягах партії з символікою блакитних троянд і золотавого обрамлення викинути гасла рівності, братерства і все це під захистом інтересів трудящих. Вітольд таку партію створив.

Разом з Едуардом Шором. Його співголова — чорнявий сорокарічний Шор з двома залисинами на лобі і п'ятачком на тім'ячку та довгою гусячою шиєю, на якій сиділа невеличка голова з живими, бігаючими очима. Едуард Шор, здавалося, дякуючи своїй непомірно витягнутій шиї, міг заглянути через будь-який міський паркан і зібрати будь-яку інформацію, свято пам'ятаючи, що хто володіє нею, той володіє світом. Хай поки що — не усім. Хай поки що — містечковим, але Шор твердо знав, що коли він добре

поінформований, він сміливо може робити наступний крок, не боячись програшу. Він тепер добре знав, де лежать гроші і звідки їх можна взяти без особливих затрат, щоб потім, не дуже жалкуючи за ними, викинути їх у фешенебельних ресторанах Києва, адреси яких він знав назубок, як і зміст позолочених меню, і назви страв з їхньою калорійністю і рівнем тієї чи іншої кухні. Це було підсвідоме захоплення Едуарда Шора. Він міг годинами називати страви, делікатеси, кулінарні сюрпризи національних кухонь з таким присмаком, що у слухача виділялась слина і той був готовий викласти останній свій заробіток, аби відвідати Шорів ресторан.

В Едуарда Шора не було свого ресторану, хоч він про такий мріяв, але коли його співбесідник слухав, то залишався з твердим переконанням, що Шор не юрист, а Шор — власник кількох фешенебельних ресторанів столиці, і після цього ніхто співбесідника Едуарда Шора не міг переконати в протилежному.

Вітольд Миронович належав до категорії інших людей... Не руйнівників — будівничих. Країну, після розпаду російської імперії, будували такі, як він: ініціативні, нахабні, безцеремонні, передбачливі, мислячі, які бачили рух життя на десятки років уперед. Він належав саме до таких. Гроші спочатку зробив на своїй міжнародній юридичній фірмі. Купив ліцензію і навіть диплом, що його фірма "Шор і Миронович" входить до числа першої п'ятірки України.

Офіс у самісінькому центрі міста, у старовинному будинку дореволюційної архітектури докомуністичної російської імперії. Поруч з американською амбасадой, напроти — гарний міський сквер. Не рівня цьому французькому, загадженому емігрантами, а може, й самими французами на узбережжі знаменитої Сени.

У той час, коли українські шахраї найактивніше дурили іноземних інвесторів, грошики рікою текли до фірми "Шор і Миронович". Кращі "міс Україна" — дівчатка-красуні, яких він набрав з Шором для гарного антуражу і реклами у фірму, щедро розсипали посмішки перед імпортними клієнтами. Секретарки-красуні пропонували поважним гостям чай, каву, чисту, як сльоза немовляти, воду з альпійських гір. Інвестори з надією на виграш сідали в глибокі шкіряні крісла темно-брунатного кольору, часто знервовані і стривожені пили ковтками безалкогольні напої, опікаючи кавою чи чаєм губи, чекали появи шефа — засновника фірми. Вітольд Володимирович давав їм час на роздуми і завжди свідомо на 10-15 хвилин запізнювався. Давав можливість роздивитися шикарний офіс у центрі міста, дорогі імпортні меблі, обтягнуті натуральною шкірою, а не замінниками. Чудесні картини, стилізовані під епоху Відродження, над овальним столом і столиками для перемов. На тумбочках — темно брунатні статуетки Нарциса і Сафо. А також фігурка богині Феміди із зав'язаними очима. І неодмінне "Свідоцтво" у золотій рамі з позолотою літер, яке свідчило, що юридична фірма входить до числа першої п'ятірки найбагатших фірм республіки. Набір милих секретарок, котрі в клієнтів викликали приємні спомини, що асоціювалися з конкурсами краси чи виставкою мод за участю кращих фотомоделей країни, ненав'язливо час від часу з'являлися перед очима клієнтів, цікавлячись їхніми бажаннями, потребами. Інколи Миронович затримувався й на півгодини. А тоді заходив

до приспаних і знуджених клієнтів, які чекали його як свого рятівника. Завжди підтягнутий, акуратний, елегантний. У костюмах від кращих кутюр'є, люб'язно посміхався, вітаючись з кожним з гостей за руку і запрошував усіх до столу перемов. Перед цим, звичайно, не забувши вибачитися за своє запізнення.

Усі зустрічі відбувалися на дуже високому і серйозному рівні. Адже після цього він закликав своїх кращих юристів-експертів, спеціалістів у тій чи іншій галузі, і вони називали відомі з преси процеси, що були виграні інвесторами саме завдяки фірмі "Шор і Миронович". Серед цих фірм, ніби між іншим, Едуард Шор чи хтось інший із юристів-експертів називав якусь всесвітньо відому фірму типу UMC, "Моторола" чи "ВінерФорд", або концерн "Міцубісі", залежно від того, про які інвестиції, в якій галузі йшлося, і Миронович устами своїх підлеглих запевняв присутніх, що ця справа їм під силу і абсолютно виграшна. Цей принцип вести перемови з клієнтами ніколи не змінювався і одні й ті ж слова постійно висіли на кінчиках їхніх язиків, як висить постійно зміст на платівках з записом чи електронних дисках. Київські перекладачі, з якими інвестори приходили у фірму, самою фірмою під час попередніх розмов відхилялися, Мироновичем і Шором запрошувалися тільки молоденькі перекладачки, переважно випускниці Києво-Могилянської академії чи Інституту іноземних мов. Вони слова Мироновича чи Шора перемелювали з такою спритністю, ніби каву в зернах у механічних кавомолках. Гості й справді чули пахощі кави, що парували перед ними на столі, але не вникали, здавалося, в їхній зміст, захоплюючись вродливими українками, і щиро дивувалися такій досконалості перекладу на їхній рідній мові, що звучала під стелею фірми "Шор і Миронович" майже без акценту.

— Як, і "Моторола"?

— О, так, — кивав ствердно головою Вітольд. — В усіх проблеми. Закони у нас недосконалі. Залишки від уламків імперії. Своїх ще не створено... Доводиться користуватися імперськими. Яка проблема у вас, якщо не секрет?

Перекладач викладав суть справи. Вітольд уважно слухав у присутності і своїх двох-трех юристів і, не кліпнувши оком, запевняв, що ніяких проблем.

— Це питання нам під силу...

Тим більше у нього такі великі зв'язки нагорі. Адже у нас ще не діє верховенство права.

— У нас діє верховенство телефонного права... Верховенство блату, знайомств... За все це треба платити. Нічого не поробиш — рудименти колишньої імперії... Але все буде о'кей...

Вони підписували контракти на десять-двадцять відсотків від суми інвестиції, показували дорогу до каси, і тоді Вітольд і компанія закуповували землю в престижних місцях Києва за копійки... Через рік-два вони продавали її в десять разів дорожче від першоціни. Українські гроші конвертувалися у тверду валюту. У "дерев'яних" Вітольд тримати рахунки не ризикував і шукав шлях нагору. Для цього він тоді, не без допомоги і консультацій Шора, кинув двох своїх компаньйонів по бізнесу — українця Вадима Корнієнка і канадця українського походження Богдана Савицького десь, як

мінімум, за скромними підрахунками, мільйонів на десять-п'ятнадцять у твердій валюті.

Перших два-три роки справи в інвесторів і компаньйона йшли добре. Труби, що випускав їхній завод, користувалися світовим попитом, і раптом Миронович заявив компаньйонам, що цей бізнес — не вигідний. Росія не дозволяє легально ввозити труби на свою територію за демпінговими цінами, Америка — так само, захищаючи свого вітчизняного виробника. Все йде, мовляв, до того, що завод стане банкрутом. Так воно ніби й сталося. В урядовій пресі Миронович помістив невеличке, набране петитом, оголошення про банкрутство заводу. Знайомий суддя Едуарда Шора прийняв відповідне рішення і прибутковий, вартістю у 60 мільйонів доларів, об'єкт пішов з молотка за вісім мільйонів 900 тисяч гривень. Звичайно, пішов у кишеню Мироновича, яку він образно назвав "кишенею Шора". А нібито збанкрутілий завод Шор з величезними проблемами продав далекому своєму родичеві майже з типовим українським прізвищем — Георгію Нетудихаті. Так золотий Клондайк із сталевих труб опинився в руках Мироновича. Звичайно, він не забув Вадима Корнієнка як компаньйона й кредитора, і суд виплатив йому усі 33 відсотки акцій із суми вісім мільйонів 900 тисяч гривень. Начебто саме за таку суму в тендері придбав колишній завод Мироновича-Корнієнка-Савицького новий власник Георгій Нетудихата. Тепер Мироновичу залишилося тільки піти в політику і таким чином захистити свій чималий капітал, нажитий швидко і точно. Яким уже чином — ніхто тоді не докопувався. Закони й справді мали місце недосконалості, і хто був спритніший — встигав ловити свою золоту рибку в каламутній воді.

Вітольд Мироновичу того пам'ятного для нього року допомогла президентська передвиборна кампанія. Новий кандидат на цю високу державну посаду шукав грошових мішків і юристів. У Вітольда Мироновича вже було і те, і друге, і він незабаром твердо засів у центральному штабі одного з найперспективніших і найгрошовитіших кандидатів у президенти. Пішов, як він тоді висловився перед Шором, ва-банк.

Або пан, або пропав.

Саме після переможних президентських виборів Мироновичу й посміхнулася щаслива, як гадав він, доля. Вибори були виграні. І вчорашньому бідному, погано одягненому адвокату з провінції світила чимала посада в секретаріаті президента. Посада, яку він чекав стільки незалежних років.

— Мені посміхається сам Господь Бог, — якось сказав він Едуарду Шору.

— І трохи я, — посміхнувся Шор, поправляючи великі окуляри на великому носі.

— І трохи — ти, — погодився Миронович.

Тоді йому посміхався не тільки Шор, але й — великі власники великих промислових об'єктів, які хотіли за безцінь, "методом Мироновича" і собі прибрати до своїх рук державні прибуткові фабрики і заводи через імітацію банкрутства. Це була переважно гвардія червоних директорів і вчорашніх комуністів. Тих, хто прийшли в майбутнє з минулого. Рухівці, наївні і впевнені, що вони будують суспільство справедливості й свободи, тим часом ще мітингували на вулицях і майданах. Викидали одні за одним уже

нікому не потрібні гасла і засуджували зі словами "Ганьба!" то одне, то інше негативне явище в суспільстві. То приватні банки, то траст-компанії, які народжувалися, як гриби, і лопалися, як мильні бульбашки, залишаючи мрійників про великі гроші і великі відсотки з носом.

VII

Вітольд Миронович не брав участі в маніфестаціях. Він чітко бачив, що наївні рухівці-революціонери — не мають за своїми плечима ні стратегії, ні тактики, ні, врешті-решт, національної ідеї, про яку тільки кричать і галасують, нічого практично не даючи ні народу, ні суспільству. Вони роздрібнювалися на групки, купки кишенькових партій, й, возвеличуючи самі себе і своє найближче оточення гетьманами і козацькими полковниками, перетворили велику європейську державу в один великий дискусійно-політичний клуб. У цьому клубі тішили самі себе, своє самолюбство, свою самозакоханість і свою самовеличність, часто виступаючи навіть на перших каналах республіканського телебачення у прямому ефірі, і почували себе синами революції та ненагородженими і недооціненими героями держави.

Авантюристи тим часом приходили до влади і передавали її в руки негідникам. Негідники перекуповували за крадені у народу гроші всіх і вся і ночами розмірковували, куди негайно покласти ті гроші, що самі текли рікою у їхні кишені, у випадку, якщо рухівці об'єднаються і візьмуться за державний, а не гетьманський розум, а в суспільство прийде справжнє верховенство права і конституційний закон.

Не дрімав і Вітольд Миронович. Він плив так само у цьому річищі, але не забувався і не втрачав орієнтирів і орієнтацію, продовжуючи ловити у тій, не очищеній ще суспільством, воді свою золоту рибку. Тим більше, задихаючись у каламуті, рибка сама йшла до його рук. Він розумів, займаючи таку посаду, головне — закинути гачок номер 12, як у дитинстві на Тетереві чи на Гуйві, своєму високому босу і підловити момент, коли він його проковтне. Почепивши наживку у вигляді, як англійці кажуть, конто, він кинув вудлище за течією. Коблик на кінці гачка був круглий, як сардина, і жирний, як тунець. У боса по-хижацьки потекла слинка. Вітольд зрозумів — є, патрон заковтнув наживку з потрійним гачком. Тепер він його з гачка уже не спустить. Акції подавалися президенту тільки золоті — у 20-30 мільйонів доларів. Червоні директори у його приймальні займали чергу. Пропонували сталеливарні, металургійні, хімічні заводи, комбінати, корабле— і літакобудівні об'єкти, торгові флоти, самі кораблі, літаки, які піднімалися в небо, стверджуючи, що вони українські й найбільші в світі. Вітольд у такі хвилини чув себе кардиналом Рішельє. Йому ввижалося, що тепер від нього залежало все: і доля цих прохачів у його приймальні, і їхній бізнес, і вивіз капіталу на далекі і невідомі острови, назв яких він до цього навіть не чув. Сидячи у цьому високому кріслі, він давав собі звіт, що тепер від нього залежить майже все. Адже ніхто так не впливає і не контролює процес у державі, як він і його тіньовий Рішельє-2 — Едуард Шор. Останній піднімав до небес його рейтинг і чим він був вищий, від того

ставали вищими, відповідно, й відсотки як Мироновича, так і Шора. Це тішило честолобство обох, і Шор вечорами, сидячи у найпрестижніших ресторанах з Мироновичем, хвалився, що після вдалих операцій у великій грі головне — підтримання авторитету свого партнера у суспільстві. Він кадив фіміамним димом душу Мироновича, втішаючи його непомірну пиху в хвилини великих фінансових оборудок, віддаючи данину таланту Мироновича, і для останнього слова Шора ставали нектаром, який не знайдеш у жодному рецепті знаменитих київських ресторанних кулінарів.

Вітольд усім товстосумам йшов назустріч, пам'ятаючи, що з пирога для Папи і йому перепадуть певні золоті крихти, з яких він уже складав чималеньку свою піраміду. Залишалося тільки підписати той чи інший документ, відвідувачам подати йому вже відкритий рахунок і назву острова в тому чи іншому океані планети від відсотків і кількості акцій на тому чи іншому заводі або концерні, який був державою проданий за копійки, як і Георгію Нетудихаті його завод, що тепер давав мільйонні прибутки вже новим власникам і їхнім високопоставленим покровителям.

Вітольд офіційно відмовився від своєї юридичної контори "Шор і Миронович", передавши її своєму другові й кумові Едуарду Шору. Сам офіційно заявив, що він — тільки державний службовець. Іншими словами, поважний державний чиновник, якщо хочете — один з найбільших достойників у державі. У нього немає ніякого бізнесу. Всі свої гроші він уклав в акції кількох заводів, що можете зробити і ви, і живе ледь не на одну заробітну державну платню, поверх якої інколи, але досить рідко, падають дивіденди від тих чи інших акцій того чи іншого заводу, які давно вже дихають на ладан і чекають свого часу, аби і їх підвели до списку об'єктів-банкрутів та продажу з аукціону підставним особам, а після цього — несподіваної приватизації. Принаймні, про це свідчить і його скромна податкова декларація.

VIII

На стіл перед Вітольдом сів несподівано горобець. Французький горобець, подумав Вітольд і почав його уважно роздивлятися. Точнісінько як наш, український. Такий самий сміливий, нахабнуватий і сірий. Він стрибав десь за метр від Вітольдової руки. Зупинявся, нахилив якомсь дивовижно набік голову, одним оком дивився на Мироновича, ніби запитував: "А ти звідки?" Потім погляд перевів на каву-плате, морозиво з незнайомими родзинками, розчарувався у меню, у Вітольдові, що їв і пив такий нікчемний, з його точки зору, харч, і перелетів до молодой мамі-француженки, що примушувала їсти здобну французьку булочку і запивати калорійним молоком свого малюка, а той відламував щедрі шматочки булочки, кидав їх горобцеві і з задоволенням сміявся мало не на всю кав'ярню.

"Дивовижний світ, — розмірковував Миронович. — Птахи, як і люди, і народи — різні. Мабуть, є серед птахів у світі за своєю пташиною ментальністю схожі на романтично-революційних французів, педантичних німців, винахідливих японців, працелюбних китайців, довірливо-сентиментальних українців, вічно воюючих росіян,

донжуанистических іспанців, філософських індусів, безцеремонних євреїв, відчайдушних арабів і традиційно консервативних англійців та шотландців".

Француженка поклала перед Вітольдом рахунок і він піймав себе на тому, що було б добре, аби ми так на планеті між усіма народами розуміли і мову, як усі ми розуміємо порядок чисел, їхню суму, і читаємо все це без допомоги перекладачів. Несподівано він прислухався до голосу нових відвідувачів кав'ярні.

Хто хоч раз перебував за кордоном, той пам'ятає, як серед різноголосся різних мов світу ти раптом чуєш до болю знайому фразу. Таку фразу щойно почув і Вітольд і одразу визначив, кому вона належить — позаду нього говорив його колишній компаньйон Корнієнко, якого він, як кажуть у колі шахраїв, а по-вченому — олігархів, так підступно кинув. У душі він похапцем молив Бога, аби кельнер не посадив того поруч з ним. На його щастя, голоси віддалялись, і Миронович зрозумів, що Корнієнку запропонували вільний столик на свіжому повітрі, на самому березі Сени.

"Дякую тобі, Господи, — Вітольд поклав франки відповідно зазначеного рахунку на папірці і, не подякувавши офіціантці, не оглядаючись, вискочив з кав'ярні у напрямку готелю. — Дякую тобі, Господи, що ти мене не звів з ним віч-на-віч", — повторив він цю фразу про себе кілька разів.

Потім асоціативно переключився на інший випадок. Дещо кумедний, але аналогічний. Ще будучи студентом, він поїхав у Болгарію. Одного вечора Миронович сидів зі своїми однокашниками-студентами — юристами із Софії, які його на канікули запросили до себе в гості. І він тоді теж серед розмаїття болгарських фраз почув російські сороміцькі слова. Вони вимовлялися з такою легкістю і невимушеністю у присутності дівчат і жінок, що на той час ще цнотливий молодий Миронович просто не міг цього слухати і чути. Болгари говорили своїм подругам чи то дружинам такі гидотні речі, що їх не завжди друкують навіть у бульварних часописах Дмитра Гордона.

— Як це розуміти? — запитав він у приятеля Йордана Русова.

— То дуже просто. Цю фразу треба розуміти, що я тебе хочу сьогодні кохати.

— Але чому він так цього не каже цій жінці, з якою сидить? — допитувався Миронович.

— Дуже просто. Такого слова, як у руських, у болгар просто нема. Вони тому цю фразу кажуть по-руськи. Вона не є образливою, такою, як у вас і в руських. Болгарка сприймає її просто — кохати. Вона думає, що то добра фраза...

Після ресторану болгари зібралися вдома в одного зі студентів, батьки якого від'їхали на Золоті піски в Албену. У соціалістичній Болгарії то вважалося також, як і в Україні за радянської влади, таємним зібранням, оскільки студентів було більше трьох. Поруч з братушками сиділи і подруги. Усі вони тоді пили сухе червоне болгарське вино, здається, "Меча кров". І за допомогою примітивного проектора, якого в подарунок з України привіз Миронович, переглядали примітивний американський порнофільм про двох ковбоїв близнюків, один з яких заклався на парі, що він подругу без перепочинку задовольнить не менше як вісім разів підряд. Миронович уперше в своєму житті бачив порнофільм і сидів посеред болгар до краю збуджений. Тим часом усі чекали фіналу у

тому нехитрому американському парі між дівчиною і хлопцем, який у кущах тримав брата-близнюка за дублера. Звичайно, дівчина парі програла, не вірячи своїм очам, що перед нею такий сексуальний супермен-ковбой. Адже, стоячи у кущах в позі оленя, що кудись біжить, вона так і не здогадалася, що її обслуговував не один ковбой, а почергово — два брати-близнюки.

Після цього збуджені і темпераментні болгарки і болгарки, підігріті червоним вином і американським порнофільмом, виявили бажання й самі увійти в роль дівчини-американки і її партнерів. Миронович тоді категорично відмовився від сексуальних оргій, боячись катастрофічних наслідків і всезнаючого кадебе, попросився до готелю. Він тоді уже усвідомлював, що його кар'єра матиме далеко не такий щасливий кінець, як в американському порнофільмі про щасливого ковбоя.

IX

Коли Миронович зайшов у номер, секретарка Міла сиділа за ноутбуком, виставивши білі ноги з рожевими аж червоними п'ятками позаду стільця, і щось друкувала.

— Ти прийняла душ? — чи то запитав, чи то підтвердив Вітольд, глянувши на її вологі золотаві коси. Потім нахилився над нею і поцілував її в шийку з ледь помітними від води уже темнішими кучериками, що закручувались чудернацьки на її світлій потилиці. Він поклав перед нею набір французьких дорогих панчіх і додав, згадавши рожево-червоні п'яти: "Одну пару можеш надіти зараз".

— Дякую, — посміхнулася вдячно Міла і поцілувала його у щоку. — Мені перед цим ще раз прийняти душ? — безпосередньо і щиро додала вона, ще раз вдячно посміхнулася і, як лялька Барбі, заплющила очі й цього разу наосліп поцілувала його в лице.

— Вдруге підряд не потрібно. Я трохи відпочину. А тоді сходимо в готельний ресторан, поїмо. Ти маєш запам'ятати: після такого акту чоловіки стають голодними, як вовки, і трохи байдужими до жінок. Навіть тих, яких вони безмежно кохають.

— Отже, ви і мене кохаєте?

Він не відповів, а лише посміхнувся кутиками губ.

— Мені надягати панчохи тоді чи зараз, при вас? Чи я вийду?

— Краще вийди. Надінь їх без мене. Після обіду я тебе хочу бачити в панчохах. У французьких панчохах.

— Я це зроблю. Я все зроблю, як ви накажете...

— От і добре. Але ти не будь зовсім така відверта. Ти маєш зберігати в собі жіночу інтригу. Інтерес.

— А ви мене, як старший, цьому навчіть...

— Цьому не вчать, Міло. Це дається з молоком мами... — і про себе подумав: "Хіба що тебе послати на курси до Альбіни Ерастівни. От би з її участю фільм зробити", — згадав він болгарську компанію у свої студентські роки.

Та він їй цього не сказав. Адже і в Мілі щось є своє. Може, й справді він в ній не знайшов того меду, що в усьому світі і все молоде життя чоловіки шукають його у жінок, чи тих двох міфічних грудочок цукру замість однієї, і знайти не можуть... А тут — взагалі "Дірол без цукру". Він і грудочки цукру не знайшов у ній. Але в цьому є також своєрідна інтрига — ця її дитяча довірливість і наївність, якщо не сказати — покірність і щось таке, чого Миронович за своїх сорок з гаком років не стрічав у жодної дівчини чи жінки.

Його інтерес до Міли Бездух був суто егоїстичним. Можна сказати — навіть пізнавально-колекційним. Йому просто хотілося знати, чи є ще в світі жінки, подібні до його дружини Альбіни. Такі ж запальні, такі ж безпосередні, такі ж емоційні. Такі, яких можна прирівняти хіба що до несподіваного пробудження вулкану, вибуху гейзера чи поступового народження в океані цунамі, що бурхливим стихійним вихором проноситься над твоєю головою і раптом затихає, мертвим каменем падає тобі на груди і на деякий час завмирає, ніби відпочиваючи, щоб згодом знову народитися і з новою силою й шаленим вихором, шумом пронестися над твоїм очманілим зором і приголомшеною головою, лякаючи світ і тебе.

А може, в Мілі він знаходив своєрідну компенсацію — в її покірності і слухняності, яких він так і не дочекався, живучи близько десяти років у шлюбному житті з Альбіною. Адже саме ці риси ніколи не панували ні в її душі, ні в її серці.

Міла Бездух, або, як писалася в службовій анкеті, — Людмила Вікторівна Бездух й справді начебто відповідала своєму прізвищу. Невже в неї такі були мама, бабуся? А втім це прізвище у неї пішло по дідо-батьковій лінії, піймав себе на відсутності логіки колишній адвокат Миронович.

"Дірол без цукру", "Кіндер-сюрприз", — повторював про себе він. — Яка протилежність Альбіні. Яка покірність, яка слухняність і така ж вченість, як і в професора-гуманітарія — Альбіни Ластовецької-Миронович".

Йому чомусь подумалося, чи може хтось зі студентів Альбіни Ерастівни на мить уявити, що ця статечна, поважна, худорлява, завжди строга, інтелектуального вигляду жінка-професор, у великих окулярах, під якими ховалися такі великі сірі короткозорі очі, вночі стає своєю протилежністю, залишає разом з одягом свою статечність, свою строгість, свою інтелігентність, свою консервативність і, оголена, стає дикою, ні в чому не стриманою язичницею, гени якої кличуть до простору, до безмежжя, до шалених втіх.

Перші пізнавальні дні з цією жінкою Вітольд запасався подушкою, аби в двокімнатній "хрущовці" сусіди не подумали, що Миронович час від часу безжалісно лупцює молоду викладачку університету, свою дружину. Вже потім, коли став "новим українцем", купив престижну квартиру на Липках, у Києві, і збудував заміську дачу в Кончі-Заспі, на березі Дніпра, поміж бронзово-зеленого гаю, для сексуальних утіх Альбіну вивозив за місто.

— Поїдемо на природу, — коротко казав він, і Альбіна Ерастівна з півслова розуміла його. Вживала дезодорант, який обіцяв "ніколи не зрадити" її зі своїми приємними і для

нього пахощами, його улюблені парфуми, привезені з "міста кохання", й іншу сексуальну атрибутику, куплену нею в секс-шопі.

Строга Альбіна Ерастівна на природі перевтілювалася і, як йому ввижалося, справді по-язичницьки віддавалася любовним іграм. У такі хвилини Вітольд почував себе на вершині столітніх сосен. Тільки за ці крики, зойки і плачі у передранковій тиші він би не поміняв її ні на кого в світі. Він кохав її і ловив себе на тому, що кохав тільки за це — за її неповторність у ліжку. По-справжньому любив тільки вночі. Вдень переважно ненавидів. Ненавидів за її парадоксальність, суперечливість — вона була незвичайною чистюхою щодо свого туалету і тіла. Пахла молоком з-під корови і поліськими суницями (так їй говорив Вітольд) навіть тоді, коли обливалася десятим потом, лягала йому на груди, на плече чи поруч з ним, на подушку. Але жила дикою нечупарою на кухні, в його і своїй кімнатах. Вона й в цих закутках також проносилася як цунамі. Після служниці Марусі, коли в прибраних кімнатах ставало так чисто, як у хірургічному відділенні перед операцією, а в кухні, — як у зразковій аптеці, після її приходу з університетських лекцій дім нагадував перші дні після створення планети Земля. У домі господарював сам сатана по імені Хаос і його вже побороти не міг ніхто — ні Бог, ні служниця Маруся, ні сам Вітольд Миронович.

А ще вона не терпіла зауважень. Найменше зауваження на її адресу викликало в її душі таку бурю, мов нічні любовні оргії, або "плачі Ярославни", нагадували психічну атаку гітлерівських штурмовиків, підігрітих німецьким шнапсом упереміш з баварським чорним пивом.

У такі хвилини Вітольд, як він сам казав, ставав довгожителем і вискакував на свіже повітря, аби не чути того вереску і гвалту, і молитов, і звернень до Всевишнього. Він тільки дякував Богові і просив його напоумити її, глянувши на світ, створений Творцем, очима мудреця-філософа — дрібні зауваження на її адресу не варті такого божевілля, яке вчиняла вона, обзиваючи його то шолудивим котом, то облізлими собакою. Залежно від ступеня ненависті до нього у той критично-сварливий момент.

— Ти куди? — кричала вона і в повітря злітали тарілки виробництва Баранівського порцелянового заводу, з яких півтора століття тому їли бельгійські порцеляново-фаянсові заводчики, для яких кожна така тарілка з репродукціями Тиціана і Ель-Греко була на вагу золота. Тепер вони ставали невагомими і розліталися вусебіч, розбиваючись об мозаїчний тротуар, викладений іспанською плиткою. Вівчарка кавказької породи Барс забивалась в найвіддаленіший куток своєї будки, а московська сторожова Бейжа — завивала до неба так, ніби в Росії оголосили Третю Чеченську війну проти Шаміля Басаєва і несподівано воскреслого бойового командира Хатабича.

Маринович витягував з нагрудної кишені вічно зім'яту цигарку, запалював її і біг з нею до соснового лісу, залишаючи за собою димовий заслін. Він боявся, щоб літаюча тарілка раптом не вдарила йому в скроню чи в руку і цигарка не випала з рук на сухі соснові голки. І його зелений гайок раптово так само, як Альбіна Ерастівна, не спалахнув, не породив іскру і не загорівся на всю Конча-Заспу.

— Кину, свідок Господь Бог і перехожі рибалки, кину, — говорив сам до себе

Вітольд і присягався іменем й прахом свого батька Володимира Серафимовича, який поліг у сибірських снігах ще за радянської влади невідомо за що.

Коли сімейна буря стихала над лісом і Дніпром, Миронович через чорний хід заповзав у гараж, викочував правим плечем автомобіль на дорогу і тільки там заводив й на холодному двигуні вилітав на автостраду Обухів-Київ. Після таких сімейних сцен він у черговий раз давав собі слово одружитися на секретарці Мілі, хай це навіть відіб'ється на його стосунках поміж "нових українців" і стрімкій державній кар'єрі.

У такі дні працездатність Вітольда Мироновича перевищувала стовідсотковий рівень. А нічний його час прикрашала секретарка Міла, яку тепер усі чиновники секретаріату позаочі вперто називали тільки "Кіндер-сюрприз Мироновича". Він же охрестив її на свій лад і все мріяв про той день, коли вона практично оволодіє "сексуальними уроками професора Альбіни Ерастівни Ластовецької" і стане другом його життя номер два. Та "Кіндер-сюрприз" ніяких сексуальних сюрпризів не викидала і нагадувала йому слухняного солдата німецького вермахту, який тільки виконував накази, і далі рамок цих наказів ні за яку ціну не виходив. Безініціативна і до дурості правильна, секретарка Міла не випускала попереду свого розуму ніяких емоцій і не втрачала ні тверезості, ні дисципліни, навіть у ті священні хвилини (так це називав Миронович), коли можна було відпустити вудила і кобилці піти ускач.

Він кляв себе, кляв свою секретарку Мілу і думав, або він поганий скрипаль, який так і не навчився грати на скрипці Страдіварі, або поганий жокей, що ніяк не обжене на перегонах навіть ліниву кобилу, сидячи верхи на молодій, гарній, але зовсім безперспективній конячці.

Вітольд розумів, що в житті таких високих чиновників, до яких тепер належав і він, настає момент, коли доводиться тверезо розмірковувати над смислом свого життя, і тоді його вже не цікавить не тільки первісна свіжість непідробної вроди дівчини, а навіть її мрії про ідеальне сімейне щастя. Він тепер не замислювався над цим. Його життєвий інтерес був звернений лише до одного — що скажуть інші у випадку, коли він залишить дружину-професора і візьме в дружини власну секретарку? До того ж ту, над якою чи не всі, включаючи і його й технічку секретаріату Віру, насміхаються і ліплять Мілі Бездух рекламні прізвища, яких не відмиєш ніяким розчинним засобом.

Можливо, він ще підкорився б загальноприйнятій, усталеній у суспільстві моралі, маючи вагому фінансову незалежність і не боячись втрати кар'єри, але секретарка Міла не відповідала його внутрішньому стану душі. Так, жінка в житті має бути скромною, але в ліжку вона повинна, розмірковував він, хоч трохи нагадувати професійну повію, якій весь час здається, що це її останній клієнт і його хоча б в ім'я свого авторитету і реклами варто обслужити так, щоб йому це сподобалося і він прийшов ще.

Х

Роксана вийшла з душової наче зі сторінок "Плейбоя". В прозоро-світлому пеньюарі

"Хамелеон", що переливався кольорами веселки залежно від відтінку підлоги, стін, дзеркал і рожевого балдахіну над ліжком, з якого вільно міг злетіти двомісний літак, вона наблизилась до нього. Вітольд спостерігав за нею і думав: "Вродлива ж достобіса. І як вона тільки на мою голову звалилася? Я й незчувся, коли і як це трапилося. Тепер прощай Міло Бездух як коханка і живи й працюй як секретарка Мироновича".

Вона, підтримуючи обома руками свої оголені круглі груди середньої величини і посміхаючись, підняла над Вітольдом прозорий балдахін, який автоматично, як двері в гаражі, плавно поповз угору над ліжком, що вони його прозвали жартома "аеродромом".

— Іду на посадку, — повідомила вона і пішла навколо ліжка на друге коло.

"Сучка. Справжня сучка, — обзивав її про себе Вітольд, не спускаючи з її гарного пружного ставного і такого витонченого тіла погляду своїх сірих очей. — Як ти ввірвалася в моє..." — він хотів додати "тихе життя", а тоді згадав Альбіну, яка по-професорськи постійно його, провінціала, відшліфовувала, вчила як школяра-неука світським манерам і одягу від "кутюр", замовк і в душі.

Альбіна дивилася на подружнє життя тільки зі своєї точки зору і, може, саме цей сімейний тоталітаризм давав їй підстави перетворювати шлюб у справжнє пекло. Він постійно перегрівався в ньому і вірив, що колись від того розпикання лусне його триклятий ошийник і він вирветься на волю.

От нарешті і перекусив Альбінин ланцюг, але, здається, потрапив на інший, — сказав він сам собі. — Тепер поглянь на цю телезірку, на її світські манери і... фокуси. Ти хотів мати телебачення у себе дома? Маєш.

— Йдемо на третє коло, — повідомила грайливо Роксана. — Як там наш маленький Вітольдик? — вона нахилилася над Мироновичем, легенько торкнулася, самим тільки нігтиком, тим самим, що його після паризько-манікюрної операції наклали їй на пальчик, і пестливо, склавши знову за звичкою товстенькі губи трубочкою, промуркотіла: — Мій ще малесенький. Ти тепер не боїшся ні яскравої помади, ні французьких парфумів. Ти вільний, як голий від безгрошів'я рухивець. Та тобі й гроші не потрібні. Тобі потрібна ласка, пестощі, моя безсловесна любов у хвилини найбільшої радості нашої зустрічі з тобою...

— Досить уже, — з нетерпінням промовив Вітольд.

— Блокбастер "Любов до гроба" тільки починається. Чи не так, мій маленький? — Вона непомітно для Вітольда увімкнула приховані відеокамери і, звертаючись до маленького, промуркотіла: — Правильно, мій миленький. Ми зараз з тобою влаштуємо таке порнокіно, що Альбіна Ерастівна як побачить, то кінчатиме з нами заочно. На кожному вечірньому і денному відділенні. Де вона там читає лекції з естетики і естетичного виховання...

— Не чіпай Альбіну. Ти вже свого домоглася. Що ти від неї ще хочеш?

— А ми її досі кохаємо?

— Ми прожили з нею майже десять років.

— У в'язниці це рік за два, — Роксана упала прямо на його груди. — Рік за два,

любий, — муркотіла вона йому на вухо.

— Я поважаю цю жінку.

— Але ти її ще й досі, відчуваю, кохаєш. За що — відкрий молодій дружині секрету. Я в тому її наслідуватиму і, може, стану її найкращою ученицею. Ми вже не йдемо на четверте, передостаннє, коло. Ми вже лежимо, любий, і піднімаємо в бій передову лінію. Сміливіше, мій маленький, — вона не вгамовувалася. — Ми уже ростемо. Не по днях, а по хвилинах. Як у найкращій казці нашого життя. Зараз ти потрапиш у свою казкову мрію. Жаль, що ти, мій непокірний, такий мовчазний. Не можеш мені сказати ані слова, ані компліменту, ані того, як тобі подобається і як я йду на свій ризик без порад і консультацій кращих педагогів і юристів республіки. Без їхніх побажань і настанов, мій ще малесенький. А це ж так важко — втрачати розум і енергію, думаючи, а як ти саме хочеш. Живеш наосліп. Як триденне кошенятко...

"Ти ніколи не навчишся того, що вміла Альбіна", — дивився на неї тверезими очима Миронович.

— Нарешті ми стали дорослими і вирости, — пестливо-урочисто повідомила вона. — Йдемо на посадку. Тримайся, мій маленький. Вітольде, прив'яжи ремені безпеки і — ноу смокінг...

Сьогодні він міг дозволити порозважатися з нею і серед білого дня. Папа відлетів до Криму в короткочасну, як завжди, відпустку і на чергову випивку з друзями, яка в пресі називалася — безкраваточною зустріччю. Численні заступники Мироновича з різних суспільно-громадсько-політичних галузей, очевидно, у його відсутність також не дуже перенапружувалися, скидаючи найбільшу вагу на плечі начальників управлінь, а ті, в свою чергу, — на інструкторів, виконавців, які, не піднімаючи голови, наживали собі далекозорість, геморой і далеко не офіцерську виправку на старість.

Дні для Вітольда, як і для Папи, і його найближчого оточення — олігархів і нових українців — наближалися тривожні. Те, що було досягнуто, нароблено, накопичено і безцеремонно накрадено за останні чотири роки, могло в якийсь історичний момент перетворитися в попіл небуття і розвіятися. Нові претенденти на посаду Папи у своїх передвиборних програмах погрожували таким, як Вітольд Миронович, допомогти поміняти їхні імпортні вілли й котеджі на полуденних берегах Франції, Португалії, Флориди, Багамських островах і, безперечно, в Україні у колишніх плавнях Дніпра, на звичайні вітчизняні тюрми і зони ще сталінського зразка. Потрібно було щось робити. І Миронович це відчував, як вовк, як вожак зграї, та й інтуїція його ніколи, на відміну від жінок, не зраджувала. Вона постійно йому нашіптувала і підказувала: "Щось роби! Бо краху не минути".

Фугою Баха настирливо заграв стільниковий телефон. Вітольд не хотів навіть брати у руки апарат — це маленьке диво ХХ століття — і дивитися, яким іменем світиться його екран. Виснаженому і задоволеному, хотілося трохи спати і... добряче попоїсти. Але зморені ноги лежали поверх шовкових покривал і їхній піт делікатно, впівоберта розганяв вентилятор, водночас зі свіжістю дарував пахощі прерій і тихої музики моря. Вітольд засинав.

Мобілка, як щось живе і непокірне, знову застрибала на тумбочці і не давала йому можливості закрити повіки, що наливалися найважчим металом з таблиці Менделєєва. Вітольд простягнув руку, глянув на дисплей. Телефонував Шор. Він не міг не відгукнутися на дзвінок Еда. Адже той не так часто його турбував. Тільки в рідкісних і вкрай необхідних випадках. Як було домовлено.

"Щось важливе трапилося. Цей пронирливий Шор, який володів усіма інформаціями світу, знову-таки щось пронюхав. Не міг не про нюхати. В іншому б випадку не піднімав би його з ліжка".

— Ти розважався з новою пасією? — зареготав прямо у вухо Шор.

— Я спав. А ти мене розбудив, — незадоволено відповів Миронович.

— Не бреши хоч мені. Твоя телезірка щойно виповзла з гаража на голубій мрії — дамському "мерсі" і повідомила мені, що вона поспішає. У неї — аудієнція. До речі, вона мала щасливий, усміхнений вигляд і шепнула мені на вухо, що ніколи не думала, що так легко може знайти собі нового чоловіка.

— Так і сказала? — Вітольд аж зіскочив з "домашнього аеродрому".

— Ну, не зовсім так. Додала — такого гарного, такого поважного і такого високого... В смислі — не за зростом.

— Ти мені телефонуєш, щоб тільки це сказати?

— Я тобі телефоную, щоб сказати, Тольде, є важливіші справи, ніж спання з черговою красунею. Справи юридичні, на яких неоновно-рекламним роликом висвітлюються цифри у двадцять відсотків із суми у сто вісімдесят мільйонів, а ти цю справу можеш проспати...

— Яка, яка сума? — Миронович сперся на лікоть.

— Сто вісімдесят мільйонів.

— І ти із-за такої суми мене будиш серед білого дня? Після такої небаченої втоми. Я вже як вичавлений лимон. Ти хоч розумієш це? З мене щойно ледь не зробили м'ясний фреш.

— Ти хотів сказати — фарш.

— Я хотів сказати — фреш, Еде. Чи не ти мене вчив імпортом назвам в українських рестораних меню?

— Пардон, Тольде... Зараз йдеться не про які-небудь два твоїх мільйони...

— Ти натякаєш на пресу? На мою податкову декларацію? Я чесно заплатив два мільйони...

— Гривень, — нагадав Ед. — А я тобі, за твоєю допомогою, обіцяю тридцять шість мільйонів долярів, як гуцули кажуть.

— Мені? — перепитав Миронович. — Мені не почулося?

— Нам, Тольде... Ти що, ще досі спиш? Ти мене не розумієш? Це не ми винні, а нам будуть винні, якщо операція "Шор і Миронович" вигорить!.. Виповжай.

— Виповзаю, — Миронович уже натягував на себе штани. — А може, ти зайдеш, поп'ємо кави і все спокійно обміркуємо?

— Ні, Тольде. У тебе там не тільки відеокамери, а й, мабуть, апаратура імені майора

Мельниченка. Ні і ні, Тольде. Вивалюйся з ліжка і — прямо сюди. Я — в тебе під ворітьми...

Миронович нашвидкуруч все-таки випив гарячої кави-кавусіньки, як завжди муркотіла йому Роксана. Цього разу без традиційних і улюблених Мироновичем вершків — для бадьорості духу. Він заочно подвійно подякував Роксані — за насолоду і за догадливість, і побіг сходами униз.

Біля чорних ажурних воріт з майстерні "Художня ковка", не поспішаючи, прогулювався довготелесий Ед. Він спочатку заліз у кабінку свого нового "Лексуса", завів і двічі об'їхав навколо Мироновича. Вітольд відчув, що в Шора щось-таки добряче вигоряє, якщо в нього такий піднесено-святковий настрій. Затримка за дрібницею — необхідне втручання держсекретаря в цю справу. Можливо, один лише дзвіночок генеральному прокурору. Можливо, комусь з міністрів або фіскальних органів. За цим питань не буде. Чого не зробиш заради тридцяти шести свіжих лимонів. Він юридично-фіскальні війни вів не з одним партнером, а одразу з кількома, як grosмейстер у грі в шахи — один проти кількох, і вигравав. Обеззброєні, якщо не сказати оголені до трусиків адвокати супротивника тільки за голови хапалися і вдавалися після цього не до кримінальних чи цивільних кодексів, а до моралі й совісті, запитували — чи вона колись ночувала, хоча б випадково, у компанії "Шор і Миронович"?

Спочатку з кабіни темно-зеленого "Лексуса" витяглася у трьох місцях побита лисинами маленька Шорова голова, тоді — та сама довга шия, яка посидала ту голову у постійну розвідку за актуальною інформацією, а вже потім — і сам Шор.

— Я тебе вітаю з новим "Лексусом"! — нахилив трохи набік голову Миронович, ніби вивчаючи протектори чи молдінги авто. — Ти, бачу, їх міняєш, як моя Роксана французькі наклейки на нігтиках.

— Твоя Роксана? — ще довше витягнув з кабіни голову Шор.

— Уяви собі!

— З якого це дня?

— З сьогоднішнього.

— Гаразд. Мене зараз цікавить інша проблема, — Шор прямо з кабіни потис руку Мироновичу. — Привіт!

— Що за тривога? Що за поспішність? Що за мільйони? — замість відповіді на "привіт" запитав Миронович.

— У Папи день народження!!! — доповів Шор.

— Це ж через місяць?! — випустив Вітольд Шорову руку, яка уже спітніла і ставала бридкою.

— Так, але нам ще треба злітати за "Принцесою" в Італію, в Мілан.

— У Мілан? Хіба що на Шевченка подивитися?

— Ти ж не болільник?

— Разом з Папою? Так я й так з ним неодмінно їжджу. Відповідно протоколу. Але до чого тут день його народження?

— Я тебе не впізнаю. Такий завжди передбачливий. Такий стриманий. Умієш усіх і

вся вислуховувати. А з приятелем — запитання попереду відповідей. Невже телезірка своїми софітами запаморочила розум?

— Кінчай. Говори конкретно.

— Я й кажу. Ти тільки слухай. "Газотрейдер" Валяй подав ідею...

Шор глянув на Вітольда.

— Ну!

—... Купити Папі "Принцесу" на день народження.

— Живу? — розсміявся Миронович.

— Яхту. Класу "Принцес".

— Але яхта, пристойна яхта, коштує не два мільйони.

— Люблю здогадливих людей, — іронізував Шор. — Ми вскладчину. П'ять чоловік. З чоловічого носа — по лимону. З нас двох — два...

— А де ж наш прибуток? Де ж в цьому наші відсотки? — розчаровано мовив Вітольд.

— А політичні дивіденди? Вони часто важать більше, ніж тверда валюта. Чи мені це тобі говорити?!

— Гаразд. Згоден. А хто ці "ми"?

— Валяй, Базаров, Вовко, Супкіс, Миронович і твій покірний слуга, — відрпортував Шор.

— А при чому тут ти?

— Проблема є?

— У нас тепер весь час проблеми будуть, — відповів Миронович. — А про себе подумав: "Ось прийде цей, що кричить перед електоратом "Бандитам і злодіям — тюрми" і всім нам джунглі Ямайки не допоможуть. Інтерпол і на Сейшельських островах знайде.

"А краще сказати, — скаламбурив подумки Вітольд, — на архіпелагах знайде і в архіпелаг "Гулаг" запроторить. Прощай "Майбах", пеньюар "Хамелеон", накладні нігтики від "кутю" і балдахін над ліжком у стилі Людовіка XV".

— Чого мовчиш? — пробудив Вітольда від роздумів Шор.

— Роздумую. А чи варто? Термін закінчується, деякі щури вже біжать з корабля...

— А тут нічого роздумувати. Треба їхати і оформляти яхту.

— Але в чому проблема? Ти щось не договориєш?!

— Проблема в тому, що яхта продана. Вона робилась під замовлення якомусь мільярдеру з Канади. А наступна зійде зі стапелів тільки після дня народження Папи. Нам потрібно купити за будь-яку ціну саме цю. І місія покладена на мене, Тольде. Але я з проблемою сам не впораюся. Я хочу поїхати з тобою. Ти — як посланець президента.

— Коли?

— На вчора.

— А де ж ти раніше був?

— Ти краще запитай, де раніше були вони — Валяй і Вовко?! Тільки сьогодні вийшли на мене. А в тебе — кохання з першого погляду. Не міг же я тобі перебивати насолоди, поки з гаража не виїде блакитноокий "мерс" з карокою красунею за

кермом, — виліз з автомобіля Шор.

— Роксана захоче поїхати з нами, — мовив Миронович після деякої паузи.

— Ще чого?

— У неї програма. "Аудієнція". Вона вже давно планувала поїздку до Венеції і Генуї. Знайти останнього дожа і взяти в нього інтерв'ю...

— А інтерв'ю в останнього предка Боттічеллі вона не хоче там узяти? У нас часу обмаль, Тольде. На носі — передвиборна кампанія. Розумні люди забезпечують собі тили. На архіпелазі Бікіні будують хатинки.

— У мільйони доларів, Ед.

— Не будемо прибіднюватися, Тольде. Нам ці вибори — кров з носа — теж потрібно виграти. Ти ж не полетиш зі своєю красунею у Норільськ? І боюсь, вона ніколи не стане тобі подругою Волконською декабриста Муравйова-Апостола, чи кого там не стратили?!

— Гаразд. Не будемо збиватися з курсу. Я лимон даю. Ти знаєш, де його взяти. Але в Мілан не поїду. Під яким приводом?

— Зустрітися з Шевченком.

— Для чого? — не зрозумів Вітольд.

— Для Папи. Скажеш Папі, що нам у передвиборну команду потрібно набирати найпопулярніших людей країни. Його майбутній суперник — кандидат у президенти — вже це розпочав. Притяг до себе братів Кличків...

— Є резон, — погодився Миронович. — Може, не стовбичитимемо тут? Давай кудись поїдемо, перекусимо.

— Ноу проблем, Тольде. Шор до твоїх послуг.

Ед належав до гурманів і знав усі до єдиного ресторани Києва і навіть — їхні меню назубок. Коли він смакував назвами ресторанних страв, у стороннього, який вперше слухав Шора, складалося враження, що перед ним — ресторанний дилер. — "Діас", "Маріо", "Клеопатра", "Грандотель", "Робін Гуд", "Рашель", "Маркіз", "Атлант", "Болеро", "Липський особняк", "Арізона", "Гостинний двір", "Царське село", "Дежавю"...

— Досить, Еде. Я після важкої праці їсти хочу. Давай, що по ближче і де краща кухня.

— "Підкова", "Сюрпрайс"? Ну, по-нашому "Сюрприз".

— Давай у "Сюрприз"...

XI

У ресторані "Сюрприз" Шора також сприймали за свою людину. Метрдотель вибіг йому назустріч з такою посмішкою, ніби він збирався освятити костюм гостя, що переливався на світлі веселковими барвами.

Пана Шора і вельмишановного гостя адміністрація ресторану "Сюрприз" сердечно вітає в наших стінах! — затарабанив метрдотель.

— Говори по-англійськи... Це наш американський гість. Інвестор, — попередив його

Шор.

— Я вас зрозумів, пане Шор. Уже перейшов, — останні слова він все ж вимовив українською.

— Для чого це ти? — запитав Вітольд, коли кельнер і метрдотель розчинилися у чорних ресторанних дверях.

— Вони зайняли столик на вулиці. Майже над хідником, над головами перехожих і густими кущами вічнозеленого і колючого ялівцю. Деякі перехожі нахабнувато піднімали голови і дивилися, здавалося, Мироновичу й Шору просто в очі і начебто бачили назви страв у малинових меню, набраних гарним з позолотою курсивом.

— Ти хоч спокійно поїси і він тобі не ставитиме запитань. Він англійської все одно не знає. Говоритиму з ним я. Тобі замовляю млинці з ікрою. Іноземці всі люблять кав'яр. Особливо інвестори.

— А ти чим ласуватимеш? — поцікавився Вітольд.

— Як завжди — солодощами. Ти ж знаєш мою слабину. Знали б її мої клієнти, то з двадцяти відсотків переходили б на тридцять, — Шор розсміявся. — Шоколадне плате, — мовив він, коли до нього наблизився офіціант. Моєму американському приятелеві — млинці з ікрою і екскрім. По-нашому — морозиво. Фантазія "Північне сяйво".

Кельнери відійшли, метрдотель — також. Замовлення записували аж двоє. У присутності метрдотеля — знайомого Шора.

— Нам, мабуть, доведеться привчатися до нової технології і тактики, якщо ми програємо вибори. А щоб не програти і втриматися в сидлі, нам за Папу треба триматися зубами і не дати йому опинитися під сидлом. В іншому випадку нас коні розтопчуть, як бананові шкірки.

— Папа не піде на черговий термін, — упевнено сказав Вітольд.

— Тоді боротимемося за його наступника, — наполіг на своєму Шор.

— Це інша річ, — погодився Миронович і згадав Роксану, коли вони буквально вчора увечері розмовляли між собою на цю тему. Він ледь не вилетів до стелі з крісла, коли Роксана раптом промовила:

— Хочеш, любий, я ляжу під... Папу. З твого дозволу, звичайно...

У нього від несподіванки не знайшлося у запасі слів.

— Тільки заради тебе. Заради твого повного Щастя з великої літери. Ми кинемо усі сили головного командування і ми виграємо той останній і вирішальний бій... Папа назве тебе своїм наступником...

Він тоді, за чашечкою бразильської кави, так і не знайшовся, що й сказати їй. Все це сталося так раптово, несподівано. Він просто дивився на неї і не знав, чи її обійняти і розцілувати, чи виляяти.

Невже саме це тепер вона заради нього намислила. Заради нього чи заради себе? Але до чого тут Центральна Африка? Ліліпути, пігмеї?

"Тепер у мене є все для повного щастя, — роздумував над своїм життям Миронович. — І гроші, і дім, і вілли в Карпатах і на берегах Дніпра і Чорного моря. Треба буде — куплю на Карібах чи в районі Маямі. Залишилося тільки стати

наступником. А потім... А потім і замінити Папу..."

Здавалося б, варто на цьому й зупинитися. Та людська натура зовсім на це не здатна. Десь у підсвідомості, може, й не так глибоко, жевріла думка — ще б стати мільярдером і... президентом держави. Увійти в історію і... зупинитися або померти.

— Перемога коштує грошей. Треба розв'язати мішок з грішми, — вів далі Шор.

— У мене на носі... весілля.

— Ти що, остаточно вирішив залишити Альбіну?

— Альбіна залишає мене...

— Мотивація? Твої ловелаські походеньки?

— І так, і ні, — відповів Миронович. — Альбіна створена для руйнації, а Роксана — для творення. В Альбіні закладена сама суть суперечностей. Вона особистість, яка не знає, що таке краса у побуті, чистота в домі і порядок в речах. А читає естетику і дизайн.

— Швець ходить без чобіт. Абсолютна закономірність, — кинув об стіл репліку Шор.

— Вона нездатна навіть чистоту зберегти у чистоті. Порядок — у порядку. Чистоту вона перетворює у смітник, порядок — у хаос. У мене враження, що я весь час сиджу в хліві по самі вуха в смітті. Я не можу жити в хліві. Я людина. Розумієш — людина... Свиня і та виповзає на чисту місцинку...

— Ще — аргументи і факти, — посміхався добродушно Шор.

— Я постійно жив у пірамідах брудних тарілок, що хмарочосами стриміли з раковини умивальника.

— Тольде, ти Хеопс! Тольде, ти чуєш, як Шор естетично висловлюється? Він не каже, що ти фараон над брудним посудом. Шор каже, що ти Хеопс, який піднявся на небачену висоту в порівнянні з брудними, ще не готовими до вильоту у твій бік, тарілками.

— Це ж саме — на дачі...

— Тольде, досить. Опустись з вершин пірамід на грішну землю. Нас чекає чарівна Італія: смарагдові моря, зелені луки, сади з золотим вкрапленням помаранчів і ніжні гори, оповиті сизими й молочними серпанками, з маківками костьолів, що вічно тягнуться до Бога. Як це гарно. Ось тобі естетика і дизайн Всевишнього. А ти все — про брудний посуд і хаос у твоїх буденних речах. Піднімися вище. Над туманом. За туманом нічого не видно. Тільки видно золото, яке завжди блищить і притягує і манить до себе. Яке завжди естетичне і дарує завжди насолоду. Насолоду життя. Оце краса. Вона, може, й врятувала б світ, аби не її всепоглинаюча жадібність. І вона проковтне саму себе. І настане кінець світу, Тольде. Тому нам треба поспішати жити...

— Тому я й одружуюсь на Роксані. Вона має в собі все. Вона — моє золото, вона — мій єдиний на сьогодні діамант...

— Суду все ясно! — констатував Шор.

— Вона мені ні в чому не заперечує. Тільки підіграє. Вона як саме життя. У ній все є: і зле, і добре, і сумне, і веселе, і погане, і гарне. Вона як алмаз. Як ти її повернеш, тим боком вона й засвітиться. Вона увібрала в себе все, що було в Щедроті, Альбіні,

Міли... Все — в одній особі. Я ще не подумаю, а вона вже знає, що я хочу...

— Перед ліжком?.. Невже ти заради цього і хочеш одружитися на Роксані?

— Ти цинік, Шор. Хіба ми всі не про таких ідеальних дружин мріємо?!

— Мрієш ти. Шор тут ні до чого, — перебив його Ед. — У Шора мрія одна — він хоче мати багато, багато грошей. Тоді в нього і його незрівняна Ада засвітиться всіма своїми гранями. Хоча треба признатися — грані у неї вже до того відшліфовані, що їх просто нема, Тольде. Є суцільний діамант у 78 кілограмів. А скільки в ньому каратів, тільки Іегова знає.

— А ще тобі аргумент і факт: Альбіні хтось надіслав відеофільм, коли ми займалися в "Прем'єр-палац" любов'ю з Роксаною...

— Ти це називаєш любов'ю? Там цією любов'ю займається більшість високопосадових достойників. І що тут такого? У нас час такий. Базарно-ринковий. Усе продається, все купується, і порнофільми — також. Цензури нема. Ми живемо не за Сталіна, а за Папи. Майже Папи Римського: тихого, сумирного, покірного і, якщо вірити регулярному ходінню до церкви, то, мабуть, тепер уже й набожному, — здвигнув плечима Шор і загодував губу. — Там, у "Прем'єрі", бувають, у мене є інформація, навіть єпископи, греко-католицькі кардинали і ректори духовних академій. І не бояться ні гріха, ні пекла. Бо там чи воно буде чи ні, а тут, на землі, можна таки той рай пізнати. Чи з святою дівою Марією, чи з ангелом, чи з чортом... Щоправда, у нас стаття номер сто п'ятдесят три прим один засвідчує, що скотолозтво карається законом, але пастирі читають проповіді не з розділів Кримінального кодексу і можуть світських законів не знати. Я вірю, що цими грішно-солодкими втіхами займалися б і митрополити та патріархи, але вони для цього застаріли... А для молодших свято втіхи — буденна справа. Вважай, як млинці з ікрою... Чи з шоколадним плате... Може, тільки солодше. Я так гадаю. Точно сказати не можу, бо я, на відміну від тебе, Тольде, не знімав проби ні з вершків, ні зі сметани...

— А ти спробуй! — порадив Миронович. — І тоді побачиш, що після любовних записок з серветок із копією яскраво-рожевих губ від помади і відвертого тексту раптом дружина знаходить у твоїй кишені? Цікаво, що б тобі вчинила твоя Адочка у такому пікантному випадку? Який би вона висунула тобі факт і аргумент?

— Своїм гострим коліном під зад. Як мінімум, — посміхнувся Ед шоколадними губами.

— Візьми серветку і витри з заїд своє французьке плате, — спокійно порадив Миронович Шору. — А то так і до заїд жовторотого горобчика недалеко...

— Уже витер... Мені цікаво далі.

— А як би повелася твоя Адочка після відеофільму, в якому кращу чоловічу роль граєш ти? — поцікавився Миронович.

— Двома гострими колінками — під обидві половинки заду, — не задумуючись, відповів Шор. — Але ти май на увазі, я навіть не Білл Клінтон і далеко не Річард Гір.

— Я зі своїми тонкими губами також мало схожий на Гіра...

— Звичайно, ти більше схожий на Де Ніро, — підсумував Ед.

— На Пола Робертсона, — випалив Вітольд перші слова, які йому спали на язик з його пам'яті.

— І що, вже нічого зробити не можна?

— А для чого? Ти б жив з таким моральним багажем за плечима з жінкою, яку на кожному кроці зраджуєш? У мене ще трохи совісті залишилося.

— А я вже давно поміняв її на "ує". Для чого мені цей тягар за душею? Хоча її не носити в рюкзаку за спиною. А душі — тягар... Я собі таким багажем клопоту не завдаю. І що ж тепер? Ти справді збираєшся одружуватися на Роксані?

— Я вже сказав — я без цієї жінки не можу. Відчуваю, що типова повія, може, й — мерзотниця, а без неї — ні на крок. Мене до інших не тягне. Інколи тільки Альбіну згадую. В ліжку. Але як згадаю кухню, умивальник — все відпливає за обрій... Коли Роксана розпочинає свої військові наступи, хочеться вигнати її в три шиї. Тільки поїде, мені одразу без неї стає сумно. Вона ж з тобою не тільки спить, а й безкоштовно концерти влаштовує. Ну просто кіно, і третій зайвий...

— І як ти собі уявляєш це одруження?

— Вона хоче шлюбу.

— Чого хоче?

— Шлюбу, — повторив Миронович.

— У Бермудському трикутнику?

— І вінчання в церкві.

— Але на небі і в церкві Бог приписаний. Він усе бачить. І ти і вона — розлучені. Вас навіть у Бермудський трикутник не пустять! — запально заговорив Ед.

— Любий, — переконливим голосом Роксани мовив Вітольд. — У наш час гроші вирішують все. Вона хоче, щоб нас благословив сам митрополит, а якщо можна — то й патріарх. Тільки Московської патріархії. І щоб на весіллі мав честь взяти участь хоча б один з президентів новоспечених республік із ближнього зарубіжжя.

— Програма-мінімум? — перепитав Шор.

— Програма, як для мене, максимум, — натискав на останній млинець Миронович.

— А це бачив? — Шор почав крутити над своїм лисим тім'ячком вказівним пальцем.

— Не зрозумів? Прокрутиш дірку в голові. Твоє тім'я тоді світитиметься не тільки лисиною, а й сірою масою, — застеріг Шора Миронович.

— Кинь її, — просто сказав Шор. — Вона тобі не підходить ні за якими статтями ніякого кодексу, затвердженого в парламенті...

— Я дав їй слово. Я на ній одружуюсь.

— Але чому? Бог Іегова мені свідок, я цього ніяк не можу зрозуміти. Ти ще й влаштуй на всю республіку гучне весілля?! Для показу і падіння... авторитету.

Миронович промовчав. Шор поцілів у яблучко.

— Вона стільки тобі підсунула паскудств, — не міг зрозуміти приятеля Шор. — Стільки налила масла прями́сінько в центр сімейного вогнища. І там спалахнув такий вогонь, що тепер ніякі пожежники його не загасять, і ти після цього збираєшся відвести її під вінець, під панікадило митрополита, його благословення іменем самого

Господа Бога?! На очах усього люду — майбутнього електорату? Ти ж розумний чоловік. У тебе таке політичне і громадське становище в суспільстві. Ти подумав про свою кар'єру? Запам'ятай: більшість з твоїх так званих друзів бачать не тебе, а тільки твою сідницю у високому державному кріслі. До тебе, як особистості, їм немає справ. Вони тебе кинуть посеред ріки життя і не допоможуть допливти навіть до протилежного берега.

— А ти?

— У мені ти можеш не сумніватися. Хоч Шор і плавати не вміє. Але Шор знає, де, коли і кого своєчасно найняти, хто б кинув тобі рятівне коло чи підігнав своєчасно човна і врятував Шорового друга Мироновича.

— Дякую, Еде, — розчулився Вітольд. — Але ти знаєш мою слабину. Мою "ахілесову п'яту". Я понад усе на світі люблю гарне...

— Ти хочеш сказати — гарних: чужих дівчат і чужих молодиць... Крадене завжди миліше...

— Я хочу сказати — гарне, — підкреслив Миронович. — Ти, звичайно, не повіриш мені. Але це саме так. Коли моя бабуся помирала, вона попросила: "Синку, доглянь за квітами. Поливай своєчасно їх. Глянь, які вони пишні. Барвисті. Який милий світ навколо нас, і посади їх на моїй могилі". Я виріс в оточенні поліської краси. Але тепер заасфальтувався, зачерствів. Я так і не посадив тих бабиних квітів на її могилі. Але ця чортова естетика в мені залишилася. Я справді люблю гарних жінок, як і чистоту на кухні... Чистоту в спальні, в кімнаті, у вітальні, на горищі, на подвір'ї, в авто, в кабінеті... Я просто на чистоту закомплексований, Еде. Я не можу викинути зі своєї генної системи цей, здається, зайвий для мене непотріб. Але він у мене в крові. Це передалося від баби до матері, від матері, напевне, — мені. Як наше, спадкове. Як родинне клеймо. Може, саме тому я тепер не можу комусь віддати Роксану, бо вона гарна. Дуже гарна. Це моя краса. Це моя міс Україна...

— Місіс, — уточнив Шор.

— Хай "місіс". Мені все одно. Митрополит дав згоду. Він нас благословить. Я його запевнив, що на весіллі будуть сам Папа з Мамою. Буде президент сусідньої держави... Я ще не уточнив — якої. Може, навіть білоруський. Він атеїст і він плює на усіх попів і митрополитів. Він в Бога не вірує. Він вірить тільки в себе і в свій характер...

— А ти?

— Я вірю в Бога, — твердо промовив Миронович. — За все, що я маю, чого я досяг, дякую Богові. Бог послав мені і Роксану...

— Не богохульствуй. Роксана — від сатани. Пом'янеш моє слово, — Шор ще раз облизав губи після шоколадного плате. — Замовити тобі, Тольде? — перехопив він погляд Мироновича, що зупинився на його товстих губах, щедро заквацаних брунатним шоколадом.

— Під каву експресо, — погодився Миронович.

— Ноу проблем, — повторив своє улюблене Шор і дзвінко клацнув великим і середнім пальцями. Офіціант, весь у чорному з білою серветкою на правому рукаві, що

стояв на відстані від них, як на сторожі, за першим жестом підбіг до пана Шора і, нахилившись, розвісив вуха.

— Шоколадне плате і кава експресо нашому інвестору, — сказав Ед так, ніби й офіціант мав якусь справу також з цим невідомим інвестором.

— Не блазнюй, Еде. Я не можу вимовити й слова, щоб не озирнутися, — промовив Миронович, коли спина кельнера щезла у сутінку пройми дверей, що вели, очевидно, на кухню.

— Соромишся своєї української?

— Ти мене поставив у пікантну ситуацію, і я тепер маю грати свою роль...

— Ми всі все життя граємо свої ролі. Ти гадаєш, що я щирий з ним? Я з ним, як зі своїми клієнтами, професійний дипломат, чи продавець супермаркету. Я постійно вдаю і з себе саму люб'язність, щиро посміхаюсь і ледь не освідчуюсь у коханні, якщо в повітрі пахне грішми. Цього вимагає наша професія, Тольде. Ти так само можеш чинити з Роксаною. Адже це так легко. Головне — виробити характер. Характер — ти ж сам казав, — це наша доля. Наш успіх у цьому тимчасовому житті на землі, де ми живемо з думкою про ще краще життя на небі. Тому їж земне шоколадне плате тут, пий італійське експресо, ковтай найкращу ікру каспійського і азовського морів, спи, коли захочеш, з Роксанами і не думай про небо. Чого про нього думати. Підними голову догори, Тольде. Голубе небо, як і твоя голуба мрія, висить над тобою. Піднімись і візьми його. Як тебе бере Роксана і п'є твої земні соки, висмоктує нерви і їсть печінки. Послухай трохи цинічного, трохи практичного і трохи нахабнувато-безцеремонного єврея, Тольде. Ви, українці, вічно сентиментальні романтики і всі, як один, сльозоточиві. У вас постійно живе таке почуття, як сумління совісті, а я, аби не вичитав цього в книжках, ніколи б не знав, із чим його їдять, що таке диво в світі взагалі існує і саме так воно називається. Нам треба, Тольде, заробляти гроші, робити кар'єру і почуватися на цій землі так само незалежно, як шейхи чи королі на своїх царських тронах. А решта все — тля... Суєта суєт, до якої нам тимчасово нема ніякої ні юридичної, ні житейської справи. Давай, Тольде, закриємо на цьому сторінку чергової твоєї любовної історії і поїдемо в Мілан. Сядемо на двадцятисемиметрову яхту типу "Капарі" і подамось до берегів Криму, де нас чекатиме усміхнений Папа і цілуватиме розчулена Мама, не задумуючись ні над завтрашнім, ні післязавтрашнім днем.

Вітольд, здавалося, його не слухав. Він дивився на шоколадну фантазію ресторану "Сюрприз" під екстравагантною назвою "французьке плате" і тільки чув Шорові наполягання.

— Краще скажи, на яких ти тридцять мільйонів натякав, Шоре? — підняв очі Миронович.

— Є ще один завод, який можна купити за вісім мільйонів гривень. За умови, як ти Папі своєчасно, після купівлі яхти, підсунеш папірець і він дасть добро на приватизацію. Цього "Принцеса" і наша складчина варті. Заради цього заводу ми могли б ту яхту Папі купити без Валяя і Вовка. Нам, Тольде, потрібно заробляти гроші...

При словах "заробляти гроші" Мироновичу згадалися радянські часи. Він, молодий

випускник юрфаку, поїхав на Далекий Схід також "заробляти гроші". Тоді це ще називалось "у пошуках довгого рубля". Спочатку Миронович ліс валив у Хабаровському і Приморському краях. Потім ловив івасі в Японському морі, згодом перебазувався і тягав тралерами минтая і крабів для рідної партії вже в Охотському морі. Але й після цих заробітків грошей не вистачило навіть на першу модель вітчизняних "Жигулів", і він переїхав у Находку. У селищі Херпучі, на березі річки Алегунь (притока Амура), мив золото. У селищі Ударне — це вже на Сахаліні — вдруге за все своє життя пізнав дружину капітана риболовецького траулера, яка жила, як і рядові рибалки, у дерев'яному бараці, і любила спокушати молодих "салаг". Найсмішніше, згадувалося Вітольду, Марина (так звали сірооку капітаншу) під час акту сексуально наспівувала українську народну пісню: "... при місяці стоя..."

Боязнь повернення капітана до сексуально печальної вдови і острівне безробіття кинуло молодого юриста на острів Кунашір. Розчарувавшись в заробітках і там, Вітольд повернувся до рідної домівки, в Україну. Майже всі гроші, які він тоді заробив, пішли на прощальний буфет у звичайній радянській "Чайній", яку моряки і рибалки називали романтично "Таверною". Решту пустив на квиток у купейному вагоні, мамі на хустинку і дядькові Петру — кращому рибалці Тетерева і Гуйви — на портсигар "під золото" з гравійованою в'яззю на його лицьовому боці. Саме такий колись привіз з війни дядько Петро портсигар, але його під час риболовлі вкрали. І він чи не найбільше сумував за військовим трофеєм. Вітольд пам'ятав про це. Про власний автомобіль навіть класу "Запорожець" Мироновичу залишалось тоді тільки мріяти.

— Ну, що ж?! Розраховуйся і поїхали, — мовив Миронович, облизуючи і собі шоколадні губи від плате. І, перейшовши на грайливий тон, додав: — Нас чекає державна служба, бізнес, складчина і...

— Коханка-хижачка, — закінчив за нього Шор.

Все це Мироновичу пригадалося, поки Шор ходив до лазнички, як називали українці Канади туалет. Кельнер підійшов до них, коли Шор сів до столу з чистими, хоч ще вологими руками і з чистими губами, на яких не залишилося вже й сліду від брунатного шоколаду. Знайомий офіціант, як завжди, поклав рахунок униз цифрами і поцікавився, чи панове не хотіли б ще чогось.

— Інвестору — гарну молодичку, він полюбляє все гарне, — кивнув головою у бік Мироновича Шор і підморгнув. — А самому Шору, як завжди, залишається тільки заплатити за рахунком, — посміхнувся Ед до кельнера. — А ти не переживай — пан інвестор від цієї суми додасть тобі десять відсотків чайових на морозиво. Переклади це нашому гостю, — кивнув у бік Мироновича Шор.

— Мені ніяково, — знизав плечима кельнер.

— Тоді поклич метрдотеля, хай він перекладе, — наказав Шор.

Коли кельнер відійшов, Вітольд нехотя поклав поверх рахунку п'ять гривень і вони залишили ресторан.

XII

Того ж дня увечері в Мироновича зібралися усі названі Шором учасники складчини. Новонароджені українські олігархи в дім Мироновича прийшли не з порожніми руками. Один приніс паюсну ікру, другий — коньяк "Хенессі", а третій — просто чисту альпійську воду з альпійських гір. Роксану засипали квітами. Вона почувала себе справжньою господинею дому, безперестанно сміялася і тривіально жартувала. Її, як вона гадала, оригінальні жарти і дотепи після перших двох чарок коньяку зводилися до того, що вона, обіймаючи за плечі Супкіса і Вітольда, питала:

— Хто ця Міша? — називаючи його та інших у жіночому роді. Тоді опиралася на Базарова, цілувала його у чисто виголену бліду чиновницьку щоку і зверталася так само до Мироновича: — А хто ця Коля?

— Роксано, сядь. Я тебе прошу.

— Не зараз і не при них. Мене не треба довго просити, я дам... Не хвилюйся — я дам... і коньяку, і лимончика у липовому меду. Все буде. А тепер я хочу познайомитися — хто ця Вася?..

— "Газотрейдер" Вася Валяй, — відповів він.

— У такому випадку — два поцілунки. — Вона перейшла до Вовка: — А хто ця Льюха?

— Меценат, серденько, — посміхнувся Вовко. — Тобі це знадобиться.

— Не кажіть, кума, — обвила руками шию Вовка Роксана. — Сама люблю воєнних...

Сиділи недовго. Роксана, помітив Вітольд, дещо дратувала гостей. Відривала їх від серйозної розмови і поводитись так, ніби грала перед ними стовідсоткову повію. Тоді втихомирилась і зeszла в умебльованій під старовину кухні Мироновича. Шор захотів кави.

— Гарсон, — гукнув він Роксані. — Досить недоливати. Неси вже, скільки є...

Паруючу каву Роксана винесла у білому фартушку, чорних панчохах з рожевими підв'язками і оголеним... задом. Всіх присутніх це шокувало. Ніхто не звернув уваги на незвичайної краси срібний кавник на срібній таці зі сріблясто інкрустованими чашечками оригіальної форми.

— Вчора привезла з Парижа. Кавник і моду. Молоді француженки сьогодні каву гостям подають саме так. Все, як у нашій телегазеті — "Говорить і показує"!!! — посміхалася мило Роксана.

Першим оговтався Едуард Шор.

— Тоді мені каву задом наперед.

— Нема проблем, як кажете ви, Шоре. Тисячу "ує" на срібну тачу і перед вашими чорними оливковими очима — святкове обличчя дами...

На таку пропозицію спочатку відгукнувся Вовко. Валяй не залишився пасти у цьому домі задніх. Міша Супкіс витягував з кишені купюри наосліп, і, судячи з його виразу і нервового руху, щось його непокоїло.

— Міша, — зупинилась Роксана перед Супкісом. — В іншому домі Києва, у

присутності таких поважних державних мужів, зад телезірки за нещасну тисячу "ує" ви ніколи не побачите. — Супкіс кинув суму на тацю і тільки тепер помітив, що перебрав. Рука автоматично потяглася до зайвої купюри вартістю у сто доларів, Роксана його легенько вдарила двома пальчиками по руці і посміхнулась:

— Суддя здачі не дає, — вона повернулася лицем до Базарова і поцікавилась: — А ви, мосьє?!

— Я в такі ігри не граю, — відповів холодно, по-чиновницьки Базаров.

— Ми позбавлені почуття гумору? — Роксана піднесла чашечку кави. Базаров простяг руку. — Ну, мсьє. Чашечка кави у башті Нотр-Дам дві тисячі "ує". Сімдесят п'ять відсотків тільки коштує вид на майдан перед собором Паризької Богоматері. Невже ви гадаєте, що "святкове обличчя" дружини Вітольда Мироновича коштує менше?

— Мені тут робити нічого, — піднявся зі свого місця Базаров. — Я гадав... ми... зібралися, — гість нервував і в нього трусилися руки, — в сімейній обстановці... аби... обговорити... серйозну проб... лему... На нас чекає... страшить... невідоме завтра... І такий гумор...

Миронович підвівся і, обійнявши за плечі Базарова, червоного, як варений рак, почав вибачатись. Роксана поставила біля Шора тацю з кавою, тоді відійшла кілька кроків назад і відтягла від своїх гарних стегон штанці кольору тіла.

— Сюрприз! — посміхнулась вона. — Новинки паризьких салонів мод. Трусики-невидимка. Пардон, — і щезла у спальні. Через хвилинку вона вибігла і, звертаючись до усіх, цілком серйозно спробувала запевнити присутніх, що вона днями з Парижа і там серед молодих грошовитих французів пішла така мода. Друзі збираються у себе вдома і господарка дому, звісно, якщо вона молода і вродлива, може дозволити собі таку фривольність і ніхто за це її не осуджує.

Гроші заберіть назад. Це був тільки жарт. Власне, експеримент... Претензія на дотеп... Я б не хотіла аби ви, друзі Вітольда, сприйняли мене за легковажне дівчисько, в якого замість голови тільки те місце, яке я щойно, ще раз вибачте, перед вами продемонструвала через паризьку невидимку. Огріхи молодості. Купила в Парижі. У центрі Жоржа Помпіду. Для вас, Шоре, — вона нахилилась до Еда, іронічно посміхаючись. — Як людини, яка має знати все, такі трусики продаються і в королівському палаці Фонтенбло. Але туди їхати майже годину з Ліонського вокзалу. Для рідної Ади можете придбати їх за півціни проти собору Сакре-Кер і з невидимкою в руках перед ввічливою гостинною паризькою публікою можете прокататися й на фунікулері, — вона взяла почергово купки купюр і з серйозним виразом обличчя повернула їхнім власникам. Усі при цьому звернули увагу на її гарні жіночі пальчики. Вітольд — також, а про себе подумав: "Хай би вона краще їх показувала"...

— Тольде, — повернулася вона до Мироновича. — І ти мене вибач. Це все коньяк і... розбещений Париж. Вплив загниваючого Заходу. А ви працюйте. Я вам не заважатиму. Я помчала на студію, — вона поцілувала Вітольда і той зрозумів, що перед ним зовсім не та жінка, яка кілька хвилин тому увійшла в їхню свідомість з небаченою

розв'язаністю й аморальністю. Хоча, саме ці самці, здається, бачили й не таке. Але саме вони, як це часто трапляється, демонстрували свою цнотливість при найаморальнішій розбещеності, непорядності — а при першій можливості шахраювали, безцеремонно брали хабарі, купували жінок за гроші й обіцянки, не гребували найпримітивнішим авантюризмом, принизливим підлабузництвом, багатоликим лицемірством, безхребетною безпринципністю і небаченою ницістю перед сильнішими від себе зі світу сього у хвилини бізнесової вигоди і на щаблях державного кар'єризму.

Наступного дня після незабутньої зустрічі з Роксаною-невидимкою Васюк Валяй, як він висловлювався, завалився по-татарськи до Мироновича. "Кіндер-сюрприз" сиділа за комп'ютером і розцяцьковувала свої й без того рожеві губки ще у червоніший колір. Валяй нахилився над нею, поцілував у щічку і поклав перед нею "Шедевр" шоколадної фірми "Рошен". Власник "Рошена" був його приятель і кум. Друзі дали слово підтримувати тільки вітчизняного виробника і тому найчастіше купували товари, які вироблялися тільки ними.

Міла вдячно посміхнулася Валяю. Він, притуляючи свої губи трубочкою до її вушка, запитав:

— Бос у себе? Сам?

Міла глянула на його круглу, як у колобка, голову, його заплілі жиром поросячі, ледь помітні у зіницях, очі і кивнула, ніби економлячи слова, або не бажаючи їх витратити на Васька Валяя.

Незважаючи на неодмінні гостинці, Міла не любила Васька Валяя, як і його присутності у приймальні. Її дратувала його фальшива усмішечка. Вона викликала в неї алергію, і все ж вона мовчки кивнула головою, даючи зрозуміти "газотрейдеру", що Миронович у себе і сам.

Валяй влетів до кабінету і, не вітаючись, ще з порога випалив:

— Шеф, пальчики оближеш.

— Привіт! — підвівся Вітольд з-за столу і запропонував місце Валяю на дивані.

Васюк по-свинячому посміхнувся тільки очима, навколо яких урізнобіч розбіглися по тлустому його личку зморшки і, голосно сміючись, запитав, звертаючись до дивана:

— Майоре, я Диван. Я Диван. Як чуєте мене?

— Перестань. Поле перевірене — мін немає. Можеш сміливо йти в атаку, — процитував він мимо своєї волі Роксану і почав згадувати, коли ці слова вона вперше сказала, що вони настільки глибоко увійшли в його лексикон. Він поглянув на свій службовий стіл, купки службових паперів і пригадав. "Так, саме тоді. Тоді, коли вона лежала на цьому столі і в цьому кабінеті й, не спускаючи з нього своїх карих великих очей, посміхалась, промовляючи: "Командире, сміливіше. Поле перевірено. Мін немає. Можна підніматися в атаку. Ну, сміливіше. Не підірветесь..."

— Учора на фестивалі "Конкурс краси" двох дівниць підхопив, — донеслось до слуху Вітольда. — Обидві — "міс Україна". Забув, щоправда, хто яке місто репрезентує, але яке це має значення.

— І що ти з мене хочеш? — поклав авторучку з золотим пером Миронович.

— Дурний, все оплачено. Рошен — парубкує. Від вілли ключі в мене. Джакузі кипить енергією і насолодою. Люди живуть тільки раз на цій землі...

— Візьми сьогодні когось іншого. Я боюсь, що Роксана нас і там знайде. Ці особи в спідницях зі статусом найдревнішої професії — справжні нишпорки.

— Кинь. Життя дається тільки раз і від нього треба взяти стільки, скільки влізе.

— Я не можу. У мене робота. Листів купа. А де Супкіс, Базаров?

— Ти що! Я — з Базаровим?

— Візьми Шора.

— Шор? Він, як Ізраїль, що весь час боїться терористів. Так і Шор — своєї Ади.

— А Вовко?

— Ну знаєш. Дві свині в одних джакузі — це занадто. Що ж ми "міс красунь" поливатимемо з чайника? Та й після того живота і мені в джакузі місця не вистачить. Його ж на Великдень колоти збираються. Не може ж істота з таким жировим навантаженням довго жити...

Миронович після цих слів глянув на "газотрейдера". Його статуру можна сміливо було віднести до статури Вовка: така ж тлуста і така ж товста. Череву аж розривалося над поясом. Виривалося назовні, як тісто з діжі, обв'язаної матерією. Миронович пригадує дні народження обох. Він для них замовив кольорові таблички з філософським висловом і обом почепив над їхніми столами у їдальнях:

"Пам'ятай! Ти своїми зубами копаєш собі яму!"

Хотілося запитати, чи Валяй таблички не зірвав, але замість цього Миронович заперечливо покрутив головою і мовив:

— Тільки не сьогодні. Папа...

Папа полоще свої екс-члени в Чорному морі. Мама — також. Разом зі своїми екс-органами.

— Не блазнюй, — Вітольд любив часто вживати це слово і не допускав, щоб у його кабінеті хтось щось погане говорив про Папу, а особливо — про Маму...

— Плачу півмільйона "бабок", старий.

— Тобі щось треба, "газотрейдере"?

— Не буду лукавити, Тольде. Один підпис Папи на одному документу...

Миронович на якийсь час відклав авторучку, глянув на Васька очима допитливого і аж після деякого вагання, перед цим показавши вказівним пальцем на стелю, мовив:

— А ти знаєш, що підпис, — Миронович вдруге глянув для чогось на стелю і вже після паузи додав: — Його!!! Підпис! Коштує дорожче, ніж підпис інквізитора Торквемади чи імператора Калігули на світових ринках?

— У джакузі все обговоримо, — спокійно відповів на це Валяй. — Я не забув... і тебе також. Хочеш готівкою? Прямо зараз. Кейс зі мною. У приймальні. Ти ж наказав — з кейсами до кабінету не заходити. "Кіндер" з кейсом і не пустила. Наказав би з дипломатом — тоді може викрутився б, — скаламбурив Валяй. — Сказав би, що ти мав на увазі не мертвого портфель-дипломата, а живого. А так, кейс залишився біля неї.

— Тоді, дорогий "газотрейдере", ти береш кейс, а я... "Кіндер-сюрприз"...

— Зрозумів. Той, що в кейсі?!

— І той, що в кейсі, і ту, що "Кіндер-сюрприз".

— Ти це серйозно? Вона тобі ще не приїлась? Невже "Кіндер-сюрприз" справді відповідає своєму прізвиську?

— Не будемо цього обговорювати. Вона лагідна, розумна, поліглот.

— Поліглот? — розсміявся Валяй. — Тоді я здаюсь... Це вже інша річ...

— Ти більший цинік, ніж Шор, Валяй. Не в тому розумінні поліглот. Вона чистюлька. А я на цьому помішаний. До речі, в пику всім вам, ехидам, я її перейменував.

— І якщо не секрет, як?

— "Дірол без... цукру".

— Але з медом. Чи не так? — Валяй налив у склянку "Боржомі".

— Припустимо...

— Ти ж не діабетик, Тольде.

— Вона, якщо хочеш знати, і без меду, і без цукру. Але з родзиночкою, і на віллу "Рошен" я беру її...

— Що ж ти в ній в такому разі знайшов? — здивувався Валяй.

— Покірність. Мені, знаєш, набридли усі ці лярви, які мають мене за ганчірку і постійно витирають об мене ноги... Я хочу мати в цьому світі хоча б одну...

— Об кого б ти витирав ноги? — додав за нього Валяй.

— Не ноги, а черевики, — уточнив Миронович. — А якщо чесно, то мені для повного щастя потрібне теля. Свині у мене вже були...

— Сподіваюсь, ти на мене і на Вовка не натякаєш?

— Я беру "Дірол без цукру", — повторив Вітольд, не звертаючи уваги на репліку Васька Валяя.

— Нічого не розумію, — стенив плечима Валяй. — Що ти там побачив?

— Дірку, — підвівся Вітольд. — Дірку від бублика.

— Я дуже прошу тебе сьогодні без "Кіндер-сюрпризу". Наступного разу візьмеш її. Цього разу в нас усе розписано, як за сценарієм. Там цікава готується програма. На тебе чекає море задоволення і насолод.

— Гаразд. Умовив, — Вітольд дещо з документів поклав до своєї улюбленої течки, ще раз оглянув господарським оком стіл і натиснув на пігулку дзвінка. Секретарка Міла, наче лялька Барбі, вискочила зі своєї розпакованої коробочки і з'явилась на порозі кабінету:

— Слухаю, Вітольде Володимировичу, — вимовила вона, мабуть, у тисячний раз свою звичну службову фразу.

— Я поїхав у справах. Сьогодні мене не буде. Антону скажіть, нехай піджене автомашину до центрального під'їзду...

— Вона благально на нього глянула і її очі промовисто говорили "А я?". Йому стало шкода її, і він сказав:

— Антон повернеться і відвезе вас додому.

— Дякую, — схилила набік кучеряву голівку секретарка Міла. — Я доберуся міським транспортом...

XIII

... На заміську дачу мчали старою Обухівською трасою. З того часу, як вона стала називатися Президентською, її вкрили асфальтом і зняли обмежувальні знаки швидкості. На повороті до Дніпра пригальмували і, промчавши кілометрів шість, поповзли по гравію між помпезного шику і примітивізму сучасних нуворишів, які втілювали свою архітектурну претензійність і мрію у реальні і дорогі вілли й котеджі у вигляді фортець і замків у плетиві різних епох, мод і стилів. Вся ця розкіш і несмак ніби були виставлені напоказ як дамські будуари бездумної легкості і вседозволеності.

Проминувши двох представників охорони, вони увійшли до світлої дзеркальної зали з більярдним куточком, басейном, на берегах якого розташувалися мідні красуні й русалки на чолі з бородатим Нептуном, у руках якого виблискував позолотою величезний спис з грізним тризубом.

"Міс красуні" вибігли у блакитних чи то бікіні, чи то пеньюарах і весело, очевидно, уже під певним градусом, привітали гостей. Валяй, як своїх давніх знайомих, почергово і дещо нахабнувато розцілував і потяг до кімнати, де за його задумом мало литися рікою шампанське, після цього басейн, а тоді вже джакузі. Вітольд наказав дещо поміняти програму — він хотів їсти. Мовляв, на голодний шлунок навіть жеребці не вистрибують на кобил. Валяй не заперечував, але дівчатам вніс певні корективи.

— Обов'язково після душу і... — наказав він.

— Ми зрозуміли, — відповіли "міс" і ще раз глянули на загадкового гостя, вочевидь або дуже багатого, або всесильного. Вітольд належав водночас до цих обох категорій. Ці дівочі погляди йому були вже знайомі, і щось невловиме — чи то гордість, чи то самолюбство, чи то пиха наповнювали йому груди. Вітольду хотілося, щоб таке життя у нього ніколи не закінчувалося. Він знав, що Валяй — цей сибарит від природи, авантюрист від життя і фантазер від уяви завжди любив викидати коника. Але те, що він викинув сьогодні, здивувало навіть цинічного і холодно-розсудливого Мироновича.

Валяй наповнив фужери брунатно-золотистим коньяком, підійшов до Мироновича, м'яко цокаючись, мовив:

— За тих, хто вже лежить і чекає, — він підніс до губ фужер, трішки надпив і, ніби ополіскуючи рота, проковтнув пекучу і хмільну рідину. Вітольд не повторював його жестів. Йому не хотілося оригінальничати, шлунок від випитого вимагав свого — їсти.

— А тепер, — Валяй ударив фужером у протилежну від себе стінку. Від ляскоту розбитого кришталю раптово розсунулись штори, і на двох оксамитових столах Вітольд побачив "міс красунь" у горизонтальній позі, що крутилися в велюрових темно-синього кольору кушетках навколо своєї осі. З вмонтованого в стіну радіоприймача тихо лилася музика...

На їхніх без смаку наманікюрованих пальчиках стирчали таблички. Написи на них

застерігали:

"Руками не мацати!" і "Тільки без рук!"

Вітольд звернув увагу, що одна "міс" білявка, котра була ближче до нього, від стегон до грудей лежала у щедро намазаній паюсній ікрі. У чорнявки на животику, біля грудей і на самих грудях розташувалися різноманітні наїдки, починаючи від м'ясних, рибних страв і закінчуючи різноманітним тропічних фруктів. Між стегон у склянках, очевидно, в холодній ізоляційній обгортці, парувала кава.

— А десерт? — розсміявся Вітольд і потис Валяєві руку. Мовляв, молодець. Я від тебе чого завгодно чекав. Тільки не цієї вистави.

— Матимеш і десерт. Усе за сценарієм.

— Ти гадаєш, мені це подобається?

— Тольде, життя дається один раз, — повторював свою улюблену фразу Валяй. — А таке, як у нас, ще й на скорочений термін. Адже ми — рідкісні хижаки... На нас полюють без ліцензій. Чи не так, Ірен? — звернувся від до "міс" білявки, злизуючи з її стегон чорну ікру. — І такі дівчатка, як ці, — також. Твоє ліве стегно, бос, — він кивнув на протилежний бік від себе.

Миронович роздумував. Він ковтнув ще трохи "Хеннесі" і аж тоді підійшов до блондинки і лизнув її ліве стегно.

"Міс Ірен", — мовила вона. Другу "міс" звали Яна. Можливо, й Яна. Бейджика з ім'ям до голих грудей не приколеш.

— Лимончики на Яні, — нагадав Валяй.

— Я проголодався, як чорт.

— Переходь на м'ясо... Як Вовк, — Валяй мав на увазі Вовка. — Рибу подаватимемо на... десерт. Після лимончиків і горішків, — багатозначно додав він. — Тут таке правило. Поки п'єш і закушуєш — "міс" руками не торкатися.

Після обід-вечері вони перейшли спочатку до душевих, а після цього вже — в джакузі.

У Вітольда з джакузі були найприємніші спогади. Вперше таку розкіш він запізнав у центрі Вашингтона, коли ще молодий, початкуючий бізнесмен через Всесвітній форум українців вийшов на молодого американця-мільйонера українського походження Джорджа Паньківського, котрий хотів вигідно вкласти свої інвестиції у розбудову молодій державі України — батьківщини його предків. А початкуючий бізнесмен Миронович тоді якраз шукав свою нішу у бізнесі. Він перебрав чимало варіантів, аби знайти свою золоту жилу. Свій український Клондайк, свою золоту копальню, і стати так само багатим, як його новий приятель із далекої Америки.

Миронович у джакузі сидів просто неба в дворі Джорджової вілли, що розташувалася недалеко від українського посольства — приміщенні, до речі, подарованому молодій державі українцями столиці

США, в тому числі і Джорджем, який постійно просив Вітольда називати його по-українськи — Юрком. Було вже пізно за північ. Над ними висіли, як висловився Вітольд "американські зорі у голубому зимовому небі" і на їхні голови намагались упасти

сніжинки, що танули у випарах джакузі. Вітольд пив чорне ірландське пиво, яке полюбляв Джордж, закушуючи англійським щойно підсмаженим беконом, що подавався українкою Ольгою прямо зі сковороди.

Ольга мала фах дипломованого лікаря, але її український диплом важив тут, в Америці, не більше, ніж рекомендаційний лист до Юрка Паньківського. Тому вона просто заробляла на елементарне життя, прислужуючи мільйонерові, і зовсім з незначних заощаджень дещо висилала ще й чоловікові та синові в Україну.

Джордж у Вітольда цікавився усім, що стосувалося України, але наголос ставив на гранітних кар'єрах Житомирщини. Він дивувався, що українці так по-варварськи підривають дорогоцінний граніт, у той час, коли він пропонує закупити ріжучі італійські машини, і нарізати той граніт скибками, як хліб, щоб потім їсти білий хліб з чорною ікрою. Цього ще більше хотів Вітольд, але він розумів — без політики, без вагомої посади в державних структурах йому не досягти своєї мети. І саме після цих кількомісячних роздумів Вітольд Миронович занурився в українську політику з головою. Благо він мав диплом юриста і ще досить-таки убогу юридичну контору. Але пан Паньківський гроші на виборні кампанії не давав. Він хотів по-американськи займатися чесним, прозорим бізнесом в Україні. Та молода держава ще не була готова до такої прозорої розв'язки ринкового бізнесу. В політику, як і в бізнес, пішла уся авантюристична шантрапа, бандюги і шахраї. Чесним бізнесменам на той час в Україні не знаходилося місця. Рухівці — романтики, які самозакохано виголошували на майданах і в прямих телеефірах гасла про будівництво казкової держави — України, в якій би євреям жилося краще, ніж в Ізраїлі, а росіянам — краще, ніж в Росії, український народ, що століттям мріяв про волю і незалежність, безпардонно обкрадався серед білого дня усіма, хто тільки дорвався до влади і до державного корита. Вітольд тоді вже зрозумів, що йому час вилазити із вашингтонських водних масажів, засукати рукави і братися за справу, поки його потяг ще не загуркотів за горизонт його ж мрій. Саме в цей час йому під руку підвернувся Едуард Шор з довгою шиєю на худеньких плечах, великою головою з окулярами на носі і тугим гаманцем ізраїльських інвестицій.

Шор Мироновичу постійно нагадував очкову змію, але варто було йому заговорити своїм притишено-інтимним голосом, як усі сумніви щодо його порядності, практичності і бачення на три кроки наперед розвіювалися. Шорові гроші Вітольду й допомогли прийти у бізнес і велику політику. Миронович, дякуючи тим інвестиціям, наступного року після створення юридичної компанії "Шор і Миронович" таки став "службою народу", а з Шором створив ще кілька тіньових компаній, закінчуючи бізнесовим багатопрофільним концерном через офшорні зони типу "Білл Ловел і санд" та інвестиційним фондом "Альфа і омега", які пускали своє коріння подібно до тропічної секвої, яка розросталася в усі боки не тільки з коріння, а й давала паростки з повислих гілочок, якщо ті торкалися землі. "Тепер до багатства, — казав Шор, — нам, Тольде, залишається тільки руку простягнути". Крім суто фінансово-комерційних операцій Шор і Миронович зайнялися безпосередньо і виробництвом. Вони створили чимало закритих

акціонерних товариств по видобутку граніту та інших корисних дефіцитних копалин. Коли гроші рікою потекли на їхні рахунки, Миронович-Шор могли собі дозволити ризикнути значними сумами, взявши участь у виборній президентській кампанії. Йшли, як говорив Шор, ва-банк: "Або пан, або пропав. Третього не дано..."

З двобою вийшли панами. І не просто грошовитими. Державними достойниками. Шор, щоправда, не хотів висовуватися — його не цікавили нардепівські безкінечні засідання. Він залишився головою юридичної фірми, яка й здійснювала всі фінансові операції. В тому числі й по акціях Мироновича, і при його активній підтримці.

Тепер Миронович, сидячи з "міс королевою" в нуртуючій джакузі, розслабившись, посміхався. "Міс королева" не давала йому від задоволення задрімати під музикальний плескіт води. Його сите від розкошів тіло наливалось пружністю і насолодою. Він дивився на Валяя. Мовляв, де ти дістав цих "міс краль"? Ніби вгадуючи його думки, Валяй відповів:

— Ми живемо в ринковій системі, Тольде. На ринку можна купити все...

Дівочі пальчики бігали по його ще молодому пружинистому тілу, хотілося заплющити очі і забути. Судячи з рухів молодих "міс", вони вже пройшли вишкіл "молодого бійця". Як би висловилася Роксана. Він згадав і власне джакузі і той перший випадок, коли він і свою телезірку запустив у воду. Вона пірнула, пригадує, з головою. У світло-кремовій гумовій шапочці. Швидко виринула і мовила:

— О, який малесенький!.. Але нічого — зараз він підросте і підтягнеться як стрункий лейтенантик після випуску в загальновійськовому училищі.

Вітольду не дуже подобалися її розв'язні, якщо не сказати, розбещені репліки, але він чомусь терпів Роксану і пробачав їй усе. Може, тому, що саме з нею йому було легко, розкуто, весело. Він ніби ловив разом з Роксаною яскраві безтурботні моменти життя, що запам'ятовувалися і западали глибоко в його душу. Не те, що зі строгою Альбіною, яка, знімаючи свої професорські окуляри, мовчки приступала, як вона висловлювалась, до роботи і після цього її, здавалося, у цьому світі ніщо більше не цікавило: ні світ, ні формули, ні гроші. Вона до запаморочення забувалась і жила тільки в своєму світі, завжди втішаючи саме в такі сексуальні миттєвості його прозаїчне життя в академіка Ластовецького і надзвичайно егоїстичну душу Вітольда. Миронович відносив усе на свій рахунок, а не на її, Альбінін, будучи впевненим, що це саме він і тільки він здатен дати їй стільки задоволення і насолод. Альбіна й справді жила у своєму світі і в своєму світі розкошувала так, як багатьом і не снилося. Роксана була іншою, веселою, дотепною і, як вона казала про себе, — допитливою.

Вона тільки деякий час трималась поверх води, кидала своїх кілька звичних фраз типу:

— Цікаво, як там наш маленький? Він там, часом, не потонув? Без свіжого ковтка повітря не задихнувся? Ну що, перевіримо. У випадку чого, надамо йому штучне дихання і дивізія оживе. Виструнчиться і попрямує на парад, і ми таки цей парад приймемо на всі дванадцять. За новою шкільною програмою. Я пішла... На дно, — казала вона і пірнала з головою. Через десяток секунд випливала і запевняла Вітольда,

що на дні морському — повний порядок. — Наші кращі бійці в строю і тепер на них можна повністю покластися і навіть сісти...

Вітольд не приховував, принаймні сам від себе, — такі сексуальні ігри Роксани компенсували "плач Ярославни", і він егоїстично роздвоювався. Гадав — кому з них віддати перевагу? До безмежності темпераментній Альбіні чи цій грайливій красуні із телестудії?

Тим часом "газотрейдер" Валяй заявив, що він не заважатиме закоханим і потяг свою "міс" в дамський будуар, обліплений дзеркалами.

Тепер себе і свою партнершу Валяй міг бачити у десятках однаковісінських пар і отримувати від того подвійну втіху.

— Наче в новому порнофільмі, — посміхався він, подвійно щасливий.

Вітольд не пішов на таку відкритість — боявся відеозапису. Він завжди пам'ятав про своє державне становище. Тому й зачинився зі своєю "міс" в напівтемній, майже без світла, невеличкій спальні. Очевидно, дитячій, яку вибрав сам. Позаду нього догоряли тільки пахучі свічки, що пахли новомодним дезодорантом "Пристрасть" з м'якими відтінками сандалу, мускусу, ладану і амбри. А ще трохи — воском, і трохи — димом. Від свічок.

"Береженого Бог береже", — час від часу про себе повторював Вітольд, і запропонував покірній "міс" виконати його перше бажання... За його "Пам'яткою" це бажання належало до пункту п'ятого...

XIV

Уранці наступного дня секретарка Міла подала йому окремо конверт. Він глянув на неї поглядом, в якому можна було прочитати: "Вибач, "Кіндер-сюрпризе". Все-таки, було б краще, аби я тебе взяв з собою і ми б з тобою провели вечір цікавіше".

— Учора, коли ви були відсутні, — офіційно повідомляла "Кіндер" — приходила пані Альбіна. Залишила цей конверт. Для вас, Вітольде Володимировичу. Просила вручити особисто вам. Не класти на столі, а подати вам у руки. Що я й роблю.

— Дякую, "Кі...", — він своєчасно спохопився. — Пробач, Міло.

— Нічого. Ви хотіли сказати "Кіндер-сюрприз". Я не ображаюсь. У секретаріаті на мене усі так кажуть. Ось тільки чому — не знаю.

— Можеш іти. Ще раз дякую. — Він розірвав конверт і почав читати:

"Здрастуй, колись дорогий і милий мені Вітольде! Я знаю, що найближчим часом ти одружишся з цією телевізійною повією. Оскільки я не маю акцій, то й не маю права на дивіденди і навіть на відсотки від рахунків, які колись були нашими спільними. Ти залишив мене і нашого синочка Альберта жити на ту мізерну професорську зарплатню, на яку жоден професор не здатен у нашій країні прожити. Я позбавлена права підпису навіть на тому рахунку, який ти відкрив на моє ім'я. З рахунку Альберта ми можемо зняти гроші тільки через 10-12 років, коли йому видадуть паспорт. Так ти заповів. А як нам бути, поки він виросте?"

Я б не хотіла з тобою судитися, але ти маєш знати — цей лист, як заява — офіційний. Я йду від тебе. Син залишиться з матір'ю. Ти, як юрист, це знаєш. Ніякі твої знайомства, влада, гроші, не відберуть його в мене. Хоча в країні суцільного беззаконня, до якого і ти прикладаєш свою державну руку, все може трапитися. Але не втішай себе надією. Твоя повія мого сина не виховуватиме.

Не приховуватиму від тебе того, що нині я переживаю. Самотність це те саме, що камера-одиночка. Карцер з холодною підлогою і стінами. Я б ще хотіла повірити, що це тільки сон. І повірити заради сина. Але це реальність. Жорстока реальність, як записки у твоїх кишенях від нової пасії. Як відеофільми, що я збережу для твого сина, коли він не зрозуміє мене, чому я тебе залишаю... О, скільки я благала Господа Бога, щоб пережити все це. Пережити таку жорстокість цієї вродливої хижачки, яка ураганом увірвалася в нашу сім'ю і розтрощила все набуте протягом майже десяти років спільного життя.

Важко жити з думкою, що ми втрюх уже ніколи не житимемо разом, що моя остання спроба зазнала повного сімейного краху і що все це вже dokonаний факт.

Прощай, самозакоханий любителю красиво-фальшивих речей і цінностей. Ти постійно підкреслював, що ти свято віриш у Бога і все, чого ти досяг у своєму житті, тобі дав Бог. Цілком можливо. Тільки тепер (я в цьому глибоко переконана) все йде від сатани і саме за це тебе люто і немилосердно покарає саме Господь. Ти ще згадаєш, і не раз, і мене, і мої слова, якщо ти встигнеш зрозуміти, що з тобою насправді сталося.

А. Е. Л."

У Вітольда на обличчі з'явилася гидотна посмішка і він раптом відчув, що в нього під лопаткою щось занило. Він задумався: що робити з цим несподіваним листом від Альбіни, його ще офіційної дружини, матері його шестирічного сина Альберта? Хотілося листа порвати і водночас зберегти. Слід було щось вирішувати. Він покликав Мілу і попросив подати йому міцної кави. Коли вона вже виходила з кабінету, гукнув їй услід:

— Міло, з коньяком.

Коньяк він пив окремо від кави і потроху п'янів. Розумів, що Альбіна нав'язливо шукає хоч нещасливої, але фінансово-позитивної розв'язки в їхніх стосунках і, може, не стільки для їхнього спільного сина, скільки для самої себе.

По залізному підвіконню затарабанив дощ. Вітольд прислухався і впіймав себе на думці, що за останні ці десять літ у бізнесі й політиці він не чув співу пташок, забув, як гудуть джмелі на яскраво-барвистих пуп'янках квітів, як пахне трава, а ще — як весело і життєстверджуюче перелітають з квітки на квітку золотаві бджоли, як шелестять жита і шепечуться сосни у зеленому пірамідальному верховітті, на стовбурах вистукує ударник праці — дятел, а в очеретах покрикує деркач чи скрекоче, мов кулемет, сорока. Він забув, коли сидів на березі Дніпра. Не прислухався, як б'ється сердито об забетоновані береги старий Славутич, а в тиху й місячну ніч розходяться кола й луна від плескоту чи то здорового щупака чи величезного окуня. "Господи, на що я

поміняв життя?!" Він нав'язливо шукав розв'язки усьому тому, що трапилось, і відповіді не знаходив. Постійно чув у своїх вухах слова Роксани: "Вітольде, любий, кинь її. Ти ж сам казав — відколи потрапив в цю "академічну" сім'ю завідувати чужим господарством, у тебе не було ні спокою, ні незалежності, ні волі. А ще — постійні приниження і докори в неотесаності сільського хлопця-провінціала. Затуляння рота при найменшому втручанні в співбесіду, полеміку чи взагалі в сімейну розмову".

Так. Миронович тут, у прийомах, справді завжди відчував себе зайвою людиною. Одного разу він напився з друзями після досить таки вдалого і вигідного контракту під аванс і двадцять відсотків і непомітно, скинувши черевики ще перед порогом, прослизнув у свою кімнату.

— Він — унтерменш, — запально пояснював академік доньці. — Він зіпсував чистоту нашого роду. Як ти могла від нього завагітніти? Я примирився з тимчасовістю, але не зможу примиритися з постійністю...

— Папа́, — ставила вона наголос на французький лад, — але ти маєш пам'ятати — він закінчив юрфак в одному з найпрестижніших університетів Європи — Київському імені Тараса Шевченка. Хіба не ти все життя мріяв викладати у цьому вузі і хіба не ти захищав свою докторську дисертацію саме там?

— Залишу цей дім, кину його і його вчену доньку, — падав Миронович лицем на подушку. — Хижаки! Нехай вони обоє будуть прокляті.

У такі хвилини він чи не найбільше скидався на дворового пса, що намагався, незважаючи на теплу і затишно облаштовану будуву й більш-менш ситі харчі, зірватися з ланцюга і забігти куди-небудь світ за очі.

А ще йому пригадалася постійна боротьба за чистоту в цьому брудному домі міських нечупар. Безгосподарність, щоденний бруд, гора немитого посуду в раковині, постійне забруднення каналізаційних труб, діставання гумових прокладок для кранів ванни й умивальника. Розкидане картоплиння після очищення бульб на всьому столі, підлозі, під краном, залишки моркви, цибулі під табуретками і на фартухах. Постійно непідметена підлога. Та ще й протиріччя. Що б він не робив, усе було не так. Усе неправильно. Усе — чи то по-сільському, чи то не по-розумному. А якщо він виходив із себе і посилав їх — тата-академіка й доньку-професора, якнайдалі, Альбіна артистично натягувала на себе сіру вуаль, мов цей дощ за вікном, йшла до академіка-татуса скаржитися на важке сімейне життя, чекаючи від нього співчуття і поради. Татусь піднімав з її обличчя сімейну "чадру," дивився на її великі сірі короткозорі очі, і в них в черговий раз прочитував смуток і сум, після того, як Альбіна знову твердо пообіцяла вигнати з київської квартири свого неотесаного селяка і назавжди розлучитися з ним.

Усе різко змінилося тільки згодом, коли Миронович уже володів капіталом на добрий десяток мільйонів і кілька київських університетів за спонсорство вручили йому півдесятка дипломів почесного професора. А якось, пригадує Миронович, академік Ераст (так він його подумки називав) приніс польський часопис "Вестерн" з портретом Мироновича у числі першої п'ятірки найбагатших людей України. Та й серед Вишеградських держав він не пас задніх, обійшовши олігархів таких країн, як Польща,

Угорщина, Чехія, Словаччина і всіх прибалтійців разом узятих. У домі вчених настали дні миру, злагоди і благодаті. Але коли служниця на вихідні відпрошувалась додому, до приміського села, у будинку академіка і професора оселялися безгосподарність і хаос, з якого потім, казав Вітольд, народилася Земля.

— Ти без цих ехидних штучок не можеш? — якось сказала йому Альбіна. — Господи, і як я тільки за тебе вийшла заміж, і хто тебе, окрім мене, терпів би, такого ехиду й циніка? Ти просто залишив би наш дім та ішов би собі, — розлючено витріщилася вона на нього, мов очкова кобра, і додавала: — Йшов би ти з нашого дому. Дав би спокій, якщо не мені, то хоча б папі, — і неодмінно завершувала словом, — собако!

Це й був той момент, коли чаша терпіння перелилася через край. Того дня він у своїй люті поклав на стіл секретарку Ірену з юридичної компанії "Шор і Миронович" і цим самим (так він гадав) сказав Альбіні все, що він думає про неї і про її вченого татуся. Ту ніч він з Іреною провів в офісі. Спали то на дивані, то в кріслі, де як могли. Пили каву і насолоджувалися, голодні й спітнілі, стравами з навколишніх ресторанів, завдяки Шору, який тримав у себе на столі не лише номери ресторанних телефонів, а й меню. Офіціантки не встигали їм підносити екстравагантні страви, більшість з яких пішли на Шорову кухню, або й просто — у смітник на вулицю. Для бомжів.

Миронович тієї ночі чи не вперше на практиці відчув себе багатою людиною. Під ранок він замовив собі номер "люкс" у "Прем'єр-палаці" і наказав його особисто доставити на таксі до готелю. Секретарка Шора — Ірен, яка давно дивилася закоханими очима на Мироновича, почувалася на сьомому небі. Вона стрибала, не приховуючи своїх радощів, на великому, мов майданчик для пінг-понгу, ліжку. Голенька, фігуриста, вона бігала по номеру, демонструючи Мироновичу свій гарний задок і стрункі ноженята, що переходили у надзвичайно красиві стегна, та досхочу полоскалася у душовій, а після цього знову, як у хвилі, пірнала в м'які перини, подушки і тихо кликала:

— Тольде, йдіть-но сюди!

Він, знесилений і вологий, падав на перину, і важкі безсонні повіки самі по собі стулялися над його невизначеного кольору очима і він вже не пам'ятав нічого і нікого.

Миронович ще раз пробіг очима рядки з листа Альбіни, і перед ним знову постала висока, худа, сіра, мов цей день, і зла, мов сто тигриць разом, з великими розумними очима жінка в своїх обов'язкових окулярах, які вона скидала тільки тоді, коли виконувала над ним танець живота у ролі вершниці і падала з криком і зойком на його плече, шепочучи йому на вухо:

— Не поспішай. Не поспішай. Це тільки початок.

"Що за жінка, — розмірковував він. — Загадка століття. Зав'язь з любові і ненависті".

Зараз він думав про інше. Егоїстично розмірковував над тим, чи мала Альбіна іншого чоловіка? Чи пізнавала ще когось, окрім нього, з таким натхненням і таким запалом?

— З ким, цікаво, вона буде тепер? — запитав він сам себе, ніби це його справді

цікавило. А втім, мабуть, цікавило, коли він сам собі ставив такі запитання. Очевидно, на зло йому вийде за першого-ліпшого заміж. А може, не вийде ніколи взагалі. Це його чомусь найбільше влаштовувало. Тепер вона, розмірковуював далі він, підсвідомо думає про малолітнього Альберта і гадає, як у нього, Мироновича, більше урвати грошей, прикриваючись іменем і любов'ю до сина, а може, розмірковує над тим, що прокинеться завтра вранці і нарешті усвідомить, що вона тепер одна, і що вона скаже Альбертові, коли той, прокинувшись, обов'язково запитає:

— Мамо, де тато?

— Що вона йому відповість у цьому разі? Скаже правду, що вона тата залишила, а може, збреше і скаже, що його тато загинув в автомобільній катастрофі. "Скоріше за все, збреше", подумав Миронович.

— Ти повинен від неї піти першим, — щиро радила йому Роксана після їхньої тільки другої зустрічі і чергового скандалу з Альбіною та її вченим татусем. — Довго думатимеш — важко переживатимеш. Чому тобі не наважитися і вирішити це раз і назавжди? Чим швидше ти розлучишся, тим швидше все забудеш. Як це зробила я. Після нашої першої інтимної зустрічі я прийшла додому і сказала своєму Корну: "Корн! Одружуючись, ми дали слово одне одному завжди казати правду. Я її тобі зараз кажу: "Я сьогодні тебе зрадила з Мироновичем. Одразу після телезйомок. Він запропонував мені свої руку і серце"". І тепер мені зовсім легко. Я давно забула Корна. Забудь і ти, — наступала Роксана.

Пригадується, тоді Миронович захищався:

— Але, — мовив він, — я ще про це не думав.

— А чого тут довго думати?! У таких випадках слід діяти рішуче.

— Це не така легка справа, як тобі здається на перший погляд. У нас так багато спільного. Я пов'язаний з дружиною і політично, і фінансово... Мій статус державного службовця такого високого рангу не дає мені морального права...

— Слухай, дивізіє, — перейшла Роксана у наступ по всьому фронту. — А заглядати мені під спідницю і перевіряти, чи є там трусики чи нема — це твій статус? Класти на службовий стіл... і після цього ми говоримо ще про мораль службовця високого рангу?..

— Послухай, Роксано... Ти ж сама вискочила і лягла, — розізлився Вітольд.

— Бо ти мені сподобався, і я не знала, що зі мною тоді трапилося. Я втратила голову... і труси, — додала вона, обіймаючи і цілуючи його. — Ти зрозумів, коханий...

— Ти мені справді подобаєшся, але те, що ти собі зараз дозволяєш, не вкладається ні в які рамки... Я теж можу показати зубки...

— Не дури себе, Вітольде... Окрім грошей, офшорних островів, тебе міцно тримає це крісло... Ти мене й справді можеш покинути і з тобою анічогісінько не станеться, але якщо ти позбудишся цього крісла, з тобою може трапитися те, що нинішній кандидат у президенти пише на своїх гаслах: "Бандитам тюрми!".

— Скажу тобі відверто, мене лякає така провокаційна й цинічна розмова з тобою. Ти дала мені підстави думати, що я несправедливий по відношенню до матері свого сина.

— Вона тебе залишила. Читаю по складах: залишила! Ти її більше не цікавиш... Її цікавлять тільки твої рахунки і та сума, яка з них їй перепаде. Вона вже давно спить з голодним на будь-яке жіноче тіло резидентом, що був законсервований у Західній Німеччині, поки Горбачов не розвалив Союз і не об'єднав дві Німеччини в одну... Її крики і плачі, що вилітають на вулиці крізь щільно зачинені двері й вікна аудиторії, вже давно збуджують юних першокурсників, і ті займаються під вікнами онанізмом, уявляючи собі, з якою небаченою пристрастю віддається викладачеві кількох іноземних мов худюща, як тараня, професорша з питань моралі й етики.

Ця звістка про його экс-дружину прирівнювалася до удару нижче пояса. Він усього чекав від професорші-гуманітарія, але такого...

— І давно це трапилося? — несподівано для самого себе поцікавився він, підводячись з крісла.

— Ще до моєї з'яви, пане Мироновичу, на вашому горизонті. Я ще вам не влаштовувала ні офіційних, ні приватних аудієнцій, коли ваша незрівняна Альбіна Ерастівна втихомирювала незаймане тіло пристрасного і голодного резидента розвідки экс-супердержави.

Миронович дивився на цю писану кралю і вже нічому у цьому світі не дивувався. Тепер він зрозумів, що кожна жінка — це загадка, і кожна з них носить у своїй пам'яті таємницю-спогад, про що може знати тільки один Господь Бог і то, якщо захоче у вільний для себе час займатися такою незвичною для себе картотекою. Він милувався Роксаною, її лицем, вигнутими, як і брови, губами, і прагнув досягнути, чому в людини не може бути все гарним. Чому зовнішня краса ходить поруч з диким цинізмом і нарочитою розв'язністю красунь? Вседозволеністю і всепрощенням. Він розумів — її зовнішня врода, її гострий веселий розум — це те, без чого він вже обійтися не зможе. Все це захоплювало його, але цей непідробний цинізм, ця провокаційність у судженнях лякали його не менше, ніж Альбініні вади — дух протиріч, бажання чинити все навпаки, невизнання ані найменшої критики на свою адресу. И начебто повна непогрішимість весь час відштовхувала його і відносила, мов без'якірний вітрильник, все далі й далі від берега її бажань і від нього самого.

— Діяти слід зараз, негайно, — наполягала на своєму Роксана. — Хочеш, я покладу цю місію на свої гарні похилі плечики, — чи то з іронією, чи то всерйоз казала вона йому.

Миронович бачив, як наполегливо вона домагалася його і зовсім не соромилася своєї наполегливості, коли не сказати — нахабства.

— Я ще подумаю, — сказав твердо Вітольд. — А ти можеш іти. Ти вільна, — і залишив Роксану саму зі своїми порадами, міркуваннями, настановами і незалежними поглядами.

Вона на мить розгубилася. Адже її в житті ніхто так рішуче ще не кидав, як це вчинив з нею Миронович. Відкинув на узбіччя життя її вроду, її дотепність, її неабиякий інтелект, як гадала вона, її компанійськість. Все те, заради чого життям ризикували чоловіки, втративши голову, несли на її жертвний алтар, дозволяли

витирати об себе ноги і ставати добровільними рабами її вроди. Ну що ж, хай це буде її першим уроком.

XV

Під вечір у кабінет до Мироновича завітав сам Папа. Миронович підхопився і не знав, як йому бути: чи вийти з-за столу, чи залишитися за столом. Візит належав до досить рідкісних, якщо не сказати поодиноких, а сьогодні взагалі несподіваних:

— Сідай. У ногах правди нема.

"У твоїх словах — також", — хотілося відповісти Мироновичу, але вголос цього не сказав. Тільки вклонився і промовив:

— Дякую.

— Я до тебе прийшов ось у якій справі, — закинувши ногу на ногу, не поспішаючи розпочав президент. — Вибори передбачаються не на життя, а на смерть.

Миронович мовчав, тільки слухав, незважаючи на довгі паузи між словами Папи, ніби той вимагав від своєї правої руки якихось коментарів з першого слова.

— Важкі будуть вибори... Дуже важкі... І смертельні, — президент чи то наганяв страху на Мироновича, чи то заспокоював страшними словами себе, своє майбутнє, а може, чекав моральної підтримки Мироновича — досвідченого юриста.

— Боюсь, не всі виживуть у цій запеклій боротьбі і не всі дійдуть до фінішу... Втрати можуть бути уже й на дистанції перегонів... Чого ж ти мовчиш? — запитав нарешті він.

— Я уважно слухаю вас, — обізвався Миронович.

— Уважно слухай і мотай на вус.

— Чому ви так? Вихований співбесідник просто повинен мати такт вислуховувати того, хто говорить. Підлеглий — по службі, юрист — тим паче, за неписаним і писаним законами... А взагалі уміти слухати — не менший таланти, ніж красномовно говорити, — закінчив Миронович.

— Я знаю, ти образився на мене...

"А що ж ти, сучий сину, послав мене у святкову подорож, надав мені свою і не свою яхту, влаштував медовий місяць з жінкою, яка вже була одружена, а сам тим часом сколотив передвиборний штаб майже з не відомих мені людей, а мене взагалі у той штаб не ввів", — сам собі утверджував Миронович, дивлячись прямо в очі Папі, але вголос не сказав нічого.

— Я тебе питаю: чи не так? Підлеглий зобов'язаний відповідати, вихований — тим більше, а щодо юриста, то це тобі краще знати...

Миронович не відповів. Деякий час дивився на президента. Роздумував. Не знав, що й казати. Розумів — Папа заводиться. Провокує. Зважував. На думку спала крилата фраза. Але як вона точно звучала, розгубився, забув. Почав пережовувати в умі варіанти: "інтриги мадридського двору" чи "таємниці королівського двору?". Хотілося саме цю фразу й озвучити. А що як образиться? Ну й чорт з ним. Мені вже втрачати нічого. В цьому кріслі, якщо повний президентський провал, все одно сидіти недовго.

Гроші у мене є, отже — є й незалежність. Сховані вони на острові надійно. Не гірше ніж скарб капітана Флінта. Тому й скажу. Абстрактно. Може, й не точно, але доречно. Миронович і кинув фразу:

— Інтриги королівського двору?!

— Що поробиш?! — Папа сприйняв цю репліку спокійно. — Видно, уже така доля всіх королів, президентів. Без інтриг тут неможливо. Дуже вже велика ціна цих виборів. Скажу тобі відверто, як другу, як людині, якій найбільше на сьогодні довіряю. Людині, яка допомогла мені вистояти і вижити у найскрутніший час у моєму житті. Без перебільшення скажу, аби не ти — я б тоді став трупом. Політичним трупом. Не виключено — і фізичним. Не виключено. Аби не твоя тоді і моральна і юридична підтримка — я не витримав би.

Миронович згадував той історичний момент, коли на вулиці й площі вийшов електорат. На щастя, то ще не був народ. Справді — електорат. І купка політиків-кар'єристів. Папу звинувачували в усіх земних і небесних гріхах. Вішали на нього і його команду чимало собак. З високих крісел почали вилітати, як м'ячі, з поля в аут, один за одним "високопоставлені" (у лапках) достойники. Йшли масові перестановки угорі. Під час цих перестановок і потрапив у сьогоднішнє крісло Миронович — юрист міжнародної юридичної фірми "Шор і Миронович", яка входила в першу п'ятірку найбагатших фірм. Принаймні, за ліцензією. Можливо, й дипломом, що стояв у офісі і потрапляв на очі кожному клієнту. На гарному іспанському столику, зробленому під антикваріат.

Пригадував ті страшні для Папи дні і сам президент — убивство журналіста нібито за вказівкою президента. Тоді Папу хтось з підлеглих спровокував. Він уже не пригадує хто — газотрейдер Валяй чи круглопикий Вовко. Здається, Вовко. Так, Вовко. Він тоді приїхав у Залісся. А може, в Кончу-Заспу. Президент на той час якраз колекціонував резиденції всіх своїх історичних попередників, починаючи від Ярослава Мудрого і закінчуючи секретарями центрального комітету компартії. Так, на це вбивство його таки спровокував Вовко. Інші підгавкували. Лизоблюди. Він тоді лежав втомлений на широкому ліжку під стиль епохи Київської Русі. Широке дубове ліжка однакове: вздовж і впоперек. Щоправда, з сучасним дизайном.

Ліжка Ярослава Мудрого, — показав він на широкий предмет, на якому він, розкинувши руки й ноги, відпочивав. — На ньому ще лежав сам князь. Трохи реставрували і ніби його вчора витесали з дерева гуцули. Як тобі?

— Гарне ліжка. Надійне, — схвалив Вовко.

— Такою ще б влада стала, — мрійливо промовив Папа. — Ти мені вибач, Сашко, що я тебе приймаю лежачи. Катерина Друга та взагалі на нічному горщику приймала своїх міністрів. Слава Богу, у мене до цього не дійшло. Просто сьогодні достобіса втомився. Голова йде обертом від державних справ. Що у тебе, бо трохи полежу і, може, піду хоч вудочку закину? Слава Богу, на сорока гектарах і озер вистачає, і риба клює. Гарна риба. Не хочеш зі мною? Там і перекинемося кількома словами. По сто грамів армійських ковтнем...

Вовко знав, що Папа не брав участі ні в якій військовій кампанії, а тим паче — у Другій світовій війні, а чому саме видавав себе за ветерана цієї війни — ніяк не вкладалося йому в голову. Бравада, а може, як післявоєнне дитя, згадує повоєнне своє дитинство і корчить із себе бійця передової лінії. Не всі ж аналізують. Не всі ж питають в тебе, президента, рік народження, як і не всі, за своїх лінощів, шукають того року в довідниках чи біографії президента. Може, хто й клює на цю вудочку. Як би там не було, Папі подобалося згадувати дні війни, передову, армійських сто грамів і ратні подвиги українських воїнів. У такі хвилини він, з ностальгією у голосі, під гітару, обсмалену порохом війни (за його словами), витягував пісні воєнних років і запивав нудьгу своїми неодмінними наркомівськими ста грамами.

— Що тебе привело до мене? — він заклав руки за голову, підтягнувся на подушці трохи догори, глянув на Вовка.

— Справи у нас кепські, — зняв ленінську кепочку зі своєї великої голови Вовко.

— У нас чи в тебе? — уточнив Папа.

— Гадаю, що це стосується нас обох. Може, ще Васька Валяя, Базарова...

— Огоо, куди вхопив. І що ж це за справи такі?

— Журналіст розкопав дані про наші анонімні рахунки... І про те, що я на ваш рахунок поклав, Валяй...

— Яким чином? — Папа опустил ноги з Ярославового ліжка.

— Цього ніхто не знає.

— Але й окрім тебе, — дивився на Вовка Папа. — Точніше, нас з тобою також ніхто не знає?.. Наші попередні домовленості, як і наша сьогочасна хвилина, були тет-а-тет.

— Я пам'ятаю. А тим часом Інтернет уже повідомив про мої рахунки. Названо точно: країна, місто, банк,

— Циферії? — перебив його президент.

— І циферії — також, — відповів Вовко.

— І що, вони відповідають дійсності?

— Майже до одного centa. Де, скільки, в яких банках, скільки у мене за кордоном вілл, які автомашини, літак, вертоліт...

— А я ж тут до чого? — дещо й повеселішав президент після такої детальної інформації. — Твої рахунки — твої клопоти...

— У тім то й річ, що не тільки мої. Він обіцяє в наступному номері помістити інформацію і про всі ваші заощадження, хабарі... Вибачте, золоті акції, жертвопідношення Васька Валяя, Супкіса, мої, Базарова...

— Та ти що? Звідки у нього такі дані?

— Не інакше — спецслужби.

— Російські. Рука Кремля, — вихопилося у президента. — Вони мене давно збираються до стінки притиснути: або ти йдеш в новий Союз, або тобі бути на цьому посту два дні без тижня.

— Не знаю. Можливо. Ми підсилали одного знайомого. Він з ним у найкращих стосунках. Він підтвердив. Сказав: "Наступний матеріал — це бомба під президента".

Так і стаття називатиметься: "Бомба під президента".

— Гаразд. Досить розлежуватися. Вперед, Папа! — подавав сам собі команду. Спочатку чомусь одягнувся, тоді скинув піджак, бо він йому заважав взутися, тоді знову одягнувся.

— Поїхали. Куди наші доблесні органи дивляться? Що вони з тими органами роблять? Грушки недостиглі збивають... — Папа матюкався.

Тоді, вже в президентському палаці, Папа негайно зібрав силовиків. Вовка в його кабінеті не було. Домовилися — Вовку не світитися. Засвітилися інші. Їм і наказав президент — будь-якою ціною не допустити публікації статті. Орли перестаралися. Убивство журналіста потягло за собою цілий шлейф вуличних процесів. Світ дивувався дикунству. З Папою президенти, що поважали себе, не хотіли сідати за один стіл. Не давали запрошення на міжнародні саміти на вищих президентських рівнях. А тут ще плівка вчорашнього російського спеціаліста, якого Папа взяв у свій апарат, навіть не задумуючись, чому Кремль так легко прощається зі своїм спецом і його підсовує йому.

На паритетних началах. На основі споконвічної дружби.

На Хрещатику палали опудала Папи, одягнені в тюремні роби, їх возили у клітці і показували всьому люду. Обурений і обкрадений люд волав на всю країну: "На палю вбивцю, на шибеницю!" і вимагав це дійство провести на головному майдані столиці. Папі в ті дні хотілося самому повіситися або покінчити з життям одним пострілом іменного пістолета. Не вистачало мужності. Занадто солодке до цього виявилось життя президента. Тільки тепер він відчув його парадоксальність: світло і тіні, сонце і тьма.

Папа вже не пригадує, хто ж тоді сказав, але хтось же сказав:

— У цій справі потрібний досвідчений юрист. І не просто юрист, а юрист-міжнародник.

І це при тому, що у його державі, в його оточенні налічувалися тисячі правників.

Супкіс порадив Шора:

— Він освічений, всезнаючий і хитрий. Цей зможе все. Цей вас захистить і врятує.

Супкіс привів тоді того довгошийого єврейчика у великих квадратних окулярах і з коротким, як аббревіатура фірми, прізвищем Шор.

— Це ви? — поцікавився президент.

— Ні, не я.

— А хто ж? І чому ви прийшли? — очі у президента налились кров'ю. Його розізлила начебто жартівлива відповідь незнайомця.

— Я прийшов домовлятися.

— З президентом? — перепитав Папа.

Шор навіть не кліпнув оком.

— Для права, закону, юриспруденції посади не грають ролі, — нахабнувато розпочав Шор. — Ми захищаємо клієнта. Наша фірма вам надає кращого юриста фірми, відповідно вашої високої посади, пане президенте, а ви йому даєте відповідно і відповідну посаду. Вона має бути високою і народ має знати, на ваш захист став не юрист, а високий посадовець, який юридично народу доводить, що ви в цій справі

абсолютно не винні. Підкреслюю, абсолютно не винні. І це ви маєте з цієї хвилини запам'ятати. Ви — не винні. Решта — це собача бридня. Сон рябої кобили. Провокація опозиційних партій. Підкуп. Маленькі робесп'єри рвуться до влади за будь-яку ціну. Вони не знають, що таке совість, що таке людське сумління. Перед ними тільки один-єдиний міраж — президентське крісло і вони зубами вчепилися в його ніжки і, як щурі від голоду, вони від відсутності влади в своїх руках підгризають ніжки цього високого стільця і заодно добробут народу. Країна має жити в мирі, в злагоді, в гармонії...

Президент заслухався, начебто він уже сидів на лаві підсудних і відчував, що після останніх слів Шора суддя зараз оголосить: "Підсудний, встаньте! Суд довів вашу абсолютну непричетність до вбивства журналіста. Суд вас виправдовує і з цієї хвилини ви вільні... Ви вільні, пане президенте!.. Ви вільні".

Якщо після перших нахабних слів цього довгошийого і очкастого Шора президентові хотілося взяти його за комірець і викинути за поріг, то після слів "ви абсолютно не винні, пане президенте!" або — "це собача бридня", "маленькі робесп'єри..." президент раптом відчув себе й справді не винним. Шор начебто переконав його в цьому і довів щойно в присутності Супкіса, Валяя, Базарова, що це чистісінька правда. Це наговір на Папу, якого всі так люблять. Принаймні, його оточення. Президент глянув у бік присутніх, в їхні очі. Ті в знак згоди дружньо закивали головами:

— Не винні. Це — як Божий день.

— Дякую, — мовив Папа, уважно вивчаючи довготелесого Шора. — Хто ця ваша людина?

— Мій президент, — Шор спохопився на цих словах. Він зрозумів, що не те ляпнув. Точніше, те, але воно не так пролунало. Випалив, як це випалювали нацисти: "Мій фюрер!"

Папа ж не образився. Він посміхнувся. Шор швиденько вніс поправку:

— Я мав на увазі президента нашої компанії пана Мироновича, — а після паузи додав. — Вітольда Володимировича.

— Чудовий юрист, — підтвердив Супкіс. — Він брав у вашій передвиборній кампанії найактивнішу участь і несправедливо непомічений. Забутий. Я гарантую, що він...

Супкіс не докінчив. Його перебив Валяй.

— Я приєднуюсь до цих слів, пане президенте. Мироновича я знаю, — кивнув схвально головою Валяй. — Вітольд — своя людина, надзвичайно досвідчений юрист. Ним створена одна з перших міжнародних юридичних компаній. Там юристи вищого класу...

Коли Шор залишив президентське оточення, у палац привезли Мироновича. Папа його згадав, як згадав і те, що той під час виборів йому не сподобався. Після тієї першої зустрічі він тримав його подалі від себе. Маленькі холодні очі, що постійно визирали ніби з-за рогу, тонкі до неможливості губи і якась улеслива неприємна посмішка. Не посмішка, а ошкірення хижака. Президенту тоді стало не по собі. Не сподобався Миронович йому й тепер. "З такою особою працювати? З'їсть. Якщо він і справді —

інтелект, як запевняв його щойно цей довготелесий єврейчик". Президент десь колись вичитав, що в підлеглі розумніших за себе краще не брати. А, може, йому це хтось наніс у вуха, бо він, по суті, сам нічого й не читав. Навіть документів, що йому приносили на підпис. Інколи тому чи іншому папірцеві давали коротку характеристику і він розписувався на готовій уже резолюції...

Папа ще раз критично зміряв поглядом Мироновича і вже майже дружелюбно мовив:

— Вибачте, забув, як вас звати?

— Вітольд...

— По батькові?

— Володимирович.

Папа показав на стільця біля президентського каміна. Підлеглим вказав очима на вихід. Цього присутнім було досить, щоб залишити овальний кабінет.

— Ви суть справи, гадаю, вже знаєте?..

— Так, — кивнув головою Миронович.

— З мас-медіа знаєте, яка непроста політична ситуація склалась... Вуличні протести ось-ось можуть перерости у всеукраїнський протест. Вся країна може вийти на вулицю... Ви з історії знаєте, — згадав він з пояснень когось зі своїх радників. — Українці — бунтівний народ. Еволюційно не змінився з часів Київської Русі. Віча і бунти. Бунти і віча. А потім ще ця демократична козащина. Вільні вибори кошових, гетьманів. Посипання попелу на голову... Закидання брудом... Щось подібне твориться і тепер на Майдані Незалежності... — президент замовк і взявся за склянку з водою. У горлі пересохло.

— Я все знаю. Аналізував ситуацію, — не поспішаючи, розпочав Миронович. — Ваші підлеглі, пане президенте, переборщили. Ви їм наказали тільки скинути з журналіста штани, дати пару ляпасів чи відвезти того борзописця в іншу країну... Для ознайомлення з життям сусідів...

— Президент схвально закивав головою. Ковтнувши воду, навіть вичавив з себе:

— От, от...

Миронович ухопив мить — він на правильному шляху: Папа любить лестощі, і він вгадує його думки.

— А що ці бовдури? Вони його задушили... Ви їм не давали такого наказу... Це із записів видно. Ви абсолютно не винні. Це їхня й вина. Вона й лягає на них. І тільки на них. І ми це доведемо, як те, що біле є біле, а чорне є чорне...

Щось таке чи приблизно таке мовив тоді Миронович. Президенту сподобалися його слова, його переконливий тон, логічна аргументація. Але про себе подумав: "У мене теж не все гаразд. Та й, врешті решт, усе вирішує добре підібрана команда, а над цією командою хтось має бути свій. І таким "своїм" стане Миронович".

XVI

Після тієї аудієнції в президента Мироновича й справді призначили несподівано для багатьох на одну з найвищих посад у державі. Він, по суті, після тієї незабутньої для Мироновича зустрічі став правою рукою Папи. Його захисником, його порадником. Саме завдяки Мироновичу у ті складні політичні дні в Україні Папа й справді вистояв і переміг. "Маленькі робесп'єри", за визначенням Едуарда Шора, розповзлися по кущах. Нині вони виповзуть знову на поверхню. Це президент розумів. Тому й зайшов сам до Мироновича. Ніби хотів загладити свою провину.

— Ти не ображайся, Вітольде, — мовив по-батьківськи президент. — Ситуація складається так, що ти знову маєш бути в тіні. На видноті хай діє штаб. Я з тобою — закритий, невидимий фронт, і на цьому фронті другою особою, після мене — ти. Вітольд Володимирович Миронович. Ми з тобою все розробляємо в тилу. На передовій — брати Плюєви та інші сумнівні особи, яких не жалко у випадку чого. Наша мета... Ти мене слухаєш? — перепитав президент.

— Я — ваші очі й вуха.

— Це добре... Трохи відійшло?

— А воно й не находило, — збрехав Миронович. — Я людина багата. Цього ні від кого не приховую. Отже, й незалежна. Чого мені в цьому житті не вистачає? Не станете ви президентом — куплю собі яхту, острів і відпливу з Роксаною у теплі краї. Гори вона вогнем. Ця політика.

— Не криви душею, — поклав руки на стіл Папа і майже впритул наблизився до обличчя Мироновича, додаючи: — Я ж по очах твоїх бачу... У них світиться моє крісло, і ти матимеш його. Повір мені... Але я тобі чесно скажу... Після мене... Ти ж на двадцять років молодший... У тебе — все попереду... А мені сьогодні ще без крісла ніяк. Ти розумієш? Журналіста мені не забудуть, якщо до влади прийдуть не наші люди. Не забудуть і мільярдних рахунків моєї сім'ї. Як не крути — мені кранти. Я маю вижити і ти мені в цьому маєш допомогти. І після наступного неповного президентського терміну я тебе оголошую своїм... наступником.

Миронович мовчав. Тільки в його очах світився знак запитання: "А чому не зараз?! Я, саме я, тобі забезпечу спокійну старість. Охорону, водіїв, покоївок. Захочеш і подужаєш — навіть наложниць. Ти ж постійно голодний на них. Привселюдно розстібаєш безстыдно, коли п'яний, блискавки на жіночих штанях. Все тобі надам. Усі кримінальні справи закрию. Послухай мене, старий бовдуре. Невже твоя інтуїція вмерла? Чи вона ніколи й не жила в тобі? Не рвись більше на Олімп. Можеш не дійти до вершини, зірватися або надірвеш серце і тоді гаплик. Як тобі це вкласти в голову? Як? Знову підіслати Шора? Хай переконає тебе?!"

— Кандидатом у президенти від влади ми висунемо маловідому фігуру. З яскравими чорними плямами на пропущених сторінках його біографії. Він, по-провінційному амбітний, неодмінно кляне на нашу блешню, сприймаючи її за живця без гачка чималого розміру, і — проковтне. Ти в цей час підключаєш пресу... Підкидаєш їм

смажені факти. Робесп'єри роздують інформаційну плітку до безмежних розмірів. Лусне і плітка, лусне й надутий амбітний кандидат. Після цього на другий термін йдемо ми. Ти і я. Виходимо у другий тур, і я знімаю свою кандидатуру. Ти мені забезпечуєш спокійну старість.

— А кандидат від народу? — ожив Миронович.

— А що кандидат від народу? Ісус? У нього немає гріхів? Сам Ісус говорив: "Киньте в того камінь, хто без гріха". І на Ісуса навішаємо ярликів. Людей другої давньої спеціальності щедро фінансуємо. Наштапуємо відкріпних талончиків. По двадцять штук на брата. Хіба нам вперше?..

Вітольд не спускав очей з Папи і водночас розмірковував над логікою журналістів, логікою людей другої давньої професії, як сказав щойно Папа. У своїх радіотелевізійних виступах, захищаючи Папу, деякі з них доводили, що записи на плівці — фальшиві. Хтось з них аж з трусів вискакував, аби догодити Папі і лизнути йому зад, переконував електорат дивовижною логікою: "Наш президент, будемо відверті, малограмотний! А ви прислухайтеся, як нібито він розмовляє на записаних плівках. Не інакше, як інтелігент, культурна, вихована людина. А мені ж не раз доводилося спілкуватися з президентом. Він і речення як слід не скомпонує, двох слів не зв'яже... А що ми чуємо на записах?.. Філолог, лінгвіст!"

— Що це таке? — влітав у кабінет Мироновича президент. — Твої борзописці за твоїми ж "темниками" мене змальовують ледь не ідіотом? Це ж убивча критика, а не захист.

— Зате ж — переконливі аргументи. Не переживайте. Вони цими ідіотськими аргументами, цією несусвітною логікою доводять, що на плівці й справді не ви. Ви так сказати не могли... Це не ваш стиль...

Папа тільки лупав очима. Миронович вів далі:

— Я знаю — це чути боляче. Дуже боляче. Це операція без наркозу. Але в ім'я життя і коли під рукою нема ніяких інших засобів для порятунку пацієнта, хіба хірург не ріже наживо? Не обпалює скальпель на вогні без спиртової обробки? В нас іншого виходу нема. Ми йдемо від зворотного в ім'я переконання. Звичайний правовий трюк, це відомо кожному юристу... Цим найчастіше користуються адвокати...

— Ти й тут...

— Ні, — перебивав його безтактно Миронович. — Зовсім ні. Ви ж не адвокат, ви президент... І вам такі тонкощі професії захисника не обов'язково знати. Ми зарізаємо пацієнта в ім'я його порятунку. Ми кажемо: "Король помер. Хай живе король!". Ось де собака заритий.

Президент тоді дуже образився. Образилась і Мама, але нічого зробити Папа не зміг — заради власного порятунку проковтнув і цю пігулку і вижив.

Миронович стверджував:

— Для вашого захисту будь-які факти чудові, якщо аргументи переконливі. Всі в ім'я вашої безневинності.

Тоді Миронович переконав Папу. Президент вийшов з його кабінету, може, не

зовсім задоволеним, але добряче втішеним. Тепер начебто повторилася ситуація. Президент знову в кабінеті свого підлеглого. От тільки тепер Папа не просить захисту, а кається. Знову, мовляв, помилився, знову зробив щось не так. Але ти ж, Мироновичу, розумний. Ти ж знаєш, як вийти і з цієї халепи. Ти ж мій кардинал Рішельє. Я зробив, а ти викручуйся.

— Отже, домовилися? — поцікавився президент. — Лади? — це було одне з його улюблених слів-паразитів.

— Лади! — повторив Миронович.

— От і добре. Тепер тобі і карти в руки...

— З чого ж починати? — запитав Миронович.

— Ти мене дивуєш. З розуму. З викрутасів. Ти ж мастак, а не я... Я досі сміюся з твоєї витівки, як ти потрапив на іменини азіат-паші... А чого тебе тоді не пускали?

— Та відірвався від офіційної делегації. Паші шпагу шукав. Дізнався, що він колекціонує шпаги, рапіри, шаблі, кинджали... Вирішив йому піднести оригінальний подарунок. До імперського двору дійшов без перепон. Та й наша охорона там перебувала разом із земляками паші, а до палацу паші зі шпагою... знаю, не дозволять пройти... Я тут і почав накульгувати... Вдавав, що — кульгавий біс. Показав запрошення, і пошкандибав собі далі, аж до паші. Тоді виправився, взяв шпагу в руки... Охорона завмерла. Паша — також. Добре, що він мене знав в обличчя. Підношу йому шпагу, припавши на одне коліно, він дякує. Каже: "Услужив... Утішив моє серце"... Мій подарунок — найкращим подарунком визнав. Тільки вже заради цього варто було вдавати з себе ідіота і кривого не тільки на голову, а й на ногу, — Миронович, щасливий своїй давній витівці у Середній Азії, розсміявся. — Паша тоді нам газ відпустив. На десять доларів дешевше, ніж росіяни. Дрібничка, а приємно.

— А ти знаєш, що після цього паша повідтинав голови всій тодішній власній охороні? — поцікавився Папа.

— І правильно зробив. Смертнику, на моєму місці, там не складало б ані найменших труднощів проткнути наскрізь азіат-пашу.

— А тепер подумай, як нам проткнути усіх наших претендентів.

— І самому зайняти роль смертника? — перепитав Миронович.

— Ні в якому разі. Хто ж мені тоді забезпечуватиме спокійну старість?! Ти ж майстер виходити з неординарних ситуацій. Днями ще раз переглядав твою "Аудієнцію"...

— З якого це дива? — здивувався й сам Миронович.

— Кадри свої треба досконало знати.

— І що?

— Мені сподобалося.

— І що саме, якщо не секрет? — не втримався самолюбивий Миронович.

— Усе. Як ти пробивався в Київ, як завойовував столицю. Ти не боявся, що тебе може побачити твій синок чи донечка, яких ти ніколи не бачив?.. Маю на увазі твій фіктивний шлюб.

— Не боявся. Я ж усю правду сказав. Без реверансів. Роза хотіла дитину, мені потрібна була постійна київська прописка. Такий дух комуністичної епохи — дух московської імперії.

— А що ж Роксана?

— Я ж тоді не припускав, що вона стане моєю дружиною. Раз пішла на це, то, принаймні, тепер знає: в її чоловіка ніяких таємниць з його минулого. Я весь на виду.

— Так уже й весь. Хитрий ти і... холодний. Як айсберг. За температурою тіла... А за натурою, як лис. Якщо вірити казочкам.

Порівняння Мироновичу сподобалося.

— Можна це сприйняти як комплімент? — запитав він.

— Можна. Але найбільше мені сподобалася твоя витівка у кафе "Червоні маки". Це й справді так було?

— Саме так. Хтось розпочав бійку. Пішли в хід пляшки, фужери. Тоді — й чиясь палиця. Якогось інваліда. Він, переляканий, заліз під стіл. А тут міліція. Я за палицю і по сходах. Кав'ярня знаходилась у підвальному приміщенні. Прикинувся сліпим, закотив очі до білків і паличкою тюк-тюк, то міліціонеру легенько по колінах, то — по дерев'яних перилах. Старшина кричить: "Випусти до біса цього сліпого. Він тільки заважає нам". Хлопці мене не видали. Мільтон узяв під руку і вивів аж на вулицю. Після цього я й дременув.

— А друзі ж як? — поцікавився Папа.

— Загриміли у медвितверезник. А потім їх усіх вигнали з університету. Я залишився. Слава Богу, товариші благородні виявилися, а то б... не бачити вам нині перед собою юриста.

— Ну що ж, я пішов, — президент підвівся, потис Мироновичу руку і вийшов. Потім, уже на порозі, обернувся і додав: — Ти б якось заїхав до мене, у Залісся. Диких кабанів постріляли б. Зайців, лосів, косуль. Днями мені егер повідомив, що у нас уже перевиробництво цих тварин.

XVII

Миронович не належав до мисливців. На відміну від Вовка. Той любив постріляти. Добити поранену косулю, яка благально дивилася йому в очі. Міг сказати: "Чого витріщилась?" — і впритул стрільнути межі очі. Пригадав Миронович і випадок з пораненим зайцем. Моторошна картина. Заєць став на задні лапки, дивився на Вовка і так надсадно плакав, немов дитина. Хтось з присутніх попрохав:

— Не стріляй.

— А чого з ним панькатися? — відповів Вовко і вистрілив. — Ми ж на полювання прийшли. А не в цирк.

А ще Вовко пив гарячу кабанячу кров, яка була струменем з рани вепра. Казав до Папи:

— І вам раджу. Це допомагає. Поплавок тоді не тоне. А на стоячий краще клює.

Сам не знає чому, але Миронович зненавидів полювання. Особливо після випадку з тим ридма ридаючим беззахисним пораненим зайцем. Хоч Миронович і сам не належав до слабкодухих, та все ж тих панських розваг випадково високопоставлених і випадково народом обраних, що корчили тепер з себе нових князків, буржуазію, вважали себе вершками суспільства, терпіти не міг. Себе якось до цього не відносив, ніби перебував збоку. Може, тому що не піддавався стадному, як він казав, відчуттю. Не наслідував вожака зграї. Самостійно приймав ті чи інші рішення. З ним майже не траплялося того наслідування: що вожак виробляє — те й інші. Він випадав зі зграї. Хоча на полювання виїздив. Участь безпосередньо принципово не брав. Сідав біля каміна, смакував коньяком, міркував над життям. Інколи з нетерпінням чекав мисливської юшки, шашликів під чудове грузинське вино типу "Хванчкара". Може, тому, що таки полюблив поласувати, а може, якраз у цей момент і в нього спрацьовувало стадне відчуття. Це називалося "постраждати за компанію" — напиться і наїстися до ригачки. Та так, що одного виводили єгері під руки, інших несли на руках. Вранці ставало ще гидотніше. У роті ніби сто котів напаскудило.

Інколи виходив, якщо запрошував Папа, подивитися на роботу єгерів. Ті стріляли у диких кабанів сонними амулами. Коли вепр засинав, йому між ніг, як казав Вовко, "до паспорта", чіпляли важку гирю. На ранок наступного дня, за визначенням того ж Вовка "підвішеного" вепра чи лося й визначали "по походці". Косулям і зайцям "паспорта" не чіпляли. По-перше, майже не було за що, по друге, вони не належали до категорії хижаків.

Тепер і в мене завдання, як у того єгеря із Залісся — прив'язати кожному з більш-менш серйозних кандидатів у президенти до "паспорта" гирю і вже тоді, ослабленому під час перегонів, смертельно бабахнути. Але так, щоб упав — і більше не підвівся. Задача не з легких, але цілком нам під силу, — розмірковував Миронович. — Головне — аби Папа не передумав. Хитрий рудий лис. Усе життя намагається чужими руками вирити собі найбезпечнішу нору і там сховатися, аби жодна собака не дістала.

Про плани Папи ввечері розповів Роксані. Хоча спочатку певний час не наважувався. Гадав, як Альбіна, Роксана спочатку заперечить — не схвалить його планів, а потім розпочне нікому не потрібну полеміку і все це закінчиться черговою сімейною сваркою, а може, й "польотом дорогоцінних тарілок". Скаже: "Для чого це тобі? У нас усе є. Кинь ти цю брудну політику, тухнемо кудись на Гаваї, народимо дітей і житимемо, милуючись голубим небом і вічно мінливим морем. Що нам для повного щастя ще треба?" Роксана ж виявилася не такою. Вона план Папи схвалила.

— Це здорово, Тольде! — захоплено вигукнула вона і полізла йому на коліна цілуватися. — Я в цьому тебе повністю підтримаю, я щось і сама придумую...

І ось тепер, після повернення з Парижа, вона, зійшовши з трапа, кинувшись до нього в обійми, на вухо йому промуркотіла:

— Я придумала, Тольде. Я геніальна... Я придумала... Ти розцілуєш мене...

— Ну вже кажи — не муч...

— Спочатку кохання, Тольде, а тоді вже робота... Я так за тобою засумувала, —

вона вийшла з душової, розчісуючи коси, що спадали на її засмагли ще з ранньої весни гарні похилі плечі, без одягу, в самих лише панчохах. Так любив Миронович, і вона це знала. Тоді раптово, мов дівчисько, розігналася і стрибнула до нього просто в ліжку. Стиснула його і мовила своє звичне:

— Які ми ще маленькі, але ми підростаємо з кожною секундою, ми вже дорослішаємо, бо ми вже розуміємо, що таке дорослий секс...

Вже втомлений, напівсонний, з важкими повіками, Миронович тихо мовив, боячись її чергового припливу енергії і бажання:

— Не муч мене більше...

— Замучу...

— Я не про це... Я про твою геніальну ідею... Чому ти їдеш в Африку? Тільки серйозно...

— Все геніальне дуже просте... Конкретно — я їду до Конго... Завтра, післязавтра... Коли ти дозволиш. До пігмеїв...

Він підвівся на ліктях і перепитав:

— До кого, до кого?

— До пігмеїв... Брати інтерв'ю у вождя племені! Знайшла спонсора.

— Готуєш "Аудієнцію"?

— І аудієнцію — також, — відповіла вона. — А коли вже говорити дуже серйозно — саме там я розроблятиму наш план на виборні перегони.

— Нічого не розумію. Де Конго, де Україна? Де пігмеї-карлики й наші політики-пігмеї? Який зв'язок? Поясни мені.

— Безпосередній. Ти пам'ятаєш свою розповідь про гирі, які підв'язують до "паспорта", як ти сказав, диким кабанам, лосям?

— Пам'ятаю. Сам бачив.

— А чи ти бачив, як ці маленькі пігмеї-карлики у джунглях з чотирьох ніг звалюють величезного африканського слона і тоді ще сонного добивають його, пускаючи м'ясо на свої пігмейські, а не кавказькі, шашлики.

— Ти збираєшся підв'язати гирі до "паспортів" кандидатів?

— Тольде, не сміши мене. Ти ж розумний чоловік. Ти спостерігаєш за виборами. Попереду йдуть тільки двоє. Один з них непрохідний... Це ви з Папою заздалегідь визначили. Підкинули на нього увесь наявний у вас компромат... Чорний піар свою справу, як метастази, вже робить. До фінішу ваш дублер не доживе, якщо ви йому не допоможете. А допомагати ви йому, якщо я правильно зрозуміла, не збираєтесь. Чи не так?

— Так. Отже, у нас залишається єдиний реальний кандидат від народу. Народ його любить. Люблять його й жінки. Ті самі, що голосують очима, а не розумом. Їх більше. Я вичитала. Соцдослідження. У Штатах, наприклад, дванадцять відсотків жінок голосують за свого президента тільки тому, що він красень або кандидат у красені. Решта їх не цікавить. Програм кандидатських вони не читають. їм вони до біса. У них один аргумент: "А чого ж, непоганий чоловічина". Деякі додають: "Я б з таким

переспала". Таку зовнішність мав Рузвельт і двічі вигравав, таким був Кеннеді, двічі перемагали Рейган, Буш-старший, Клінтон...

— Рузвельт належав не тільки до красенів, він належав і до...

— Не будемо уточнювати до кого і до чого він належав... Ми знаємо, що дванадцять відсотків жінок голосують очима, а не зваженістю. Нам треба під ці жіночі очі підсунути потвору і забрати вже в цієї потвори оті відсотки... Вибори не відбуваються. Ніхто не набрав більше, ніж 50 відсотків і тоді на арену виходите ви... Ти і Папа. Папу народ не захоче. Для Папи народ давно вибрав нари. Він хоче націоналізації Папиного майна — справедливого розподілу між багатими і бідними. Залишаєшся ти. Соціаліст за формою, чиновник — за посадою, один з найбідніших серед багатих. Але цього ніхто як слід не знає. Преса — в наших руках...

Вітольд мовчав. Вітольд розмірковував. Чомусь пригадався Володимирський собор. Патріарх всія Руси-України його святість Філарет. Він тоді відмовив у вінчанні Мироновича і Роксани. Нагадав Мироновичу, що є ще один свідок — небо. Бог бачить усе і Бог нічого не прощає.

— Ніщо так просто не приходить і ніщо так просто не відходить, — вони зупинилися біля ікони Варвари-великомучениці. Миронович уже не пригадує, в зв'язку з чим святійший це сказав. Але чомусь тихо мовив:

— Народ любить своїх великомучеників. Вони в безсмертя приходять із землі. Від нас — на небо...

— Народ любить своїх великомучеників, — процитував Миронович, подаючи вислів святійшого як свій роздум.

— Знаю, — спокійно відповіла Роксана, ніби саме цієї відповіді й чекала. — Для цього є запасний варіант.

Миронович насторожився. У думці пробіг, мов електрострум від мозку до язика, переляк: "Тільки не смерть!"

— Тільки не це, — вимовив він.

— Третього не дано. Ми живемо, вважай, при королівському дворі, ми його з тобою обстоюємо. Це наша фортеця. Наше майбутнє, і кожен воює за нього всіма можливими і неможливими методами. При королівських, як і президентських, палацах життя завжди ходило рука об руку із смертю. Згадай будь-яку династію будь-якої країни. Ми не оригінальні. Світ зрозуміє нас — боротьба за владу. І цим усе сказано. Так у всьому світі було і буде.

— Ти пропонуєш убити його?

— Навіщо? — перепитала Роксана. — Він помре своєю смертю. Ні на серці, ні на легенях — жодних слідів. Тільки на душі. А душа слідів для суд-медекспертів не залишає. Страшенна перевтома під час виборчих перегонів. Ми вже зараз запустимо цю думку в ефір. Кандидати доходять до свого фінішу вкрай виснажені. Електорат дивується, як тільки в їхніх кандидатів витримують нерви, яке треба мати серце, щоб цю, не кожній людині під силу, важку політичну ношу винести на своїх плечах. Електорат треба готувати до цього — завтра хтось з твоїх численних сексотів на

базарах має рознести "громадську думку": "Преса передбачала це. Серце витримає не в кожного. Не кожному під силу такі перегони!". Все геніально просто. Чого тут замислюватися?

— Як тобі тільки це спало на думку?

— Цю думку подав Папа. Ти її озвучив. Я проведу її в життя. Я щойно з Парижа, Тольде. Я там вичитала багато дечого про негрів. Пігмеї живуть там. Присипляють і убивають, і не тільки слонів. А тепер запам'ятай французький вислів: "Шерше ля фам". Отже, тебе шукати ніхто не буде. Шукатимуть жінку, любий. Вважай, тобі пощастило.

— Коли ти їдеш?

— Як тільки ти зробиш дві речі: допоможеш вибити якнайшвидше мені і моїм супутникам візи...

— Хто вони?

— Оператор, редактор і знавець мови кіконго та французької. У Конго державна мова, як і у Франції, французька, — Роксана розсміялася, задоволена своїм жартом. — І друге, зателефонуєш нашому амбасадору. Скажеш — Роксана хоче зробити фільм про пігмеїв Конго. Точніше, провести аудієнцію з одним із вождів ліліпутського племені. Хай поцікавиться темою і підготує ноту, візу, як воно там у дипломатичних колах називається. Словом, право на виїзд до джунглів. Скажи, що з мене пляшка кращої української горілки з музикою.

— А що це за музика? — поцікавився Миронович.

— "Перша гільдія" випускає. Наливаєш у чарочку, а горілка летить під супровід: "я ж тебе, рибонько, аж до хатиньки сам на руках віднесу".

— Більше прохань нема?

— Є, любий.

— Кажи.

— Ти бачиш, яка я гарна?

— З поганою не одружувався б.

— А якщо я роздягнусь? Ну, чого ти мовчиш?

— Ще краща.

— Правильно, — Роксана була в гуморі. — А якщо я роздягнусь у спекотній Африці, перед пігмеями?

— Вони тебе живою з'їдять...

— Уу, — вона підскочила до Вітольда і смачно його поцілувала. — Розумнику ти мій. То що треба зробити?

— Далі не знаю.

— Лови підказку...

— Ну?

— Ти юрист.

— Знаю.

— Що юристи роблять, коли раптом?..

— Не мороч голови... Кажи просто...

— Залишусь голою.

— Я нічого не розумію.

— Пояснюю простою мовою. Коли я залишала свого чоловіка заради тебе, ти гадаєш, я прийшла до тебе гола на службовий стіл? Під час розлучення ми з чоловіком поділили майно. Тепер на моєму рахунку заощаджень — три мільйони. Я хочу, любий, заповісти їх... тобі.

— Ти збожеволіла!.. Невже ти й справді гадаєш, що тебе у джунглях пігмеї з'їдять?

— У житті все може трапитися. Я можу розбитися під час падіння літака. Втопитися в Конго. Мене може вкусити муха цеце, я можу заснути після її укусу і кіконго мене сонну знайдуть у джунглях, засушать і виставлять посмертно напоказ, як свою богиню.

— Не дурій, — махнув рукою Миронович.

— Тольде, я вимагаю. Я тебе дуже люблю... Я не хочу, щоб ці збереження дісталися будь-кому.

— Але я маю й своїх грошей більше, ніж досить.

— Я не хочу, щоб про тебе твої друзі — "нові українці" — казали: "Він найбідніший серед найбагатших". Я хочу, щоб ти був багатим. А якщо операція "Конго" відбудеться, я — залишуся живою, ти станеш ще багатшим. Папа пообіцяв нам кілька "збанкрутілих" у лапках заводів, які дають колосальні прибутки, продати за копійки...

Вітольд погодився.

— Тільки я не бігатиму, Тольде, по нотаріальних конторах.

— Я зрозумів... Викличу додому.

— І сьогодні. Можеш увечері. Скажеш, заплатимо позаурочні.

— Я все розумію, але такого... Я навіть не знаю, як це назвати... Жестом... Наміром...

— Коханням, любий, — Роксана обійняла його. — Кажу по складах — коханням... Як там наш маленький?

— Не дурій.

— Коханням, любий. Великим коханням це називається. Для тебе мені нічого не шкода... Як казав у відомому анекдоті російський офіцер повії, коли та його запитала: "А гроші?" — "В мундирі". — "Так тут, — залізла вона в його кишеню, — тринадцять копійок!" — "Бери всі! Російський офіцер здачі не бере!" — Роксана розсміялася і поцілувала Вітольда. — А я ж тебе не за гроші — даром...

XVIII

Під вечір до вілли Мироновичів на службовому "Мерседесі" держсекретаря під'їхав Антоша. Він привіз, як пообіцяв Роксані Вітольд, нотаріуса додому. Худий, з гачкоподібним носом нотаріус у супроводі чорнявенької маленької на зріст співробітниці повільно піднімався сходами до передпокоїв Мироновичів. Супроводжував їх водій Антоша. Чорнявка глянула на Роксану і в її очах засвітилося

кілька запитань. Одне з них, так гадала Роксана, "така молода, а вже пише заповіт цьому тонкогубому, що стоїть поруч і відверто нещиро посміхається". Дивина, та й годі. Подібного факту за кілька років праці в нотаріальній конторі їй не траплялось. Миронович зрозумів її погляд. Гачконосий, заповнюючи офіційні бланки, теж час від часу поглядав на Роксану і думав про своє. І не зовсім естетично, як про себе міркував Миронович. Такими ж сірими і жадібними очима він і сам дивився на Роксану під час зйомок телепередачі "Аудієнція".

Коли гачконосий заповнив анкети, він попрохав Мироновича вийти до сусідньої кімнати.

— Не зрозумів, — здивувався, якщо не обурився, Миронович. У його ж домі його просять вийти до іншої кімнати чужі люди.

— Пане колего, — звернувся до нього нотаріус. — Ми цією аудієнцією маємо засвідчити, що пані Роксана Корн-Миронович заповідає вам своє майно і заощадження не під вашим тиском і не у вашій присутності, і чинить це вона цілком добровільно. Ми її маємо розпитати і переконатися, що це й справді так. Цей порядок не мною написаний, пане колего. Ви це знаєте краще за нас. Тому дуже прошу вас, пане колего, залишити цю кімнату і перейти до іншої.

Миронович стиснув до болю зуби і подумав собі: "Позбавив би я тебе ліцензії і праці, але формально ти правий... Пане колего, — передражнив він нотаріуса. — А щоб ти знав, то мені її заповіт, як коту самопал під хвіст. А втім, кому зайві гроші заважали, — заспокоїв врешті-решт себе Миронович. — Так вона хоче, то хай так і буде. Цирк якийсь. Інакше це не назвеш".

Роксана щедро розрахувалася з нотаріусом. Той опирався. Видно, знав, з ким має справу і в якому домі тимчасово розпоряджався відповідно до закону і від "чайових" відмовився навідріз. Тоді Роксана пішла іншим шляхом — всунула цю суму чорнявці. Та тихо прошепотіла у відповідь Роксані на вушко:

— Дякую. Ви дуже вродлива. Просто — "міс Україна"!

— І тобі дякую, Наталі, — так звали чорнявку з державної нотаріальної контори. — І ти вродлива. — Про себе ж подумала: "Шкода, що на зріст вже дуже маленька. Зі спини за дитину можна сприйняти".

Як тільки "Мерседес" з гостями виїхав за ворота, Роксана кинулася в обійми Мироновича і розцілувала його, начебто не вона, а він їй залишив заповіт на три мільйони.

— Тепер ти став багатшим, любий. Можна сказати — мультимільйонером. Уже не скажуть, що ти — найбідніший серед найбагатших. Тепер ти рівний серед рівних...

— Не розумію я твого жесту. Навіщо це тобі? Ламаю голову, а відповіді не знаходжу.

— Я — їду, любий, а ти — залишаєшся. Окрім того ж — мужчина. Глава сім'ї. В твоїх руках і мають бути наші спільні заощадження і прибутки. Це як символ взаємодовіри... А ти на моєму місці такого б не зробив, любий? Чи я помиляюся?

— Не помиляєшся, — байдуже відповів Миронович і замислився. Чомусь згадалася

мати — вже старенька сільська вчителька. Вона теж йому заповіла хату і навіть ощадну книжку з кількома тисячами ще радянських рублів, які ось уже десятиків років незалежності держава обіцяла повернути власникам цих нікому вже не потрібних книжок.

— Може, хоч ти, Таліку, дочекаєшся того дня, коли вертатимуть наші заощадження, — подала вона йому ощадкнижку. — А я вже — навряд.

Він так давно не відвідував матір. І так само давно не писав. Щоправда, мати Мироновича мала все необхідне. Він її усім забезпечив. Хоча вона не вимагала, а тільки просила:

— Таліку, тільки найнеобхідніше. Мені перед людьми соромно бути хоч трохи заможнішою... Село убогим стало за вашого правління... З лободи люди юшку варять... Коли таке було в Україні... Тільки за кагановичів...

— Ви знову за своє, мамо... Тепер інші часи...

— Часи інші, а порядки ті ж самі... Селянин вас годує, а сам голодує... Так у нас, в Україні, на наших чорноземах для селянина споконвіку було. Так, певне, і навіки залишиться. Просвітку не видно... Ти ж не останній там нагорі, синку... Ти б підказав президенту, парламенту... Закон правильний написав би. Для чого ж ти стільки на юриста вчився?.. Диплом червоний маєш... Чи цей "Мерседес" тобі очі засліпив... Не приїжджай ти до мене такою машиною... Не знаю, як людям в очі дивитися...

А Мироновичу так хотілося похвалитися перед матір'ю. Він навіть фразу заготовував: "На такій автомашині, мамо, навіть Гітлер не їздив. А за Сталіна я вже мовчу!" А вона знову про закони...

— Я спробую, мамо...

Так і не спробував. Так і не написав. Ні закону, ні листа до матері. Все відкладав у довгий ящик. "Ось виберу час. Може, візьму відпустку... А тут чергове одруження... Черговий медовий місяць. А чи з Альбіною у мене був медовий місяць?" Він не пам'ятав. Лише найчастіше згадував, що з Альбіною в ліжку йому було найкраще.

Якось у любовному екстазі Альбіна втратила свідомість. Татусь академік Орест Ластовецький за метрикою, що переробив своє ім'я на більш "культурне" — Ераст, вбачив у цьому перший інсульт своєї єдиної донечки, до якого довів його зятьок!

Альбіна лежала в палаті нейрохірургії сумирна, покірна, як поранена кізочка під час полювання з Папою у Заліссі, і дивилася на Таліка (так пестливо і вона його, як рідна мама, називала в хвилини любові і всепрощення) такими великими (без окулярів) і гарними сірими очима, які здавалися йому ще більшими і, як всесвіт, всепоглинаючими. Дивилася благально, і у Вітольда складалося враження, ніби над нею схилився не він, її коханий Талік, а — блакитне нескінченне небо, що огорнуло її любов'ю і затишком.

— Я кохаю тебе, — шепотіли її пошерхлі губи. — Дуже кохаю. Ніякий це не інсульт, Таліку. Від кохання інсультів не зафіксовано в жодному підручнику медицини... Татусь помиляється...

"Трапляються інфаркти і часто, — подумав Вітольд. — Щоправда, у чоловіків. Та й

не у молодому віці. Але на таких темпераментних, молодих, як ти, Альбіно. І це в медичних книжках зафіксовано".

Вона лежала в палаті на двох — одна. По знайомству. Тоді ще були радянські часи. Татусь-академік подбав про донечку. Лежала і щось муркотіла. Він у відповідь, пригадує, тихо мовив:

— Ти збожеволіла, Альбіно! А якщо зайде лікар, медсестра, санітарка?..

— Скажемо, що справа пішла на поправку, — рука її провокаційно бігала по його тілу і збуджувала його. Він тоді розмірковував над своїм нікчемним життям. Припускав — була б вона така, як у палаті, і вдома, у його душу ніколи не оселялися б упередженість, неприязнь, або й в хвилини сімейно-побутових протиріч, сварок і непорозумінь — ненависть.

XIX

Кожен чоловік скидається на полохливого зайця, що біжить над прірвою, і варто йому помітити, що і його хтось боїться, скажімо, жаби, що, злякані його несподіваною появою, стрибають із кручі у воду, і він вже на життя дивиться по-іншому.

Ми, чоловіки, самолюбиві, егоїстичні — всі в душі своїй шейхи і султани. Ми любимо покірність і лагідність. Може, саме тому нам так часто хочеться до безвідказних і завжди весело-життєрадісних повій, які хоч на годину-другу, але дарують нам веселе свято життя. Свято душі і свою, хай показову, але покору, заслоняючи собою, мов фіранкою, в тимчасово найнятій кімнатці, світ від буденності: побутових лайок, сварок через сімейні дрібниці і безпідставні ревності, які згодом стають реальним ґрунтом для реалізації в обіймах іншої — добрішої, лагіднішої і покірнішої.

— Про що ти думаєш, Таліку? — так милозвучно вона називала його тільки в хвилини свого бажання і любові.

— Про тебе, — чесно признався він.

— Ти так рідко про мене думаєш?!

— Це справді. А втім, може, й не так рідко, — згадував він дні, які мимо його волі так часто залітали в його душу і пам'ять. Дні, коли його ці "гнилі інтелігентики" (так подумки називав він академіка Ластовецького та його кохану донечку) змушували виносити сміття, мити посуд, підлогу і при цьому єхидно посміхатися:

— Вітольде Володимировичу, як бачите, ми в нашому домі нічого вам не забороняємо робити...

Тоді йому хотілося зірватися, мов псу з ланцюга, і — тікати, тікати, тікати... Злигатися з вовками, а не з собаками, і вже в зграї і на волі по-вовчому завивати для свого задоволення.

— Ти собака, — так часто називала Альбіна Вітольда у хвилини, коли сімейна сварка сягала апогею. — Чуєш, собако? Аби не ми, ти б давно здох десь під київським парканом або старим каштаном...

— Про що ти замислився? — Роксана обійняла його.

— Згадав маму. Збирався до неї поїхати. Та все ніколи.

— Зателефонуй. їй буде приємно.

— А й справді. Я так і зроблю... — він узяв слухавку. Але тут почав тріщати урядовий телефон. Миронович облишив мобілку.

— Яюсь іншим разом, — ніби виправдовувався він. — Папа телефонує.

Миронович підхопився з місця, став на повний зріст. Короткими словами, як одиночними пострілами з кулемета, пострілював у телефон:

— Так. Так. Так. Згоден. Розумна думка. Дякую. Зараз. Приїду. Розповім. Є ідея. Гадаю, непогана. Ні. Але... Гарзд.

— Про що він?

Та все про те саме, що й ти. Чи я придумав що-небудь? Час минає, виборча кампанія набирає обертів, кандидат — очки. Я сказав, що так. Є гарна ідея. Сказати, що твоя?

— Любий, я для тебе живу, я для тебе дихаю... Мені слава не потрібна...

— Ти не образишся, якщо цю ідею з пігмеями я припишу собі?

— Що ти, любий, я буду щаслива. Аби тільки твій шеф її схвалив. А може, йому й не казати. Ти ж знаєш — таємниця на двох — не таємниця. А на трьох — це просто розголош.

— Ти маєш рацію! Що ж робити? Я вже сказав — є ідея. Гарна ідея.

— Подай абстрактно. Мовляв, так і так. Як ви на це?.. Хай твоя ідея стане його ідеєю. Начальство це любить: ідеї підлеглих приписувати собі. Папі це вигідно з обох боків: вигорить твій задум — він стає задумом начальника, прогорить твій задум — він залишається задумом підлеглого. Ще можна й по шії дістати.

— Що ж, я поїхав, — Вітольд поцілував її в щічку.

— Не зрозуміла, любий. Невже дні прози настають? А ще ж не осінь — весна. Навіть не середина літа.

Він поцілував її в губи.

— Не так, любий, цілуються. А отак... Як і вперше... І так буде завжди... З мого боку...

— З мого — також. Я побіг, — Миронович послав їй ще й повітряний поцілунок і, окрилений, помчав униз, перебираючи швидко сходинку за сходинкою.

Бігати униз по сходах він не любив. Він намагався бігати по сходах швидко тільки вгору. В цьому він вбачав щось символічно мрійливе, що мало обов'язково збутися. Униз йшов завжди не поспішаючи.

"Чому я порушив сьогодні свій принцип?" — запитав сам себе і сповільнив ходу. Хотілося навіть розвернутися і пробігти швидко вгору, а тоді повільно-повільно спуститися вниз.

Унизу вже стояв Антоша. Він подав Мироновичу ключі. З дачі Миронович сам любив їздити в авто. Так любив Папа. Підлеглі наслідували патрона.

Миронович сідав у шестисотий "Мерседес" і чомусь завжди, натискуючи на

акселератор, сам собі казав: "На такому "Мерседесі" навіть Адольф Гітлер не їздив!!!" Внутрішній голос йому відповідав: "Бо тоді таких "Мерседесів" ще не було. І Сталін не їздив".

Ідучи на зустріч з Папою, Миронович тепер, напередодні передвиборної кампанії, часто розмірковував. Інколи навіть заговорювався і дискутував сам з собою вголос. Обставини, що склалися на його любовних фронтах, не йшли йому на користь. Він зовсім заплутався і, здається, не бачив з цієї ситуації ніякого виходу. Не позбавлений здорового глузду, перш за все він пам'ятав про становище, яке він займав у суспільстві. До того ж виношував план — чи не піти у президенти? Він ніде й ніколи не висловлювався щодо малоосвіченості, неотесаності і воістину справжньої провінційності, або й абсолютної відсутності інтелектуальних чи енциклопедичних знань у Папи, як він називав президента, випадково обраного народом. Академік Ераст Ластовецький взагалі обзивав його "бригадиром городньої бригади". Інколи в своїх безжалісних оцінках йшов ще далі — казав, що з нього не вийшло б і доброго гицеля, йому б бути помічником єгеря і заганяти на мисливців звіра, а він кермує такою державою. Воістину народ заслуговує на того правителя, якого сам обирає. Миронович більше думав про себе, проводив світові паралелі, згадував, як радянська ідеологія принижувала кандидата в президенти США Рональда Рейгана, зневажливо називаючи його голлівудським актором і посереднім ковбоєм. Невисокої думки він був і про красеня Клінтона, в якому знаходив дещо спільне з собою, тільки не у вроді, а в розбещеності: там — Моніка Лівінські, тут — Міла Бездух. Техаським рейнджером обзивав він Буша-молодшого і доходив висновку, що він на кілька голів, якщо глянути в корінь, вищий за цих президентів, не кажучи вже про неотесаного Папу, з яким деякі президенти соромляться навіть сідати поруч і вигадують перед світовою громадськістю правила з етикету, що відповідно до протоколу вибирають не англійський, а французький алфавіти.

Висуванство Мироновича в президенти мало б ще й інший бік медалі — це раптова зміна стосунків між Папою і ним. Президент одразу б перейшов по відношенню до нього від любові до ненависті, як це в Папи спостерігалось до усіх без винятку претендентів. Адже його попередник уже аналогічний урок отримав, незважаючи на золоті акції, які золотим дощем падали на далекі закордонні рахунки на ім'я президента. Чим скінчив один з кандидатів у президенти? Закордонною в'язницею, а міг би й найпочеснішим похованням на Байковому кладовищі, коли б своєчасно не перетнув рідний кордон рідної держави. Папа мав намір йти на черговий термін, або й, по азіатському, залишитися президентом довічно. Всі оті розпатякування перед електоратом, що він збирається на заслужений відпочинок, були нічим іншим, як пробним каменем — що скаже електорат? Чи він часом несподівано не закричить, вийшовши на майдани й вулиці сіл і міст, і чи не напише на своїх транспарантах:

"Хочемо Папу!"

У суспільстві, у повітрі літала ще одна думка: громадськість гадала, що Папа з дня на день назве ім'я свого наступника і передасть йому всю повноту влади. Серед цих

імен називалися Миронович і Валяй. "Газотрейдер" одразу вхопився за цю ниточку і поспішив спочатку ошчасливити кейсом з місткістю у півтора мільйони доларів Папу, а тоді й утішити Мироновича двійкою "міс красунь" з екзотичним обідом на животі, підводним масажем в джакузі і пів мільйонним гонораром готівкою тільки за інформацію, якої думки з приводу цього Папа. Папа Мироновичу відповів коротко:

— А неба в клітинку над своєю головою Васюк не хоче бачити? Йому хіба мало того, що він нагріб?

Цими двома фразами Папа сказав усе — наступника не буде, і хай електорат, і політологи разом з журналістами затулять рота на замок і не вибудовують з дна своїх хворобливих уяв ніяких версій — Папа йде на черговий термін і фінансує з десятків технічних кандидатів у президенти без імені, без рейтингу і взагалі — без голови й розуму. Хай народ бачить — є ще дурніші за нього.

Свою нову президентську кампанію Папа тепер фінансує грішми Мироновича, Вовка, Супкіса, Базарова, Валяя і ще доброго півдесятка таких олігархів-крадіїв, як і він, як і вони. Адже завдяки Папі вони накрутили такі дивіденди. Завдяки Папі вони мало не за безцінь придбали такі величезні об'єкти-гіганти, які скуповувалися за рік, мінімум — за півтора.

І все ж Мироновича не полишила думка — зайняти у цьому суспільному світі ще вищу сходинку, коли не найвищу. Він вірив і справді щиро в Господа Бога, як і в те, що йому, сільському поліському хлопчаківі, саме Боже провидіння постійно простеляло дорогу у цей складний і незрозумілий світ, готувало блискучу кар'єру в будь якій галузі, і знову приготує там, де йому захочеться. Роксану, розмірковував він, також йому послано Божим провидінням. Може, саме вона, ця вродлива і розумна бестія, і є та Божа благодать, яка допоможе йому здолати нездоланне і піднятися на вершину, якою він снить. Він же має для цього все: освіту, становище в суспільстві і гроші. Багато, багато грошей. Він ладен поставити на карту все, аби досягти того, чого досяг невідомо і незрозуміло як його нинішній патрон. Папі просто всміхнулося щастя. Велике щастя.

"Я у житті у свої неповних сорок чотири роки, здається, спізнав усе. Мрії про красиве життя у вигляді тимчасових насолод і втіх, виявилися насправді блефом, фата-морганою і вони не мали нічого спільного з тим, що називалося справжнім життям".

Роксана Корн, яка так несподівано звалилася на його голову, образно кажучи, прямо зі службового столу, саме тепер, здається, відповідала тій золотій середині між злющуюю дружиною Альбіною і покірною секретаркою Мілою. Він добре розумів, що знайти ідеальну дружину — це значно важче, ніж здобути три докторських диплома чи кілька звань академіків різних наук. Або навіть стати мільйонером. А сьогодні саме про таку дружину мріяв Миронович. Роксана була далекою від ідеалу його ілюзій і мрій. Але вона належала до тієї красивої реальності, якої він все життя прагнув. Так, її цинізм, холодний розрахунок, нахабство, нарочита розв'язність трохи відлякували його від неї. Вона й справді часом поводитись так, наче була замовлена для нього Валяєм чи Супкісом. Її манери, безцеремонні висловлювання, термінологія — все це було властиве

скоріше професійним повіям, ніж жінці з таким високим становищем у суспільстві, з авторитетом, ім'ям. Журналістці, популярності якої заздрило чимало колег, і вони цього навіть не приховували, врешті-решт, дружині одного з досить-таки авторитетних і поважних людей у країні.

"Одружуватись треба тепер", — неодноразово повторювала Роксана. Вона брала його облогою, штурмом, йшла на різні провокації й нітрохи не соромилася цього. Він був їй потрібен. Грошовитий, багатий, з таким високим становищем у суспільстві. "Але хіба тільки це приваблювало її в ньому? — розмірковував він. — Не могла ж вона бути ще й професійної акторкою, яка виконує завчену роль до безтями закоханої жінки?"

Роксана кохала його. Кохала по-справжньому. Він це відчував усіма фібрами душі. Як вона припадала до нього, як, жартуючи, гралася з ним. Саме з ним. Їй в ньому нічого не здавалося гидким, неприємним, навіть його критика на її адресу.

— Виправлюсь, любий. У нас за плечима — тільки перший рік служби. Можна сказати, обоє салаги. Але ми вчимося і слухаємося своїх командирів, — вона висловлювалась взагалі завжди по-своєму, не так, як інші, передбачала його думки, порухи і взагалі йому з нею, як ні з ким, було легко і розкуто. Він завжди з Роксаною почувався у своїй тарілці, не боявся, що йому скажуть: "В якій ти руці тримаєш виделку? Якою рукою ти тримаєш ножа? Куди ти кладеш руки? Вони мають висіти над столом, а салфетка під шиєю! Чому ти гості не підставив стільця? Господи, який ти неотесаний мужлан! Ти й справді виховувався в лісі? Серед вовків".

Вітольд тоді стискував до побіління й без того свої тонкі губи, так, що їх зовсім ніхто не помічав, кидав ніж чи виделку об стіл і вилітав стрілою до ліфта. Йшов до найближчого кафе чи бару і докінчував свою вечерю бутербродом або кількома пиріжками з капустою чи м'ясом, запиваючи те все гальбою пива.

Після чергового вибрику "гнилих інтелігентиків" він остаточно поклав розірвати з Альбіною. Про це, перш за все, йому хотілося повідомити Роксану. Він чекав від неї моральної підтримки. Але, мов навмисне, вона виїхала за кордон, як сказали йому на телестудії, і коли повернеться — невідомо.

— Вона працює над програмою "Аудієнція", — пояснили йому. — Така програма вимагає й часу й нервів. Ви знаєте.

— Я знаю, — відповів Миронович і хотів було додати: "Сам був головним героєм її програми", але вчасно стримався.

"Скажу самій Альбіні, — мовив він сам собі й збирався було набрати її номер телефону. — В усьому винна вона сама. Нічого мені писати сльозоточиві листи і спекулювати любов'ю до сина. Звалю все на неї і на її законсервованого резидента з Західної Німеччини, якого тепер СБУ влаштувало в Інститут іноземних мов на викладацьку роботу. Нагадаю їй і телефонні мелодії, які, записують на магнітофон студенти. Її сексуальні крики і зойки стали у вузі наймоднішою мелодією. Її перекачують через Інтернет на свої мобілки переважно першокурсники, які за висловом Роксани, у гуртожитках проходять "курс молодого бійця" під акомпанемент мелодій професора з етики і моралі. При цьому заявляють: "Це голос нашої читалки. У

хвилини піднесення і натхнення. Найкраща лекція з усіх, які ми коли-небудь чули". Все це він збирався сказати їй.

Але Альбіна й тут його випередила: несподівано помер старий академік Ераст Ластовецький. Альбіна більше не писала листів. Вона того ж дня просто зателефонувала Мироновичу і запитала, не називаючи його навіть по імені:

— Ти можеш допомогти з місцем на Байковому кладовищі? Помер мій батько. Дідусь твого сина! — останні три слова вона вимовила особливо підкреслено.

— Гаразд, всі витрати я беру на себе. Зараз негайно надішлю до вас Антона і... — кого саме ще він не договорив, бо й сам не знав, кого ж йому послати на похорони старого академіка. Миронович старого Ераста-Ореста так само, як і його дочку, після тривалого життя в приймах, не терпів. Ніколи не пробачав і тепер не пробачив йому тих слів, що так глибоко врізалися в його свідомість, — "селюк", "мужлан", а особливо "унтерменш". Може, саме тому смерть академіка сприйняв як щось звичайне і буденне. Він, здається, навіть не поспівчував Альбіні, що вимагалось за найелементарнішим етикетом. Хай і це панове міщани спишуть на його селянство і провінціалізм, заспокоїв він себе, стиснувши знову до побіління свої тонкі губи.

З Роксаною після похорон батька Альбіни він не бачився ще тижнів зо три. Її гострі нахабні поради, що штовхали його на рішучий крок, якось самі по собі почали забуватися, а ось веселі жарти, її інтимна близькість виходили на передній план і час від часу про себе давали знати. Він без неї почав нудьгувати. Його інколи навіть огортав смуток і він ловив себе на тому, що по-справжньому закоханий в цю телевізійну красуню-професіоналку. В останнє слово він вкладав подвійний зміст і не соромився в цьому собі признатися.

Його випадкові зустрічі для втіхи, які для нього організовували підлабузники і кар'єристи, ба, навіть той самий Валяй чи Вовко, скидалися на болотяні сліди, які одразу розсмоктувалися — все, що ти залишав на них, швидко щезало, як кола на воді чи написи на талому снігу під молодим гарячим весняним сонцем.

Папа повернувся на кілька днів раніше, ніж Миронович сподівався. І це було не найкращою новиною. Адже президент нічого так не любив, як Південний берег Криму і там по можливості перебував навіть на кілька днів більше, ніж дозволяв протокол та державні справи. Президент викликав Вітольда, як виявилось, після перегляду телепрограми "Аудієнція".

— Чого ж ти мовчиш, що таку розумну красуню підчепив? — ще з порога атакував його Папа, подаючи йому руку для вітання, але так, ніби він привіз з Криму найцінніший подарунок для Мироновича. — І коли ж весілля? — поцікавився він, навіть не запросивши свого секретаря сісти. Той знизав плечима і здивовано закопирісав свої тонкі губи. "Мовляв, не розумію, про що ви, патроне?!"

— Не прикидайся... Не прикидайся. Я все знаю. Військова розвідка доповіла. Ти хоч передачу про мене бачив?

— Яку саме? Я про вас передачі бачу щодня! По якому каналу?

— По першому національному. "Аудієнція" називається...

У Мироновича раптом голова пішла обертом і захололо серце. "Он воно що!". Він сів, навіть не чекаючи запрошення Папи.

— Наступна передача — про президента Росії і патріарха Московського. До речі, вони обидва прийняли запрошення на ваше весілля... Тож вітаю!.. За яхту велике спасибі. Гарного ви знайшли капітана. Капітан Полл — справжній морський вовк. Та англійці, мабуть, усі природжені мореплавці. Ваш медовий місяць на моїй і трохи твоєї яхті? Я правильно кажу?

— Правильно, — підтвердив Миронович.

— Я Роксані пообіцяв золотий берег, голубе небо над Форосом і Чорне море. Вона того варта. Ти, до слова сказати, — також. Тому я схвалюю твій вибір і благословляю як батько. Як Папа, як ви кажете про мене. Перша леді — ваша Мама — також... благословляє вас. Я чув, що Роксана в тебе — "міс Всесвіт" з Сейшельських островів.

"Міс журналістка", — уточнив Миронович.

— Все одно непогано. Скажу по-секрету, вона впала в око як тобі, так і мені, і навіть моєму капітану яхти Поллу Вільямсу. І якщо вже бути зовсім відвертим, — то й президенту Росії. Дивись, Мироновичу, проморгаєш, і вона або в Англії, або в Росії опиниться. На її безмежних просторах. Там уже ти її не знайдеш. І "Інтерпол" не допоможе. Президент Росії їй надасть політичний притулок у Підмосков'ї. Там чимало таких красунь. Зрозумів?! Так що весілля не відкладай у довгий ящик. Ти ж ще не цар. Хто там з царів відкладав усе в довгий ящик і нічого так і не вирішував? Ти, як мій секретар, маєш усе знати.

У Мироновича затуманилося в голові: "Без мене мене одружили!" А тим часом президент з таким піднесенням говорив про Роксану, ніби не Миронович, а він збирається з нею одружитися.

— Я їй ні в чому не відмовив. Ми з нею пили на брудершафт, і я її після цього офіційно оголосив своєю прийомною дочкою. За мною — найкращий подарунок. Ти в мене заслужив. Весілля справимо прямо там, у Криму, на моїй дачі. Так би мовити, на президентському рівні. Вийду на пенсію, чому б і тобі не податися в президенти? Це вже не так важко, якщо підібрати відмінну команду. Повір мені.

Та зараз Миронович уже не мріяв про посаду президента, про своє висування у кандидати. Усі його думки крутилися навколо Роксани. Тільки тепер він помітив, що Папа таки під градусом. Отже, якщо він і в "Аудієнції" знімався добряче підшофе, то обов'язково лазив під спідницю його нареченої. Це в його стилі. Скільки сидничок за своє президентське правління він перепробував і часто — просто на людях. Він пригадав зустріч в Підмосков'ї, коли п'яного Папу виносили на руках і він все одно на ходу примудрився ущипнути якусь красуню-офіціантку і сказати російською: "Ех, не був би я президентом такої великої європейської держави, як Україна, то обов'язково б на кілька днів залишився у Підмосков'ї і таки тебе трахнув, московська красунечко".

— Дошкою з трьома цвяхами — по задку, — кинув у відповідь репліку президент Росії.

А потім поїздка Папи на Кавказ, яка ледь не закінчилася міжнародним скандалом,

коли не сказати — локальним викликом на дуель. — Він розстібнув при світській публіці блискавку на штанях першої леді одного з президентів новоствореної республіки.

— Тож готуйся. — Папа посміхнувся і подружньому поплескав свого державного секретаря по плечу.

"Невже хазяїн провів першу шлюбну ніч під голубим небом Криму, а не він, її майбутній чоловік?" — з цими думками Миронович залишив кабінет президента, зайшов до себе і попросив Мілу негайно знайти Едуарда Шора і з'єднати його з ним. Ед відгукнувся так швидко, ніби чекав цього дзвінка з самого ранку.

— Який замовляємо сьогодні ресторан? — затарабанив Шор. — "Таймаут", "Діксіленд, "44"?...

— Краще "Сім сорок", — перебив його Вітольд.

Шор зрозумів. Нема проблем. Зустрічаємося у "Шор і Миронович"?

— Еде, краще ти під'їдь до мене. Чекатиму внизу...

— Пардон, але там сек'юриті, — нагадав йому Шор. — А хіба Антоша за день перевтомився? — ехидно поцікавився Шор, натякаючи на те, що Антон — водій Мироновича зранку до вечора спить в авто. — Ти б його перевів до пожежної команди...

— Гаразд, гаразд. Я приїду до тебе. Хвилин через двадцять чекай на вулиці.

Переконавшись, що за ними нема хвоста, Миронович і Шор попрямували на Поділ, до ресторану "За двома зайцями".

— "За двома зайцями" поновив меню, — повідомив Мироновича Шор.

— Це мене дуже тішить, — скрикнув Миронович. — Особливо сьогодні. Роксана оголосила усьому світові про наше весілля. От тільки дату ще не вказала. Преса залишила білі місця на шпальтах своїх часописів. Телестудії замовили камери і відрядження до сонячного Криму. Затримка з допуском і запрошенням гостей.

— Це що — претензія на дотеп? — беручи в руки меню, глянув на Мироновича Шор. — Де тут жарт, а де серйозно?

— Серйозно все. І все без претензій на дотеп. Єдина її претензія — вона за будь-яку ціну хоче стати дружиною Мироновича-держсекретаря і мільйонера, — серйозно заявив Вітольд.

— Зараз про це ти навіть мріяти не маєш права. Попереду виборча президентська кампанія. Робота з іміджмейкерами, технічними кандидатами, дублерами-однофамільцями, врешті-решт — фальсифікацією. Силою-силенною грошей. Контролерів за фінансами. Шакали і гієни чекають об'їдків на святі і після свята переможців і переможених. А ти проводитимеш медовий місяць на Ямаїці чи Багамських островах? Це моя остаточна тобі відповідь, і вона як рішення Верховного суду, оскарженню не підлягає, — підсумував Ед. — Ти маєш такий імідж у суспільстві! І раптом — така новина... Держслужбовець найвищого рангу в країні в такий відповідальний час заводить роман. Кидає власну сім'ю і розбиває іншу...

— Еде, не я розбив і не я кинув, — нагадав йому Миронович.

— Хто це буде уточнювати? У цих випадках завжди винен той, у кого більше влади.

Це так звана своєрідна компенсація в ім'я моральної рівності в суспільстві.

— Я це розумію, але боротьбу закінчено. Усе вирішено за мене. На вищому рівні, Еде...

— Вищому, ніж займаєш ти? — Шор на мить відклав меню і наказав офіціантові не підходити ближче, ніж це йому дозволяє слуховий апарат.

— Так! — відповів Миронович. І після паузи додав: — Так розпорядився Папа.

— Хіба він з нею переспав? — Шор знову взяв меню в руки.

— Я цього не знаю.

— Ах, ти цього не знаєш?! — зовсім по-єврейському уточнив Шор і витягнув свою довгу шию з-за червоного з золотим меню і поправив для чогось свої окуляри. — А хто це знає? Чи це має знати Шор і ти його для цього запросив?

— На весілля запрошені Папа з Мамою, президент Росії, патріарх Московський, керівництво телекомпанії, — пропустив повз вуха репліки Шора Миронович. — І ще ряд поважних гостей.

— Співголова юридичної компанії "Шор і Миронович" там матиме честь?.. — про себе запитав Шор у третій особі.

— Якщо списком гостей не займатиметься сам Папа і моя наречена. Адже все тепер вирішується, як ти бачиш, поза мною...

Підійшов метрдотель на правах давнього знайомого. Чемно привітався.

— У нас оновлене меню, пане Шор.

— Мені вже доповідали, — повів чорними і густими бровами Ед. — Панський столик "На широку ногу"...

— І все? — уточнив метрдотель.

— Додай ще "Корону із кролика" і "Я у мамі — шикарний син".

— Кому що?

— Мені "Корону", а поважному пану, — кивнув Шор на Мироновича, — "Я у мамі — шикарний син". До речі, син-одинак. Але незабаром вони одружуються з міс... Ну як би делікатніше сказати? Це слово від слова — "король". Ага, — повертів пальцем улюблене тім'ячко Шор. — Точно — одружується з "міс королевою". Бо ж не скажеш — з міс Королицею. Королиця у нього вже була. — Тепер — королева.

— Я вас вітаю! — чемно схилив голову метрдотель.

— Це він жартує. Не у моєму віці одружуватись.

— Чому? Ви досить молодий, симпатичний... Молодші дівчата в таких саме й закохуються, — мовив серйозно метрдотель. — Он у нас офіціантка Люда тільки за такими й бігає: у кого шикарна тачка, престижна "мобіла", на березі Дніпра єврохата у три поверхи...

— ... і повні гаманці з крупними купюрами чи з пластиковими картками, — додав Шор.

— Само собою. Не стану заперечувати. А що питимемо? — метрдотель про це запитав так, що Мироновичу хотілося з'ясувати: "А що, ти питимеш разом з нами?" Але він промовчав. Шор відповів за нього:

— І горілку — також...

— Як щодо закусок? Можна запропонувати "Спогад дитинства".

— І що до того "дитинства" входить? — глянув на нього Миронович.

— Те, що вам найбільше запам'яталося з дитинства. Не такий уже тоді в нас був широкий асортимент. Звичайно, якщо ми не належали до високих компартійних бонз... — пояснив метрдотель.

— Печена картопля в мундирах, олія, сіль, — згадував уголос Миронович, — чорний хліб і, якщо це середина літа — розламаний помідор і огірок. Мабуть, це й все... Хіба що з півдесятка червоних раків. Може, ще витерта об штанину морквина, — Миронович, не спускав очей з усміненого метрдотеля, що стояв у позі "Я до ваших послуг" з білим рушничком на лівій руці. — А чого ж — це ідея. Як ти, Еде?

— Я пас, — відповів Шор. — Мій батько був директором універсальної бази і я їв у дитинстві сьомгу, осетрину, ікру, дарницький балік, а на десерт мені із "загниваючого Заходу" привозили на вибір трюфельне морозиво, "Бомбон Релено", ванільно-шоколадний "Кармен" і рідше — "Фланк з вершками"...

— Я зрозумів, але в нас цього нема... Є "Каштан по-київськи", "В небі канарєєчка", "Горизонт" і "Капучіно з вершками" під горішки...

— А "Піна колада"?

Метрдотель аж почервонів і знизав плечима. Мовляв, уперше чую. Нема. Замовляйте щось простіше...

— Жаль. Тоді давай печену картоплю в мундирах і миску паюсної ікри з двома... зайцями. Ти ж бач, який перед тобою пан сидить. Худий, беззубий і видовжений, мов глиста. В дитинстві слід їсти овочі і фрукти, а не ікру, сьомгу і на десерт — трюфельне чи ванільне морозиво, — Вітольд обернувся до метрдотеля і двох офіціантів з олівчиками і блокнотиками у руках. Оглянув їх і застеріг: — Печена картопля має бути чисто вимитою і подаватися на стіл такою гарячою, щоб у клієнта не тільки руки, а й язик обпікала. І — щойно з печі...

— Все, як накажете, пане...

— Анатоль, — підказав Шор і непомітно підморгнув Мироновичу.

— Ну і ще, мабуть, оселедчика у вині, — додав Вітольд.

— Буде подано, пане Анатолію. Дунайського, ірландського?

— Само собою, коли тут сидить Шор. І того, й іншого...

— Я зрозумів, пане Шор, — кивнув головою метрдотель. Офіціанти одразу ретирувалися. Очевидно, пекти картоплю, раків і ловити не менше ніж двох зайців.

Вони залишилися самі. Спочатку, здавалося, виговорилися і зараз не знали, що ж далі сказати. Кожен думав про своє.

"Як вона так могла? — розмірковував про себе Вітольд. — Чому вона мене штурмує з усіх боків? Для чого вона підключила до цього Папу? Та ще його тил — Маму?"

"Нічого доброго з цього шлюбу не вийде, — посміхався в тарілку з чорним хлібом Шор. — Як прийшло нізвідки, так і піде в нікуди".

"Краще б залишитися з Альбіною. Академік помер. Моральної підтримки вона

позбавлена. Але ж вона спала чи спить з цим резервним резидентом Козликом, якщо вірити Роксані?" — сам себе запитував Вітольд.

— Ніяк не втямлю, для чого тобі цей шлюб? — обізвався нарешті

— Ед.

— Уявляєш, вона спала не тільки зі мною, а ще з цим законсервованим резидентом розвідки — Козликом.

— Ти про кого, Тольде?

— Про Альбіну.

— Вона тобі й досі не байдужа? — поцікавився Шор.

— Але вона поки що — моя офіційна дружина. Мені слід взяти розлучення. Та вона мені не дає! Зате дає якомусь замороженому резиденту.

— Просто розморожує його після радянської влади, — розсміявся Шор. — Тоді вони всі були заморожені, як і ми з тобою. Тепер свобода і демократія. Кожний знаходить собі партію за своїм смаком. Є ж партії любителів пива, є любителів червоних раків, а тепер утворилася партія любителів худючих, але сексуальних жінок. Ти ж не можеш заборонити їм реєструватися, коли вони усі захочуть...

— Чого захочуть?

— Свободи і демократії... Після тоталітарного режиму. Тобі було б легше, коли б вона займалася коханням зі статевим однопартійцем?

— Не зрозумів.

— А що тут розуміти? Одностатеві члени однієї партії...

— Ти хочеш сказати, лесбійки?

— Можна сказати й так, — підтвердив Шор.

— Мені було б значно легше, — чесно признався Вітольд своєму приятелю. — Ніж з цим Козликом.

— Тольде, вона вже тобі не належить. Ти сам стверджуєш, що вона активно живе з законсервованим резидентом розвідки. А втім, що це за законспірований розвідник, який себе так швидко розкрив?

— Розкрила його Роксана.

— Ти їй віриш? — Шор глянув просто в сірі очі Мироновича.

— Я з нею одружуюсь, Шор, — нагадав йому Миронович. — Ми ще перед весіллям зобов'язалися один одному казати правду, — процитував він повністю Роксану.

— Ну, коли так, — розвів руками Шор. — Сильний аргумент. То в мене тузи закінчились... І козири також... Нічим крити.

Миронович у відповідь не сказав ані слова. Він тепер згадав Роксану: "Зваблива, вродлива, розумна. З гострим швидким розумом і веселим, компанійським характером. Її непередбачені фантазії, вигадки, хочеш — провокації, не мають собі рівних. Така тобі допоможе викрутитися з будь-якої ситуації. Така переконає Папу, якщо він ляже з нею в ліжку, що я, Миронович, єдина кандидатура на його наступника. Не треба виборів. Просто підпишіть Указ і я, Миронович, — наступник президента. Про це вже говорить... електорат. А може, й справді спробувати її в цій ролі? Якщо вже Папа переспав раз, хай

переспить і вдруге. Нам усім вистачить. Ти ж все одно її не любиш. Ти тільки захоплюєшся нею, мов річчю, гарною лялькою, якій хтось написав такий веселий дотепний текст і тільки. Подумай, Мироновичу. Може, й Роксану тобі послав сам Бог? Може, саме в Роксані твій останній шанс? Адже Папа сказав, коли я піду на пенсію, то ти, Миронович, — станеш президентом. Отже, він в мене вірить. Роксана вродлива, зваблива, достобіса гарна. Її руки, особливо ці довгі тендітні пальчики. Це вже якийсь комплекс. Ох ці мені пальчики! А потім — стегна, її сексуальність? Ні, але Альбіна... Ні, таки Альбіні в цьому плані немає рівних. Хоча Роксана й запевнила: "Тольде, ми ж тільки вчимося. Ми салаги першого року служби. Ми проходимо курс молодого бійця. З них під професійним і строгим командуванням вийдуть справжні гвардійці. Ми розумні і догадливі. Команди виконуємо без слів. Достатньо найменшого натяку й кивка. І ми будь кого візьмемо в оточення і задамо такого жару, що Петрарці у пеклі й не снилося. Нам заздритимуть адмірал Нельсон і Бонапарт Наполеон. Тольде, тільки тримайся міцніше за віжки і не випади на ходу з сідла ще не до кінця навченої кобилки".

— Ти знову думаєш про Альбіну? — відірвав його від цитат Рок сани Шор.

— Я думаю про передвиборну кампанію. Думаю, як би нам не по випадати з сідел, — згадалися останні слова Роксани.

— Не нам, а тобі. Шор має своє місце під сонцем. А ти, коли вилетиш з сідла, повернешся до Шора, до рідних пенатів. А ні — житимеш на свої відсотки в екзотичному океані, над яким цілий рік висить гаряче сонце і хвилі купаються в прохолодних водах. Слава Богу, ми з тобою не бідні. Не захочеш сидіти на одному місці, я тебе час від часу возитиму по екзотичних архіпелагах світу. Купимо тобі острів Робінзона неподалік від острова Кі-Вест чи Порто-Ріко. В морі розведемо свіжу рибу. Без атомних випробовувань і радіації. Кити біля твоїх берегів не кінчатимуть своє довге життя самогубством. Не розмірковуватимуть про те, що для них в черговий раз настає кінець світу. Вивчиш дві мови: іспанську та англійську і спілкуватимешся з аборигенами, як рівний з рівними. На стегна начепиш різнобарвну пов'язку і бігатимеш в ній по гарячому піску, вітаючи на далекому голубому горизонті кораблі і вітрильники. Самотніми ночами думатимеш про піратів, і я тобі збудую кілька дзотів з численними кулеметами і гранатометами. За півкілометра до лінії оборони проведу сигналізацію з криком і вереском Альбіни Ерастівни, жоден флібустьєр і близько не наважиться підійти до твоїх володінь. Коли твоє засмагле від променів полудневого сонця тіло раптом огорне ностальгія за мною, я прилечу до тебе чартерним рейсом, любий Тольде. А поки що — ось твоя печена картопля, сіль, олія, опускайся на землю, бери в руки чарку "Першої гільдії" і випий за наше здоров'я, бо ми, як кажуть гуцули в Карпатських горах, таки того варті. — Шор підніс чарку і поцокався.

XX

Весілля призначили на оксамитовий сезон у Криму. Миронович не вірив, що вдасться й повінчатись з Роксаною. Вона ж наполягала на цьому. А тут трапилася

нагода — патріарх всієї України-Руси вручив Вітольду орден князя Володимира-хрестителя за вагомий внесок у розбудову Михайлівського Золотоверхого собору. Коли Миронович залишився з патріархом наодинці, то звернувся до нього:

— Ваша святосте, — розпочав дипломатично. — Я незабаром одружуюсь, і нам би хотілося, аби наш шлюб благословили ви — повінчали нас у Володимирському соборі...

Патріарх деякий час мовчав, очевидно, не знав, з чого почати. Або просто належав до людей, які перед тим, як викотити з себе будь-яке слово, певний час зважують його на власному язиці, свято пам'ятаючи, що слово не горобець: вилетить — не впіймаєш.

— Сину мій, — патріарх допитливо глянув у вічі Мироновича. — А хіба ви й досі з Альбіною Ерастівною не вінчані?

"Отже, він знає його першу дружину! Так, вони неодноразово зустрічалися на різних церковних святах, коли він, Миронович, у супроводі президента і першої леді почергово обходили церкви різних конфесій". Тепер Вітольд, захопившись орденом, згадав, що перша леді не в захопленні від патріарха і він допускає зараз політичну помилку. Слід щось робити. Але патріарх його виручив сам.

— Вітольде Володимировичу, — перейшов він на світський стиль. — За святими канонами нашої православної церкви, зокрема, Київського патріархату Господь Бог забороняє благословляти шлюб, який не є первородним. Адже свідком цього священного дійства є саме небо, сам Господь, і я не можу не скоритися Господу Богу нашому, як і ви, сину мій.

"Слава тобі, Господи, — зрадів у душі Миронович. — Не доведи, Господи, якби патріарх погодився. Що б мені в цьому випадку сказав Папа? Чи надав би він для святкування свою віллу і куплену ним та його однодумцями на день народження яхту класу "Принцес", що тепер виходить в море під назвою — "Королева Анна"?

— Вибачте, ваша святосте, — низько схилив голову Миронович. — І ще раз щиросердно дякую вам за високу нагороду церкви. — Він не сказав "нашої", пам'ятаючи, що й патріархат має вуха. На нього, не спускаючи блаженних очей, дивилась діва Марія з малесеньким дитям на руках. Він впіймав себе на тому, що вона своїм невсипущим поглядом пронизує його наскрізь і супроводжує аж до самого порога, ніби кажучи: "Дивись мені, не грайся з вогнем і з чужими молодимицями. Це добром не кінчається". Миронович не витримав погляду діви Марії і перевів свій зір на бороду патріарха. Той лагідно посміхнувся йому, склавши навхрест руки, дав можливість поцілувати їх, після чого перехрестив його мов новоспеченого грішника (принаймні, так Мироновичу здалося) і відпустив з Богом. Так і сказав:

— Ідіть з Богом, Вітольде Володимировичу! Хай Бог благословляє вас!

"Зрозумів, — уже в автомашині відповів йому Миронович. — А ти, канонна бестіє, не можеш благословити? Що ж, нас благословить Московський митрополит. Перекину кілька десятків тисяч на церкву, і той не посилатиметься ні на небо, ні на свідків небесних".

Водієві Антоші Миронович наказав їхати до Печерської лаври до митрополита Московського.

— Орден поклади в коробочку і сховай якнайдалі, — наказав він.

— Буде зроблено, шефе! — приклав два пальці до кашкета Антоша.

— Ти п'ятірнею віддавав би честь, — порадив йому шеф. — І не до порожньої голови. А коли в кашкеті чи капелюсі.

— А я так у кіні бачив, — почервонів Антон. — Американському, — додав він.

— Ми — не американці. — Миронович зачинив двері авто і попрямував прямо до канцелярії митрополита.

— Як доповісти? — запитав згорблений у три погібелі чернець.

— Скажете, Миронович. Вітольд Володимирович, представник... — але далі він не договорив. Митрополит у супроводі кількох єпископів і секретаря компартії України зі святим орденом на грудях поруч з комуністичним значком саме виходив зі свого кабінету. Помітивши Мироновича, митрополит нашвидкуруч потис руку вождю червоних і, розпливаючись у суцільній усмішці, запросив його до себе, наказавши святим отцям йти далі вже без нього. Поцілувавши руку митрополиту, Миронович подав у конверті 10 тисяч доларів зеленими.

— Це тільки аванс. Решта — після вінчання, — тихо промовив він.

Митрополит подякував, і Миронович помітив, як той засунув гроші під розцяцьковану ризу. Там, очевидно, в митрополита були штани з глибокою кишенею. Підійшов до сейфа і довгенько вибирав сині, малинові і зелені коробочки.

— Чи я вручав вам орден святого Миколая Другого? — запитав митрополит. — Днями ми його канонізували. Великого мученика за віру святу, за народ наш...

Миронович не пригадував. "Чорт з ним, буде два", — сказав про себе, а вголос додав:

— Ні, ваша світлість...

"А може, "святість"? — подумав він. — Слід було хоч того горбатого у передпокої запитати. Та хай вже як є, — розмірковував. — Мабуть, таки "ваша світлість", оскільки не вносить поправки. То до патріарха слід звертатися — "ваша святосте". Він — рангом вище", — дивився Миронович то на старечі руки митрополита у синіх прожилках, то на орден з профілем останнього царя Миколи Другого.

— Канонізували? — запитав уголос.

— Канонізували, — кивнув головою митрополит. — Царя-великомученика.

— Маю до вас...

— Секунду, — не дав йому скінчити думку митрополит. — Чай, кава?

— Кава, — сказав Миронович. Він не збирався тут довго засиджуватися, але ж не схопиш ордена, не почепиш на груди і не побіжиш по Печерській лаврі до виходу.

— З молоком, вершками, коньячком? — митрополит після останнього слова на Мироновича якимось дивно глянув, ніби хотів сказати: "А ти цього не чекав, сину мій? Представникам неба і Господа Бога все можна на цій землі. Це посполиті мають чітко виконувати святі заповіді, дотримуватися посту".

— Якщо так, тоді і я. В миру кажуть — треба орден замочити б, — уже щиро посміхнувся митрополит.

Миронович розправив плечі, ніби зняв з себе внутрішню розкутість. Коньяк у невеличких чарочках з богемського скла, бутерброди з паюсною ікрою і каву у золотому кавнику піднесла служниця Марія.

— Мене до вас привела справа.

— Спочатку вип'ємо і за хліб насущний помолимося, — перехрестився митрополит. Миронович повторив ці ж рухи за ним.

— А вашу справу, — додав після чергового ковтка господар великої зали, на стінах якої висіли картини чи коштовні репродукції з різних епох: — з Божою поміччю ми розв'яжемо.

— Я одружуюсь. І нам потрібне ваше благословення, — просто мовив Миронович. І аби митрополит раптом не передумав, як і патріарх, швиденько додав: — На нашому весіллі буде сам президент.

— Це добре, — схвалив митрополит. — Вінчання відбудеться в Успенському соборі. Я особисто повинчаю вас. Як рабу Божу звати?

— Роксаною.

— Гарне ім'я. Наше, давньослов'янське. Так наших красунь називали в Святій Русі. Роксанами, Роксоланами, Світланами, а юнаків — Русланами. Мені здається, що ці назви йдуть ще від готів. "Рус", тобто ті жителі, що жили навколо річки Росі, Русі, а лан, тобто "ланд" — "земля" — готське. Зіпсоване від готського — "ланд". Адже німці, ви знаєте, і досі кажуть — "фатерланд", "ісланд"... Літера "д" по історичній дорозі випала. Нам, українцям, зручніше говорити "лан", ніж "ланд", тобто — "поле", "земля". Зміст той самий.

Миронович заходився біля кави. Чорної. З вершками. Шоколадом з горішками. І про себе міркував, що його зовсім не цікавить походження слів "Роксана, Роксолана, Світлана чи Руслана". Він думав, як сказати митрополиту, що весілля відбудеться на одній з дач президента, в Криму, і як цього намісника Бога на землі й представника Москви в Києві туди доправити. У Києві вони не вінчатимуться. Та ще в Успенському соборі, який має властивість або вибухати в повітря, або завалюватися під час тих чи інших урочистостей.

— Ми одружуємось в Криму, — повідомив святого отця Миронович.

— Матиму честь освятити вас у прадавньому Херсонесі. Хвалити Господа Бога і президента — і цей храм належить таки московській церкві.

"Отакі ми, українці", — подумав про себе і про президента Миронович, який в конфесійній проблемі не розділяв поглядів Папи.

Папа ж своїх поглядів не мав і на чимало речей у державі дивився очима своєї дружини, яка не була українкою і тяглася до іншої культури та релігії. Миронович, що виховувався з дитинства українцем, тепер виробляв у собі почуття під життєвим кредо покійного міщанина Ераста Ластовецького і його донечки професора Альбіни Ерастівни: "Яка різниця, де молитися і якою мовою? Бог один для всіх і він усі мови знає, бо й усі мови, як і слово — від Бога".

Мати ж Мироновича, сільська вчителька Галина Іванівна з маленького поліського

села, завжди у такому випадку казала:

— Так, усі мови від Бога і тільки Він усі мови знає. Але до Нього найближчий той, хто до Бога молиться мовою рідною.

Миронович це добре запам'ятав.

Але мовної проблеми, як і проблеми помісної церкви за такої антиукраїнської розкладки в країні, навіть він, держсекретар Української держави, не міг не тільки розв'язати аби й хотів, але навіть не наважувався про це заявити вголос, як і за тоталітарного режиму Московської імперії, що займалася суцільною русифікацією українського населення, його майже поголовним винищенням і переселенням етносу до далеких сибірсько-казахських країв. Та й треба сказати відверто, Вітольд давно всі оті патріотично настроєні настанови матері розгубив під час сходження на вершини влади і з кожним днем ставав все більшим і більшим космополітом під впливом свого друга Едуарда Шора, котрий сповідував одну концепцію: "Батьківщина там, де мені добре..."

І все ж у Мироновича щось прокинулося з отого материнського, і те "щось" з глибин його зачерствілої душі смикнуло за язик.

Йому просто хотілося дізнатися, де ж цю істину вчитала його мати — рядова вчителька поліського села.

— Так, сину мій, — підвів водянисто-зелені очі митрополит і глянув на Мироновича якимсь іншим поглядом і заговорив іншим голосом. — Святе письмо каже в Євангелії про щирість у молитві... Але всі ми, сину мій, тимчасово по землі ходимо не тільки під небом, а й під владою сильних світу сього, не ображайтесь, але до них сьогодні належите і ви. А ми не тільки слуги і раби Божі, але й...

Миронович не дав йому договорити.

— Зрозуміло, ваша світлосте... Просто я згадав свою покійну маму, — нагло збрехав про смерть, не кліпнувши оком, Миронович.

— Царство їй Небесне, — перехрестив його митрополит.

Миронович вийшов у супроводі двох єпископів — Петра і Павла, які, певне, за митрополичими дверима чатували і дослухалися до їхньої розмови. Вони провели його до лаврських воріт, але за ворота не вийшли. Антоша, широко розтуливши рота, лежав горілиць і легенько посвистував носом. Вітольд торкнув його за плече і мовив:

— Так тебе колись викрадуть разом з кашкетом і автомобілем, Антошо.

— Куди, шефе? — Антоша за звичкою приклав долоню до скроні.

— На працю! Куди ще може їхати державний службовець, коли в країні такий бардак? — Миронович глянув на лаврських жебраків і молодого бомжа, який щось вишукував в урні для сміття.

— Молодий, ледачий. Об'їдками харчується. Нема щоб працювати.

— Роботи нема, Вітольде Володимировичу.

— Неправда. Ти ж працюєш.

— Мені пощастило, — відповів Антоша.

— А я?! Я ж міг без роботи, але ж ти бачиш, як я працюю. День і ніч. Коли ми з

тобою повертаємося додому, Антошо?

— Пізно вночі, Вітольде Володимировичу.

— А хто в це повірить? Ти он постійно не висипляєшся. Рідко дружину свою бачиш.

— Тільки сонну, Вітольде Володимировичу. Вона мені каже, що я теж гуляю всі ночі.

— Що значить "теж", Антошо?

— Вихопилося, Вітольде Володимировичу. Але вона й справді так каже і ви кажете: "Дивись мені, Антошо, доповідай про все. Навіть про те, що про нас твоя дружина каже". Ось я й доповідаю.

— А про мене що каже? Про моє одруження?

— Чесно? — перепитав Антоша.

— Чесно, Антошо. Тільки правду і нічого, окрім правди, — заговорив він мовою судді.

— Багатим усе дозволено.

— Так і каже?

— Так і каже.

Миронович важко зітхнув:

— Це правда, Антошо... Але життя, сам розумієш... Не така вже й проста річ.

— Та бачу... Багаті теж плачуть...

— Плачуть, Антошо, плачуть. І часто. Якщо не гинуть.

Антоша підкотив до сірої, мов день і настроїв на душі в Мироновича, будівлі.

Пізно ввечері Миронович повернувся до готелю "Прем'єр-палац", де тимчасово проживала і Роксана, чекаючи закінчення будівництва їхнього двоповерхового особняка в панському районі Києва, на Липках. Тут вони й вели підготовчу роботу до найбільшого свята в їхньому житті. Складався план, список гостей, запрошення преси, а також відсів журналістів з опозиційних телеканалів. Тут обговорювалися всі найменші подробиці: меню, в якому найактивнішу участь брав Едуард Шор, але, як виявилось, Роксана не менше розумілася на ресторанних стравах, ніж його партнер і колега. Найталановитіші художники столиці (принаймні, за рекомендаціями знайомих) змагалися в конкурсі на краще весільне запрошення та індивідуальні конверти. Кілька головних редакторів найпопулярніших газет мали честь розмістити кольорові повідомлення і вітання, як на перших сторінках своїх приватних часописів, так і на кольорових вкладках. На всю шпальту або й — розворот.

Особливо багато проблем виникло під час обговорення розташування столів і посадки гостей за рангами, чинами, уподобаннями, симпатіями, службовою чи суто людською приязню і антипатією.

Виготовили спеціальні, позолочені підставки-сувеніри з вказаними номерами столів і з іменами гостей того чи іншого столика. Кращі каліграфісти з державної канцелярії, що в службовий час працювали над випискою почесних грамот чи посвідчень до орденів і медалей, тепер, після робочого дня, кректели над вітальними текстами, спеціально замовленими і складеними до цієї події ледь не державної ваги

професійними поетами і прозаїками — членами Національної спілки письменників. Їхнім головним завданням було — на високому художньому рівні викласти побажання, як в прозі, так і в поезії від імені того чи іншого почесного гостя, запрошеного на весілля. Вимагалось не лише красивостей у змісті, а й інтелектуальної думки того чи іншого державного достойника, що мав честь бути запрошеним на обід і відповідно висловитися. Всім членам Спілки, що брали участь у змістовному оформленні гостьових вітань, було обіцяно не тільки пристойний гонорар, але й ордени чи медалі, залежно від викладу. Старшим за віком письменникам гарантували ще й підвищену пенсію — "за особливі заслуги перед державою".

Роксана готувалася до весілля мов до державних іспитів.

Адже я виходжу заміж за державного службовця, Тольде. Чи не так? — підстрибувала вона в самих панчохах по кімнаті. — І не просто держслужбовця, а держслужбовця найвищого рангу, — сміялася радісно, час від часу припадаючи до його плечей, і цілувала, цілувала, цілувала, запевняючи його, що він з нею буде такий щасливий, як сам Господь Бог до вигнання Адама і Єви з раю. — І ми грішитимемо... Піднімемо з окопу бійця і кинемо його спочатку в рукопашну, а потім з оголеним багнетом пошлем на окопи супротивника і переможемо. Ми кинемо всі сили на підняття духу в наших військах і з останніх сил візьмемо рубіж і там окопаємось назавжди. До остаточної перемоги, Вітольде.

— Ти можеш коли-небудь бути серйозною, Роксано?

— Любий, ти жив у такій міщанській задусі, у такій напівпідвальной атмосфері, мов у приміщенні, куди часом і світло не потрапляє, ти Божого світу не бачив. Тепер ти розкутий, вільний і, як начальник гарнізону, найстарший на раптово взятій тобою території, ти і тільки ти тут командуєш і навіть твій вартовий, мов сталевий багнет, виструнчився і завжди готовий заради тебе, командире, встати і вмерти під час бою, не боячись пролити жодної краплі крові, ні поту...

— Гаразд, гаразд, — зупиняв її Миронович. — Мені справді легко з тобою.

— А буде ще легше. Коли ми всіх переможемо. Покладемо на лопатки і візьмемо весь фронт під своє командування. Тобі залишиться тільки спостерігати зі свого командного пункту і милуватися бійцем, який бере штурмом усі можливі й неможливі висоти.

— Ми завтра відлітаємо до Парижа. Я хочу, щоб ти наділа найкращу весільну сукню "від кутюр".

— Тільки не від прет-а-порте. І не від П'єра Кардена, — вона обхопила його за шию і поцілувала.

— Але ж П'єр Карден... Всесвітній авторитет?!...

— Любий, П'єр Карден — це і є прет-а-порте. А я сьогодні хочу "від кутюр — висока мода", — вона підняла грайливо ніжку і повисла на його шиї. — Розумієш, "висока мода"! Це навіть не Шарль Фредерік Ворт. Сьогодні дами, які поважають себе, знову одягаються не від масового індопошиву. Вони більше не натягують на себе сукні з автографом творця, тобто кутюр'є, любий. Сьогодні знову в моді сукня в одному

примірнику в світі моди. Підігнана до останнього сантиметра цієї пречудової фігурки, яка безкоштовно дісталась тобі у службовому кабінеті без цінника. В одному примірнику, як і сукня "від кутюр". А не — "кутюр креасьєн". Іншої Роксани, любий, у всьому безмежжі нема. Є одна на цьому світі Роксана — відтепер Роксана Миронович-Корн...

XXI

Відлітали до Парижа з легким серцем, але у дощову погоду. Роксана запевняла, що це на щастя, Миронович, який, як і всі поліщуки, вірив у забобони, дотримувався протилежної думки, але про всяк випадок її не висловлював, аби не наврочити. На паризькому летовищі Орлі, як завжди, панували метушня, гамір, лунали по радіо часті оголошення. Зате саме місто їх зустріло лагідно і сонячно, ніби підтверджуючи своє реноме, що це все-таки "столиця кохання". Друзі "газотрейдера" Валяя — Шарль Дюбка і П'єр з українським прізвищем Пастернак, якого Шарль чомусь весь час називав "Доктор Живаго" і після цього щиро й заливчасто реготав, відкидаючи голову аж на підголовник сидіння авто, відвезли Роксану і Вітольда до одного з найпрестижніших готелів у центрі Парижа. Поки Шарль і П'єр бавилися кавою внизу, Роксана потягла Вітольда в душ. Він спочатку опирався і казав, що в Києві приймав ванну, але Роксана сама стягла з нього штани, ухопила, як вона висловлювалася, "за краник" і потягла його за собою, сміючись від гарного настрою і задоволення. Вітольд не опирався. Тільки побоювався критики, а особливо її постійної фрази:

— Як там наш маленький? Він ще досі дрімає над Парижем? — Роксана поливала свої плечі теплою водою душової.

Готельний номер на сьомому поверсі, з вікнами і двома балконами у двір, під якими розташувався серцеподібний блакитний басейн, що милував їхнє око, нагадував величезну овальну залу для прийому гостей і таку ж за формою світло-рожеву спальню.

— Маленький, прокидайся. Ми вже в місті кохання, — тягла вона Вітольда до спальні.

— Тільки не це, — запротестував Вітольд.

— Але він уже прокинувся. Підняв голову. Любий, ми вже в Парижі! — повідомила вона. — Над площею Пляс де ля Конкорд. Мій кучерявенький.

— Роксано, облиш, — благально мовив Вітольд. — Я після цього стаю вареним. Непрацездатним. Захочу негайно поїсти і поспати.

— А ми його нагодуємо, покладемо бай-бай. Він вже хоче... По глянь-но, як він дивиться. Любий, це ж "місто кохання". Ми ж, якщо не займемося тут коханням, підірвемо престиж столиці Франції. Нас мер Парижа не зрозуміє... Правда, маленький?!...

Вітольд у чистій білій сорочці і темних брюках кольору морських водоростей мав тепер і справді вигляд дещо стомлений і навіть трохи зажурений. Роксана у світло-салатовій сукні зі щедрими розрізами по боках з'явилась на очі новим паризьким

друзям весела і життєрадісна, і їм здалося, що всю його енергію і запал, який вони бачили до цього у Вітольда, Роксана несподівано всотала на певний час у себе і, не економлячи, зараз щедро витрачала...

— Куди летимо? — запитала поважно вона.

— До Паризького стилю мод, — посміхнувся Шарль. — У вищий світ елегантності. У butik, на авеню Монтень.

Після цих слів Шарля Роксана відчула себе безтурботною королевою життя на святі щастя. Вона вдячно припадала до плечей Вітольда і щось тихе і лагідне муркотіла йому на вухо, час від часу непомітно для французів обцілювала йому то щоку, то шию.

— Сподіваюсь, помада не перших днів нашої зустрічі? — глянув він у дзеркало водія.

— Любий, а навіщо? Нами вже всі рубежі взяті і ми міцно закріпилися на перших позиціях суперника.

— Яка впевненість!

— Любий, від такої "міс королеви" не відмовиться і Париж. Чи ти це знаєш? Чи ти це оцінюєш? Чи ти вже все це усвідомив до кінця? Мільйонний електорат дивиться на твою "міс королеву" вечорами і голодними очима роздягає її, запитуючи про одне: "Кому ця красуня дісталась?" Я тобі покажу тисячу листів, починаючи від фельдфебеля і закінчуючи молодими генералами різного роду військ, які запитують мене: "Роксано, одне тільки слово у відповідь, якщо ви незаміжня, я прилечу, ні на мить не замислюючись".

— Люба, — обернувся до неї Вітольд і видав щось на зразок посмішки. — У нашій армії фельдфебелів нема.

— Будуть. Будуть, — твердо мовила Роксана. — Ми з тобою наробимо. З фельдфебелів народжуються фельдмаршали і генералісимуси. Я знаю. Мій тато читав історію воєн у вищій військовій академії.

— Ось і приїхали, — повідомив П'єр Пастернак. — Прошу, мадам, — він елегантно відчинив перед Роксаною дверці авто.

З того, як їх зустріли, Роксана зрозуміла, що про її приїзд адміністрацію Парижа повідомлено. Наречена почувалася на сьомому небі. Її щасливу і горду, не приховуючи і не соромлячись, розглядало щонайменше півтора десятки пар різноколірних і допитливих, якщо не сказати, заздрісних очей. Роксані хотілося просто тут, серед зали butik скинути з себе увесь зайвий одяг і з безтурботністю розбещеної красуні показати їм усім вроду свого тіла.

Адміністрація ж butik не поспішала з роздяганням на святі щастя. Вже немолода, але моложава мадам, представниця "Від кутюр — висока мода", вдалась до історичного екскурсу і ледь не примусила Роксану демонстративно позіхнути.

— Початок високої моди і світлого білого кольору заклала королева Вікторія в 1840 році. Вона вперше напередодні своїх заручин вибрала просту білосніжну сукню. З того часу всі дівчатка світу леліють у своїх дівочих мріях про весільне біле вбрання. До ваших послуг, мадам Роксано, — звернулася вона до нареченої по імені. — Наші

дизайнери вам запропонують кілька білосніжних шедеврів, аналогів яких на сьогодні немає в світі мод — в світі від високих мод, — підкреслила вона і показала на стелю вказівним пальцем.

Після цих слів молоді дівчатка, елегантно одягнені з якимось особливим шармом, почали виносити одну за одною білі сукні різних відтінків: сніжно-білі, золотаві, з блискітками і матові, як відкриті, так і закриті.

— Тридцять суконь "Від кутюр", — повідомила урочисто мадам.

— Беру всі, — українською мовила Роксана і, усміхаючись, глянула на Вітольда. Він розгублено подивився на неї, але вона поспішила його заспокоїти: — Жартую. Невже напередодні весілля не можна пожартувати?

Мадам, лупаючи великими очима з-під великих нафарбованих повік, звернулася з запитанням до "Доктора Живаго". Мовляв, що вона сказала? Той переклав.

— О, — посміхнулася їй собі строга дама, яка чомусь Вітольду нагадувала Альбіну, що на жартах не розумілася. Та їй найчастіше взагалі вважала їх недоречними. — Кожна з цих суконь понад сорок тисяч євро. "Принцеса" й "Афродіта" за сорок п'ять, "Мюледі" і "Шанель" — за п'ятдесят...

— Беремо обидві: "Мюледі" і "Шанель". Чи не так, любий? — пригорнулася вона до Вітольда.

— Нема проблем, як каже в цих випадках Едуард Шор. Життя дається тільки раз і за цей час треба витратити стільки грошей, щоб нарешті вдовольнити себе і когось. Але навіщо, Роксано, дві сукні? Ти, сподіваюсь, паралельно не збираєшся ще за когось, невідомого мені, виходити заміж?

— Ні, любий. Я вірна тобі до могили. Сьогодні. Жартую. Дві сукні — на перший і другий день весілля, — посміхнулася вона. — На всі смаки: Папи і Мами.

Мадам підвела високо обскубані брови, не второпавши нічого зі сказаного, почувши цю дивну мелодійну мову, схожу чи то на італійську, чи швидше — на португальську. Вона спочатку заслухалася, а потім, знову звертаючись до П'єра, поцікавилася:

— Відповідно до персонального стилю, що хотіла б вибрати міс: витончений шик у стилі класики епохи Людовіка XV? Чи — строгий, традиційний в стилі королеви Вікторії, або, — вона на мить зупинилася, помітивши певну розв'язність, коли не сказати, з її погляду, певну розбещеність веселої красуні, додала: — високий стиль, що найбільше пасує сексуальному?!

"Доктор Живаго" переклав:

— Скажіть їй, що ми сексуальні і без "кутюр від високої моди". Жартую. А перекладіть, П'єре, нас цікавить класика і ще раз класика. Мода Вікторії померла, хай знову живе мода! Класика померла — хай вічно живе класика.

— О, — промовила мадам, ніби за кілька хвилин вивчила українську мову. Вона без перекладу зрозуміла, чого хоче Роксана. Що сказав на її репліки наречений, мадам уже не цікавило. Вона подала знак, і дві "міс фотомоделі" винесли елегантно класичні білосніжні й золотаві "Шанель" і "Мюледі". Роксана наважилася було роздягнутися просто перед усіма, але строга мадам її застерегла жестом. Ти, мовляв, хоч і красуня,

але нам твої природні принади посеред зали ні до чого, і запросила Роксану до особливо святкової зали з масою дзеркал, схожих на ті, які вона вперше зустріла в спальні Вітольда у готелі "Прем'єр-палац".

Обидві весільні сукні було припасовано й справді до кожного сантиметра, якщо не кожного міліметра її чудової фігурки.

— Класика! — вистрелила фразу Роксана. — Класика і ще раз класика й ніякого авангарду. Сексуальність ми самі організуємо. Після весілля, — і підморгнула одній з фотомоделей. Француженка кивнула і люб'язно посміхнулася у відповідь.

— Загорніть, — наказала Роксана. — Але ніжно. Так, як загортає мама своє перше дитятко після першого народження.

П'єр, посміхаючись, переклав. "Мадам Тюссо", як про себе назвала її Роксана, скоріше й справді скидалася на воскову фігуру, ніж на мадам із салону "кутюр" на вулиці Монтеня. Такої веселої й життєрадісної нареченої-жартівниці їй ще, здається, не доводилося зустрічати у своєму butik, як і нареченої, що придбала відразу дві сукні на своє весілля.

Мадам підійшла до "Доктора Живаго", який їй, вочевидь, найбільше сподобався з усієї цієї компанії, і попросила П'єра Пастернака записати у їхню Всесвітню книгу замовників персональних суконь "від кутюр" з автографом творця, країну і місто, звідки приїхала "міс-наречена", і в двох словах пояснити, де приблизно знаходиться така держава Україна — в Європі чи Азії. Коли "Доктор Живаго" її повідомив, що Україна розташувалася в самісінькому центрі Європи, мадам здивувалась і висловила своє припущення:

— О! — Випалила вона своє улюблене найкоротше слово. — Це щось на зразок Монако чи Монте-Карло, чи князівства Ліхтенштейн?

Коли їй дохідливо пояснив П'єр Пастернак і переконав, що ця країна за територією більша, ніж Франція, мадам Жаннет (гості на прощання дізналися, як звати власницю бутіка) більше не вгадувала нічого.

— Її пра-прабабуся Анна, — додав веселий Шарль, звертаючись до мадам Жаннет, — перша королева Франції. А пра-пра-правнучка, — він показав на Роксану, — нещодавно своїй пра-пра-прабабусі поставила за свої кошти бронзовий пам'ятник в абатстві Вільє під Парижем, і я щиро раджу мадам Жаннет туди найближчим часом поїхати, аби пізнати анфас і профіль нареченої. Саме з неї кращий скульптор України-Руси ліпив образ французької королеви — українки Анни.

— Батько французької королеви київський князь Ярослав Мудрий, — додав "Доктор Живаго", — ще в ті далекі часи будував у Європі Європейський союз. Мудрий князь віддавав своїх доньок красунь за європейських принців — майбутніх королів... Для тиші й спокою в Європі...

— О, — здивувалася мадам Жаннет.

— Доньки були типові репродукції мадам Роксани, — посміхнувся Шарль.

— О, — повторила "мадам Тюссо" своє найкоротше слово, а точніше — вигук, на який вона спромоглася, заскочена такими історичними фактами, пов'язаними між

Францією і Україною, про яку вона до цього взагалі, здається, не чула, живучи у світі високої французької моди і всього того, що навколо неї крутиться.

— Після цього ви розповідатимете, — вів далі, завівшись у своїй фантазії вже П'єр Пастернак, — своїм поважним гостям не лише про походження білої весільної сукні епохи королеви Вікторії, а й значно поповните і без того свої глибокі енциклопедичні знання ще однією королівською історією, якої ви мали честь щойно торкнутися, мадам Жаннет, а я до вас, — П'єр нагнувся і своїми товстенькими губами ошчасливив сині прожилки на правій руці господарки бутіка. І додав: — Торкнувся власного рукою, мадам Жаннет, у власному салоні високої моди.

— Мерсі, мсьє П'єр. Мерсі, — і мадам Жаннет, ніби не вірячи своїм маленьким білим, щедро напудреним вушкам з золотими сережками і ледь помітним голубим вкрапленням у них діамантів, глянула ще раз на Роксану зовсім іншим, ніж до цього, поглядом.

Роксана їй вдячно посміхнулася і, кліпнувши своїми, мов віяло віями, підморгнула: "Мовляв, усе те, що сказав П'єр Пастернак, чистісінька правда, мадам. Гадаю, така ж, як і ваші браслети на руках — із чистого золота".

— Мерсі, мсьє Шарль, — ще раз щиро подякувала мадам Жаннет і подала кожному з них почергово свою худеньку, жовтаву, з синьо-яскравими прожилками руку.

Проводжаючи "Мерседес" останнього випуску, "мадам Тюссо" ще довго дивилася відвідувачам з України вслід, не знаючи, після підморгувань Роксани, що тепер і думати, коли довідалася про такі прогалини на своєму інтелектуально-енциклопедичному полі знань.

Роксану в Парижі захоплювало все: від сліпучого блиску надмірної святковості двору Людовіка XV до помпезного шику бульварів наполеонівської епохи. Вона їхала Парижем, милувалася "містом кохання", і їй ввижалося, що перед нею казковий міраж її дівочих мрій. Розкішні вітрини магазинів, ніби безтурботні красуні на пляжі, що напоказ перехожим показують свої гарно засмаглі під полудневим сонцем ледь помітні на загорілих грудях бюстгальтери і розмаїття сексуальних трусиків на чарівних стегнах аж випиналися на проспекти і бульвари своїм розрекламованим склом та безліччю товарів.

Музейні палаци скидалися на стражів порядку, які охороняли дух епох, починаючи від примітивного зародження Парижа до розкошів і величі Третньої імперії. А нескінченність квітів і палісадників, що супроводжували м'який прокат "Мерседеса" вздовж суцільного ряду мансардних пропілей будинків, нагадував Роксані її весільний день і мить цього завтрашнього дня, коли вона їхатиме отак з нареченим поміж квіткових кримських берегів у своїй безмежній радості і щасті.

Розв'язні і легковажні, мов у хвилини легкої фривольності і сама Роксана, паризькі кабаре зі своєю вседозволеністю, як у дамських будуарах, притягували до себе, мов магнітом не стільки безтурботних парижан, скільки приїжджих.

Війнуло легенькою прохолодою Сени. Вітерець і поїздка у відкритому авто в Роксани навіювали не тільки несподіваний сум, але й наганяли апетит.

— Я б хотіла поїсти в одній з кав'ярень на набережній Сени, — притулилася до плеча Вітольда Роксана.

— Ми — до ваших послуг, — посміхнувся П'єр і завернув кабріолет з метушливого центра міста у бік набережної, всіяної парами закоханих і кав'ярнями. Власниця одного з цих численних закладів упізнала Шарля і запропонувала гостям столик "на природі". Це, здається, влаштовувало всіх. Особливо Роксану, яка запевняла присутніх, що їй найкраще їсться на свіжому повітрі.

— Своєї пречудової фігурки не боїтесь зіпсувати? — жартома поцікавився П'єр.

— Ми кинемо в атаку усі наявні у нас резерви, і з тих калорій вічно голодній армії, П'єре, повірте мені, не залишиться нічого. Доведеться просити додатковий пайок солдату першого року служби. Це вже ми, як втягнемоя з Вітольдом у нескінченні дні навчання в літніх і зимових таборах, чи просто в полі чи в лісі, то тоді нам знадобляться додаткові калорії... У випадку їхньої відсутності компенсуватимемо свіжим повітрям, — щиро сміялася Роксана.

Шарль тільки вдавав, що щось розуміє з того, про що щебетала Роксана, а може, тільки прислухався до милозвучного голосу телезірки чи мелодійності української мови. Якщо П'єр здебільшого мав вираз задумливого українця, то Шарль, як більшість французів, час від часу дружелюбно посміхався, і так, ніби він щось з тих Роксаниних жартів розумів. Невідомо, чи розжував щось з того легковажного плетева слів П'єр Пастернак, але перед тим, як вивчити меню, він намагався щось з усього того, що випалила Роксана, перекласти мовою Віктора Гюго, Оноре де Бальзака і Бонапарта Наполеона своєму приятелю Шарлю. Мабуть таки йому щось з того всього вдалося досягти, бо Шарль сміявся ще більше.

— Звідки ви, П'єре? — поцікавився Вітольд, щоб дещо відволікти співбесідника від бездумної легкості й надмірних веселощів, як йому здалося, його нареченої.

— Я сам француз, — відповів середніх років русявий П'єр. — Жан П'єр Пастернак. Таке моє прізвище повністю. Народився в Парижі. Я правнук українських емігрантів епохи білої гвардії і московської аристократії. Більшість з українців після революційної хвили еміграції, тобто сімей з колишніх малоросіян, аристократичного походження, як то родини Розумовських, Терещенків, Оболенських, Долгорукових, — він чомусь так і сказав "Долгорукових", а не "Долгорукових", — Муравйова-Апостола і ще доброї сотні родин формально належали до російської еміграції, хоча наші діди, прадіди не забували свого українського походження. У перші дні незалежності України, нам, нащадкам київських князів і козаччини, захотілося побувати на батьківщині предків, про яку ми знали тільки з історії Бантиш-Камінського, Аркаса. Я й Оболенський-молодший взяли участь у Першому Всесвітньому Конгресі українців у Києві, в палаці "Україна". Мене сприйняли, як належно, а от мого приятеля і ровесника Оболенського-молодшого з неймовірною увагою. Адже більшість з українців, як я там довідався, вважали, що Оболенські — це представники російської аристократії.

— І я так гадала, — втрутилась Роксана. — Цікаво, а чи є вами сказаному, П'єр Жан, документальне підтвердження?

— Звичайно. Родовід переважно має кожна родина. А документальне підтвердження — у відомому серед аристократії родовіднику Модзалевського В. П. Він називається — "Малоросійський гербовник". Здається, у чотирьох томах. А може, у п'яти. Не пам'ятаю. Знаю, що останній том він не закінчив.

— Що сталося? — Роксана поклатла меню. Її, вочевидь, зацікавила розповідь Жан П'єра про родовід малоросійських аристократів, про який вона вперше дізналась в далекому Парижі, на березі Сени.

— Він, здається, помер від серцевого нападу, — відповів Жан.

— Слава Богу, — емоційно вихопилося у Роксани. — А я вже надумала Бог зна що, П'єр Жан. Гадала, москалі вбили або зарізали, — і розсміялася.

— Звіть мене просто П'єр, — попрохав він. — Жан — це моє друге ім'я. Ми, коли стаємо дорослими...

— Ви, певне, католик? — запитала вона.

— Ні. Я православний.

— А я подумала... У західних українців переважно по два імені. Вони католики. Мабуть, це зручно. Підросла, вибрала собі ім'я, як нареченого, яке і який сподобалися. У моєї подруги, наприклад, ім'я Олена. І вона постійно соромиться.

— Чому? — поцікавився "Доктор Живаго". — Гарне ім'я.

— А їй не подобається, і вона при знайомстві називає себе на російський зразок — Альона.

— Альона якраз пішло від українського — Олена. Згадайте історика Ключевського. Він, як визначний історик, на запитання журналістів, якщо я не помиляюсь — "як розмовляли в Київській Русі?" — чітко відповів: "Так, як сьогодні розмовляють малороси. Київська професура, що просвіщала московитів ще в сімнадцятому столітті, вимовляла завжди тільки — Київ, а не Кієв, Олена, а не Єлена".

— Цікаво! Я б хотіла після весілля ще раз приїхати до Парижа. Він мене зачарував. — Роксана виглянула з-за обкладинок широкого формату меню, глянула на Мироновича, лагідно додала: — Зачарував, як Вітольд... З першого погляду. А ще — ви, П'єре, — обернулася вона до свого найближчого по столику співбесідника. — Я б хотіла організувати телепередачу "Аудієнція" з родиною Оболенських і вами, П'єре. Ви мене теж зачарували...

— Дякую, — посміхнувся "Доктор Живаго". — А чому б вам не розпочати серію телепередач з Терещенків? Тут родина Терещенків більш відома, ніж...

— Не заперечуватиму, якщо мене після медового місяця відпустить до Парижа мій найдорожчий...

— А чому б нам не провести і медовий місяць тут? — підхопив цю думку Миронович.

— Ні, Вітольде. Медовий місяць в моїй уяві — це голубі, аж сині води Атлантики, вічнозелені пальми, золоті піски на островах полудневих морів, блискучі шоколадні спини аборигенів і білосніжні, як мої весільні сукні, вітрильники на голубому обрії моїх мрій, — вона схилила голівку на плече Мироновича. — І щоденна, і щонічна аудієнція з

тобою, любий. Я там братиму в тебе інтерв'ю на піску, під пальмами... Це ж така екзотика...

"Даватиму", — хотілося сказати Мироновичу, але він стримався.

— І даватиму, — розсміялася Роксана. — Фори у два очки... Якщо боець симулюватиме і не виконуватиме своїх статутних положень, — і розреготалася. — Чи не так, любий?

Двоє офіціантів сервірували стіл і терпляче, схиливши голови, спостерігали, як іноземці вибирали страви й категорично заперечували, коли їм пропонувалося щонебудь із жаб.

— Тільки не з жаб.

— А я спробую, — вперто сказав Миронович. — Бути в Парижі і не поїсти жаб.

— Фу! — безцеремонно фукнула Роксана і скривила своє гарненьке личко, яке одразу чомусь стало неприємним. — Вони все одно вирощуються у нас, під Полтавою.

— Жартуєш?! — чи то запитав, чи то просто мовив Миронович.

— Не жартую. Я сама робила репортаж з полтавських жаб'ячих ферм. Їх там виловлюють, пакують і живими відправляють до Франції. За тверду... Ти зрозумів, любий, валюту... А я ж тобі даром... Ще з часів Радянського Союзу.

— Я все-таки беру лапки в сухариках під пиво, — не звертав на її набридлі вже жарти Вітольд. — Жаба чистіша за рибу. Вона харчується листочками...

— Скоріше — мушками, які липнуть, як я до тебе, на ловкий червоний язичок.

Мироновичу не сподобалося заперечення Роксани. Він рефлекторно насторожився, хоча розумів, що вона не зобов'язана все те саме робити, що й він, як і їсти, і пити, сміятися чи плакати, але десь він вичитав, якщо дівчина по-справжньому закохана в хлопця, чи жінка — в чоловіка, то в усьому наслідує і повторює партнера, навіть того не помічаючи за собою. "Можливо, це в мене вже інстинкт. Я б сказав — "рефлекс Альбіні", згадав він вчорашню дружину — худющу доньку академіка Ластовецького. Вона йому завжди заперечувала. В усіх випадках без винятку, і він, Миронович, зціпивши зуби, їй завжди допікав однією й тією ж фразою: "Ти мене на кожному кроці їсиш, і тебе щось їсть". Вітольд від заперечення Роксани відразу аж зблід. Роксана помітила зміни на його обличчі і, повернувшись до одного з офіціантів, мовила французькою:

— Асорті Кука, мсьє. — Тоді обернулася до Вітольда й додала: — Якщо гуляти, то гуляти тільки по-французькому — з піснями, посмішками і з жабками, любий, які ми любимо так само, як їх любив Мантіньєр і боявся Джеймс Кук.

Все одно цей благородний жест з боку Роксани у бік французів і їхньої національної страви не заспокоїв егоїстичну душу Мироновича. Еківок Роксани він сприйняв награним і нещирим. Закохані діють не розумом, а бездумно наслідуючи в усьому коханого: в мові, в звичках і навіть у манерах. За цим можна визначити дружину — зраджує вона тебе чи ні. Тут він згадав Едуарда Шора, коли Ада йому наставила роги з одним тель-авівським інвестором. Десь через кілька днів, часто залишаючись на роботі ніби над річним фінансовим звітом, вона поверталася додому пізно ввечері. В Еда це не

викликало ніякої підозри. Адже таке наприкінці року трапляється, мабуть, з кожним бухгалтером світу. Але Ада за вечерею з ним зовсім не говорила про дебет, кредит чи сальдо. Вона, звертаючись до Шора, кілька разів деякі речі назвала на ідиш, а то й почала вживати слова, яких ніколи не вживав Ед. Наприклад, вип'ю "півскляночки чаю", чи "з'їм одну четверту скибки", або, коли вона хотіла зателефонувати в бухгалтерію, казала: "я півхвилинки поговорю", або раптом питала його дозволу, при цьому не називаючи його ні разу по імені, чого ніколи з нею раніше не траплялося. Вона просто казала: "ТИ(!) не заперечуватимеш, якщо я одну десяту покалякаю з головним бухгалтером?!" Він не заперечував, але почав прислуховуватися до її розмови і незабаром виявилось, що її "головний бухгалтер" зовсім не розуміється на фінансовій термінології, а деяких слів не знає навіть по-українському. Бо Ада йому призналась: "Коли це буде на ідиш, я не зможу сказати".

— Хіба у вас новий бухгалтер? — якось запитав її Ед. — Не Кобчик?

— З чого ти взяв? Кобчик.

— А з якого це часу цей антисеміт зацікавився ідиш?

І Ада, його товстенька Ада, на дві голови вища за Еда, незважаючи на його довгу шию і витягнуту голову в окулярах, в усьому призналась. Щоправда, при цьому присоромила дорогого Еда. Суто по єврейському:

— Ти все одно не виконуєш як слід своїх прямих обов'язків. У тебе завжди болить голова, ти завжди перевтомлений і завжди тобі не вистачає грошей. Тепер скажи, нам зайві гроші в нашому домі виявляться зайвими? А цієї розкоші усім вистачить: і тобі, і Шарону.

— Добре, добре. Це що, сам Шарон?

— Не сам, а з внучкою.

— Я питаю, чи це той самий Шарон?

— Ні, це його навіть не однофамілець і навіть не близький родич.

— А він міг би свою інвестицію вкласти не тільки в твою, а й в нашу справу? — по-діловому заговорив Шор.

— Ти б з цього й почав. А ти почав з Шерлока Холмса. Воно тобі треба, коли дітей все одно нема. Може, хоча б тепер будуть?!..

Миронович згадав, що, дякуючи Шарону, не тільки Ада, а й вони стали твердо на ноги. Шарон став їхнім компаньйоном. Вони навіть не міняли назви фірми. Шарон втішився й тим, що цілих три літери в слові "Шор" саме його, а не Мироновича. Сам Шор скромно обмежився однією літерою, яка збігалася з Шароною і не ображався, оскільки компаньйон з Ізраїлю й справді виявився діловим партнером, і не тільки для Ади.

Шарль замовив печінку де Голля. Кельнер на нього підозріло глянув, мовляв, у нас такої страви, мосьє, нема.

— Жартую, — посміхнувся до нього дружелюбно Шарль. — Печінку вгодованого гусака і салат з провансальською підливою. Про десерт поговоримо пізніше...

— Добре, мсьє. А що вам? — повернувся він до П'єра Жана Пастернака.

— Для поповнення інтелекту телячий мозок...

Роксана підвела свої гарні брови. П'єр Жан до неї сказав:

— А вам, Роксано? Я можу замовити шматок запеченого м'яса типу стейк з хвоста крокодила, виловленого в Сєні. Вам же доведеться, як шиї пана Мироновича, крутити його головою.

— О'кей, — англійською мовила вона. П'єр Жан повернувся до кельнера і переклав французькою. Той повторив "О'кей" і побіг на кухню. Тоді повернувся і показав меню "Доктору Живаго".

— Не може бути, — мовив українською П'єр і показав меню Роксані. — Сьогодні вони не можуть задовольнити вашого прохання, пані Роксано. У них велика неприємність.

— Що трапилося? — поцікавилася Роксана.

— Крокодил зірвався з гачка.

Усі розсміялись. Кельнер задоволено — теж. Роксана зрозуміла — це був жарт французької кав'ярні "У Луї" на березі Сєни.

Нічний Париж заворожував своєю романтикою гостей з України. Вайлуватий вітерець, торкнувшись поверхні Сєни, усіяної яскравим неоновим відблиском, підлітав до них, обгортав своєю прохолодою, цілував у щоки, губи, очі, чоло і метушливо відлітав у місто, яке не спало, сміялось, кохалося, освітлюючи йому дорогу, і обігрівало, беручи і його, вітер, у свої теплі паризькі обійми.

— Чи ви й раніше належали до багатих людей? — цікавився П'єр Пастернак у Мироновича. — Скажімо, за Радянського Союзу?

— Ні, я не належав до багатих. Я не мав можливості навіть купити собі старого "Запорожця", — згадав Миронович свої далекосхідні мандри по Приморському краю, де він ловив івасі, крабів, креветок, мив золотий пісок у районі Магадана і валив ліс зі столітніх дерев у тайзі. — Але гроші у мене ніколи не переводилися. Я завжди міг знайти свою золоту жилу. Навіть у тоталітарній епосі.

— Ви не жили на саму зарплату? — здивовано перепитав "доктор Живаго".

— На саму зарплату жили тільки "козли", як тоді казали на радянських трудяг.

— Але за спекуляцію карали?

— Я не займався спекуляцією, але не пропускав жодного курортного сезону. Я харчувався або в ресторанах, як тепер, або — у високооплачуваних санаторіях. Хоча тоді карали за все. І за часті відвідини ресторанів, і регулярні відпочинки в санаторіях. До всіх придивлялись. Все фіксувалося. По всій великій імперії снували сексоти кадебе. Вони й фіксували, звідки в тебе престижний автомобіль, якщо ти такий мав, скільки разів ти відвідував той чи інший ресторан, той чи інший санаторій. Я ці заклади міняв, мов рукавички.

— У нас в Парижі кажуть, "як дам", — провів паралель Жан П'єр.

Миронович не звернув увагу на каламбур "Доктора Живаго".

Але при слові "дам" Роксана підняла голову і не задумуючись, випалила:

— Обов'язково. В номері...

— Нас карали навіть за те, — вів далі Миронович, — що ми були трохи заможніші, ніж інші. Існувало партійне правило: "Не пійманий також злодій". Ти мав довести, звідки в тебе авто, будинок і за які такі гроші ти так часто відвідуєш ресторан чи купуєш путівку до того чи іншого санаторію. Може, саме ти й обкрадаєш державу. Фіскали від фінансів строго контролювали витік бюджетних грошей і цікавилися, куди вони щезали, чому раптом збіднювався районний чи обласний бюджет, а відтак — і республіканський, в яких таємних кишенях осідали крадені грошики. На це кидалося все: фінансові органи, податкові, КРУ, КДБ, міліція. Мільйонери ходили в подертих фуфайках і їли з рукава паюсну ікру, яку діставали на чорних ринках. Там же вимінювали валюту і чекали кращих днів, аби виїхати за кордон, аби пожити хоч на старість літ, як тоді говорилося, "у своє задоволення".

— І як же вам вдавалося вижити у такому світі, мати при цьому багато грошей і не потрапити в густе мереживо фіскальних органів? Ваше здоров'я! — "Доктор Живаго" підняв фужер з французьким коньяком. Миронович поцокався. Роксана, поклавши свою гарну руку на плече Шарлю, кружляла тим часом у вечірньому вальсі Парижа.

Миронович випив і задумався: "Казати йому й це чи ні?". Але хвалькуватість взяла таки гору над його тверезістю та ще градусний плюс коньяка. І Миронович розв'язав язика:

— Я теж був позаштатним сексотом. Життя змусило. Та й органи. У мене не все гаразд з минулим. З батьком пов'язано. Служив у німців під час Другої світової. Потрібно було дітям розплачуватися за батьків, хоча Сталін і заявив, що діти за батьків не відповідають. Але при вступі до вищого навчального закладу тобі про це завжди нагадували. Або ти служиш і доносиш, або... вищої освіти тобі не бачити. На це йшла, певний, переважна більшість молоді. Мабуть, саме через це у ті роки народився вислів: "Де збираються троє, там — два сексоти".

Власник кав'ярні притлумив світло — це був натяк, що й в нічному Парижі треба честь знати. Принаймні, саме так пояснив цей жест П'єр Жан.

— Але все-таки я б хотів дослухати вашу розповідь з часів сталінської епохи, мосє Миронович.

— Загалом це авантюрна історія. Може, вона й не прикрашає мене. Але я завжди належав до фантазерів і реалістів водночас. Мої авантурні плани часом стояли в одному ряду з криміналом, та я любив ризик. І тепер люблю, — Жан П'єр відчував, що цей монолог — епілог до виправдання, обілювання, а може, й очищення від минулого самого Мироновича.

— Не знаю як і де, в яких країнах, але я без перебільшення скажу, що українці — нація, яка постійно хоче вчитися. У нас і сьогодні — шалені конкурси до вищих навчальних закладів. По п'ять-сім чоловік на місце. В ті роки тільки медалісти-випускники середніх шкіл не складали вступних іспитів, але проходили так звані співбесіди. — Миронович раптом замовк, обернувся до пари, що кружляла в черговому танці, і, повертаючись до Жан П'єра, сказав: Не знаю, чи все ви розумієте з того, що я кажу?

— Мені це знайоме. Мої батьки про це часто розповідали.

— Так от, я вирішив на цій ситуації заробити...

— Розумію, брати хабарі.

— Не зовсім так, — заперечливо покрутив головою Миронович. — Але щось близьке до цього. Після випускних вечорів і вручення атестатів і медалей я ходив до міського відділу освіти як юнкор. Тобто — юний кореспондент... Я мав таке журналістське посвідчення. Деякі інформації подавав до молодіжних газет, описуючи студентські будні і свята. Та от, як кореспондент, я довідувався, скільки і які медалі отримала та чи інша школа, хто саме з випускників. Решта моєї авантюри — справа техніки і... нахабства. У школах я визнавав адреси медалістів і йшов прямо до них додому, і вже в батьків цікавився, хто й куди збирається вступати. Із ста чоловік, які уважно вислуховували мої пропозиції, мені показували на двері, повірте, максимум — двоє. Решта погоджувалася заплатити по дві тисячі радянських рублів за позитивні наслідки після співбесіди. Я безцеремонно забирав гроші, і кожній мамі чи татові залишав свою справжню адресу і номер телефону господарки квартири, в якій я наймав куточок. "У випадку провалу, що маловірогідно, я гроші повертаю, — запевняв усіх довірливих. — Ваш перший дзвінок і я — на вашому порозі". Це влаштовувало обидві сторони: як їх, так і мене. Я таким чином назбирував за кілька днів чималу купу грошей, за які міг запросто купити навіть автомашину "Волгу" — вважай радянський "Мерседес", але їх не всім продавали. Тільки високопоставленим партійним номенклатурникам. Під час вступних іспитів і власних канікул я у саду гойдався з ранку до вечора в гамаку, чекаючи, мов гравець у спортлото, на свій джекпот.

— І які наслідки? — не втримався Жан П'єр.

— Завжди майже стовідсоткові. Всього одна-дві сім'ї телефонували мені, що син чи донька не пройшли співбесіду. Провалилися. Я негайно брав таксі і мчав за адресою невдахи. Я чесно повертав їхніх дві тисячі і пропонував інший інститут, в якому я за половину цих грошей забивав для медаліста про всяк випадок місце. Ці два відсотки батьків, як правило, на мою пропозицію йшли, особливо батьки синів — адже їхнього випускника-медаліста через рік чекала доблесна радянська армія з її жахливою дідівщиною, а у вищих навчальних закладах існували військові кафедри. Словом, я влаштовував і решту медалістів-невдах у ті вузи за тисячу і, після вступу й вручення студентського квитка, мені батьки повертали назад "мою" тисячу, і тільки після цього я дозволяв собі влаштовувати оксамитовий сезон у Криму, на південних його берегах. Брав півпутівки — мовляв, на більше коштів у бідного студента не вистачає. Тоді з Ялти переїжджав до Гурзуфа, з Гурзуфа — до Алушти, з Алушти — до Євпаторії чи Феодосії. Там жив у Будинку відпочинку, або в якій-небудь бабусі за три карбованці на добу, а сотні витрачав у ресторанах і забігайлівках...

— І, звичайно, на дівчат?..

— Само собою, — Миронович глянув на Роксану, яка ще кружляла в танці з Шарлем, але не де Голлем, і самозадоволено посміхнувся П'єру Пастернаку.

— Ви дружили з Кримінальним кодексом?

— Саме тому я й став юристом.

— І ви жодного разу не потрапили до рук органів?..

— Одного року ледь не прогорів і не заgrimів до Сибіру. Мій метод перехопив якийсь чиновник з міськосвіти, але чогось він там не врахував і дуже швидко попався. Про це написала преса. Я боявся, що раптом згадають мене. Знаєте, на злодієві шапка горить. А тут якраз партія кинула заклик — молодь на розбудову Сибіру, і я, недовго думаючи, зголосився добровольцем і за комсомольською путівкою поїхав у тайгу валити ліс...

— За це й вип'ємо, — запропонував "Доктор Живаго".

— За що саме? — підійшла, витираючи піт із розчервонілого чола, Роксана. — Ми хочемо також випити. Чи не так, Шарль? — звернулася вона до свого партнера по танцях.

Шарль на знак згоди ствердно закивав головою. Власник кав'ярні вже вимикав світло. Нікому не хотілося розбігатися по домівках. Власне, парижанам по домівках, а гостям — у готель.

Нічний Париж зачаровував своєю неперевершеністю, аурую міста закоханих і дивовижним романтизмом. І при цьому всьому Миронович сказав:

— Париж має більше слави, а Київ — краси.

Ніхто йому не заперечив, і всі дружно налаштувалися ще й на нічну прогулянку по Парижу. Шарль, як істинний француз, пропонував просто пройтися по паризьких кабаре з їхньою витонченою вседозволеністю та ілюзією надмірних веселощів... Ніхто не відмовився. Може, саме тому, опинившись аж під ранок у люксовому номері готелю, Роксана впала каменем на подушку і мовила:

— Пробач, мій маленький. Сьогодні ти отримуєш від мене звільнення на кілька годин, — і заснула.

XXII

... В аеропорту Бориспіль "молодят" зустрічали два перших заступники Мироновича — довготелесий з пролисами на видовженій голові трохи сутулий Оприско, опецькуватий рудий, аж червоний, Полівець та Едуард Шор з дебелою Адою. Адміністратор кімнат для віпперсон, який добре знав в обличчя Мироновича, вручивши квіти Роксані за дорученням Оприска, забрав молодят прямо з коридора-рукава літака, який з'єднував "Боїнг747" і блакитну кімнату для найвищих достойників держави. У блакитній кімнаті стояв легенько сервірований стіл — бутерброди з чорною і червоною ікрою, тонко нарізаний лимон у традиційному липовому меду за власним рецептом Роксани, дрібно наколоті на пластмасових мініатюрних шпагах і рапірах квадратики ананаса, дині, кавуна, сливи й сиру. Окремо на тарілочках лежали кількох видів оливки, а у фруктових вазах — виноград, яблука, груші, банани. Симпатична білявка Оксана, ім'я якої можна було прочитати на високих грудях під білою кофтинкою, де висів її бейджик, працівниця чи господарка блакитної кімнати піднесла прибулим

шампанське у прозорих фужерах на високих кришталевих ніжках і залишила їх на самоті.

За щасливе приземлення, Вітольде Володимировичу! — на правах старшого за рангом серед зустрічаючих підійшов до Мироновича Оприско і почергово поцокався з усіма, починаючи з Роксани. Коли служниця поцікавилася вдруге, кому каву, кому чай — зелений, чорний, фруктовий, Ада взяла під руку Мироновича і відвела убік.

— Я приїхала, щоб на свої очі побачити, хто мене вдруге замінив? — нахилилась вона до вуха Вітольда.

— А хіба ти її ніколи не бачила по телевізору? — непідробно здивувався Вітольд.

— Євреї українського телебачення в Україні не дивляться, — відпариувала йому Ада.

— А єврейки? — посміхнувся Вітольд.

— Тільки ті, які вийшли за українців заміж.

— Натяк зрозумів, — мовив Миронович. — І як вона тобі?

— Нічого. Смак маєш. Гарненька... Майже як я в молодості.

— Що значить "майже"? — перепитав Вітольд і пригубив шампанське.

— У мене фігурка тендітніша...

Вітольд зробив крок назад і критично змряв з голови до ніг Аду. Перед ним стояла квадратна жінка, на тоненьких ніжках з напрочуд гарним лицем типу "Ані Лорак-молодша", і Вітольду здавалося, якби її підвісити горизонтально і на мить сховати ноги, ніхто не розібрав би — де висота, а де ширина цієї жінки. Тому він коротко сказав:

— Була!

— Що "була"? — перепитала Ада.

— Фігура трохи тонша була. Двадцять років тому в Ади Зільберман, — уточнив Вітольд.

— Але ти згадай, коли ми вибігали з аудиторій. Хіба не ти казав: "Адо, у твій бік увесь чоловічий факультет повертає голову"?

— Що було, то було, — погодився Вітольд і відійшов від Ади Зільберман-Шор.

Йому не хотілося далі вдаватися в спогади. Адже тут, окрім них двох, ніхто не знав, що між молодим юрфаківцем Мироновичем і майбутнім старшим економістом Адою Зільберман на третьому курсі розпочався досить-таки бурхливий роман. Едуард Шор того року з якихось причин узяв академвідпустку і його кохання потрапило до рук Мироновича.

У Вітольда були досить-таки серйозні наміри одружитися на Аді, на яку, до слова сказати, він ніколи не звертав уваги, поки цю увагу не спрямував йому сам Ед.

— Ти поглянь, яка красуня Ада! Яка у неї грація! Талія! Оси заздрять, — вихваляв він. — Коли вона йде з першої зміни, друга зміна зупиняється, повертає голови і дивиться їй услід. А коли йде друга зміна, то перша зупиняється і також дивиться вслід Аді.

Вітольд саме тоді й придивився до неї, хоч до цього ніколи не звертав уваги. Ада й справді належала до писаних красунь. Це був типовий єврейсько-український тип

подолянки, серед яких інколи було важко розрізнити за зовнішністю, де євреї, а де українці. Це, очевидно, були наслідки довгого історично-спільного життя представників цих двох народів на подільських землях, або — наслідки взаємо-асиміляції. Молода Ада Зільберман йому й справді нагадувала нинішню українську співачку Ані Лорак. Може, саме тому, Мироновичу серед усіх молодих артисток найбільше до смаку саме Ані Лорак — копія третьокурсниці економічного факультету Ади Зільберман. Незважаючи на дружбу з Едом, Вітольд поклав собі скористатися академвідпусткою Шора і одружитися з Адою. Того року вона й завагітніла, але Миронович категорично виступив проти дитини під час навчання. Ада, яка в нього закохалася не на жарт, послухалась. Вітольд її посадив у таксі і вони помчали кудись на Поділ, здається, на вулицю Хорива, де жила знайома акушерка. Там пізнього вечора таємно й зробили Аді аборт за 40 радянських карбованців.

Заплативши акушерці гонорар, Миронович запевнив Аду, що він з нею одружиться. Потім її відправили, як відправляли усіх студентів, у колгосп на збирання картоплі, помідорів, огірків, десь-таки в ту ж Вінницьку область. Ближче до дому Ади. Миронович через тиждень, другий відчув, що тижні йому здаються роками і він без Ади не може жити. Як не може з нею й одружитися, не запитавши дозволу матері.

Миронович, не відправляючи листа, поїхав на рідне Полісся. Мати не заперечувала в принципі проти одруження сина, але її спочатку стурбувало одне: Ада не киянка і він, Вітольд, не зможе залишитися в столиці, не маючи столичної прописки.

— Вона гарна, — сказала мати. — Але невже в Києві немає гарних киянок, щоб брати заміж цю містечкову красуню? Як їх хоч звати?

— Ада! — відповів Вітольд і чомусь і сам насторожився.

— Вона що, єврейка? — тепер насторожилась і мати.

— Так. Й прізвище Зільберман.

Мати деякий час мовчала. Дивилась кудись у вікно. Вітольд бачив, як на вершину сосни сів чорний ворон. Каркнув. Потім ще раз каркнув, витер об гілку сосни дзьоба, відштовхнувся від неї і полетів.

— Я тобі, сину, не збираюсь вибирати наречену, а собі — невістку. Але в нашому роду євреїв не було.

— А яка різниця? Ми всі інтернаціоналісти, — з комсомольським запалом обурився Вітольд.

— Це правда, — мовила спокійно сільська вчителька. — Інтернаціоналісти. Від цих інтернаціоналістів найбільше й постраждала наша сім'я, сину. У тридцять третьому році всіх моїх сестер і братів, а твоїх тіток і дядьків — виморили голодом кагановичі.

— Система сталінська виморила.

— А хто цю систему на нашу землю приніс? Євреї: леніни, крупські, свердлови, троцькі, каменєви, зінов'єви, тухачевські, кагановичі...

— Але, мамо...

— Дослухай, синку. У тридцять сьомому році комісар Зільберман розстріляв твого дідуся тільки за те, що він мав пасіку, добру хату і золоті руки на своїй землі. У сорок

сьомому, рівно через десять років, згноїли у сибірських снігах твого батька. І теж тільки за те, що його люди села обрали старостою під час окупації. Він рятував українців і євреїв у наших поліських лісах, допомагав партизанам, чим міг. Яка йому за це дяка? Смерч чи енкаведе, як їх там, взяли його одразу, як тільки червоні війська увійшли в наше село, і без слідства засудили на двадцять п'ять років.

— Але ж там були не самі євреї.

— Так, там була і наша прислужницька сволота, жорстока кацапня. Але найбільше серед енкаведе було євреїв. Вони постворювали "Торгсини". Вони вибирали у нас усе, що їм ніколи не належало, аби якщо не згноїти нас, то перетворити у своїх рабів на нашій, не своїй землі...

Вітольд витяг з нагрудної кишені листа до Ади, в якому черговий раз їй освідчувався, а цього разу вже й просив руки, і розірвав навпіл, підвівся й викинув у грубку.

— Матимеш на підпал дров.

— Що це?

— Лист до Ади, — відповів він і вийшов на вулицю.

Краєм ока Вітольд помітив, як мати полізла в квадратне чорне черево грубки і витягла звідти білий розірваний навпіл аркуш. Він уявив, що вона його розіклала на своєму письмовому столі, де розкладала учнівські зошити, і тепер, не соромлячись, читає. Вітольд не повернувся до хати, хоча хотілося забігти і вирвати розірваний лист з рук матері-вчительки, яка собі дозволила таку безтактовність — читати чужі листи. Він сів під грушею і дивився на дерева, зелень, квіти, і все це йому здалося сьогодні не таким гарним, як завжди. На стовбури двох сосен, якраз напроти нього, сіли два грайливих дятли. Вони, судячи з усього, були ситі і молоді. Бо їх не цікавив харч. Вони навіть не довбали своїми міцними дзьобами сосон. Просто перелітали з одного місця стовбура на другий, перегукувалися по-своєму і знову сідали, незважаючи на близьку присутність посмутнілого Мироновича.

"Тепер цю таїну тільки він та Ада так і віднесуть з собою в могилу. Ед ніколи не дізнається, через кого у нього немає дітей", — міркував про себе Вітольд, милуючись чудовою автострадою між Борисполем і Києвом.

Вони виїхали на Петровську алею і вигулькнули одразу на Хрещатику. Вітольд згадав, як він зустрічав свого колегу по посаді з Об'єднаних Еміратів. Вони тоді також їхали з Бориспільського летовища Петровською алеєю і раптом з'явилися у центрі міста, на Хрещатику, перетнувши вулицю Грушевського.

— Що це за місто? — запитав гість.

— Уже Київ. Його центральна вулиця Хрещатик.

— О, місто-сад, — мовив араб. — Дуже гарно.

Тепер Вітольд дивився на новобудови, на цілі лисини на схилах Дніпра, які очищали для майданчиків під нові забудови для таких, як він, олігархів і високопоставлених державних чинуш, що, як народ каже, понакрадали грошей у часи розбудови молодій держави, ловлячи свою золоту рибку у каламутній воді беззаконня.

— Треба з цим кінчати! — намагаючись заглушити шум шин від бруківки, майже крикнув Миронович.

— З чим саме, Вітольде Володимировичу? — витягся в трубочку Оприско.

— З цією вирубкою лісу на схилах Дніпра.

— Цілком з вами згодний.

— І я підтримую. Давно слід дати по руках цим, так званим любителям природи, — озвався Полівець.

— Ми можемо зробити про це передачу, — не забираючи голови з плеча Мироновича, додала Роксана.

— Але тут є одне "але", — несміливо почав Оприско.

— Яке саме? — перепитав Миронович.

— Боюсь, що це все з дозволу... Ну, ви самі розумієте... Адже ці майданчики належать... гм... як вам делікатніше сказати?..

— Так і скажіть, — розізлився Миронович. — Кому? По прізвищах.

— Якщо дозволите?

— Уже дозволив...

— Вовку, Валяю, Супкісу, Базарову...

— Далі можете не говорити, — перебив його Миронович. — Що там у нас на порядку денному?

— Йде збір підписів кандидатів у президенти для реєстрації.

— Багато висунулося? — Миронович так питав, ніби був у Парижі не дві доби, а добрий з гаком місяць.

— На сьогоднішній день більш ніж десяток, — повідомив рудий Полівець.

— А буде більше двох, — додав Оприско.

— Потрібно уже складати список бійців нашого генштабу, — відкинувся на сидіння Миронович і впіймав себе на тому, що він уже розмовляє, вживаючи термінологію Роксани. "Отже, люблю, — сказав сам собі. — Хоч Ада внесла певний смуток своїм приїздом до Борисполя. Ще й ці неприємні спогади. А може, й добре, що тоді мати внесла корективи в його долю. А може, це сама доля внесла корективи устами матері. Тепер мав би не дружину — тумбу, — подумав він про Аду. — Це ж треба стільки накладати у себе?! Невже це чекає і Роксану? Не можу терпіти товстих жінок", — міркував він.

Знову згадалась Альбіна. Сухожилльна вершниця. Завжди на коні і завжди в поту. І завжди піт мав запах молока молоді матері. Він згадав ще один свій роман. За асоціацією пахощів. Він був коротким, як короткою буває зустріч з повією. Вітольд уже й не пригадує, як звали ту дівчину — не повію. Здається, вона була заміжня. Так, заміжня. Тая. А може, й не Тая — Таїса. Забув, але при згадці про неї ніби відчуває запах її різкого поту. Наче запах вологої сириці у кінській стайні. Цього було досить, щоб зустріч стала першою і останньою.

XXIII

Після повернення з Парижа Вітольд зрозумів, чому до одруження з нареченою бажано не спати. Діди і прадіди належали до мудріших людей, ніж сучасники з їхнім цинічним кредо: "Яка різниця? Якщо по-справжньому кохаєш, то кохатимеш і до, і після". "Ні, — мовив сам до себе Вітольд. — Далеко не так. Можливо, це правильно у тому випадку, коли до цього не знав жодної жінки. Можливо, це тоді, коли в тебе немає з ким порівнювати. І неправда, що всі дівчата чи жінки в темноті — однакові. Неправда. Як і те, що все залежить не від скрипки, а від скрипалья чи його смичка. У тебе є все — і скрипка, і смичок, і ти, здається, досвідчений скрипаль, але... скрипка не та. Не Страдіварі. Навіть якщо ти її налаштуєш на свій стиль, лад, мелодію... Не той звук. Ні, не потрібно було перенасичуватися Роксаною. Це — як перенасичення твоєю улюбленою стравою. Щодня печеня з горішками і чорносливом. А чому не спочатку тільки з чорносливом, а потім уже й з горішками? А тоді — і з горішками, і з чорносливом, а потім — і з картоплею. Але не пюре, а, скажімо, по-селянському. Грубо. Або інтелігентно — з картоплею-фрі, у фритюрниці. Якась дурня!" — закінчив він свої розмірковування і перемкнув мозок і уяву на інший лад і тему.

Його огорнула ностальгія. Чи буває ностальгія за жінкою, а чи тільки за батьківщиною? Тобі нічого раптом не хочеться — ні їсти, ні спати і ти не знаходиш собі місця. Тебе щось непокоїть, але ти не знаєш, що саме. І раптом ти все робиш механічно, під веселі слова Роксани. І жартівливу розповідь про самотнього бійця, який сам захоплює її позицію, чи то потрапляє до неї в солодкий полон... В солодкий полон, як вона каже, протилежного боку. Але той, "протилежний бік", не ворог йому, а друг, союзник і він отримує від його полону таку ж радість, як і полонений. Радість і задоволення від того солодкого полону, але тільки на кілька хвилин, а потім знову настає розчарування. З його, Вітольдового, боку, і ти тоді сам себе запитуєш: задля чого було розпочинати ту атаку, коли ти нічого не пізнав нового, раніше незвіданого? Нарешті Миронович збагнув, за ким він нудьгує! За Альбіною. Цією худорлявою жінкою-вершницею, яка йшла в атаку, за тими ж цитатами Роксани, так, ніби йшла в останній бій й йшла на смерть, не боячись її. Вона кричала, плакала, кусалася і раптом після кількох хвилин такої запеклої боротьби падала, мов підкошена чи то кулею, чи то багнетом, і ніби дивилась на тебе і казала: "Не поспішай. Дай-но я тільки гляну ще на це голубе небо, цей чарівний світ і тоді, якщо можеш, добий мене. Добий, добий". І він добивав. Вона плакала, кричала чи то від болю, чи то від екстазу смерті і вже тоді падала і замовкала. Вона ніколи не пахла сирицею. Пахла дитячою молочною сумішшю з дитячої кухні, де готували для малюків щось завжди смачне і приємне. Як на запах, так і на смак.

— Я, мабуть, її завжди згадуватиму, хоч вона мені стільки залила сала за шкіру. Разом зі своїм покійним татусем. Академіком. Київським міщанином. "Селюк, провінціал, унтерменш", — цитував він академіка Ераста Ластовецького.

— Я тобі приніс її запис, — мовив Шор. — Ти знаєш — інтригуюче. Я коли послухав,

повір, Аду затягнув у ліжко. Такого зі мною давно не траплялося. Вона мене навіть двічі назвала Шароном. Хоч ти знаєш, що я Шор. Мабуть, той Шарон таки добрий джигун, коли Ада його й заочно згадує. Я їй дав кілька ляпасів. Вона не образилася. Тільки запитала: "За що, Еде? Я ж намагалася". — "За Шарона — перший раз". — "А другий?" — поцікавилася. Я відповів: "Теж за Шарона". — "А третій?" — "За нього самого". Тоді вона сказала: "Ти хоч ударив мене разок за самого себе? У тебе вже виходить, Шоре". Я їй нагадав анекдот про старого гуцула, що одружився з молодою гуцулкою. Він сказав, виходить, хлопці, добре, заходить погано. Вона ще більше сміялася і я таки дав їй ляпаса. Вже за самого себе.

— Гарзд, дай послухати.

— А ти мені зателефонуй, — запропонував Ед. — І почуєш. Я цю мелодію заклав у мобільник...

— Вітольд набрав номер телефона Шора. Насторожився. З мобільника вирвалися спочатку якісь хрипкі дивні звуки. Йому здавалося — він не пригадує таких звуків. Мабуть, запис має інший відтінок звуків від оригіналу. А потім цей зойк. Ці чайчині плачі серед ночі і цей збуджуючий вереск відчаю чи болю, чи страждання, і все це — начебто на березі моря. Ні, не моря — океану.

— Впізнаєш? — якось байдуже, швидше цинічно запитав Шор і ніби цією байдужістю образив його.

— Ти не міг би це якось по-іншому запитати?

— Як? — здивувався Шор.

— Не знаю, але не так, як ти запитав. Просто і прозаїчно.

— Я не поет, Тольде... Я звичайний цинік... Професійний юрист, який, окрім грошей, не бачить нічого і навіть не чує, чи ті гроші пахнуть, чи ні... Ти ще й досі закоханий у неї?

— Не знаю, але коли я уявляю, що ці зойки десь вилітають за містом, на природі, поміж столітніх сосен, в зелених густих кущах, де не ходять люди, в автомобілі чи наметі і від того зойку замовкають раптом дятли, сороки, солов'ї, мені стає раптом сумно і... боляче... Наче тебе обкрадено...

— Забудь. Ти тепер маєш таку красуню.

— Я знаю. Але вона мені ні разу ще не сказала кричучи, що "я коли-небудь помру від кохання до тебе, Таліку. Помру і це буде найкраща смерть, про яку я мріяла..."

— Ти егоїст, Тольде. Страшений і невинуватий егоїст. Вона тішила твоє самолюбство. Скажи це Роксані. Хай вона прокричить. У перспективі. Вона здібна учениця, Тольде...

— Ти, Шор, хоч єврей, а дурний. Ніколи не бачив такого дурного єврея, як ти...

Шор у відповідь тільки сміявся і на його носі підстрибували від того сміху великі квадратні окуляри.

— Дурний ти, Шоре. Коли ти цього ніколи не відчував, тобі цього ніколи й не зрозуміти... А штучно... Штучно змусити Роксану робити, це зневажати себе. Фальш є фальш. Невже ти не розумієш, чому оригінали коштують у тисячу разів більше, ніж

репродукції? На перший погляд, все те саме, але не те. Тебе ніколи не покидатиме думка, що все це робиться не від душі, а задля твоєї втіхи, твоєї пихи, твого егоїстичного, як ти кажеш, самолюбства, твого завоювання. Врешті-решт, твоєї посади...

— Тут я тобі не помічник, Тольде. Я до психології не маю ані найменшого стосунку. Психологія — це не гроші, не дивіденди, не відсотки від акцій, і не депозит у банку, і це мені задоволення не приносить.

— Гаразд, — змирився Вітольд з реальністю. — Поважні люди, а говоримо дурниці. І займаємося дурницями. Сховай свій мобільник і нікому більше не давай його прослуховувати...

— А чи не простіше стерти мелодію Альбіні і записати справжню фугу Баха чи симфонію Бетховена? — не вгавав, сміючись, Шор.

— Роби, що знаєш. І забудь про нашу розмову. Знаєш, друже, — так він, здається, ніколи не звертався до Еда. — Буває, на мене щось наводить. Я останнім часом сам не свій. Чому? Не знаю. Свідомість на підтексті працює, або, точніше сказати, — текст працює на півсвідомості. Щось я роблю не те, а що саме — убий, не скажу.

— Все перемелеться, друже, — Шор вирішив у зверненні і собі наслідувати Мироновича. — Твоє одруження з Роксаною стало реальним фактом, який, вважай, вже відбувся.

— Ця жінка ловила мене, — мовив Миронович.

— Облиш, Тольде. Ти сам, мов божевільний, бігав за нею. Чи не ти підказував, аби вона в тебе взяла інтерв'ю, зробила телепередачу "Аудієнція"? Чи не ти підсовував їй свої візитки і казав: "Якщо вам, Роксано, що-небудь треба... я до ваших послуг... Якщо я вам можу чимось допомогти, телефонуйте. Ось мій прямий телефон. Поза секретаркою"? Чи не твої слова, Тольде? Я ж це добре пам'ятаю... У мене повна і точна інформація...

— Мабуть, це було дике захоплення зовнішністю.

— А чим тебе її монологи не влаштовують? Весела, життєрадісна, компанійська. Компанія від неї втрачає голову. Тобі всі заздять, Тольде.

— Ти так вважаєш?

— Я знаю. Про твоє кохання говорить вся Україна. Відступати вже нікуди. Позаду смерш, як би сказала Роксана. Та й Папі це може не сподобатися.

— Вона мене взяла голими руками.

— Ти неточно висловлюєшся, — знову розсміявся Шор. — Пробач за каламбур. Жартую на правах давнього друга. Не голими руками, Тольде, а — голими ногами. — І він знову задоволено розреготався від свого щойно придуманого, досить таки вдалого дотепу.

— Якщо вже бути точним, то вона тоді була в чорних панчохах. Ти знаєш, я голих ніг не люблю. Особливо, якщо вони бліді. Ранньовесняні...

Папа таки дотримав слова і надав у розпорядження Мироновича і Роксани свою президентську віллу. До палацу одружень приїхали в оточенні охорони. Нашвидкуруч

розписалися, пройшовши процедуру відповідно до ритуалу, і персональним літаком відбули до Криму, прихопивши з собою старого митрополита з кількома священниками. Митрополит вінчав їх у храмі Московського патріархату. Там, у Криму.

Роксана не належала до глибоко віруючих. Та й ніколи не відвідувала жодної із православних церков як київського, так і Московського патріархатів. До щасливих винятків належали дні, коли вона по службі кого-небудь підміняла і подавала у телеефір свої репортажі, які не вирізнялися ні знанням справи, ні щирістю. Але в післяатеїстичну епоху, у дні нової незалежності України на більшість громадян-атеїстів напала така собі своєрідна сверблячка — відвідувати церкву. "Нові українці", або як їх ще називали під соборами — "нові віруючі", вкладаючи в ці слова певний іронічний відтінок, час від часу відвідували богослужіння, спонсорували богоугодні заклади і дуже демонстративно й активно хрестилися. Особливо перед телекамерами, і особливо цим хворіли так звані олігархи — особи, в яких за душею не було нічого святого, окрім накрадених грошей. "Нові українці-віруючі" на себе регулярно клали хрест, уклінно молилися Богу і за крадені у народу гроші для народу ж будували обов'язково церкви, глибоко переконуючи самі себе, що Бог це помітить і простить їм усі попередні гріхи.

Вітольд Миронович так само належав до віруючих, хоча в цьому питанні він був щиріший. Адже ще змалку він знав "Отче наш", "Діву Марію", яка радувалася, ходив крадькома з мамою до сільського попа і крадькома був охрещений. Роксана скоріше за все віддавала данину моді і певному релігійному шарму, принаймні так їй здавалося — вінчання надає шлюбіві якоїсь особливої ваги і відповідальності як перед небом, так і перед Богом. Вона десь колись вчитала, що закоханих під час вінчання благословляє саме небо і при цьому обов'язково присутній Творець.

Народу під час вінчання у храмі було мало. Представників опозиційних партій і їхньої преси взагалі не допустили навіть до найближчих територій, де відбувалося досі нечуване дійство серед таких високих достойників, що вдруге за своє життя одружувалися, і вдруге — вінчалися, і все це святотатство, звісно, за неمالі гроші, а може, ще трохи й від поваги до посади держсекретаря, благословляв сам митрополит московський у присутності найвищих осіб двох великих держав.

На гучному весіллі міжнародного значення було акредитовано всього кілька вітчизняних редакторів і операторів лише з державних каналів і, звичайно ж, з телеканалу, де працювала Роксана. Зате чого було багато, так це напоїв і харчів. Щедро накритий стіл буквально вразив своєю розкішшю рідкісних гостей. Шампанське лилося рікою. Заготовлені тости самі по собі просилися на стрічки магнітофонів або принаймні в літературні записи для сімейних мемуарів. Подарунки здебільшого підвозилися на відкритих легкових авто, і тільки Господь Бог знав, що у тих розцяцькованих коробках. Папа, відкинувши заздалегідь написане, вже добряче підпивши, говорив просто, своїми словами, що з ним рідко траплялося. Він сказав:

— Відтепер я хотів би, щоб ви жили поруч з моєю віллою і я вам, любі мої, дарую земельну ділянку на Південного березі Криму.

Це повідомлення президента, що так щедро роздавав багаті і дефіцитні землі

півострова, присутні зустріли на "ура". Прем'єр міністр, що не хотів пасти задніх, також розщедрився і подарував "молодцям" ще одну ділянку під майбутню забудову в Карпатах. Друзі Мироновича — Валяй, Супкіс, Базаров, Вовко піднесли навхрест оперезаний великою блакитною стрічкою малесенький пакуночок.

— Мабуть, презерватив. Для оригінальності, — не втрималася Роксана і прошепотіла ці слова на вухо Вітольду.

— Облиш, — він намагався надати своєму обличчю водночас офіційного, щасливого і серйозного вигляду. Але йому не вдавалося ні те, ні друге.

— Ключі від дамського "Мерседеса"! — з неабияким пафосом в голосі повідомив Васько Валяй від усієї групи, що його супроводжувала. Він поцілував у щічку Роксану і додав: — Вручимо його у Києві, одразу після вашого медового місяця. Кабріолет. Кольору твоїх очей, Роксано, — тихо промовив Васюк. Роксана не стрималася і так само його поцілувала, як і перед цим двох президентів, прямо в губи.

Коли гості забули взагалі на честь чого відбувається це свято і скупчились навколо обох президентів, Роксана, мов школярка випускного вечора, схопила за руку Вітольда і потягла надвір, густо обрамлений вічнозеленими туями і кипарисами. Але до найближчих кущів, з наголосом на першому складі слова "КУЩІВ", їм добігти не вдалося. Закохану пару перехопила бухгалтерша секретаріату, яка, на подив Мироновича, також опинилася тут.

— Вітольде Володимировичу, — тихо і боязко розпочала вона, — по-перше, здрастуйте, по-друге, прийміть і мої найтепліші вітання у зв'язку з таким урочистим днем у вашому житті, по-третє, — зовсім вже по-бухгалтерському вела далі вона, — я вам спеціально з Києва привезла ваші відпускні і преміальні. Три тисячі сто сорок сім гривень і 58 копійок. Тут у конверті все. Якщо є у вас дрібні, то з вас — сорок дві копійки. В касі дрібних не виявилось...

— У мене дрібних також немає, — розвів руками святково вбраний у чорне і біле Миронович.

— Нічого. Після повернення з відпустки віддасте. Дякую, — чомусь сказала вона, хоча це мав сказати Миронович. Роксані хотілося крикнути: "Що ти робиш, Вітольде? Адже ти мультимільйонер. Які сорок дві копійки? Хіба не міг з цих грошей просто половину віддати цій нещасній худій жінці з тоненькими жилавими ногами, наскрізь усіяними варикозними венами?" Миронович сховав гроші і якимось тупо посміхнувся Роксані.

Вона після Парижа назавжди запам'ятала, що Миронович не терпів заперечень і критики так само на свою адресу, тому тихо й мовила, звалюючи все на бухгалтершу чи касирку секретаріату:

— Вона нам усе зіпсувала. А я так хотіла, поки там усі п'ють, з тобою сховатися у райських кущах і согрішити в раю, як це зробили колись Адам і Єва після благословення Божого. Тоді грішитимем у морі. Назло богу Нептуну. Чи не так, мій любий? Мій Христофор Колумб?..

— Ще чого? Не зрозумів, — здивувався Миронович.

— Любий, Колумб відкрив Америку, а ти — мене.

— До Колумба Америку відкривав Америго Віспуччі, — підкреслив з неприхованим підтекстом Миронович.

— Не будь таким єхидою, любий, — припала до його плеча Роксана. — Я знаю тільки Колумба і не хочу ніколи і ніде згадувати про Америго Віспуччі. Я живу і житиму тільки з Колумбом. А зараз мені вже хочеться бачити нашого капітана Полла Вільямса.

— Президентового капітана, — знову поправив її Вітольд.

— Ти маєш рацію, любий. Але нашого тільки на час медового місяця.

— Ти все хочеш, аби твоє було зверху? — Вітольда залишило почуття гумору, а може, воно в ньому ніколи й не ночувало.

— Ні, любий, — все так само лагідно, припадаючи до його плеча, посміхалася Роксана. — Як ти захочеш, так і буде. Я можу бути і зверху, і знизу, тільки один помах твоїх вій, і я твоя рабіня, — перевела вона розмову в іншу площину.

Вітольду сподобалася така покірність і він подумав, що чим частіше вона так говоритиме, тим швидше він забуде Альбіну. Або, як тепер він називав її — "Третю симфонію Бетховена". Він не знав, чи є така симфонія у Бетховена, але чув, що в того в музиці є щось пов'язане з цифрами.

Полл Вільямс, одягнений у світлі джинсові шорти і такого ж кольору шерстяну безрукавку, босоніж завантажував великі холодильні установки бляшанками з пивом, мінеральною і солодкою водою. Два помічники, видно, з охорони президента, і одна кельнерша чи буфетниця подавали капітану з ресторанного візочка засмагли темnobрунатні пироги, білу і червону тонко нарізану королівську рибу, такого ж кольору — балики, рулети з м'яса, французький хліб з курагою, родзинками, горішками і ще якимись пахучими тропічними приправами. Окремо йшли фрукти, овочі, соки, червоне вино, коньяки, шампанське, кетчупи і море тарілочок, склянок одноразового використання.

— А це для чого? — поцікавився у Вільямса Миронович.

— Той у відповідь тільки знизав плечима. Мовляв, моє діло маленьке. Я не кок, я капітан. Моя справа — капітанський місток і штурвал.

— А хіба у нас, на яхті, немає кришталевих бокалів, келихів, чарочок?

— Є, — відповів Полл найкоротшим словом, що він запам'ятав з української, хоча сам окрім рідної англійської, розмовляв більш менш пристойно російською, оскільки російською розмовляло переважно і все оточення українського президента.

— Я хочу побувати на яхті, — якимось по-дитячому промовила Роксана. — Я ніколи не плавала на яхті.

Капітан Вільямс зрозумів бажання Роксани, натис на якусь блискучу кнопку на кормі яхти і майже до її чарівних ніг виповз дерев'яний трап з ледь помітними сходинками. Босоногий Полл швиденько пробіг по ньому, тягнучи за собою товсту віршовку чорного, як вуж, кольору і прив'язав її до стойки над дерев'яним трапом. Роксана зрозуміла — це був своєрідний мотузяний поручень. Вона правою рукою

взялася за нього і, підтримана ззаду Вільямсом, легенько почала, ойкаючи при кожному кроці і кокетуючи, підніматися на корму. Коли опинилася на білому блискучому судні, щаслива і життєрадісна буквально впала на один із двох білих поручнів столика і простягла руки до Вітольда. Він, не поспішаючи, піднявся і опустився в одне з крісел, обличчям до головної каюти. Полуденно-ледачкуватий, зморений від денної спеки і трохи солоний вітерець, добре настояний на чорноморських водоростях, обволік Роксанину паризьку весільну сукню "від кутюр — високої моди", ніби на зуб випробовуючи її якість, а заодно й вартість, задовольнившись, полетів у бік Туреччини, мов збирався повідомити відпочиваючих у районі Анталії, що до них, за його даними, припливе весільна закохана парочка на президентській яхті класу "Принцес" — "Королева Анна".

— Тепер я хочу до каюти, — Роксана простягла свою гарну з надзвичайними довгими і круглими пальчиками руку Вітольду через стіл і потягла його в кают-компанію. Великі вікна з обох боків салону давали можливість бачити море обабіч яхти, яка ось-ось мала вилетіти на поверхні синіх аж темних вод чомусь Чорного моря, залишаючи за собою сріблястий слід, податися у бік ще мало знайомої, хоч і такої близької Європи.

Маршрут медового місяця було розписано заздалегідь і — детально. Розписували його удвох з Роксаною. Інколи телефонували голові комітету з туризму з дивним прізвищем Вибух, якого позаочі чиновники між собою називали "нетонучим поплавком широкого профілю". Пан Вибух готовий був, здавалося, виповзти з телефонної трубки у самісіньку вітальню, аби тільки догодити пану Мироновичу, як він постійно і прислужливо звертався до Вітольда:

— Раджу Мальорку, пане Мироновичу. Фірма "Україна і світ" радить Єгипет, пане Мироновичу. На думку фірми "Гамалія" найкраще — "Дубровнік", пане Мироновичу...

Мироновича дратувало таке підкреслено солодкувате звертання, і він холодно дякував і знову роздивлявся географічну мапу, торкаючись близько волосся Роксани.

Коли маршрут остаточно було розписано, Миронович зв'язався по урядовому зв'язку з українськими повпредами. Посли додатково мали отримати ще й по дипломатичній пошті інформацію про конкретні пункти зупинки і час прибуття в той чи інший порт "Королеви Анни". Українські представники, чи як їх ще називали між собою чиновники — повпреди, мали честь зустрічати "молодят" в портах тих країн, де вони репрезентували державу і показувати все найкраще з того, чим могли похвалитися ті чи інші міста і порти.

— Господи, яка я щаслива, Вітольде! Яка я щаслива! — повторювала раз за разом Роксана, легенько погойдуючись на палубі яхти. — Я цілими днями і ночами дякую Господу Богу й своїй передачі "Аудієнція", що вони дали можливість нам познайомитися.

Він дивився на безмежно щасливу красуню, що тепер повністю належала йому, і сам собі казав: "А вона таки мене перехитрила. Я спочатку домагався її, хотів її. Здається, і в думці не мав з нею одружуватися. Як же воно вийшло так, що я опинився в

її полоні? Здається, і незчувся, коли раптом, несподівано, у такому шаленому темпі я, одружений чоловік, потрапив удруге під вінець, тільки тому, що цього захотіла вона".

— Мій Колумб мріє? — вона пригорнулася до нього і вже звично стисла його тіло рукою. Він не заперечував. Він любив цей розв'язний, легковажний жест. Йому це подобалося. Він сам собі в цьому зізнався і хотів, щоб вона частіше повторювала ті рухи. Чому саме, він і сам не знав. Але це йому й справді подобалося, і чи не найбільше з усього того, що робила вона перед тим. Може, подобалося тому, що саме так колись, ще в студентські роки, його так ніжно і несподівано схопила студентка з юрфаку Щедота і щось йому сказала. Він уже не пригадує, що саме. Але пригадує, що щось дуже і дуже приємне. Цього він хотів завжди і всюди, і від усіх жінок, з якими мав справу. Але цього ніколи не робила Альбіна. Він їй якось навіть натякнув. Всього лише раз, і вона, як він тоді висловився, "відбрила" його бажання назавжди. Одним, здається, словом. Ні — кількома словами і одним коротким вигуком: "Фу! Як це вульгарно!"

Зате в ліжку Альбіна не думала ні про вульгарність, ні про етику, ні про мораль і все те, що в ті хвилини виробляла на ньому вона, не вважала ані вульгарним, ані неетичним, ані аморальним, чи ще чимось аналогічним з праць етики і психології доктора наук. Тепер це саме вона, мабуть, виробляє з законсервованим ще радянською владою резервним резидентом у Західній Німеччині — Козликом, який тоді тихо сидів, мов миша, під амвоном десь у Франкфурті-на-Майні або, може, й в самому Бонні, а може, й в Баден-Бадені. Там найкраще збирати інформацію з представників усіх частин світу. Адже там постійний, різноманітний і високопоставлений контингент відпочиваючих.

— Вітольде, — почув він голос і відчув той самий жест, який приємно повторився. — Ти зовсім не чуєш своєї коханої. Про що ти думаєш у таку щасливу мить у нашому житті?

— Про нашу подорож... По життю, яке так щасливо починається...

— О, мій Колумбе... Я, певне, стану твоїм Магелланом, і крутитимусь весь час навколо тебе, як він — навколо материка у кругосвітній подорожі... А ще я хочу до Єгипту. До піраміди Тутанхамона. Як там наш маленький Хеопс? Ми ще зовсім маленькі, — вона повторила вже звичний для неї, і для нього також, жест. Він не образився цього разу навіть на слово "маленький". — Але нічого, — заспокоїла вона його словами у супроводі рухів. — Ми скоро виростемо. Ми ростемо не по годинах, а по секундах. Ми станемо великим Хеопсом і дивитимемося, як ритмічно йдуть каравани в пустелі у свою безкінечну вічність.

— Я зараз не зможу встати, — поскаржився він.

— А навіщо вставати? Подай команду з місця... Як там — віддять швартові, — і прямо на Лісабон через Босфор, Дарданелли. Що там ще у нас на перешкоді — Гібралтар?

— Я так не можу. Папа з Мамою можуть образитись.

— Скажеш, у нас капітан англієць і ми по-англійському, не попрощавшись, вийшли в море. Подивись-но, візок ресторанний вже відкотився. Напої і харчі завезено.

Холодильники завантажені й увімкнені. Залишилося тільки розігріти двигун і ще трішки тебе, любий, і можна зриватися з якоря... Полле, — гукнула вона прямо з кают-компанії, помітивши його на кормі. — Навіщо вам цей чорний шланг?

— Я закачую прісну воду у болт, — він яхту назвав незвичним для Роксани словом "болт".

— У нас слово "болт" означає дещо інше, — вона знову стисла тіло Вітольда рукою. — Чи не так, любий? Тобі це слово подобається?

— Я не знаю, — покрився червоними плямами Миронович.

— А мені подобається. Особливо тоді, — вона заглянула в його сіро-зеленкуваті очі, — коли це слово відповідає змісту. А воно вже відповідає...

XXIV

Відпливали вони у подорож наступного ранку. Перед відплиттям Папа захотів поговорити з Мироновичем "на серйозні", як він висловився, теми.

— На носі, Вітольде Володимировичу, президентські вибори. Нам до них треба підготуватися дуже серйозно. Я говорив з президентом Росії, він сказав: "Спати ніяк не можна. Свята скінчилися. Слід серйозно братися за роботу. Отож, твоя поїздка..."

— Я можу відмінити, — поспішив задовольнити бажання Папи Миронович.

— Ні, ні. Я Роксані пообіцяв... Без медового місяця ніяк не можна...

— Ну, це вже не зовсім медовий місяць, — самокритично мовив Миронович, щоб догодити шефу. — Все-таки друге одруження...

— Я розумію. Але порядок є порядок. Можна сказати — традиція, і її слід дотримуватися. Якщо складуться обставини... Ти мене розумієш?...

— Так, — швидко кивнув головою Миронович. — Я розверну яхту на сто вісімдесят градусів і повернуся...

— Дякую. Саме це я й хотів тобі запропонувати. У разі чого...

— Я все зрозумів...

— Тоді щасливої дороги!.. Якщо буде потреба, хто-небудь з послів тобі про все повідомить. А так — ні про що не думай. Відключись на кілька днів. Милуйся Європою, яка так і не хоче нас бачити в своїх обіймах...

— Кому потрібна така велика держава в Європі, як ми...

— Бояться вони нас. Бояться. Коли зведеться цей колос на ноги...

— Так, — погодився Миронович і про себе подумав: "Якщо не розкрадуть остаточно і не доведуть до ручки державу, можемо задушити й справді багатьох".

Вітольда все одно не полишала нудьга, яка, здавалося, межує з депресією. Чому? Від чого? Він відповіді не знаходив. Все стало раптом чомусь немиле, незатишне, непередбачуване. Він уже перебував у тому віці, коли горіння молодого Вертера йде на спад. Він розумів, що все це скороминуче, як кількахвилинна насолода з жінкою. Всі ці тимчасові захоплення, надмірна розкіш, бездумні ходіння за різними витребеньками в сучасних супермаркетах, у крамницях товарів для віпперсон тепер йому ввижались

порожньою тратою часу і енергії. А до цього, ще, здається, вчора, його душу провідував сам посланець Господа Бога. Це він спустився на землю і, взявши Мироновича за руку, шепотів:

"Ти, Мироновичу, маєш йти іншою життєвою дорогою. Тебе чекає інша доля. Не міщанська, наповнена антикваріатом різних епох, дорогими картинами художників Відродження чи атрибутикою від устаткування тортур Римської інквізиції, яку ти придбав з молотка невідомо для чого. Тобі приготована не бачена досі навіть у сні кар'єра. І ти маєш йти далі цією ж дорогою, відкинувши на її узбіччя весь міщанський мотлох і непотріб, разом з пилюкою віків. Це високе крісло, яке маячить перед тобою, має відкрити нечувану радість і насолоду, море задоволення лише від однієї думки, що ти увійдеш в історію разом з іншими історичними постатями, увічнивши своє ім'я пам'ятниками і самим іменем твоїм у назві майданів, вулиць, шкіл, вищих навчальних закладів, престижних премій і нагород твого ж імені".

Весільна мандрівка по південній частині Європи, звичайно, приваблювала Мироновича. Нові місця, нові враження, повноцінна насолода життям з вродливою дружиною, яка так палко кохала його, але все ж Мироновича не полишало неприємне відчуття, що й це даремне гаяння дорогоцінного часу. Тоді, коли вирішується доля країни і доля багатьох таких, як він.

Або пан, або пропав. Третього не дано...

Може, саме тому йому вже хотілося додому. Не до Парижа, не до Лісабона, не до Венеції чи до Олександрії, а тільки до Києва. До його тепер рідного, вічно молодого і вічно прадавнього Києва на березі Дніпра.

Миронович любив Київ. Любив його парки, сквери, схили Дніпра, зелене Співоче поле, неймовірну красу Ботанічного саду на кручах перед Видубицьким озером... і, звичайно, нескінченні плавні Дніпра, Ольжин і Труханів острови. Вже на першому році навчання в Києві його не полишала думка за будь-яку ціну завоювати це місто. І він терпляче чекав того щасливого моменту, коли йому, сільському хлопцеві, нарешті вдасться стати повноцінним киянином. А це в радянські часи було так нелегко. Без прописки, як нині без ідентифікаційного коду, ти не міг і кроку ступити. Знайти роботу, одержувати зарплатню.

Старшокурсники багатьох факультетів вирішували все це дуже просто — на останньому курсі одружувалися з киянками. І не просто з киянками, а з впливовими киянками, у яких батьки працювали в партійних чи міліцейських органах, в службі безпеки або, принаймні, в торгівлі. Миронович чекав свого моменту. Він уже й намітив було досить солідну кандидатуру — донечку генерального прокурора, який тоді називався прокурором республіки. Але спритніший за нього старшокурсник перехопив її раніше. Згодом він вийшов на дочку постійного представника ООН, але й ця виявилася зарученою. Пригадує, допоміг Шор, який знав усе і про всіх.

"Є одна діваха. Киянка, — повідомив він запискою Мироновича. — Хоче вийти заміж і мати дитину".

"Це все, чого вона хоче?" — перепитав письмово Миронович під час лекції, яку

читав прокурор республіки.

"Так. Одна-єдина умова", — Шор перекинув записку назад адресату.

"Вади є?"

"Також одна-єдина".

"Яка? — листувалися вони папірцями. — Пиши все одразу".

"Вона стара діва і непевна, чи може вже народжувати. Хоче спробувати. Бажаючих — "нуль"".

— Хай запросить на цю роль артиста. Якогось народного чи заслуженого. Ті люблять такі екстравагантні штучки, — порадив уже під час перерви Миронович Шорові.

— Все перепробували. Ти — її останній шанс. Думай, Мироновичу.

Заінтригований Вітольд того дня не міг дочекатися кінця занять.

— Що ти вигадуєш? — узяв Шора за лацкан картатого піджачка.

— Кандидатуру Ада знайшла. На її факультеті вчиться стара діва — тридцять два роки. Жодного разу не була замужем, абортів не робила, мастурбацією не займається.

— А ти звідки знаєш?

— Шор знає все. Медицина повідомила. Усе заросло. Непрохідні джунглі.

— Ну ти й цинік, Шор.

— Народжена в Києві, — Шор не звертав уваги на репліку Мироновича. — Має власний дім у районі Святошина, стареньку матір, яка постійно її питає, коли вона свою старість прикрасить онуками. Сподобається — можеш мати нащадка не одного, а кілька, а якщо пощастить, то бабуся отримає двійню. Ще раз кажу — думай, Мироновичу. Старшокурсники не сплять. Зовуть квітку зів'ялу Розою.

— Єврейка? — насторожився Миронович.

— А тобі хіба не все одно? Ти ж не антисеміт, коли в Аду закоханий і хочеш її запропонувати руку і серце. Та тільки я тобі заважаю, — посміхнувся подружньому Шор. — Матимеш свою Зільберман і до чужих не залицятимешся.

Миронович зміряв Шора з голови до ніг: "Невже знає чи тільки здогадується?". Хоча сам знав — Шор знає все. "Хто володіє інформацією, той володіє усім", часто когось цитував Шор. Може, й сам себе.

— Її хоч здалеку можна побачити? — поцікавився Миронович.

— У Ботанічному саду.

— Я серйозно.

— А навіщо здалеку? Здалеку всі левади зелені. Ти можеш її навіть помацати, якщо візьмеш пляшку шампанського, коробку цукерок, і вона з тієї пляшки вип'є хоча б один бокал.

— А як практично? Я вже готовий.

— Ада бере цю благородну місію на себе. Я беру квитки, ти ведеш нас в кіно. Після видовища Роза запрошує нас до себе, на хліб. Простіше кажучи, на пікнік, — сміючись, каламбуриє Шор. — Поки вона готує з мамою картоплю по-святошинському і смажить яєчню по-верховинському під твоє шампанське, ми безкоштовно слухаємо

святошинських горлиць, вивчаємо колір пір'я сойок і, якщо пощастить, побачимо ще й білочок, що лушать соснові шишки на Третій просіці української столиці, — закінчив свій монолог Ед.

— Звідки ти все це знаєш? — здивувався Миронович.

— Слухай ти, неантисеміте. Ти мене ображаєш. Перед тим, як встромити приятелеву голову в петлю, я маю спочатку свою голову туди засунути і перевірити, чи достатньо міцна мотузка. Я цю красуню бачив і, гадаю, аби вона років десять-дванадцять не перебирала женихами, як Ада трусиками, вона могла б давно вийти за лейтенанта піхотного полку і тепер називатися генеральшею. Але красуні себе часто переоцінюють і так само часто залишаються при бубнових інтересах. Тепер вона мріє про програму-мінімум, і якщо ти, Мироновичу, її не виконаєш, ти й сам можеш лишитися при тих же інтересах. Бо в неї вже з'явився дублер — колишній тренер київського "Динамо". Але вона не певна, що в його віці він може стати татом, коли він їй в дідусі годиться.

У неділю опівдні чудова трійка сіла у святошинський трамвай і помчала назустріч долі Вітольда Мироновича. Ада постійно заливалася з жартів і каламбурів Шора і говорила, що вона вийде за нього заміж тільки заради того, що в нього є почуття гумору і вона сподівається, що він ще й матиме колись гроші.

Довготелеса Роза чекала їх на вході до кінотеатру "Екран" і чомусь безпричинно посміхалася. На ній звисала коротка (не за віком, як здалося Мироновичу) темно-зелена спідничка, фіолетова кофточка і біляве волосся, заплетене позаду голови своєрідним перевеслом. Щось на зразок українських селянок. "Ім'я Роза, — подумав про себе Вітольд, — їй зовсім не пасувало. Швидше — Марія, Маруся, Христя, Галька".

За своєю статуєю Роза нагадувала фотомодель сезону десятирічної давності. Мала рівні, хоч дещо худі ноги і ступні великого розміру. Скидалося враження, що вона по святошинській траві босоніж бігала більше, ніж треба, збивала ногами росу і ногам ніякі черевики не заважали рости до рівня чоловічих. Окрім усіх своїх чеснот і приємних рис колись досить-таки привабливого личка, Роза мала ще й один недолік, який дещо пасував до розміру її черевиків — це чоловічий голос. Щось середнє між баритоном і басом. Це чи не найбільше насторожило Мироновича.

Але після перегляду фільму, з якого він запам'ятав тільки назву картини і то наполовину, бо потім довго повторював: "Щось там на Плющисі", вони пішки добралися до приватного Розиноного будинку, що стояв між вічнозелених сосен, недалеко від Брест-Литовського проспекту і справляв на Мироновича гарне враження. Особливо йому сподобався гамак, на якому лежала мати Рози — дещо старіша копія єдиної донечки, з аналогічною зачіскою і одягом тих самих кольорів.

— Для нас це питання честі, — мовила просто Клара Янівна (так звали маму Рози). — Ми хочемо мати дитину, в якій був би законний батько. Де він потім подінеться — це друге питання. Але першим питанням — дитина не має бути байстрюком, а мати не може стати повією. Ми все хочемо на законних підставах і можемо дати гарантію, що ніколи до батька сина чи доньки, а може, й до двійнятка, якщо Бог допоможе, не

матимемо жодних претензій і навіть не претендуватимемо на аліменти. Якщо це вас влаштовує, Вітольде, то — ласкаво просимо. І сад, і спальня, і літня кухня, де стоїть гарне ліжко, і гамак між сосен, усе до ваших послуг.

Миронович слухав серйозно і по-діловому. Йшлося ніби не про одруження, а купівлю гамака, що по-сирітськи звисав, тимчасово вільний від господарки, в саду. Шор ледь стримував сміх. Може, тому й не стримався:

— Я маю, як майбутній юрист, одне до вас, Кларо Янівна, запитання. Ви щойно сказали, що ми хочемо мати дитину. Я не зовсім вловив, як це зрозуміти? Ви обидві хочете по дитині чи тільки Роза?

— Дитину ми обидві хочемо, — цілком серйозно відповіла Клара Янівна. — Роза хоче мати доньку чи сина, а я в особі цієї дитини — онука чи онучку. Чи зрозуміло я висловлююсь?

— Дуже зрозуміло, — погодився з такими аргументами Шор.

— А ще ми просили б Господа Бога, щоб він нам послав сина. Тоді просили б батька записати його подвійним прізвищем, аби так раптово не вмер наш давній рід, — який саме, вона не уточнила. — А наречений має запитання? Чи наречений — це ви? — повернулася вона знову до Шора.

— Я наречений, — відповів Шор. — Але — Ади. А вашу дочку, як я зрозумів з ваших слів, звуть Роза.

— Ви прийшли сюди з серйозними намірами? — несподівано розгнівалася Клара Янівна. — Чи ви прийшли позабавлятися в словеса?

— Еде, облиш, — подав голос Миронович. — За таких умов у мене цілком серйозний намір. Але, як майбутній юрист, маю також одне суттєве запитання.

— Будь ласка, — повернулася до Мироновича Клара Янівна. — Ми вас уважно вислухаємо і дамо чітку відповідь, котра вас і нас, сподіваюсь, задовольнить.

— Мене цікавить питання постійної прописки в Києві.

— Таке питання відпадає. Ми самі зацікавлені в тому, аби батько дитини жив у цьому домі і виховував дитя чим довше, тим краще. Якщо батькові по молодості захочеться залишити наш дім, ми не позбавимо його постійної прописки, бо розуміємо, що він, батько дитини, заради неї одружується з моєю Розою. Нас це задовольняє. Нам дитина, батькові — прописка. Якщо між нас є аж два майбутніх юристи, то їм і карти в руки — ми можемо укласти відповідну угоду. Текст угоди чи контракту за вами, юристами. Ми його вивчимо і, якщо він відповідатиме інтересам обох сторін, негайно підпишемо. Угоду можемо укласти хоч на півтора десятки років чи більше. Як там юриспруденція дозволяє. Коли вимагається менший термін, можемо пролонгувати. Надумає майбутній юрист одружуватися на іншій дівчині з любові, а не з необхідності чи вигоди, за розлученням з нашого боку затримки не буде. Головне, аби все було законно і мало під собою юридичну основу. Сьогодні у нас тринадцяте число. Дещо нещасливе, але ми вже до цього звикли. Рівно через місяць, якщо майбутній юрист завтра подасть і свою заяву, то обидва присутні тут боки можуть відвідати ЗАГС. Я так розумію, товаришу Шор, що ви з Адою будете свідками не лише на нашій скромній

вечірці?

— Ви розумієте правильно, — погодився Шор.

— Ось і добре. Страх як люблю ділових і серйозних людей. А тепер прошу до літньої кухні. На нас усіх чекає скромний десерт: кава, какао і чай на вибір та кремові тістечка власного виробництва плюс ваші цукерки, молодий чоловіче, під шампанське, — повернула вона своє ще досить таки моложаве обличчя, що тільки де-не-де взялося першими зморшками.

Миронович спробував вгадати фах жінки, але нічого розумного і точного йому на думку не спадало. Тепер, лежачи з Роксаною, він згадував той ранній вересневий день у Святошині і намагався вгадати, хто ж після нього залишився як спогад від Рози: син чи донька? Цікаво ж побачити нащадка. На кого він схожий? Чи знає він зі слів матері, що він син чи донька самого Мироновича? А може, Роза запевнила дитину ще в перші роки її життя, що батько помер. Він і справді помер назавжди для своєї рідної дитини.

Одного разу Мироновича потягло до того святошинського будинку. Потягло, як тягне злочинця на місце злочину, та приватний будинок Рози знесли. На його місці виросла багатоповерхова будівля "хрущовки". Куди, мабуть, і переселили Клару Янівну й Розу. Але тоді, по молодості, доля тещі і мами його дитини мало цікавила Мироновича. Тепер він хотів би довідатися, може, навіть чимось допомогти матері, сину... Може, доньці... Бабусі, певне, нема, але займатися розшуками, видавати себе з головою йому вже не хотілося. Ні, він, Миронович, і цю свою таємницю, про яку, окрім Шора і Ади, не знає ніхто, також, напевне, візьме з собою в могилу.

Миронович лежав на верхній палубі елегантної італійської яхти позаду капітана Полла і спостерігав за зграйкою дельфінів, що супроводжували їх. Роксана ще милувалася собою в одній з п'яти спалень біля трельяжа і приміряла на себе японські купальники, які вони закупили ще в Києві.

Яхту час від часу кидало, особливо в ті моменти, коли хтось їм перетинав водний шлях, голубі хвилі з білими гребінцями розходились на два боки від його фарватерної лінії і одна з цих хвиль, ближча до "Королеви Анни", вдарялася в ніс яхти, і тоді Вітольд хапався за блискучі поручні палуби обома руками. На срібних нержавіючих поручнях, як і молдингах палуби, безтурботно гралися веселі сонячні зайчики і сліпили Вітольду очі. Він мружив їх і від солоних бризок, коли раптом непроханий вітер розвертався, підхоплював їх на льоту і кидав прямо в обличчя.

Вітольду згадалася світло-зелена Атлантика у районі острова Кі-Вест, коли він з Васьком Валяєм і Сашком Вовком приїхали на оглядини американських вілл у далекій, вічно-спекотній Флориді. Приплюснуті майже до землі розкішні полуденні котеджі переважно ховалися від ока і цунамі під вічнозеленими кронами пальм, що постійно захищали їх від природної стихії, беручи на себе перші удари шалених вітрів і високих океанських хвиль..

— У нас котеджі кращі, — похвалився Валяй. — Висотні стрункі красиві гіганти, що шпилями своїх ажурних круглих веж, наче титани, підпирають тихе українське небо.

Вовко заявив, що він тут не зможе жити.

— Це не для мене. Спекота, раптові тропічні зливи, перенасиченість повітря вологою і ось ці мікроскопічні кусючі москити, що тобі не дають ні дихати, ні сховатися в тіні. Вічно за сіткою, мов за ґратами. Для мене достатньо одного разу побачити і запам'ятати... Сюди я не приїду жити ніколи...

Мироновичу і Валяю Флорида сподобалась. Особливо Маямі з його набережною на березі океану, численними ресторанами і кав'ярнями та казино, або, як кажуть американці — "касіно", — на бортах океанських лайнерів заввишки з добрячий київський хмарочос.

Вітольд тоді так само лежав на горішній палубі яхти, взятої ними напрокат з капітаном — американцем українського походження з кучим, мов хвіст зайця, прізвищем — Лан. Звали його Джордж, в перекладі українською — Юрко Лановий.

Легенький бриз охолоджував Вітольдове обличчя і накладав, краще, ніж будь-який паризький дизайнер, легенький, непомітний макіяж кольору полуденного сонця. Яскравий, живий відтінок здорового обличчя і дещо драматичні білі кола навколо очей, куди не потрапляли спекотні промені грайливого сонця.

Тоді, на Флориді, Валяй і Вовко вперше у своєму житті плавали на яхті. Вони сиділи на нижній палубі і, здавалось, руками могли зачерпнути теплі води Гольфстріму, що народжувався тут і відпливав у кругосвітню подорож маршрутом від берегів Америки до далеких північних вод Європи, зігріваючи її своїм теплом. Вони захоплювалися летючими рибками, що вилітали з води прямо перед носом яхти і летіли метрів сто або й більше чи то від "болта", як і Лан називав яхту, чи то від хижака, що полював на цих рибок. Мироновичу летючі риби нагадували українських серпокрильців, що вилітають зі своїх гнізд у дніпровських кручах і летять низько над водою, не торкаючись поверхні сріблястих хвиль. Валяй і Вовко, наче діти, при першій з'яві цих дивовижних риб з крильцями вигукували, перебиваючи один одного:

— Он дивись! Одразу штук п'ять.

— І з мого боку так само летять. Поглянь-но сюди. Твої уже пірнули, а мої ще в повітрі...

Валяй тоді все-таки придбав одну віллу на узбережжі Флориди і загорівся бажанням купити негайно і яхту. Миронович вагався, а Вовко категорично відмовився.

— Далеко і душно. Я віддаю перевагу південному узбережжю Франції, — заявив він.

— Що ж, — посміхався Валяй. — Попечемося на Флориді, приїжджатимемо до тебе у Францію лікуватися.

"Отже, усі вони готують собі тил, про всяк випадок, — розмірковував тоді Миронович. — Знає кішка, чиє сало з'їла".

Миронович розумів, що так далі життя в країні тривати не може. Занадто стало воно контрастним після соціалізму з одноманітним обличчям. Одні стали страшенно бідними, ледь не на рівні жебраків і бомжів. Інші — страшенно багатими. На рівні султанів і шейхів. Пізно чи рано соціальний вибух у такій країні має відбутися. Народ може, не доведи Господи, знову взятися за кілки, за вила, і почне громити все і всіх підряд. Демократична за своїм духом і ментальністю Україна споконвіку народжувала

своїх бунтівних вождів і отаманів.

"Щось ми з Папою робимо не те, — розмірковував над розбудовою держави Миронович. — Живемо начебто одним днем. Не бачимо історичної перспективи. Президентом вічно не будеш. Життя не дасть. Пізно чи рано і йому настає кінець. Отож, слід замислитися, що ж ти після себе залишиш. Добробут чи Руїну. Славу чи Ганьбу. Смерть чи Безсмертя. Невже про це Папа не думає, підгрибаючи під себе, під свою сім'ю все, що не так лежить? Колись неминуче цьому має настати кінець".

Миронович думав: "А чи не піти з цієї посади? Краще піти, поки не пізно. Чого мені ще треба? Стати президентом? При самозакоханому Папі, що дивиться і намагається наслідувати чи то російського імператора, чи то білоруського авторитарника, чи то азіатського туркменпашу..." І взагалі Миронович постійно дивувався, як такий "неотесаний Папа", або, як його постійно називав академік Ластовецький — "бригадир городньої бригади" став президентом такої великої держави. Просто йому посміхнулася приспана доля, яка спросоння, вочевидь, не розібралася — хто є хто. Цікаво, ким би він сьогодні був, аби його не вибрав народ? У ринковій системі? Бізнесменом? Навряд. Швидше за все — безініціативним безробітним, а може, й бомжем, якщо б рідні не допомогли. Мабуть, таки бомжем, — схилився до думки Миронович, — а бомж ніколи навіть до кандидата б не дотяг. Тепер і Папа став авторитарником. Жорстоким. Злим. Самозакоханим. Спробуй щось проти нього скажи. Чи без його дозволу висунься в кандидати. Знищить. Живцем у землю закопає. Плюнути б на це все. Купити б віллу на тих же самих офшорних островах, де розміщено більшість рахунків. Народити з Роксаною малих карапузів і хай би собі бігали робінзонами по золотому піску під полуденним сонцем і голубим небом..."

"Королева Анна" стишила хід. Полл Вільямс вивчав лоцманську мапу Середземного моря. Десять тут має бути мілководдя. Це й по забарвленню води видно. Миронович лежав на горішній палубі яхти, дивився вперед на зеленкуваті води моря, а згадував чомусь Розу, їхню спільну дитину та спокійну й в усьому зважену Клару Янівну. Він у них, в Святошині, недовго жив. Одружившись на Розі, він несподівано для себе помітив, що коли ти не шукаєш нареченої — наречені шукають тебе. Донька академіка Ластовецького — Альбіна зустрілася йому в бібліотеці. Струнка, височенька, у великих окулярах з поглядом розумних очей. Тоді йому чомусь хотілося мати таку вчену дівчину в окулярах. Чому? Не знає. Просто хотілося — і все. Може, тому, що в їхній сільській школі жодна дівчина не носила окулярів. І в цьому він вбачав певний для себе приємний шарм. Він уявляв, як Альбіна скидає перед цим окуляри, кладе їх на тумбочку біля ліжка, сама лягає горілиць і він перед собою бачить її умиропорене і надзвичайно вродливе дівоче обличчя з великими короткозорими сірими очима голубуватого відтінку. Так він після знайомства з Альбіною уявляв дочку академіка. Уже пізніше він переконався, що Альбіна без окулярів і справді така: лагідна, покірна, тиха і тільки після перших контактів, як він чув від когось з університетських хлопців, заводилася з півоберта. Це його в ній завжди захоплювало і самого заводило. Він чекав цієї зустрічі з таким інтересом, як чекають любителі кіно чергової зустрічі з

улюбленою кінокартиною. Він не стільки, здавалося, насолоджувався, як милувався нею, такою, яку він собі колись намислив. Йому просто було цікаво це бачити, переживати, боротися і затуляти їй в хвилини екстазу рота рукою, яку вона могла прокусити до крові, якщо заздалегідь не дати їй в зубки ріжок подушки. Тоді вона відбивала зі злістю рукою той ріжок і він чув, як справді лунає "плач Ярославни" чи виграє "третя симфонія Бетховена". Він сумував за цими моментами з Альбіною. Але як тільки торкався побутової прози, Миронович одразу ж охолоджувався і давав собі слово: "Кину. Я більше не зможу жити у цій сім'ї, з цією дружиною, яку в орфографічних словниках називають неприємним словом "нечупара"". Він це слово сприймав як аббревіатуру і розшифровував з подвійним підтекстом — нечувана пара.

Маючи неабиякий інтелект, Альбіна повністю була позбавлена відчуття краси. Вона не любила квітів. Принаймні, він не бачив, щоб вона їх садила у вазони чи поливала, оприскувала водою, витирала від пилу листочки фікусів, пальм, як це робила його мати чи тимчасова, колишня — теща Клара Янівна, а особливо Роза — ця "малоросійська аристократка" зі знаменитим прізвищем — Безборотько. Він ніколи не бачив, щоб уранці після того, як Роза або її мати вставали, на підлозі, під ліжком валялися колготки, бюстгальтери, зібгані або й подерті панчохи. Щоб на кухні, поруч з салатом чи картоплею пюре стояла надрізана пачка прального порошку, що могла кожної миті від ненавмисного поруху руки впасти, і білий порошок — висипатися в салат, у підсмажену картоплю.

Він згадав випадок, коли поважний учений-академік Ераст Ластовецький поцікавився в доньки, що це за білий порошок поверх сметани.

— Сухе молоко, папа, — мовила вона з французьким наголосом.

Коли старий академік раптом перелякано заволав на всю квартиру і вибіг з їдальні з білою піною на посинілих губах, Альбіна заспокійливо мовила:

— Нічого страшного. Це всього-на-всього пральний порошок. Прополощи рота водою, а салат викинь у відро. Я тобі приготую інший.

— Ти мене зживеш колись зі світу як матір...

Як "зжила зі світу" свою матір Альбіна, Миронович так і не довідався. У домі завжди твердили одне й те ж: "Мати померла при народженні Альбіни". І з того часу вони у великій п'ятикімнатній квартирі жили удвох. Миронович тепер був третім, але постійно відчував себе "третім зайвим".

Зовсім інший стиль життя був у домі Клари Янівни і Рози Безборотьків. Абсолютно душевний спокій і життєва рівновага у сімейних стосунках, коли не сказати — гармонія. Класична чистота українських хат XVIII-XIX століть. Чисті мисники, завжди випрані і випрасувані рушники на стінах, над образами, над портретами Тараса Шевченка і Лесі Українки. Гарно відполіровані дерев'яні дві лавки по обох боках столу з такого ж дерева, як і стіл. Самоткані грубі кольорові серветки під вазами живих квітів, неодмінні, також кольорові паперові серветки на столі під час трапези, на етажерках і поличках, — очевидно, того ж майстра, що й лави і стіл, — переважно старі фоліанти дореволюційних книжок. Кілька ненав'язливих фотографій красунь — матері і доньки

приблизно в однаковому віці.

Особливо чудовий портрет Рози, виконаний гуашшю невідомого художника, висів у спальні Вітольда Мироновича. Також під гарним рушником з написом: "На щастя, на долю!". Якогось дня, перед тим, як Вітольд мав лягати спати, Клара Янівна легенько постукала в двері, чомно привіталася і, не поспішаючи, мовила:

— Цей портрет Рози висів тут ще до вашого одруження і, аби у вас не склалося враження, що його почеплено недавно, ми портрет можемо зняти. Але Роза й справді була такою в свої шістнадцять літ... Ця врода її й згубила.

— Чому? — відклав підручника з цивільного права Миронович.

— Знаєте, що з цього приводу у народі кажуть: "Не будь вродливою, будь щасливою". Роза була гарна, але нещаслива. Мала багато женихів, дуже багато — це й призвело її до того, що вона ні за кого не вийшла своєчасно заміж... Вибачте. На добраніч.

Роза, згадував Миронович, коли, нарешті, від нього завагітніла відповідно юридичному контракту, нагадувала Вітольду вазон, у який посадили особливу, не виключено екзотичну цибулину не відомої нікому в цьому домі квітки і ретельно її доглядали, з нетерплячістю очікуючи, яка ж в цієї квіточки забує ягідка. Миронович так і не дочекався, коли проб'ється до сонця його і Розин плід, хоча вже бачив — він прийнявся і дав перші паростки. Роза цілими днями сиділа біля відчиненого вікна і дивилася на вродливих і підтягнутих офіцерів місцевого гарнізону. Якщо офіцер йшов товстий, з животиком, що спадав з його офіцерського пояса, чи, не доведи Боже, з авоською в руках і кількома пляшками у ній кефіру і булочок, Роза заплющувала очі, опускала голову і гукала до матері:

— Мамо, скажете мені, коли він щезне з моїх очей, — і тільки вказівним довгим худим пальчиком показувала в бік офіцера.

До матері вона зверталась також по-староукраїнському — на "ви". На "ви" Клара Янівна зверталася і до молодого Мироновича. Він тепер час від часу згадує ті спокійні, умиротворені дні, що так швидко промайнули під киево-святошинськими соснами з неодмінним гамаком, і гадає, що, мабуть, було б краще залишитися в домі Безборотків назавжди. Не спокушатися на ту очкасту вчену — доньку академіка, яка завжди витягувала його в університеті з бібліотечної черги і кричала ледь не на всю бібліотеку:

— Мироновичу! Я тобі вже цей підручник взяла. Іди-но сюди.

Він покійно йшов до читальної зали, сідав поруч Альбіни і ретельно конспектував статті, особливо — з Кримінального кодексу. Чому — й сам не знає. Пам'ятає, що цей кодекс він прочитував по кілька разів, мов пригодницький роман, написаний у формі статей. Часто заглядав і в юридичні словники, енциклопедії. Інколи зубрив. А коли старий Ластовецький перебував у відрядженні на своїх колоквиумах чи симпозіумах, Альбіна запрошувала Вітольда на постійну каву з тістечками і на гору посуду в умивальнику на кухні, яку він намагався помити, допомагаючи Альбіні. Потім йому здалося, що вона так звикла до його благородного жесту — миття посуду у їхньому домі, що забувалася і завжди просила:

— Вітольде, може, ти б посуд помив? А я тим часом приготую каву.

Кавою з тістечками вона його і взяла. А ще тією першою миттю, коли справді скинула свої великі окуляри в золотім обрамленні зі срібними цяточками на кріпленнях скла, глянула без них на нього якось по-особливому, сіла на ліжко, а потім відкинулася і, закликаючи його до себе, подивилася на нього своїм сіро-блакитним поглядом:

— Ну, чого ж ти?.. Папа, — тоді він уперше помітив, що в слові "папа" вона ставить наголос на другому складі. — Папа прийде пізно. У нього сьогодні вчена рада, а потім він ще сидітиме на захисті кандидатських чи докторських дисертацій своїх учнів...

Він хвилину розмірковував. Як бути? Адже він — одружений чоловік, а не студент-третьокурсник. Альбіна його сама звично, як і в бібліотеці, взяла за руку і потягла, але вже не до читальної зали, а до свого ліжка й штовхнула, посміхаючись, прямо на ковдру. Тоді він уперше відчув, що він потребує таких "сексуальних ініціатив" з боку партнерші, її несподіваної для нього ініціативи, незабутнього жесту її руки, від якого в нього завжди в голові туманилося і завжди горіло бажання під час нових зустрічей з Альбіною неодмінного повторення.

— Іди сюди, — посміхалася Альбіна, міцно тримаючи його не за руку, притягувала до себе і опускалася перед ним на коліна. Таке могла тепер витворяти тільки Роксана. Але первинність, яку пізнав Вітольд з Альбіною, здавалася йому завжди кращою, неповторнішою і, звичайно, солодшою від усіх аналогічних жестів Роксани. Затуманений Миронович тверезів лише тоді, коли Альбіна несподівано починала кричати і, начебто захиляючись, плакати, кусаючи його руки, пальці. Миронович під час перших таких оргій лякався, а вже потім, коли звук, не міг дочекатися, коли знову розпочнеться ця бурхлива Альбінина вистава в її квартирі у відсутності академіка Ластовецького. Тепер він, отямившись, спокійно дивився на неї, обіймав її, а найбільше і найчастіше любив тримати її знизу за невеличкі, але такі тверді, мов яблучка, груди:

— Не кричи. Сусіди почують.

Вона ляскала його по щоках, а інколи — з усієї сили била по тих самих щоках і кричала у відповідь:

— Ти дурний. У нас стіни товсті. І сусідів нема. Давай разом зі мною...

— Він тоді навіть не зрозумів, що саме разом — кричати чи підстрибувати. На нього крапав з неї піт. Вона пахла дитячим молоком, перемішаним з парфумами, пахощами сандалу і ще трохи клеєм з борошна, яким студенти часто підклеювали підручники.

XXV

... Склад передвиборного штабу, який запропонував Папа з наголосом на першому складі, Мироновичу не сподобався. У списку називалися люди, котрі досі не входили навіть в близьке оточення Папи, Мироновича, Вовка, Супкіса, Валяя, Чомувойтенка, Мацюби, Базарова. Вони не належали і до київського клану. Насторожило Мироновича те, що сюди вписалися на правах заступників начальника штабу — брати Плюєви, за якими тягся шлейф слідів, що білими не назвеш. А ще Папа порекомендував

кандидатом у президенти й тимчасово виконуючого посаду прем'єр-міністра, котрий взагалі за попередніми планами не мав фігурувати і навіть кидати свою нечистоплотну тінь на "благородне сімейство" київського клану. Для самого Мироновича, як несподівано для себе він виявив, взагалі в передвиборчому списку місця не знайшлося.

"Певне, опечатка, — гадав він, — пропустила секретарка, комп'ютерник". І про це відверто сказав Папі.

— Ти готуєшся для резерву. Як юрист, як спеціаліст вищого рангу. Ти маєш бути поки що в тіні. На своїй високій посаді. Саме вона тобі дасть право керувати усім виборчим процесом у разі чого...

Миронович заспокоївся. Бо й справді в цих словах Папа таки має логіку. Кожного з тих, хто там фігурує, він щомиті може осмикнути, поставити на своє місце, запитати, з якої печери той сюди виліз, і порадити йому негайно залізти туди назад, якщо він не хоче, щоб його засунули силою, і ніколи більше звідти не висовуватися.

"А що, коли мене Папа в прем'єри мітить?" — розмірився Миронович. — Та й Роксана, яка тепер стала вхожа в сім'ю Папи, про щось таке також натякала. "На тебе чекає приємна несподіванка, Вітольде!" Яка саме, він не знав і навіть не здогадувався.

— Наберися терплячості, — шепотіла вона. — Не забивай дурницями голови. Ти молодий, міцний, здоровий юрист з червоним дипломом і зі щасливою кар'єрою. Про Робінзонові острови і про золотий пісок під вічнозеленими пальмами, з яких банани падають і все на голови малих карапузів — засмаглих Мироновичів — рано думати ще.

"Може, й справді Папа збирається мене в прем'єри висунути? — мрійливо повторював про себе Миронович. — Це було найкращим варіантом: для нього, для мене і для більшості з нашого оточення. Я прем'єр, Папа несподівано подає у відставку, і я, за політреформою, рішенням Конституційного суду, — перша особа в державі. Папа отримує забезпечену старість і повний захист від будь-яких зазіхань каральних органів, прокуратури за його будь-які державні злочини, які він творив, використовуючи свою найвищу посаду... В іншому разі для нього у кінці тунелю просвітку нема. Тупий, глухий кут. І невідомо, що трапиться з нами: політиками й олігархами в одній особі. Я і тільки я зможу врятувати наше становище, і тільки у такий — єдиний за нинішньої ситуації в державі спосіб. Електорат, як ми називаємо народ, уже бунтує. Чекає свого Залізняка, свого рятівника, свого Месію. А швидше за все — сам не знає, чого чекає. Чітко зрозуміло — кращого життя. Електорату потрібно кинути кістку. Не жирну, але й не до кінця обгризену. Поки гризтимуть недогризки, на певний час заспокояться. Я це добре знаю, сам пройшов собаче життя".

Яким же було його розчарування, коли він довідався від Роксани, що Папа їй під великим секретом розповів:

— Вітольда не вписали в штаб дій, оскільки ви святкували свій медовий місяць в Європі. Ніхто не знав його особистої думки. Усі чули, що після вашого одруження Миронович залишає державну посаду і більше не повертається на службу... Принаймні, усі мої мене в цьому запевняли. Ми не знали, де ви, в яких водах, яких морів і коли ви повернетесь і що ви плануєте, а час не чекає...

— Але ж, — мовила Роксана, — у кожному порту, де ми зупинялись і де нас зустрічали наші посли, Вітольд усім казав: "У разі чого, ми розвертаємо яхту на сто вісімдесят градусів і лягаємо на курс: Середземне море — Україна".

— Люба Роксано, — обіймав її за плечі президент. — Хіба можна щоденну рутину поміняти на таку красуню, як ви? Я вас дуже поважаю, щоб розбивати велике сімейне щастя навпіл... Все буде добре.

XXVI

Мандрівка до Конго відбулася через вісім днів. Миронович того вечора повернувся від президента у гарному настрої.

— Папа схвалив нашу ідею, — обійнявши Роксану, щасливо посміхався Вітольд.

— Твою ідею, — вона звично припала до його плеча. — Не забувай, твою...

— Так, уже мою. Я йому так і сказав — у мене народилася ідея... Я б випив кави. Бажано з вершками і горішками...

— І більше нічого?

— Нічого. Я ситий.

— Любий, я не про це. А на друге? Ти забув про друге?!

— Спочатку кава, поговоримо, а тоді вже — кохання. — Миронович, сівши до столу, скинув ногами один за одним черевики і жбурнув їх, мов футбольні м'ячі, у куток. — З мене вийшов би непоганий футбольний нападник.

— Краще ти стань моїм нападником. Я завжди стоятиму на воротах, а ти забиватимеш. У своє задоволення. І в моє — також.

— Роксано, не жартуй. Я хочу пити...

— Даю, любий, даю. Так тобі ніхто не давав... У якій же ви резиденції обговорювали твій план? — вона поставила перед ним його улюблену чашку і окремо подала вершки, солоні індійські горішки.

— Улітку Папа полюбляє Кончу-Заспу, Форос. Узимку — Залісся... — Вітольд намагався розкрити вершки в поліетиленовій упаковці, узяв за язичка, потягнув і білий струмінь вилився йому прямо на штани. — Чорт забирай! Ще й у такому місці.

— Нічого, любий. Ми зараз вилижемо. Чого не зробиш для коханого? Костюм буде, мов після китайської хімчистки. Скидай штани, — Роксана сміялася.

Він глянув на свої ноги, вкриті світлими волосинками і сховав під скатерку стола.

— Зараз я подам тобі спортивний костюм, — вона побігла до сусідньої кімнати. Він одягався, вона дивилася на нього. — То в якій резиденції ви сьогодні побували? Біля синього-синього моря чи в зелених-зелених Карпатах? Ти так і не відповів.

— Літали до Прикарпаття...

— З дівчатами чи молодницями?.. Тільки чесно... Ти ж знаєш, я не ревную...

— Папа взяв одну куртизанку, як він любить висловлюватися.

— А для тебе замовив японську гейшу? Ти ж любиш інтелектуалок і з неодмінним атрибутом на носі — окулярами, — вона явно натякнула на Альбіну. Принаймні, так

подумав Миронович і ледь не спалахнув від гніву...

— Ані інтелектуалок, ані гейш, — сердито кинув об підлогу фразою.

— Ми після кави пересвідчимося, любий... Чи там ще щось залишилося для нас... Я вся палаю, не можу дочекатися, коли ж ти нарешті, вип'єш, свою каву і... розповідатимеш.

— Я сказав, — Миронович припав до чашечки. — Папа схвалив нашу ідею. Навіть більше — спочатку був у захваті. А потім похопився, згадав убитого журналіста і ледь не поліз під диван. А що, коли і цього разу записують?.. Вийшли надвір, пішли попід смереками. Оглядали нашу віллу.

— Як там наше озеро? — пожвавішала Роксана.

— Краще не буває. Воду випустили. Тепер взялися за дно... Електрики монтують освітлення.

— Я заплющу очі, любий, — Роксана впала на коліна і припала до ніг Мироновича. — Я собі уявляю, любий, тиху українську ніч, над головою — голубе небо. Навкруги — зелені смереки і гори. Під ногами — темне, аж синє озеро. У ньому купаються зорі і я, любий. Гола, як матір Божа. А з-під води — світло. Ніби від самого бога Нептуна. Він висвітлює тіло своєї рабині і так хоче, так хоче... Але його високий сан цього йому не дозволяє. А вздовж берега прогулюється сам Пан — бог над усіма богами і над рабинєю Нептуна... Пан — усіх навколишніх лісів і вод... Сам Пан Миронович. Єдиний володар цієї землі і єдиної на цій грішній землі пречудової нічної феї...

— Папа проти смертельного отруєння кандидата, — відволік Роксану від її мрійливих монологів Миронович. — Сказав, якщо пігмеї можуть спотворити обличчя — він не заперечуватиме і тільки. Електорат хоче бачити людину, а не потвору.

— Ми йому зробимо таке обличчя, що мама рідна не впізнає свого красунчика. Обличчя сатани. На це ліліпути мастаки...

... Літак до Браззавіля летів понад десять годин. На летовищі Роксану зустріли посол з дружиною. Останній дуже хотілося побачити Роксану. Вона вже її знала з телепередач, а ось під час офіційних раутів зустрічати не доводилося. Ася (так амбасадор звертався до своєї дружини) й сама належала до красунь. Висока, струнка, гарне овальне обличчя, невеличкий прямий носик, надзвичайно мила посмішка і дивовижно гарна хода. Класичний профіль Асі викликав у Роксани асоціації з римськими монетами. Такий профіль карбували на срібних і золотих монетах римляни, а на стінах пірамід — єгиптяни. Хоч бери і в наш монетний двір — репродукція королеви. Репродукція краси. Одягнена Ася скромно. Легенька прозора сукня кольору "банан", черевички з середнім каблучком і надзвичайно оригінальний капелюшок, який так пасував до її гарненького личка. Роксана на деяку мить замилювалася Анастасією, таке було її повне ім'я, а не Настя, як спочатку гадала Роксана. Захопившись жіночою вродою Асі, аж за кавою в амбасаді Роксана згадала, що офіційно і за рангом красунею номер один є вона і тому, так само мило посміхаючись, запитала:

— І як ми тут у субтропіках поживаємо?

— Догризають москїти, — відповіла Ася. — У тіні ні сидїти, ні лежати. А на сонці спекота... Кондиціонери... Тільки вони нас рятують і від москїтів, і від спеки.

— А мухи цеце? — грайливо схилила голівку Роксана.

— У Браззавїлі випадків з укусами мух цеце не зафіксовано, — відповів за Асю посол, хоча запитання Роксана адресувала саме їй. — От у джунглях. О, там... стережіться...

— Натяк зрозумїла, — засміялася Роксана. — І все ж таки ми поїдемо.

— Яка у вас тема? — перейшов на офіційну ноту посол Мощик.

— Традиції, звичаї, мова пігмеїв. Через призму погляду на своє плем'я вождя кіконго...

— Кіконго — це не плем'я, — не зовсім дипломатично перебив її Мощик. — Кіконго — це мова пігмеїв. Вона належить до групи нігеро-конголезьких мов. Вони розпадаються на кілька підсімей-манде мови: гур мови, ква мови... Якщо я не помиляюсь, — демонстрував перед Роксаною свої енциклопедичні знання пан Мощик, — мова наших пігмеїв, тобто місцевих ліліпутів чи карликів, належить до групи бенуа. Яка в свою чергу ділиться на — камбарі, катаб, біром, джукун, ібібі, тів, буте та інші. А втім, навіщо це я вам розповідаю? Ваш перекладач Георгій Драгоман це знає краще за мене, коли володіє такою рідкісною мовою...

— Гм... Ви мені, пане Мощику, прочитали цілу лекцію з філології, — відкопилила нижню губу Роксана. — А мене, очевидно, моя слабенька французька мова підвела... Не так, очевидно, я французький довідник зрозумїла, — виправдовувалася Роксана, що, несподівано для себе, замість того, щоб показати свої глибокі знання, схопила перед амбасадором облизня. — Пігмеї абсолютно відсталі? Чи не так? Мабуть, ще й досі живуть в епосі мезозойської ери?

— Я б так не сказав, — похитав головою Мощик. — Переважна більшість пігмеїв має традиційне віросповідання, частина з них — християни. Пігмеї жваво цікавляться потойбічним життям і побутом... Так вони часто називають наші цивілізовані країни. Нещодавно пігмеї випустили навіть диск зі своїми піснями і народними мелодіями... Диск, коли я не помиляюсь, надійшов вже до Європи. Зокрема, до Франції, Бельгії. Вам не треба казати, що Конго — це колишня колонія Бельгії. Мова державна тут французька, гроші, як ви переконалися, — африканські франки...

— Цікаво. Бачу, вже й пігмеї від моди не відстають, хоч і досі ходять голі.

— Не зовсім... З підв'язками, — посміхнувся Мощик. — А деякі жінки вже й модниці. У їхньому розумінні, звичайно. Цивілізація наступає все більше й більше не лише на них, а й на джунглі — ці вічновологі і вічнолистопаднозелені ліси. Вони, до слова сказати, в цьому передбачають кінець світу. Вважають, що коли загинуть вічнозелені джунглі, загине весь світ. Цікаво, що мають щодо цього прислів'я, схоже на наше "не ламай гілку, на якій сидиш"... У них — "не зрізай дерева, під яким твій світ". Чи не правда, щось схоже?

— Так, — погодилася Роксана. — Ми, мабуть, підемо спати. Завтра вранці, як ви сказали, — вона поглянула на білявого, добре збитого, ще зовсім молодого посла

молодої держави. — У вічнозелені і вічнолистопадові ліси...

— І вічновологі, — уточнив Мощик, цілуючи руку Роксані. Ася для прощання простягла гості руку і собі. Рука її була тонкою, елегантною і, якщо можна так висловитися, вишуканою. — Рада з вами познайомитися, Роксано, — м'яко мовила Ася. — Я так багато гарного чула про вас.

— Дякую, — посміхнулась Роксана, потискуючи руку Асі. Тоді глянула у великі зеленуваті очі дружини посла, подумала: "Хитра дипломатична лисичка на тоненьких струнких ніжках з пухнастим хвостиком і лисячою ходою".

Рано-вранці до джунглів виїжджали джипом. Тільки тут Роксана зрозуміла, що вона припустилася кричущої помилки, взявши перекладача з французької і кіконго аж з Києва. Отже, він з перших слів зрозуміє, з якою метою вона сюди приїхала. Чого вона від пігмеїв хоче. Не вбивати ж після інтерв'ю Жору-перекладача — цього веселого чорнявого парубка, який за вивченням мов забув у своїх тридцять років і про одруження. "Що ж, — подумала вона, — зробимо розвідку боем. Спочатку поговоримо взагалі з пігмеями. А там зорієнтуємось. Після цього попросимо Мощика дати іншого тлумача рідкісної мови... Як він казав — бенуа, камбалі, джукун чи джа кун. Мовляв, потрібні лінгвістичні нюанси і відтінки. А цьому Жорі це не під силу. А може, його й справді отруїти? Для експерименту".

— Га? — вимовила вона вголос, не спускаючи очей з твердого чорного аж лискучого чуба Жори Драгомана.

— Не зрозумів, — глянув Жора на Роксану.

— А я щось сказала?

— Ви сказали — "га?" І якось загадково на мене подивились.

— Справді? Це вже перевтома... А може... — посміхнулась Роксана. — Ні, таки це правда — я весь час думаю про вас, Жоро. Просто млію і мрію, не спускаючи з вас очей...

Про себе ж вона міркувала: "Знала б я кілька речень на цій кіконго, точно попросила б вождя, аби він цього київського Жору не на смерть, а десь на тиждень отруїв. Кажуть, пігмеї все можуть... А ще краще, щоб без скандалу — приспав... Хоча б днів на три... Я б тоді взяла конголезця — перекладача з гуру чи з бонжуру. Вже й забула, як ті мови у них називаються". З Жори вона не спускала очей.

— Чого ви на мене весь час дивитеся?..

— Закохалася у вас, Жоро. Ви ж знаєте журналісток у відрядженні. Це ж люди двох давніх професій. Їм варто тільки побачити такого чорнявого, чубатого, як ви, і вже їхнє серце — у вашій грудній клітці. Точніше, у вашому лівому шлуночку. Звідси й вислів — піти наліво... Ви ж знаєте, серце має два шлуночки — лівий і правий. Лівий — той для жінок. Правий — для чоловіків. Тому й моє серце тепер не на місці, а у вашому лівому шлуночку. Це з усіма журналістками так. Повірте мені, Жоро. І це з ними відбувається, де б вони не були: чи в субтропіках, чи на півночі... А їсти хочеться завжди... Отак у нашій двічі давній професії...

— Не наговорюйте на себе. Ви не така, — мовив парубок Потім якусь хвилину

помовчав і після цього додав: — Я ще не займаний... І взагалі я дівчат не люблю...

— Навіть таких вродливих, як я, Жоро?

— Навіть таких, і ніяких. Мені все одно. Я з ними не кохаюсь, — Драгоман раптом почервонів і відвернувся...

— Жоро! — не вгавала Роксана. — Це мене ще більше зацікавило, а заодно й заінтригувало. Я вже остаточно у вас закохалася... Невже я гірша за того конголезького кучерявого хлопчика? — показала вона на водія-конголезця, який виявив бажання за певну плату вирушити з ними в експедицію, як висловився він, і довести їх живими до пігмеїв.

— Ви не гірша, але я жінок... уже сказав... не люблю, і з ними справи не маю.

— Але він же чорний, а не... — Роксана дипломатично стрималася, щоб вголос підкреслено не додати — "а не голубий".

— Я вже все сказав... І ми більше на цю тему не розмовляємо, — підсумував він.

— Згода, Жоро... Але це ж цікаво... А раптом я стану першою жінкою... Ну, звичайно, після вашої мами. Ми кинемо усі наявні у нас сили... Підключимо резерв головного командування ставки, Жоро, — сіла на свого коника Роксана. — Ворог не витримає натиску і здасться без бою і довгого опору. Не здасться — ми його візьмемо в кільце, тобто в полон і там він уже не викрутиться...

Драгоман не спускав з неї очей. Він налився кров'ю і дивився мов розлючений бик на тореадора. Роксана зрозуміла, що бовкнула зайве. Зараз відбудеться психологічний вибух. Жили на шиї у Жори Драгомана запульсували і зробилися із голубих синіми.

— Все, Жоро, все, — підняла вона праву руку, як стоп-сигнал. — Все. Я мовчу, як конголезька піранья... Я хотіла, як краще, а вийшло, як завжди... Як у наших політиків...

— Піраньї в Африці не водяться, — випалив Жора.

— Невже? — вдала, що здивувалася, Роксана. — А де, Жоржику?

— У Південній Америці. І Жоржиком ви мене теж не називайте. Так мене тільки в школі дражнили — Жоржик-коржик. Мені, слава Богу, тридцять років. Незабаром буде, — додав він...

— Ніколи б вам не дала...

— А я вас і не прошу... Мені воно ні до чого...

Роксана аж спалахнула. Таке вона на свою адресу почула вперше в житті. Але ускладнювати ситуацію не стала, затамувавши в собі злість і ненависть до звихненого у своїх сексуальних уподобаннях парубка. "Хай би краще такі не плодились і світ не паскудили!" — вона піднялася, не глянувши на Жору, вийшла геть, аби з ним навіть не сидіти поруч...

XXVII

... Вождь племені зустрів групу мандрівників з далекої України, про яку він, звісно, ніколи не чув, з радістю і з тривогою. З радістю, що білі люди завжди приносять

гостинці (українці винятком не стали), а потім вимагають того, чого вони не можуть дати їм взамін, відповідно до звичаїв і традицій джунглів і конкретного племені.

Оператор Микола Горбач уже тихо й ненав'язливо проводив зйомку своєю відеокамерою. Вождь племені на ім'я Гамбі-Томбі сприйняв це надзвичайно спокійно і Роксана зрозуміла, що він перед такою чорною штукаю з одним великим скляним оком демонструє своє біле намисто на шиї із зубів гадюк, тигрів, леопардів та інших хижаків не вперше. Питання, заготовлені ще в Києві, спочатку йшли загальні, а потім усе закрутилося навколо полювання, сну, отруєння, вбивства своїх ворогів, одновірців.

Тепер про все це Роксана доповідала Мироновичу.

— І що він відповів з приводу отруєння?

— Я не могла його запитувати про це при перекладачеві. І тоді я перекладача й оператора таки приспала. На три дні.

— Яким чином? — поцікавився Миронович.

— Допоміг один з працівників посольства. Пізніше я тобі нагадаю його ім'я. Десь записала в блокнотику. Він дуже хоче бути послом у будь-якій країні з державною французькою...

— Гаразд, з майбутнім послом згодом. Після виборів. А що з отрутою?

— Погано. Ці пігмеї категорично відмовилися отруювати і спотворювати людину. Вони мають свій моральний кодекс. Вони за це суворо карають своїх же, і про це знає кожен пігмей і свято дотримується моралі племені... Ні за які гроші, брязкальця — пігмеї на злочин не йдуть. Доведеться звертатися до російських спеціалістів з колишнього кадебе.

— Зачекай-но, — не витримав Миронович. — Ти абсолютно даремно їздила?

— Не зовсім... Я набралася нових вражень. Розширила свій світогляд. Познайомилась з пігмеями. Вони мене переконували, що вбивати людину — грішно й небезпечно. Пізно чи рано це обернеться до тебе таким самим чином...

— Ти мені мораль читаєш? Мене переконуєш у чомусь? Чи ти мені все це розповідаєш? — Вітольд підвівся і поглянув на Роксану згори вниз так, ніби перед ним тепер сиділа не його законна дружина, а представниця конголезького племені з вічнозелених і вічновологих джунглів, тільки дещо більшого зросту й іншого забарвлення шкіри.

— Не дуйся, Вітольде. Я робила все, що могла. Навіть тобі копію цього кодексу пігмеїв привезла... Можеш поглянути, — подала вона папірець. — У посольстві переклали українською...

— Навіщо це мені? — запитав він.

— Може, колись і ми станемо, як пігмеї...

— Не замовляй мені зуби... Вони в мене не болять... Ти не привезла зовсім нічого?

— Я привезла, але...

— Що "але", Роксано? Вибори наближаються до кінця. Соціологічні дослідження показують, точніше — екзитпол соціологів, що народний кандидат у президенти йде з величезним відривом від своїх переслідувачів. Його треба негайно зупинити... Папа

почувається так, мов в'юн, посипаний сіллю зверху і присмалений гарячою сковорідкою знизу... Він обіцяє мене вигнати під три чорти, якщо ми сьогодні нічого реального не придумаємо... Папа заявив: "Ви мені підкинули цю ідею. Де її рішення? Час не жде!"

— Я привезла отруту!!!

— Чому ж ти мовчиш?

— Ця отрута — на звіра, — відповіла Роксана. — Вона намащується на предмет, який може лизнути та чи інша тварина, і тоді її через сім днів починає ламати, вона втрачає орієнтацію і ходить по колу. Пігмеї тварину добивають...

— І ти кажеш, що нічого не привезла?

— Я пішла на хитрощі. Майбутнього посла і вождя вмовила. Сказала, що це для щурів, яких ми не можемо вивести зі свого замку...

— І що сказав вождь? — аж піднявся з крісла Миронович.

— Він сказав, що тварина має лизнути цю отруту, виготовлену з якоїсь чортівні, що росте в джунглях... Ми ж не можемо змусити кандидата вилизувати тарілку після себе чи бодай — ложку...

Миронович присів, обхопивши руками голову. Він деякий час сидів мовчки. Може, мовчав би й довше, аби Роксана не поторсала його за плечі.

— Ти не заснув?

— Я мислю, Роксано. Отже, живу. У цьому щось є. Щось крутиться близько. А що саме, впіймати думку не можу... Я завтра відповім, завтра.., — Миронович аж піт з чола витер. Пересів до столу, не знаючи, за що ж взятися... Що придумати? Нічого путнього до голови не підходило. До рук — також. Узявся за папірця. Почав малювати скорпіонів. Його рідний знак зодіака. Згадував, хто йому перший раз сказав, що коли народжується скорпіон, хтось з рідних помирає. На день його народження помер дядько Петро. Дядько, який навчив вудити рибу у такий невідомий світові спосіб. Незабаром у нього знову день народження, якщо вірити гороскопу, то знову хтось помре...

— Чортівня якась, — Миронович підвівся з місця і підійшов до бару. Сів на високий барний стілець, зняв зі стелі один з численних кришталевих фужерів і налив найдорожчого в світі, як йому Роксана сказала, французького бренді Shato Montufo. Спробував прочитати вголос. Українською вийшло — Шато Монтуфо. А як вимовляти англійською чи французькою — не знав. Випив і лайнувся на адресу тієї і тієї мов. Мовляв, читаєш одне, вимовляєш інше, а маєш на увазі щось третє. Ні, таки українська краща і простіша, як вимовляєш, так і пишеш, і ще налив кілька крапель пекучої французької рідини, охолодивши її кубиками льоду.

На роботу після тієї розмови з Роксаною він приїхав раніше, ніж звичайно. Та ще й невиспаний. З мішками під очима, чого ніколи не траплялося з ним раніше. Секретарка Міла — "Кіндер-сюрприз" чи "Дірол без цукру", яка теж полюбляла прийти на роботу раніше за нього, цього разу запізнювалася. Він аж зрадів. По сотовому телефону зв'язався зі знайомим есбеушником.

— Слід визначити "ахіллесову п'яту" народного кандидата, — не то попрохав, не то наказав держсекретар.

— Зрозумів! — озвався по той бік "сотовий".

— Сьогодні до вечора, — наказав Миронович. — Його слабкості, його захоплення, його звички!

— Ми все це маємо, — відповів, не задумуючись, генерал.

— Як? — аж підвівся Миронович, ніби він розмовляв з Папою, а не з одним зі своїх підлеглих.

— У досьє є все. Мені залишається тільки погортати сторінки.

— Негайно погортай. А краще сідай за ксерокс, зроби копії і до мене...

— Буде зроблено... Через годинку у вас, Вітольде Володимировичу.

— Фу! — полегшено видихнув Миронович і взявся за склянку "Боржомі". Після вчорашнього бренді тягло на мінеральну воду.

У двері постукали.

— Увійдіть! — гукнув він.

На порозі в усій формі стояв генерал.

Підтягнутий, стрункий ще зовсім молодий генерал з дивним і трохи незрозумілим прізвищем Головадибський. Він примчав до президентського секретаріату навіть раніше, ніж його тут очікували.

— Сідай і доповідай, — показав на стілець Миронович. Головадибському здалося дещо фамільярним звернення глави держсекретаря до генерала далеко не найнижчого рангу. Такого собі не дозволяли навіть прем'єр-міністр, спікер. Але генерал, як людина військова, дисциплінована, проковтнувши неприємну пігулку держсекретаря, спокійно сів, не виказуючи ані порухом м'яза на своєму вродливому і схожому на жіноче обличчі свого невдоволення від безтактовної поведінки Мироновича. Такого з ним не дозволяв навіть Папа.

Генерал чітко доповідав, Миронович уважно слухав. Голова дибський, здається, вже зрозумів, про що йдеться, як і про плани держсекретаря, чи Папи, або ж конкурентів народного кандидата у президенти. Йому не треба нічого вкладати до рота, розжовувати. Він належав до тих молодих і здібних генералів, які розуміють усе з півслова.

— Кандидат, про якого йдеться, полюбляє антикваріат, національну побутову атрибутику наших предків. Чи не найбільше закоханий у стародавні ікони. Особливо його цікавлять ті, які під час Розстріляного Відродження за радянської влади були сховані мирянами, зберігалися у певних сховищах, схоронах і сьогодні мають неабияку цінність. Ті, що оповиті ореолом легенд, міфів і носять у зв'язку з цими подіями конкретні назви. Наприклад, ікона Благовіщенська, ікона Святої Покрови — козацька. Всі чудотворні ікони. Він їх купує за будь-яку ціну і при цьому обов'язково цілує чоло Богоматері чи святої Великомучениці. Набожний. Відвідує церкву. Постійно молиться і вірить, як у Бога, так і в свою зорю. Упевнений у своїй перемозі. Всі реальні екзитполи свідчать, що він близький до перемоги, якщо чогось не станеться...

— Що значить "чогось"? — підняв очі на генерала Миронович.

— Важко сказати: не помре, не розіб'ється в автокатастрофі, в літаку, не підірвуть виборчий штаб, не наймуть снайпера...

— По-сучасному — кілера, — підправив Миронович.

Генерал мовчки кивнув головою. Мовляв, можна сказати й так.

— Це натяк, підказка, версія, особиста думка? Чи як зрозуміти ваші слова, пане генерале?

— Що ви, Вітольде Володимировичу... Це тільки мої припущення. Всі ми під Богом ходимо. Життя — це така непередбачувана річ...

— Але ви щось приховуєте від мене, чогось не договориєте! — перейшов раптом на "ви" Миронович.

— Скоріше — не договорюю...

— І що ж саме?

— А хіба ви не знаєте про російську автомашину з двома кілерами? Вам не доповідали?

— Вперше чую. Цікаво. Говоріть.

— Учора в дворі будинку по вулиці Саксаганського виявили двох російських кілерів з новенькими українськими паспортами.

— Детальніше, — попросив Миронович. — І зрозуміліше.

— В одній з квартир спрацювала сигналізація. Охорона негайно виїхала на місце. Квартиру не пограбовано, але хтось намагався в ній зламати двері. Міліція звернула увагу на "Москвич" з російськими номерами, в якому сиділи два молодики. Вони міліції показали два українські зовсім нові паспорти, які ще пахли друкарською фарбою. Це міліціонерів насторожило. "Гостей" примусили відкрити багажник. У ньому виявилось кілька тротилкових шашок з дистанційним управлінням. Росіян було доставлено у райвідділ міліції. Там вони розкололися. Зізналися, що готували замах на кандидата від народу...

— І що?

— Послалися на забобон.

— Не зрозумів...

— Нібито між кілерами існує прикмета: якщо разом із замовленим убивають його дитину чи дітей — кілерам залишається недовго жити. На них також чекає негайна смерть. Саме тому вони й відмовилися від замаху...

— Росіяни?

— Так, росіяни.

— І ви в це, пане генерале, вірите? Я особисто — ні. Росіяни ніколи перед такими дрібничками, як діти, не зупиняються. Згадайте свого колегу — полковника кедебе Путіна. Школу. Беслан... Ваша особиста думка?

— Тут щось не те. Або росіяни — не росіяни. Це зараз уточнюється. Або ці найняті москалі не планували вчиняти замах на кандидата від народу. Це просто свої піарили...

— Розшифруйте свою думку.

— Вони найняті самим народним кандидатом. Завтра все це розпише преса. Народ почне обурюватися, вимагати кілерам кари, і кандидат у президенти набиратиме відсотки у тих, хто до цього сумнівався у своєму виборі. Вони остаточно переконуються, що нинішня влада — злочинна. Це не мої слова, — поспішно вніс поправку генерал. — Це типовий вислів опозиційної преси... Вчорашня влада, що хапається за соломинку, аби утриматися, йде навіть на крайнощі. Розрахунок точний. Народ любить великомучеників. Народ великомучеників обирає.

— Ви так думаєте, генерале?!

— Я в цьому переконаний.

— Ви, певне, маєте слухність. Це очевидна правда. Щиро дякую. — Миронович вийшов з-за столу, подав Головадибському руку, глянув йому в очі і додав: — Цікаво було з вами поспілкуватися. Чи варто пану генералу, — він уже ніби не звертався на "ти", але й невідомо, чи казав йому "ви", — нагадувати, що ця наша розмова цілком конфіденційна? Простіше кажучи, не підлягає розголошенню.

— Само собою, пане державний секретарю.

— Ще раз дякую і ще раз тисну вашу молоду руку. Все залишиться, як було... Ви сподіваюсь, мене зрозуміли?!..

— Служу Україні! — генерал віддав честь і залишив кабінет Мироновича.

Увечері Миронович ділився своїми міркуваннями з Роксаною.

— То "КамАЗ" ледь не врізався в джип кандидата, то кілери, які пожаліли кандидата і відмовилися від замаху... Щось тут не так.

— Ти розмовляв на цю тему з президентом? — поцікавилася дещо стривожена Роксана.

— Так. Він вважає, що це почерк братів Плюєвих. Ростовські кілери — їхні кілери. Мені дано вказівку підняти усю наявну в нас пресу. Тінь має впасти на кандидата номер два, якого представляють брати Плюєви. Все, що робиться, будь-яким робом списувати на них. Вони відтепер стають нашим громовідводом. Папа не відмовляється від крісла. Він мріє про наступний термін...

— Отже, залишається тільки наша ідея? — чи то перепитала, чи то ствердила Роксана.

— Так. Папа — за. Це теж спишеться на братів Плюєвих, як і фальсифікація, каруселі з відкріпними талонами, додрукування їх, талончиків, у Росії, замах, руйнування гребель і пуск води зі штучних озер та ставків на автостради, вимушена посадка літака на випадкових аеродромах... Усе це ляже на братів Плюєвих та їхню команду.

— Але ти в них — начальник виборчого штабу, Вітольде? — нагадала Роксана.

— Я сказав про це Президенту.

— А він що?

— А він мені доводив, що мене не було навіть у списку членів штабу і немає. "Ти — в глибокій тіні, як і мій бізнес. Ідея з порядку денного не знімається". — Ось його відповідь.

— Що ж тепер?

— Тепер нова проблема, — Миронович взяв пляшку мінеральної і просто з горла надпив. Роксані це ніколи не подобалося. У неї так і свербів язичок нагадати про склянку, що стояла поруч пляшки, або хоча б натякнути йому про це поглядом. Вона не вчинила ні того, ні іншого. Вона вдала, що нічого не помітила.

— Я запросив до себе одного розумного генерала з еСБеУ, — він поставив пляшку на місце. — Ми з ним довго вели мову про "нашого", у лапках, кандидата і — взагалі. Генерал висловив слухну думку — народ любить великомучеників... Якщо ми спотворимо обличчя кандидата, він набере ще більше очок. Ті, які ще вагалися, за кого голосувати, після отруєння кандидата, якщо воно буде не смертельним, певне голосуватимуть за страждальця. Ось у чому проблема.

— Ми його отруїмо, — рішуче заявила вона. — Жоден судмедексперт не підкопається. Перевантаження. Дикі перегони, замах, нерви, серце здало...

— Але він міцний, мов бугай.

— Любий, я їздила до Центральної Африки. Я зустрічалася з вождем пігмеїв... Ці карликові люди своїм умінням звальюють африканських слонів. Африканський слон — більший за українського бугая. Ти згоден зі мною?

— Але ж Папа... — спробував їй заперечити Миронович. — Після вбивства журналіста він, як власної смерті, боїться навіть будь-якого каліцтва, яке б хоч віддалено було пов'язане з його ім'ям.

— А хто скаже Папі, що ми кандидата вбиваємо. Ми цього Жана Маре перетворимо в Квазімодо...

— Як ти це здійсниш?

— Поцілую.

— Недочув. Повтори! — глянув на неї Миронович, поставивши на бік пляшку з мінеральною.

— А ось так! — Роксана підійшла і гаряче поцілувала Вітольда в губи.

— Але хто тебе до нього допустить?

— Мої менеджери вже працюють зі штабом... кандидата. Я готую "Аудієнцію" з майбутнім президентом. Його величність самолюбство спрацювало. Він дав згоду: передача з'являється у день інавгурації...

— І що дасть твій поцілунок?

— Це називається "поцілунком кобри", або "мухи цеце". Наступного дня, коли ми вдруге вирушили в джунглі, вождь племені туа чи бенуа (я вже не пригадую назви племені) пообіцяв мені цей експеримент провести над пігмеєм, засудженим до смерті. Той відібрав життя в іншого пігмея і заслуговував на смерть. Єдиний верховний суддя у них — сам вождь. Він намащує губи отрутою і наносить поцілунок приреченому. Покараний після цього помирає в страшних муках і корчах. Спочатку перекошується його обличчя, висипаються вугрі, а через кілька днів на очах усього племені віддає Богові душу. При цьому він має привселюдно каятися в здійсненому. В іншому випадку одноплемінники вимагатимуть в жертву принести ще когось з рідних убивці. Такий

звичай у племені цих пігмеїв.

— А як же сам вождь не отруєється? — Миронович знову взявся за пляшку з мінеральною.

— У тому й річ. Він перед цим намащує шар безколірної губної помади-ізоляції. Губи покриваються невидимою плівкою, мов рідким скотчем, а вже після цього накладається прозора, як сльоза, отрута...

— Я тобі не дозволю цього робити, Роксано!

— Але ж, любий. Я так хочу, щоб ти став президентом... Хочеш, я поцілую й Папу? Він так бажає зі мною переспати. Назавжди виб'ю з його напівлисої голови бажання ще раз стати президентом країни.

— Є простіший і менш ризикований спосіб. Який сьогодні мені мимоволі підказав генерал.

— Російські спецслужби?

— Це також не виключається. Але можна йому влаштувати зустріч з людиною, яка збирає антикваріат, старожитності... Кандидат полюбляє сам цілуватися. Але зі старовинними іконами. Достатньо на склі ікони намазати чоло матері Божої або якої-небудь великомучениці помадою пігмеїв і...

— Я не заперечую... Ідея чудова, але тут є одне "але"... Отрута діє на третій день. У ніч напередодні третього дня йому слід влаштувати десь "таємну вечерю". Вона має обов'язково складатися з рибних страв. Тінь падає на організаторів цієї вечері, а не на власника антикваріату. Під будь-яким приводом кандидат має прийняти запрошення на нічну аудієнцію.

— Але як? Як його запросити на вечерю? — розвів руками Миронович.

— Хай це буде таємна нарада з вечерею. Або про вечерю взагалі не говорити... Просто нарада.

— Нарада кого?

— Щурів, — відповіла, не замислюючись, Роксана.

— Поясни?

— Щурів, які тікають з тонучого корабля. Але не простих щурів, а своєрідних вождів цього невмирущого племені.

— Давай-но, Роксано, перейдемо на... людей, — попрохав Миронович.

— Пояснюю конкретніше, любий. Кого найбільше сьогодні боїться кандидат і хто йому найшвидше може стати впоперек дороги? Як ти гадаєш?

— Влада.

— Правильно. А хто здійснює захист існуючої влади і хто може раптом несподівано прискіпатися до кандидата за те чи інше порушення?!

— Силовики, — як учень під час іспиту відповідав Миронович.

— Абсолютно правильно. Так ось, зробимо вигляд, що силовики, будучи при владі, постійно дивляться на крок уперед, і сьогодні вже впевнені, хто завтра буде їхнім президентом. Що вони роблять? Шукають з майбутнім достойником контакту. Йдуть на змову. З ким? З майбутнім президентом, щоб зберегти і свої еполети, і свої посади біля

державних корит. Логічно?

— Логічно, — погодився Вітольд.

— А тепер уявімо картину, яка, може, вже відбувається поза нашим сценарієм. Силовики самі додумуються до того, аби піти на контакт з майбутнім президентом. Обіцяють йому захист, повну інформацію...

— Абсолютно логічно... Якщо такого контакту між ними ще нема... — погодився з нею Вітольд.

— Якщо нема, то ми їм маємо підкинути таку ідею, якою, певна річ, вони давно живуть.

— Над цим серйозно слід подумати, Роксано...

— А чого тут довго думати, Вітольде? Ми не маємо часу на роздуми. У твоїх руках силовики. Виклич до себе ще одного генерала. Тільки не розумного і кмітливого, а такого, що постійно кланяється і дякує. Дякує і кланяється та вважає за честь прислужитися держсекретарю, сподіваючись, що йому у разі перемоги кандидата це не забудеться. Хай і він думає, що ти також тікаєш з корабля, що йде на дно... Зустріч ти йому маєш підказати. Йому та його кільком довіреним особам. Зустріч бажано провести де-небудь за містом. У приватному будиночку, на дачі.

— Геніально, — вигукнув Вітольд. — Роксано, ти геній. Ще більший за мене. Я все це втовкмачую в голову силовикам, мовляв, дбайте про завтрашній день. Завтра буде вже пізно і для вас, пане генерале, і для мене, держсекретаря. Ісус Христос і той вирішував свої проблеми під час "таємної вечері"... Ми їх також змусимо вирішувати. Аналогічно... Роксано, ти геній...

— У спідниці, — показала вона на досить таки широкий розріз. — З розеткою, — додала. — У якій, любий, завжди струм високої напруги і який ще ж одного чоловіка на смерть не вбив...

— Не кажи, — посміхався щасливий Вітольд. Ідея ця й справді геніально проста і він у змозі її розв'язати.

— Затримка за тобою, кохана. Кандидат має поцілувати ікону. Ікону нам надасть Московський патріархат. Там наші люди. Надійні люди. Вони освячували наш шлюб, вони освятять і образ чудотворної Богородиці...

XXVIII

Від своєї людини із "ворожого штабу", тобто зі штабу кандидата від народу, наступного дня на стіл Вітольда Мироновича ліг детальний маршрут поїздки майбутнього президента. А в тому, що народний кандидат стане президентом, сумнівалися хіба що політологи. Переконаність соціологів, відповідно з проведеними екзитполами, передавалася й більшій частині електорату республіки.

Образ чудотворної Богородиці, здається, так іменували цю ікону попики з Києво-Печерської лаври, було доставлено в один із райцентрів Чернігівської області. Саме там Роксана планувала знімати свою програму, що мала вийти в ефір одразу ж після

інаугурації майбутнього Президента. Затримка залишалася за дрібницею — за "поцілунком кобри". Принаймні, під такою кодовою назвою й планувалася ця операція благородним і високопоставленим сімейством держави.

Роксана, замовивши техніку на телестудії, негайно виїхала у відрядження. Миронович переживав лише за одне: аби вона не намастила для підстрахування власні губи і сама не поцілувала претендента.

"Це в її характері і манері", — міркував Миронович. Тим часом, на його заміську віллу прибув інший генерал з гоголівським прізвищем Пацюк. Мироновичу він не сподобався. Товстий, пикатий, самовдоволений.

"Очевидно, виростає на шашликах і свіжому повітрі", — не спускаючи очей з генерала, думав про нього Миронович, а вголос запитав: — Що питимемо?

— Що ви, те і я. Горілка — не харчі. Я не перебираю.

— А що з харчів, як ви висловилися, вам до смаку?

— Те, що й вам. Харчі — не горілка.

— Зрозуміло, — не дав йому докінчити завчену фразу Миронович.

Він покликав служницю Настю і наказав їй накрити стіл. Та звично розпочала свою справу. На столі з'явилися свіжі пироги, чорна і червона ікра у розеточках, оливки, біле й червоне м'ясо, з риби — сьомга, осетрина. У вазах піднесла фрукти: груші, яблука, виноград кишмиш, порізаний ананас і узбецьку видовжену диню. Окремо поставила тарілочку з жаб'ячими лапками в лимонному соусі.

— На любителя під гарне німецьке пиво, — мовив Вітольд Володимирович, не називаючи страви. — І не забудь про гриби, — обернувся він до гарненької, середньої на зріст Насті, яка чимось нагадувала йому рідну маму. Така ж худенька, жвава, з маленькою гарною голівкою, глибокими голубими очима і рівним коротким носиком. Русяві коси, заплетені на потилиці, трималися в прозорій світлій сіточці, приколоті величезною, як для її голови, срібною шпилькою. Поверх скромної сукенки накинуто білий накрохмалений сарафан з мережками такого ж кольору. Руки мала маленькі, майже дитячі, але, як висловлювалися на Чернігівщині, — ловкі.

— І картоплю фрі, Насте. Без картоплі — вечерея для мене не вечерея, — побідкався Миронович.

— Ми маємо однакові смаки. Я — теж, — виявив солідарність Пацюк.

— Приємно чути, — похвалив генерала Миронович. — Сподіваюсь, і в усьому іншому наші погляди збігаються? А не лише в картоплі фрі.

— Можете бути певні.

— Радий це чути. — Миронович обернувся до служниці: — Насте, на сьогодні ти можеш бути вільна. Дякую за гарно сервірований стіл...

— А посуд, Вітольде Володимировичу? — запитала вона.

— Я все приберу сам. Ви знаєте, генерале, що я вдруге одружений?

— Так, я чув.

— Ну, при вашій спеціальності ви зобов'язані не лише чути, а й знати.

— Так, я знаю.

— Так ось, моя перша дружина належала до касты учених — донька професора. Міщаночка. Не любила мити посуд, підлогу, виносити з хати сміття... Не в переносному розумінні, а в прямому...

— Я зрозумів, — мовив генерал, не спускаючи очей з щедро сервірованого столу. Хотілося пошвидше випити і закутити.

— Так ось, вона і її татусь-академік мені, як приймаку, завжди казали: "Ми вам дозволяємо помити... посуд". Або: "Ми вам дозволяємо помити... підлогу, ми вам дозволяємо винести... сміття". І єхидно, майже в унісон, додавали: "Ми не ображатимемося... Ха-ха-ха!" Це був єдиний їхній сімейний жарт. Можете уявити мій моральний стан у цій родині?! Я нагадував сам собі пса, який весь час намагається зірватися з ланцюга і забігти світ за очі...

— Я б таку розмазав об стінку, — сказав, не задумуючись, генерал Пацюк.

— З вашою статуєю, біцепсами, — глянув на генерала Миронович, а подумки собі сказав: "Навряд чи він ці свої центнери тілес може підтягти на турніку. Таких кабанчиків тримали тільки до Великодня". — Що питимемо? — вголос запитав він Пацюка. — Горілку "Абсолют", коньяк "Хенессі" чи червоне грузинське вино?

— Я б не відмовився від коньячку.

— Нема проблем, — Миронович налив генералу коньячку, а собі — червоного грузинського вина. Після того, як генерал закусив коньячок лимончиком на липовому меду, Миронович, смакуючи вино, мовив:

— Запросив я вас, пане генерале, в ось якій справі.

— Я вас уважно слухаю, Вітольде Володимировичу, — генерал намащував маслом французький білий хліб (який випікався впереміш з курагою, горіхами і ще з якимись екзотичними фруктами), а потім на все це щедро накладав чорну паюсну ікру.

— Скажіть, ви за своєю пильною працею інколи маєте змогу подивитися телевізор? Новини? Суперечки нардепів, версії політологів, припущення соціологів?

— Рідко, але інколи ми знаходимо трохи часу, — відповів Пацюк.

— Ви, звичайно, чули про так звані екзитполи і про те, що в більшості країн, де їх проводять соціологи, вони, як правило, підтверджуються? Якщо не на сто, то на дев'яносто відсотків.

— Так. Я це чув, — запихався генерал ікрою.

— Тепер ви, мабуть, зрозуміли, чому я вас запросив... ну як вам краще сказати... не як офіційну особу до офіційної?.. А швидше, як приятель — до приятеля... Кожен з нас у ці хвилини сконцентровує свої думки над завтрашнім днем. Чи не так? Ставить перед собою питання: яким цей завтрашній день стане особисто для мене? Скажімо, з ікрою чи без ікри? Ви мене розумієте?

— Цілком. Я весь час думаю так само, як і ви.

— Мені це приємно чути, пане генерале, і відчувати, що поруч зі мною мій однодумець.

— Сто відсотків, — генерал взявся за сьомгу, навіть не глянувши на Мироновича.

— Держсекретарі також не вічні. Вічний тільки Господь Бог і, сподіваємось, небо

над нами.

— Так, — погодився Пацюк.

— Ви не образитеся на таку — здається, у літераторів так називається — метафору, або образність, що першими тікають з корабля, який іде на дно, — він хотів сказати "пацюки", але вчасно спохопився, — першими тікають щури.

— Безперечно, — генерал не підводив голови, зосередившись на сервіровці.

— Ми з вами, як одностудії, не збираємось утікати. Але... всі ми під Богом ходимо...

— І під еСБеУ, — пожартував генерал.

— І під еСБеУ, — погодився Миронович. — Ось я й гадаю, чому б нам, пане генерале, як у вас це називається, не провести розвідки боєм.

— Запросто, — погодився авансом Пацюк.

— Що я маю на увазі?

— Скажете, — перебив його генерал.

— Я маю на увазі, а чи не піти вам особисто з кандидатом у президенти від народу на контакт? Запросити ще кого-небудь зі своїх найближчих колег?!

— Нема питань, — генерал налив сам собі коньяку. — Як накажете! Ваше здоров'я!

— Пийте на здоров'я! — відповів Миронович. — Сподіваюсь, вам не потрібно нагадувати, що ця розмова суто конфіденційна?

— Не потрібно, — генерал припадав на царську рибу.

— Зустріч має відбутися з одним-єдиним бажанням: ми кандидатів надалі не заважатимемо у просуванні вперед, а всіляко сприятимемо у швидшій перемозі. Можливо, інформуватимемо й оберігатимемо. Але за однієї умови... Мені далі говорити?..

— Нема потреби. Їжаку зрозуміло, — констатував генерал.

— Я вечерю забезпечую. Випивку — теж.

— Ображаєте, пане держсекретарю. Хоча у нас зарплатня не на рівні світових, але на ікру ми також знаходимо гроші.

— А на суші?

— І на суші, і на землі, — засміявся генерал, і Миронович розгубився. Він каламбурить чи й справді не знає, що таке "суші"? Про всяк випадок мовив:

— Ось і добре. Вважайте, домовилися. Вас буде попереджено за два дні. Усю закуску і випивку підвеземо з найкращого японського ресторану. Вам тільки слід назвати заміську віллу свою та ім'я людини, якій ви довіряєте, як і мені, — підкреслив Миронович. — Там і має відбутися зустріч.

— А якщо не приїде?

— Спробуємо переконати. Це в його інтересах. Тепер він, дякуючи вам, мчатиме до фінішу без перешкод.

— Однозначно. Тил ми забезпечуємо. Аби він тільки про нас не забув.

— Не забуде. А забуде — нагадаємо.

— Ви будете? — поцікавився Пацюк.

— Я поки що — в резерві. Так би мовити, ваш невидимий фронт.

— Нам до цього не звикати.

Після кави з вершками Миронович провів задоволеного і ситого генерала до авто.

— Антоша вас доведе куди слід.

— Я міг би викликати й свою автомашину.

— У жодному разі, — заперечливо похитав головою Миронович. — Заради конспірації.

— Зрозуміло. Маю честь кланятись, — генерал приклав руку до козирка. — За вечерю спасибі. Було смачно і майже достатньо, — він розсміявся. — Генеральський жарт.

XXIX

— І-і-і-є! — протягла, а потім вигукнула у мобілку щаслива Роксана, телефонуючи Мироновичу. — Рибка впіймалася на гачок...

Роксана й справді, коли телефонувала Вітольду, стояла на березі Десни зі спінінгом в руках, що вигнувся, мов знак запитання. Щука спіймалася невеличка. Грамів на триста-чотириста, але і з такою доводилося вовтузитися, морочитися.

— Щука грає, серце крає, — Роксана від задоволення та азарту аж підстрибувала. Оператор Василь Береза, мов той песик, що хоче залізти у воду, але боїться змокнути, бігав по березі з підсакою і щось емоційно скавучав.

— Викинь підсаку, — гукала до нього Роксана, тримаючи спінінг над головою. — Візьми камеру. Камеру візьми. Глянь, які щука "фортелі" викидає.

Оператор разом з водієм заходилися допомагати Роксані. Щука "давала свічки", як висловився водій Вадим, — одну, другу, третю. На третій її тільки й бачили. Роксана з несподіванки ледь не впала навznak на траву. На кінці жилки — ні блешні, ні щуки.

— Перекусила. Точно перекусила... Щука ж яка! Не менше ніж кілограмів зо п'ять, — підсумував Вадим.

— Ти хоч мене і її зафіксував для історії? — запитала Роксана.

— Мамочко, ображаєш! — оператор вдав, що й справді образився. — Все в кращих традиціях Голлівуду.

— Це правда, — погодився Миронович, коли Роксана, прибувши додому, впала в крісло і повторила перед Вітольдом фразу оператора. — У кращих традиціях Голлівуду, Тольде. Ти бачив би, як він цілував Богородицю. Тричі. Тоді перехрестився і сів до столу. Ласували тістечками з запеченими горішками і чорносливом. Знала б я меню наперед, і горішки ще трохи підмастила. Дуже вже він на них западав. Тільки під зубами хрумтіли. Тепер телефонуй своєму Пацюку. Аби нас не смикали, що і як, уся чорна тінь має впасти на генералів. Скільки їх там має бути?

— Я наказав — не більше двох. Де троє — там таємниці нема. Пацюк пообіцяв.

— Хай ініціатива йде тепер від них.

— У штабі кандидата ми маємо свою людину. Обробка вже пішла. Кандидат опирається. Гонор, амбітність. Але й свої підгавкували — з силовиками, мовляв, не

завадить подружити, якщо вони самі пропонують свої послуги. Він, здається, дав згоду на зустріч...

— А якщо операція "Пігмей" не пройде?

— Любий, ти сумніваєшся у моєму генії? — Роксана сіла йому на коліна.

— У твоєму генії я не сумніваюся, я сумніваюся в якості отрути пігмеїв.

— Можеш ставити знак якості. Побачиш, яке він матиме після поцілунка обличчя.

Мама рідна не впізнає.

— А звідки тобі відомо? Ти так говориш, ніби вже когось отруювала чи ставила на комусь експеримент? Звідки така впевненість?

Роксана довго мовчки дивилася на нього, ніби підшукувала відповідь у його ж запитанні. Потім мовила:

— Любий, я жила серед пігмеїв. Я бачила їхній запал у роботі... Краще приспи мене... Приспи, мов малу дитину, любий. У мене такий позаду важкий день. Вибач, якщо моя активність сьогодні поступиться місцем пасивності.

Він не наполягав. Скинув з її ніг черевички і відніс дружину до спальні. Роксана спала тієї ночі мов приспана пігулками для сну. Миронович крутився, виходив на кухню, несподівано закурив, чого з ним не траплялося раніше. У душі вирували цунамі, як він сам визначив свій стан. Заснув аж під ранок, саме тоді, коли прокинулася Роксана — бадьора і енергійна. Вона торкнулася його плеча. Це його роздратувало.

— Скільки можна спати, сплюшко?

— Я щойно заснув, — крізь дрімоту промовив він. — Не чіпай мене, будь ласка.

— Я вагітна, Тольде, — раптом сказала вона. — Вагітна тобою, коханий.

— Ти жартуєш?! — він протер очі.

— Це так само серйозно, як те, що я тебе безмежно кохаю.

— Ми ж, здається, береглись?

— Що сталося, любий?

— Я цілу ніч не спав.

— Чому, коханий? Ми матимемо дитину. Ти маєш підстрибувати, — вона притягла його до себе і поклала його голову на свої оголені груди. — Коли Петро Перший — цар московський погано почувався чи на нього нападала меланхолія, його Катюша, здається, так звали цареву дружину, прикладала цього миршавого царика-реформатора до своїх великих грудей, і він згодом через те став імператором. І ти, любий, станеш. Станеш. Повір мені, станеш. Мені про це шепочуть не тільки мої груди, губи, а й — інтуїція. Це єдине, що мене ніколи не зраджує...

— І все-таки, дай мені зараз трохи поспати... Увечері про все поговоримо...

— І про "таємну вечерю"?

— І про "таємну вечерю", любя, — очі його злипалися і йому здавалося, що в склянці з водою було щось снодійне. Йому давно так не хотілося спати.

Прокинувся Миронович по полудню. Роксана виїхала зранку на студію. Принаймні, про це свідчила її записка з рожевою копією її губ і, як завжди, з численною аббревіатурою — ЦК, ЦК, ЦК, ЦК, ЦК, ЦК. Вітольд пам'ятав, що у перші дні їхнього

знайомства, коли вона підсовувала в його кишені серветки зі слідами губної помади з її губ і оцим загадковим ЦК, ЦК, ЦК, яке він не міг розшифрувати, але так легко розшифровувала Альбіна, ляскаючи після таких Роксани них записок його по писку.

— Цілую, Куріпко! — саме так розшифровувалися ці дві літери. Вони тепер у нього викликали не любов, а тільки неприязнь. Чому? Він цьому не міг дати пояснення. Може, тому, що він пам'ятав про домовленість між ним і Роксаною.

— Скільки разів написано "Цілую, Куріпко", стільки разів ти, Таліку, маєш поцілувати папірець, поки помада не зітреться, а в серветці не утвориться дірочка, — наказувала вона.

Повертаючись додому, вона вимагала звіту. Він мав показувати їй серветку, аби вона переконалася, що білосніжний папірець зі слідами рожевої помади зацілований до дірочок.

— Де твій звіт? — казала вона, повисаючи у нього на шиї і обціловуючи його.

Мироновичу сьогодні папірця цілувати не хотілося. Помада викликала нездорові асоціації з минулого, в душі відчувалися тривога і занепокоєння. Він сів в авто і поїхав до найближчого ресторану. Їсти не хотілося, але знав, що це необхідно. У ресторані "Витребеньки" Миронович несподівано для себе зустрівся з генералом Пацюком.

— А ви що тут робите? — І, стишивши голос, додав: — Я збирався вам телефонувати. А ви тут пиячите? — Миронович підвищив голос: — І це в робочий час? Ай-яй-яй... — удавано соромив держсекретар генерала.

— Ділова зустріч, Вітольде Володимировичу.

— Імена називати не обов'язково.

— Буде зроблено.

— Післязавтра, опівночі. Ані на день не відкладати. Моя людина працює. Спробуйте і свого надійного підіслати. Солоденького і переконливого Цицерона. Він має переконати його, що це тільки захист, охорона в інтересах кандидата — завтрашнього президента. Гадаю, це справді так. Усе йде до цього. Ми маємо прокладати, а не спалювати мости.

— Цілком згоден, — відрубав генерал.

— Дійте. З цієї ж хвилини.

— Може, присядете до нашого столика? — підійшов до Мироновича інший генерал. І, ніби виправдовуючись, додав: — Після майора Мельниченка доводиться наради проводити і в таких умовах, — кивнув він на добряче сервірований стіл.

— Непогані умови, — посміхнувся Миронович, киваючи на кілька пузатих пляшок "Немирів".

— Конспірація. Самі розумієте, — генерал почервонів.

"Такі нам не підходять, — подумав про нього Миронович. — Червоніє. Ще совість є". "Не те, що в тебе, — втрутився в його внутрішній діалог інший голос. — А ти, Мироновичу, вже все втратив: і честь, і совість, і стид..." — "Я скорпіон, — відповів своєму ж голосу Вітольд. — І цим усе сказано!" — виправдав він себе.

До столу генералітету Миронович сісти не відмовився, але за однієї умови —

розраховуватиметься за генералів він. Після деяких дебатів генерали погодилися. Миронович нашвидкуруч поїв, — після випитої чарки з'явився апетит, — хоч потім пожалкував, що він "засвітився" з Пацюком і подумав: "Це може нашкодити справі". На щастя, в обідню пору в ресторані на березі притоки Дніпра, окрім офіціанток, метрдотеля, здається, нікого не було. Хоча з практики Миронович знав, що в ресторанах так нічого безслідно не минає. Кожен третій — сексот. Принаймні, так було за радянської влади. Миронович плюнув у воду і переступив поріг чи то хати, чи то шхуни, стилізованої під українську хату.

Генерал Пацюк провів його до ресторанных воріт.

— Оперативні зведення... Що-небудь новеньке є? — на прощання поцікавився Миронович.

— Є, — коротко доповів генерал.

— Що саме? — насторожився Миронович.

— Знайшли утопленим оператора телестудії.

— Чернігівського? — вихопилося у Мироновича.

— Чому чернігівського? — у свою чергу здивувався генерал. — Конголезького. А також — другого секретаря посольства Конго. В обох — загадкова смерть.

— Що означає "загадкова"? Адже там війна, — показав свою обізнаність Миронович. — Живе дуже войовничий народ. Краще сказати — вигибає дуже войовничий народ. Хуту і тутсі. Серед них є пігмеї. Здається, туа, — Миронович раптом прикусив язика: "Господи, для чого це я йому кажу? Чому я видаю себе з головою? Я маю більше слухати, ніж говорити. Де твоя витримка? Здають нерви..."

— Обличчя надзвичайно спотворені. Їх важко впізнати, — пояснив генерал.

— Нічого дивного. Там усілякі москіти, мухи цеце, змії...

— Військовий аташе вважає — помста вождя племені пігмеїв...

— Якщо порушити їхній закон — можливо, — погодився Миронович. Він обійняв за плечі генерала і підійшов до свого джипа. — Може, присядемо?

— Як накажете.

Вони сіли в джип. "Ще одна дурниця на очах інших", — сам собі дорікнув Миронович. Але ж тепер генерала не виганяти з авто. А світитися перед рестораном в усіх на виду — теж не хотілося. Генерал, кречучи, заліз на високе сидіння джипа.

— Більше люблю низькі сидіння, — мовив він.

"Тобі б краще носилки", — подумав про нього Миронович, побачивши, як той підбирає під себе драглисте черевце, мов циганка — цілий набір спідниць.

— Я колись читав дуже цікаву книжку, — поклав руки на кермо авто Миронович. — Називається вона "Десять років серед дикунів". Автор її, здається, бельгійський лікар. А може, англієць, що розповідав про смерть одного бельгійця. Прізвища його я вже не пригадую. Можна зайти в бібліотеку — поновити в пам'яті... Так ось. Той бельгієць одружився з донькою вождя одного з африканських племен, в якому жив отой лікар — автор книжки. А бельгієць — зять вождя племені несподівано зрадив дружині — дочці вождя й чкурнув до себе, в Бельгію. Вождь попросив лікаря знайти зятя і взяти з його

голови одну лише волосину. За допомогою цієї волосини пообіцяв заочно його вбити. Чи треба казати, що лікар, як професіонал, зацікавився таким експериментом в ім'я науки, і з нагодою вилетів у Бельгію. В Брюсселі, в одному з ресторанів, лікар зустрівся з зятком. Коли вони ввійшли, лікар зятькові зауважив, мовляв, в тебе дещо розпатланий чуб, і подав родичеві вождя свій гребінець. Той розчесався. На лікаревому гребінці залишилося кілька волосин з голови зятя. Я не складно розповідаю?

— Нічого, — простодушно відповів генерал. — Цікаво. Тільки увімкніть кондиціонер. Миронович завів авто і поїхав далі:

— Поклавши волосинки у конверт, лікар повернувся до вождя племені, якому пообіцяв привезти замовлення з голови приятеля... Свого ж, іншого знайомого, у Брюсселі лікар попросив через тиждень провідати зятка і передати йому якусь африканську статуетку та повідомити його телеграмою на головну пошту Браззавіля, що статуетку передано. Яким було здивування лікаря, коли з телеграми друга дізнався, що той застав зятя вождя у ліжку мертвим!.. Ось вам загадка, яку лікар-вчений так і не розгадав. До сьогодні. Я ж від себе можу додати, — обернувся Миронович до генерала. — Що це той випадок, коли не можна допустити, щоб з голови нашого народного кандидата впала бодай волосина. Ви мене зрозуміли?

— Тепер усе зрозумів. Бо довго не знав, навіщо мені ця розповідь. Працівник посольства і оператор, до речі, не одружувалися з доньками вождя племені, — генерал важко опускав ноги до землі. — Можете бути спокійні. З нього волосина не впаде...

Саме в той момент, коли Миронович потискував Пацюку руку, йому здалося, що десь блиснув зайчик лінзи фотоапарата. Він у цьому не був переконаний, але щось тривожне пробігло по його тілі і воно вкрилося гусячою шкірою.

День видався таким самим неспокійним, як і ніч. Зайшовши до свого кабінету, Вітольд запросив до себе Мілу Бездух.

— Щось нездужається, Міло, — поскаржився він. Міла це зрозуміла по-своєму. Вона зсунула папери, поклала їх на стілець і підстрибнула на вільне місце стола.

Миронович посміхнувся.

— Ось бачите, вам одразу стало легше. А зараз буде ще легше...

— Ні, ти краще злізь зі столу.

Вона зіскочила і стала перед ним на коліна. — Тепер буде зовсім легко. Тільки я зачиню за собою двері. Папи нема... Папа дає інтерв'ю... А я візьму у вас.

— Не треба, Міло. Не той настрій.

— Настрій зараз підніметься.

Міла чомусь тепер йому нагадала Роксану. Так могла говорити тільки Роксана. Звідки у Міли такий стиль наслідування, копіювання? Ох, ці жінки, як вони швидко вміють переймати те, чим можна завоювати чоловіка.

Він більше не опирався. "Чорт з тобою, — подумав він. — Ніч все одно минула в безсонні і без секс-наслідків". Він погладив її по білій голівці. Міла мала гарні золоті коси...

Після густої чорної кави, яку вона йому приготувала, все одно хотілося спати.

— Ти у мене забрала багато сил...

— Я хотіла як краще...

— Ти справді солодка і... несподівана, мов "Кіндер-сюрприз"...

— Я тільки вчуся, — щиро промовила Міла. — Читаю еротичні журнали, оповідання. Заглядаю в Інтернет. Мали б ми з вами час і не такі кабінетні умови, я б вам показала ще й не таке...

— Іншим разом, — Вітольд притягнув її до себе і поцілував у щічку. Вона цим не вдовольнилася і поцілувала його ще в губи.

— Я таки поїду посплю, — сказав він.

— Поїдьте, поїдьте. Шкода, що я не можу з вами...

— Хтось, Міло, і на господарстві має залишитися. Усі папери на підпис — на заступників, — він помахав їй рукою.

— Роксана додому повернулася пізно ввечері. Миронович, одягтись в темно-брунатний халат, сам собі нагадував шейха. Під халатом, окрім рідного тіла, Роксана не знайшла нічого. Вітольд чомусь уявив собі пігмеїв і не тільки. "А все-таки добре, коли тіло голе: ніщо не тисне, не врізаються гумки в боки, ніщо ніде не тріщить по швах і взагалі легко, просторо. Ніби тебе сьогодні мама народила".

Роксана наче вловила його думки і одразу кинулася до його халата.

— А ми зараз перевіримо... А що там у нас на друге?.. — взялася за своє. — О, які ми маленькі... Але нічого... кинемо резерв головного командування ставки і генералісимум по стійці "струнко" віддасть і нам честь...

— Роксано, не дурій... Це ж не гумка...

— Дурненький, більший виросте...

Вони сіли за стіл. Він налив собі в бокал улюбленого "Хеннесі". Роксана віддавала перевагу "Хванчкарі".

— Роксано, у Конго померли оператор і працівник посольства. Це чи не той, що просив тебе про свою майбутню кар'єру?

— Щось я пригадую, — Роксана піднесла склянку з вином до губ і раптом передумала пити.

— Це неприємний симптом. Тобі, мабуть, слід про всяк випадок залишити країну, — мовив Миронович.

— Ти так гадаєш?

— Мені не хотілось би, щоб це позначилося на нашій майбутній дитині. Тебе допитуватимуть неодмінно.

— А куди держсекретар дивитиметься?

— На сьогоднішній день я відведу від тебе всі підозри. Та й виклик на допит, як свідка. Але завтра...

— А завтра, любий, не буде, — впевнено мовила Роксана. — Все залишиться на своїх місцях. Операція "Поцілунок пігмея" відбудеться успішно.

— Не знаю чому, але я тобі хочу відповісти взаємністю, — Вітольд піднявся з-за столу з фужером коньяку.

— Не зовсім зрозуміла.

— Я хочу переписати твою спадщину назад. — А по хвилі додав: — І свою...

— Оце вже ти здурів! — Роксана обернулася до нього. — З якого це дива?

— З того самого... Я тебе теж дуже кохаю... І думаю про майбутню дитину. — У нього ледь не вирвалося: — "Досить того, що він так і не довідався, яка в нього була перша дитина — хлопчик чи дівчинка від Рози. І де вона тепер живе і як? У розкошах чи бомжує? А татусь купається в золоті. Облизує ікру на стегнах дорогих повій для VIP-персон". — Миронович випив коньяк до дна. — Завтра я перепишу все на тебе.

— Нізащо. Чуєш: ні-за-що, — вона припала до його грудей.

— Я своїх рішень не міняю. Ти знаєш — коментарі тут зайві.

Роксана сіла і довго дивилася на нього нерозуміючим поглядом з-під своїх величезних вій.

— Я тебе люблю, — нарешті вимовила вона. — Безмежно люблю. Я не розумію, чому ти мені все переписуєш? Невже ти гадаєш, що з тобою щось станеться?

— Я не про себе дбаю, — він налив ще брунатної прозорої рідини і випив. — Я дбаю про вас, — на останньому слові він зробив наголос. — Ти завтра виїдеш до Португалії. Там добрий, гарний народ. Мабуть, найкращий в Європі. Там і народжуватимеш...

Він згадав Розу і додав:

— Сидітимеш біля вікна і дивитимешся тільки на гарних дівчат або юнаків. Наша дитина має бути вродливою... як ти...

— Дякую, любий. Я все зроблю, як ти порадиш. Ти в нас розумний. Передбачливий...

— Завтра має відбутися "таємна вечеря". Кандидат дав згоду. Мені зателефонував генерал і, як ми домовилися, сказав пароль: риба найкраще клює в Яготині. На Супої. Отже, вони виїжджають за місто. Вечеря має бути суто рибною. Все взято з японської кухні: суші, сашімі, роли та інші страви з сирої риби і традиційних далекосхідних делікатесів. Із салатів — "чукка" з маринованих водоростей і sake та сливове вино.

— Ти так говориш, ніби сам замовляв меню, — посміхнулася Роксана.

— А воно так і було. Я ж згадав "Планету суші". Пригадуєш, ми з тобою були у цьому японському ресторані на день народження "газотрейдера"?

— А-а, — засміялася Роксана. — Сябусабу і сукіякі. Вовко чи сам Валяй тоді сказав на ці фірмові страви... Чекай, як же він сказав?.. А-а... Не сукіякі, а "які сукі" — і показав на тендітних офіціанток у блакитних кімоно.

Роксана вилетіла в Лісабон літаком німецької авіакомпанії "Люфтганза". Вилетіла одразу після оформлення спадщини тим самим гачконосим і здивованим нотаріусом, який набрався нахабства ще й запитати:

— Ви передаєте спадщину одне одному залежно від настрою чи ситуації?

— Ти, мабуть, хочеш, щоб я тебе позбавив ліцензії? — спалахнув Миронович.

— Ну, приміром, ви мене не позбавите... А ось юрколегія, колегія адвокатів, Верховний суд...

— Ти мені поговори! Зробив свою справу і йди... Розпустилися.

— У нас, пане секретарю, між іншим, в країні свобода і демократія. І перед законом усі рівні, як держсекретар, так і рядовий нотаріус. А цю свою здачу візьміть собі на згадку, — він поклав на стіл кілька солідних купюр з портретом Лесі Українки, закрив товстий нотаріальний журнал, прошнурований у кількох місцях, і єхидно попрощався: — На все добре... До побачення. — У коридорі вже сплюнув на підлогу і вголос додав: — У кращих світах.

Але цього вже Миронович не чув. Нотаріуса проводжала покоївка Настя, до якої з особливою теплотою ставився Миронович і з неприхованою неприязню, зимністю — Роксана.

Через кілька днів японські страви — суші чи сашімі — таки дали про себе знати: кандидат у президенти вкрився страшними брунатними плямами і був відвезений до однієї з кращих клінік Австрії. Генерал Пацюк і його підлеглий, на дачі якого кандидат вечеряв, давали малоприємні інтерв'ю численним каналам телебачення і слідчим генеральної прокуратури. У хід пішло все: газети, радіо, Інтернет. Миронович спостерігав за всім цим дійством досить спокійно, поки в одній з опозиційних газет не з'явився і його портрет з генералом Пацюком, якому він тисне пухкеньку ручку біля власного джипа. Генерали перед камерами трималися досить-таки гідно (Миронович знав чому) і елементарно доводили, що харчі були свіжими і кандидата отруєно не тут. Адже разом з генералами ті японські суші і сашімі, як і інші делікатеси, їли всі присутні на дачі. Ніхто з них не постраждав. Цинічно іронізували, доводили у своїх виступах по радіо і телебаченню, що це всього-на-всього піаркампанія кандидата у президенти. Народ любить своїх великомучеників.

Дехто з опозиціонерів вивищив кандидата в президенти до статусу Месії, на якого стільки чекав народ. І це він за народ страждає в ім'я кращого майбутнього.

Циніки заявляли просто:

— Краще за японське суші — українське сало! їжте сало і матимете личко, мов у мадонни.

Щоправда, при цьому не вказували, в якій саме мадонни — Матері Божої чи відомої американської естрадної співачки.

Папа того ж вечора зайшов до Мироновича.

— Широ вітаю тебе! До такого навіть брати Плюєви не додумалися, — мовив він, сідаючи навпроти Мироновича.

— Ви гадаєте, все буде гаразд?

— Боюсь, що не для нас з тобою... Щось не враховано... Якщо кандидат не помре, нам з тобою сплетуть лапті. Ті ж самі генерали. Есбеушники доведуть свою непричетність до злочину. Вони вже розуміють, що їх грубо кинули, і автор цього сценарію ти, золотий мій. Це чітко видно на фотографії "Дня", — він поклав часопис перед Мироновичем. — Тобі потрібна була ця зустріч? Хіба в тебе мало під рукою телефонів? — показав він на стіл. — З гербами, без гербів. Тепер викручуйся як можеш... Мене в ці справи не вплутуй. До речі, сьогодні знайшли мертвим ще двох чернігівських — оператора і збирача антикваріату. А ось ікону з ликом Богородиці не

знайдено... Я відлітаю завтра до Баден-Бадена... Тобі і карти в руки... — Президент підвівся і, не подаючи Мироновичу руки, сказав: — Прощай!..

У Мироновича на чолі виступив піт. Він рясно падав на білий папір, що лежав перед ним на столі, і чорнильні плями розповзалися врзнобіч. Миронович дивився на ці темні кола і йому ввижалося, що ці чорні плями на білому листку — плями його біографії.

— Догрався у політиці... Пізно чи рано ці мої авантюри мали закінчитися саме цим.

Миронович розумів, яка страшна тепер для нього самотність. Він за останні дні зблід, схуд, щоки запали, обличчя було, мов у мерця: жовте з синіми прожилками на скронях. Усі дні він жив, мов уві сні. Приголомшений повідомленням. А всюдисуща преса вже добиралася до нього і до Роксани, яка несподівано зникла у невідомому напрямку. Здавалося, він нічого не відчував і не сприймав. Працював, мов робот: чув голоси підлеглих, ніби через стінку зі звукоізоляцією, і часто не розумів, чого вони від нього хочуть, що йому радять. Його морально підтримувала і готова була розділити його участь, якою б вона не була страшною, тільки секретарка Міла. Ця мила і вірна йому секретарка, за якою міцно і остаточно закріпилося прізвисько "Кіндер-сюрприз". Саме вона того дня приховала від нього часопис, в якому писалося, що Папа в Баден-Бадені відпочиває з невідомою молодою жінкою.

— Читав? — зателефонував йому Валяй. — А ти почитай, — і назвав часопис і число. Мілі Бездух довелося витягати газету із шухляди стола. З першої ж сторінки до Мироновича посміхався Папа у супроводі жінки, що тримала його під руку. Обличчя її ховалося під крапчастою вуаллю. Під світлиною видруковано надзвичайно короткий і досить-таки нейтральний напис:

"Президент Республіки Україна на відпочинку в Баден-Бадені. Поруч — молода жінка, обличчя якої сховано за крапчастою вуаллю".

— Роксана! — стрільнуло йому в голову. — Роксана!

Він не вірив у те, що йому шепотів у вуха внутрішній голос, підвищені удари серця гулко і ритмічно, ніби стукіт будильника, відлунювали у його скронях. У цьому газетному повідомленні нічого такого особливого не було. І те, що йому підказував внутрішній голос, — так само. Між ним, Роксаною і відпочинком Папи в Баден-Бадені ніякого зв'язку, логіки. Роксана жила в Португалії. Але інтуїція, підсвідомість говорили йому про інше. Він підійшов до вікна, глянув униз. Біля адміністрації президента колиалося море людських голів. Помаранчеві гасла вимагали від президента каяття і добровільного зречення високого державного крісла. З темного двору, навантажені снігом і сміттям, одна за одною виїжджали вантажівки. Міліціонери у касках і бронежилетах тримали на своїх щитах червоні гвоздики і троянди. Народ скандував:

— Народ і міліція — разом! Народ і міліція — разом!

Жінки вилазили просто на огорожу і чіпляли квіти до міліцейських шоломів. Все це зливалося в нього перед очима, мов якесь нереальне сновидіння.

Раптом задзеленчав телефон. З конча-заспівської вілли телефонувала покоївка Настя. Вона сказала, що дзвонила з Португалії Роксана і просила, аби він приїхав на

п'яту годину вечора на дачу. Вона йому ще телефонуватиме, бо на службу не може.

— Він викликав Мілу, поцілував і попросив, хай передасть водієві Антоші, аби той підігнав авто під самісінький під'їзд з чорного ходу.

— І під'їзд перекрито бунтівниками, — мовила Міла. — Вам краще вийти через підземелля на Лютеранську. Він вас чекатиме там. Тут виходити небезпечно.

— Він подякував Мілі і хотів було йти.

— Я вас не відпущу одного. Я піду з вами... Ви ж ледве на ногах тримаєтесь...

Вона його провела до авто, зачинила за ним дверцята, і Антоша, виїжджаючи по вулиці Городецького, яка була забита "помаранчевими", вочевидь, не знав, як з неї вибратися. Поїхав задвірками, і авто вискочило аж на Круглоуніверситетську, а звідти — повз Бессарабку, на проспект Лесі Українки...

Перед ворітьми вілли Миронович потис руку Антоші:

— На сьогодні ти вільний, Антошо.

Охорони на дачі він не помітив. У кімнатах не застав і покоївки Насті. Це його насторожило. Він піднявся до себе в спальню. Тихо. Стало якось не по собі. Він витяг з шухляди пістолет, подарований одним із численних міністрів оборони, і вийшов надвір. Раптом щось дзенькнуло під його ногами. Миронович помітив тільки кілька іскорок, що вилітали, ніби з-під каблука з металевою підковою, під його черевиками. До його свідомості, нарешті, дійшло, що по ньому стріляють. Він, не оглядаючись, кинувся до сауни, у протилежний від кілера бік. Устиг помітити, як око відеокамери обернулося вслід за ним. Дзенькнуло ще раз, і цього разу він відчув, як щось гаряче вп'ялося в стегно. Миронович причинив двері, почав вдивлятися в темряву передпокою сауни. Йому здалося, що з лавочки напроти, прямо з-під вішалки, де висіли пухнасті халати, щось ворухнулось. Він тільки й встиг помітити тінь і спалах пострілу. Це все, що в останню мить на цій землі Мироновичу запам'яталося. Він упав на дерев'яну ребристу підлогу вже мертвим. Кілер ще цього не знав. Він присвітив ліхтариком — куля вилетіла з підборіддя крізь щоку. Кілер вистрелив ще раз. Цього разу в скроню Мироновича...

У дверях сауни з'явився ще один чоловік у масці. Тінь сауни наказала:

— Піджени авто, застели дно багажника...

Автомобіль став перед самісінькими дверима сауни, де лежав Миронович. "Маска" відкрила багажник. Кілер, що перед цим взяв пістолет Мироновича, спрямував його у напарника.

— Ти що? — тільки й сказала "маска".

— Вибач... Так треба, — і кілер двічі вистрілив у "колегу". "Маска" конвульсивно опускалась у відкритий багажник авто. Кілер витер пістолет Мироновича власним носовичком і вклав його в ще не задубілу руку Мироновича...

ЕПІЛОГ

... Літак приземлився на одному з островів Карибського моря. Гарна дама в

капельюшку з крапчастою вуаллю зійшла з трапа. Пасажири, що йшли позаду неї, мимохідь дивилися на її стрункі ноги, щедро прикрашені золотим плетивом оригінальних босоніжок під короткою шовковою спідничкою золотого кольору.

— Оксана Корнієнко? — запитав засмаглий вродливий молодик пасажирку з пухкенькими вустами, що контрастно виривалися з-під вуалі, притягуючи погляд очей засмаглого юнака.

— Так, милий, — кинулася вона йому в обійми. — Ми домоглися свого. Тоді ми у прізвищі скорочувалися, тепер — видовжуємось. А в імені, як бачиш, навпаки. — Ти що, одразу мене впізнав?

— За вуалю нічого не видно, — скаламбурив, сміючись, Корнієнко.

Вона підстрибнула на місці, повисла йому на шиї і на вухо прошепотіла:

— Я хочу... Я хочу все життя... З тобою... Під вічнозеленими пальмами, милий. О, які ми великі... Резерв головного командування тут ні до чого. Міцність оборони прорвемо і своїми силами...

Вони сіли в білий спортивний кабріолет марки "Мерседес-500" і покотили назустріч синім океанським хвилям, золотавому піску Атлантики поміж високими зеленими пальмами з лускоподібними стовбурами аж туди, за далекий блакитний горизонт. Загадковий горизонт своєї невідомості...